

Tartu Ülikool

Sotsiaalteaduskond

Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond

Ajakirjaniku allikakasutus

Kolme juhtumi analüüs ajalehe Postimees näitel

Bakalaureusetöö (8 AP)

Mari-Liis Huvato

Juhendaja dotsent Halliki Harro-Loit

Tartu

2007

Sisukord

Sisukord	2
1. Sissejuhatus	4
2. Töö teoreetilised ja empiirilised lähtekohad.....	7
2.1. Suhtekorralduse mõju ajakirjaniku allikakasutusele	11
3. Empiiriline materjal	13
3.1. Ülevaade seminaritöö tulemustest	14
4. Meetod.....	17
4.1. Näide artikli süvalugemisest.....	19
5. Ajakirjanik A	26
5.1. Kokkuvõte ajakirjaniku A artiklite süvalugemisest.....	26
5.2. Kokkuvõte vaatluspäeval käsil olnud artikli sünnist.....	33
5.3. Kirjavahetuse analüüs	37
6. Ajakirjanik B.....	46
6.1. Kokkuvõte ajakirjaniku B artiklite süvalugemisest.....	46
6.2. Lühikokkuvõte vaatluspäevast	53
6.3. Intervjuude analüüs	55
6.4. Artikli tagurpidi analüüs.....	62
7. Järeldused ja diskussioon.....	66
7.1. Kokkuvõte vaatlusaluste ajakirjanike allikakasutusest.....	66
7.2. Kombineeritud meetodi töökindlus	71
7.3. Uurimustöö rakendusvõimalusi praktikas	72
Kokkuvõte.....	74
Summary.....	76
Kasutatud kirjandus.....	78
Lisad	79
Lisa 1 Ajakirjaniku A artiklite süvalugemine.....	80
Lisa 2 Ajakirjaniku A analüüsitud artiklid.....	85
Lisa 3 Analüüsitud artiklite toimetamata versioonid.....	95
Lisa 4. Ajakirjaniku A tööpäeva vaatlus 20.04.2007	106

<i>Lisa 4.1. Ajakirjaniku A kirjalik kokkuvõte tegevustest enne ja pärast vaatluspäeva</i>	<i>110</i>
<i>Lisa 4.2. Ajakirjaniku A kirjavahetus vaatluspäeval käsil olnud artikli jaoks</i>	<i>113</i>
<i>Lisa 5 Intervjuu vaatlusaluse ajakirjanikuga A 25.04.2007</i>	<i>140</i>
<i>Lisa 5.1. Vaatlusaluse A poolt 16.04.2007 uurijale saadetud elektronkiri</i>	<i>149</i>
<i>Lisa 6 Ajakirjaniku B artiklite süvalugemine.....</i>	<i>151</i>
<i>Lisa 7 Ajakirjaniku B analüüsitud artiklid.....</i>	<i>155</i>
<i>Lisa 8 Analüüsitud artiklite toimetamata variantide võrdlus originaaltekstidega.</i>	<i>162</i>
<i>Lisa 9 Ajakirjaniku B tööpäeva vaatlus 20.04.2007</i>	<i>168</i>
<i>Lisa 10 Intervjuu vaatlusaluse ajakirjanikuga B 25.05.2007</i>	<i>186</i>

1. Sissejuhatus

Ajakirjanduslik uudis on erinevatest allikatest pärit informatsiooni süntees. Mis kaalutlustel ajakirjanik on uudises esinevad allikad valinud, kuidas suuliste allikatega suhelnud ning mille põhjal teinud allikatelt saadud erinevate informatsioonide ja arvamuste vahel valiku, jääb lugeja jaoks suuremas osas varjatuks. Samuti ei saa lugeja viitamata informatsiooni puhul teada, kust see pärineb.

Ometi määravad just ajakirjaniku valikud ja hetkevõimalused ning ka hilisemad toimetajapoolsed muudatused selle, milline on lõplik trükki minev uudis. Üks olulisemaid valikuid on aga see, kellel, millistel kaalutlustel ja millises mahus ajakirjanik uudist mõjutada, fookuseerida ja suunata laseb. Ehk, nagu mitmed uurijad on tõdenud – allikate osa uudise sisu määramisel on küllalt suur (Palmer 2000: 12). Samuti on mõju erinevate allikate puhul erinev. Kvalitatiivse uurimusega saab täpsemalt määratleda, millised allikad ja kuidas uudist mõjutavad ning kuidas ajakirjanik uudisväärtustab teema ja kasutab hiljem allikaid, et kogutud informatsioonist kirjutada kokku lõplik uudis.

Töö esimeses etapis on analüüsitud Eesti suurima päevalehe Postimees kahe ajakirjaniku poolt kirjutatud uudislugude allikaid. Kuna tegu on etnograafilise vaatlusega, ei ole vaatlusalused ajakirjanikud hilisemate probleemide vältimiseks töös identifitseeritud.

Esmalt on vaatluse all kahe ajakirjaniku sulest ilmunud uudislood, mille süvalugemise abil selgitan välja peamised küsimused, mis puudutavad allikate kasutamist uudistekstides. Artiklite süvalugemine pöörab tähelepanu järgnevatele olulisematele küsimustele:

- Kes ja mis on uudises kasutatavad allikad?
- Kui paljud allikad on identifitseeritavad?
- Millist infot erinevad allikad annavad?

- Kuivõrd on uudises nähtav ajakirjaniku enda tööprotsess: kas ja kuidas allikad üksteist uudisloos täiendavad, kordavad sama informatsiooni, räägivad üksteisele vastu jne?

Järgmiseks uurimismeetodiks on vaatlus, kus pöoran erilist tähelepanu sellele, kuidas ajakirjanik informatsiooni kogub. Vaatluses sisalduvad konkreetsetel tööpäeval tehtud intervjuude lindistused, e-kirjad ja muu allikate kasutamist puudutav info. Vaatlustulemuste põhjal teen ajakirjanikega süvaintervjuu. Et tekst ise ei võimalda uudise formaadi kokkusurutuse tõttud näidata kuidas ajakirjanik info sai ehk allikate usaldusväärsust, tekibki vajadus teha vaatlus ja intervjuu. Töö üks eesmärk on selliselt kombineeritud meetodi võimaluste ja puuduste analüüs.

Käesoleva töö uurimisküsimused on järgmised:

- Milliseid allikaid ning mil viisil ajakirjanik kasutab? Millistel allikatel on uudistele milline mõju?
- Millist informatsiooni annab vaatluse, tekstianalüüsi ja vaatluspäeva intervjuude analüüsi kombineeritud meetod?
- Mis on peamised tegurid, mis sunnivad ajakirjanikku allikatega suhtlemisel üht või teist valikut tegema?

Tööpäeva vaatlusest ning seejärel vaatlusaluse ajakirjanikuga tehtud intervjuust otsin vastuseid järgnevatele küsimustele:

- Millest on tingitud allikate valik uudistekstides?
- Kuidas ja milliste väärtuste alusel ajakirjanik allikad uudistekstides järjestab?
- Millist ettevalmistustööd teeb ajakirjanik enne allika poole pöördumist?
- Kuivõrd kasutab ajakirjanik allikate ja teemade leidmisel rutiinseid allikavalikuid?

Antud töö on oluline, kuna seni on Eestis vaid vähesed uurimused näidanud, mis toimub toimetustes, kuidas uudis sünnib. Neiski uurimustes ei keskenduta

mikrotasandil allikakasutusele. Uurimustulemused saaks hiljem kõrvutada analoogsete mujal maailmas tehtud uurimustega, ent autori käsutusse ei ole seni sattunud ühtegi sarnast uuringut. Seni teadaolevad uurimused on vaadelnud allikakasutust mõnest kitsamast aspektist – näiteks kui palju kasutab ajakirjanik PR-allikaid (Erjavec 2005) või kuidas mõjutavad allikakasutust toimetuse tööruutiinid (Esser 1998).

2. Töö teoreetilised ja empiirilised

lähtekohad

Uudise loomise protsessis on kaks põhifaasi: uudise avastamine ning informatsiooni kogumine (McManus 1994, viidatud Reich 2006). McManus tähtsustab siinjuures ajakirjaniku esmakontakti esimese allikaga, kellelt saadud informatsiooni põhjal uudise väärtustamine toimub.

Uudise avastamise faasi võiks võrrelda pimedusega, kus ajakirjanik on sõltuv allika vihjest. Informatsiooni kogumise faasis on ajakirjanik aga sõltumatum ja saab juba ise valida, kellelt millist informatsiooni vajab. Uudise avastamise faasis on allika ligipääs informatsioonile kõige parem, kuna siis jagavad antud informatsiooni vähesed või on tegu täiesti eksklusiivse teabega. Hiljem, sündmuste arenedes ja uute asjaolude ilmnedes allikate arv kasvab. Avastamise faasis on ajakirjaniku jaoks esmatähtis kiirus, info kogumise faasis aga teabe kvaliteet, mitmekülgsus ning sügavus (Reich 2006: 499).

Allikakasutusest rääkides tuleb meeles pidada, et ajakirjanikud valivad allikaid, esitavad allikatele teatud viisil suunatud küsimusi ja selekteerivad ning töötlevad allikatelt saadud informatsiooni. Esmalt on aga oluline teada, kumb määrab uudisväärtuse: kas allikas (on kättesaadav, rutiinselt infot andev, autoriteetne) või ajakirjanik, otsides allikaid lähtuvalt enda poolt tõstatatud küsimustest. Ajakirjaniku-allika suhetes võib informatsiooni väärtustamisel tuua välja kaks peamist kategooriat: ühepoolne suhe ja vastastikune.

- Ühepoolne: hegemoonia mudeli järgi pärineb algatus informatsiooni uudisväärtustamisel allikalt. Ajakirjanikud ise toetavad Reichi sõnul aga mudelit, mille järgi tuleb initsiatiiv informatsiooni saamiseks ajakirjanikult.
- Vastastikune: ehkki püsivalt ei domineeri kummagi poole (ei ajakirjaniku ega allika) initsiatiiv informatsiooni saamisel/jagamisel, omistatakse teatud liiki allikatele siiski suurem dominantsus (mõjuvõimsad, ametlikud, institutsionaalsed või konsensuslikud allikad).

(Reich 2006)

Allikatel on omad põhjused ajakirjaniku poole pöördumiseks ja ka ise ajakirjaniku küsimustele vastamiseks. Samas on kindlasti palju selliseid allikaid, kes ise kunagi ajakirjaniku poole ei pöördu või ei leia ajakirjanik neid üles (Palmer 2000: 14). Allika motiividest sõltub ka tema avatus. Kui räägitav on allika huvides, on ta eeldatavasti nõus ajakirjanikule rohkelt infot jagama. Kui aga ajakirjanik on allika ise üles otsinud ja tema küsimustele vastamine on allika jaoks vastumeelne, ent paratamatu, võib arvata, et allikas avaldab ajakirjanikule vaid minimaalse info, mida temalt küsitakse ja ise mingit lisateadmist ajakirjanikule ei anna. Siit võib tuleneda ka allikate esindatus uudislugudes – kes rohkem infot jagab, sel on hüpoteetiliselt suurem lootus uudistekstis rohkem kajastust leida. Siin on vaja ajakirjaniku meisterlikkust, et eristada allika erahuve üldistest huvidest.

Samamoodi on oluline kumb määrab uudisväärtuse ja fookuse – allikas või ajakirjanik. Kas allikas annab ajakirjanikule infot oma vaatevinklist nii, nagu temale parasjagu kasulik/oluline on või otsib ajakirjanik allikaid lähtudes tema enda poolt tõstatatud küsimusest.

Allikatega suhtlemise puhul mängib rolli ka see, milliseid kanaleid pidi ajakirjanik seda teeb. Telefonitsi või silmast-silma vestlus on selgelt spontaansem, ajakirjanikul on võimalus lisaküsimusi vahele pikkida ning allikas ei pruugi jõuda kõike enne välja ütlemist läbi mõelda. Meilisuhtluse puhul on võimalik vastuseid vaagida, leida sobiv sõnastus, jätta välja info, mille kohta ajakirjanik ei ole küsimusi esitanud (suulise vestluse puhul kipuvad mõningad asjad nõ kogemata üle huulte lipsama). Meilisuhtluse puhul tuleb mängu ka ajalimiit – tähtaegade surve tõttu ei pruugi ajakirjanikul enam olla aega täpsustavate küsimuste esitamiseks. Läbi PR-töötaja saadud vastused on veelgi kaalutletumad, nii et tekib küsimus kui suur osa vastustest on tõesti soovitud allika enda tekst.

Ajakirjaniku tööruutide hulka kuulub ka hulga stampallikate olemusolu, kes on lihtsalt kättesaadavad ning enamasti alid ajakirjanikule infot jagama. Siin varitseb aga oht, et pidev mugavusallikate kasutamine muudab meedia olemuselt üheülbaliseks, kuna toimetajad ja ajakirjanikud ei vaevu otsima meedias varju jäänud spetsialistidelt uusi ja värskeid vaatenurki.

Reese & Shoemaker (1991) nendivad, et meediarutiinid on vajalikud, et tuua aegruumi piiratuses tarbijateni võimalikult efektiivsel moel kõige paremini

vastuvõetav uudis. Ent allikarutiinidel on nende sõnul meedia sisule suurim mõju. Auditooriumile jäävad need rutiinid aga tihti märkamatuks. Reese & Shoemaker toovad siinkohal näitena teleajakirja “60 minutit”, mille tegijad loodavad teemade leidmisel enamjaolt kohtulahenditele – allikad on kättesaadavad, nõus rääkima ning usaldusväärsed.

Mugavusallikate kasutamist soodustab ka toimetuse töökorraldus. Postimehe toimetuses on ajakirjanikud jaotunud valdkondade kaupa. Näiteks on siseuudistest kirjutavad ajakirjanikud omakorda spetsialiseerunud haridus-, poliitika-, sotsiaal-, kohtu- jne reporteriteks. Käesoleva töö esimene vaatlusalune, ajakirjanik A kirjutab Tallinna linnaga seonduvaid artikleid. Ajakirjanik B töötab Eesti uudiste toimetuses ning on spetsialiseerunud peamiselt militaarteemade kajastamisele, ent kirjutab uudiseid ka teistel teemadel. Seminaritöös vaadeldud ajakirjanik on samuti Tallinna linnauudiste reporter.

Allikakasutusest rääkides kerkib paratamatult üles küsimus: kuidas mõjutab allikate valik uudisteksti sisu? Allikatel on küll mõju uudistele, ent see ei ole niivõrd otsene nagu suhtekorraldusspetsialistid ja poliitikud usuvad. Ei saa öelda, et allikatel puudub mõju auditooriumile, selle mõõtmiseks ei ole lihtsalt täpset meetodit, mõju ei saa täpselt mõõta (Manning, 2001: 225).

Allikakasutus ei tähenda vaid kahe inimese omavahelist suhtlust. Silmas tuleb pidada ka nn toorest materjali – küsitlusi, erinevaid dokumente, ajalehti, raamatuid, internetis leiduvat jne. Küllalt tihti kajastab ajakirjandus näiteks küsitluste tulemusi või uue seaduse eelnõu ettevalmistamist. Siin tuleb vaadelda kas ajakirjanik on ise kõnealuse dokumendiga tutvunud ja refereerib seda või vahendas keegi talle seda dokumenti.

Samuti ei saa ära unustada ka ajakirjanikku ennast kui informatsiooni allikat. Tihti võib ajakirjanik ise võtta osa mingitest sündmustest, olla nende tunnistajaks. Samuti võib ajakirjanik kasutada artiklit kirjutades iseenda mälu ja varasemaid kogemusi.

Et lugeja saaks aru, kust artiklis esitatud informatsioon pärineb, peaks ajakirjanik kasutama allikaviiteid. Allikaviited on vajalikud järgnevatel juhtudel:

- Kui kedagi on tsiteeritud otse või kaude (parafrasiga);
- Kui ajakirjanik pole ise sündmuse pealtnägija ja info pole avalike allikate abil kontrollitav;
- Kui ajakirjanikul või lugejal on põhjust kahelda info täpsuses;

- Kui avaldatav materjal võib kedagi solvata, riivata, kahjustada;
- Kui ajakirjanik esitab hinnangulist või kommenteerivat infot – allikaviiteta kommentaar paistab ajakirjaniku sekkumisena sündmusesse.
- Kui tegelasi on palju, on tarvis atribuutsioone, et oleks selge, kes mida ütles;
- Kui loos on konflikt, mille kohta antakse vastandlikku infot, siis tuleb info attributeerida nii, et lugeja teaks, kes millist vaadet esindab;
- Lugudes, kus info tuleb erinevatest allikatest, tuleks kõik allikad välja tuua.

(Hennoste 2001: 105)

Juhul, kui artiklis esineb mitu allikat, peab ajakirjanik mingil moel valima järjekorra, kuidas ta erinevaid allikaid artiklis esitab, ent samas peab ajakirjanik juba artikli jaoks informatsiooni kogumist alustades tegema endale selgeks, millises järjekorras ja kellelt ta infot kogub. Manning viitab Beckeri mõistele “usutavuse hierarhia”, mille kohaselt peetakse võimule lähemal seisvaid allikaid usaldusväärsemateks kui poliitiliselt marginaalsemaid või poliitiliselt sõjakamaid allikaid (Manning 2001: 71). Hennoste sõnul on hierarhiseerimise aluseks mitu põhimõtet – allika usaldusväärsus, lähedus sündmusele ja/või kompetentsus. Lisaks mängivad siin rolli allika kättesaadavus ning kõneosavus (Hennoste 2001: 239-241).

Ehkki ajakirjandusreegel on, et igas uudisloos (välja arvatud nõ nupud) peab olema vähemalt kaks allikat, on naiivne arvata, et kahe üksteist tasakaalustava arvamuse ära trükkimisel ollakse koheselt objektiivsed. Manning kirjutab Tuchmannile (1972) viidates, et objektiivsust ei ole olemas, selle asemel on ajakirjanikel nõ tasakaalustamise rituaal. Kui ühelt poolt loeb ajakirjanduses kiirus ja konkurentide löömine, siis teisalt tuleb tagada ka edastatava info tõesus. Selleks kasutavad ajakirjanikud nõ kõigi võimaluste esitamist – ühe osapoole “tõde” tasakaalustatakse konkureeriva osapoole “tõega”. Ühesõnaga, ajakirjanikud püüavad tagada objektiivsust sellega, et raporteerivad, mida inimesed räägivad. Kuid selline tehnika ei taga tegelikult objektiivsust, vaid parimal juhul tasakaalu erinevate nägemuste vahel (Manning 2001: 68-69).

Kui ajakirjanik on teinud valiku, millistelt allikatelt millist informatsiooni ta vajab ja ka selle informatsiooni hankinud, järgneb informatsiooni töötlemise protsess. Van Dijk (1988) jagab selle viieks etapiks. Esmalt peab ajakirjanik kogunud teabe hulgast tegema **valiku**, millist informatsiooni ta vajab. Esmased valikud tehakse van Dijki

sõnul allikate usaldusväärsuse ja autoriteedi baasil. Seejärel, kui ajakirjanik on teinud allikate tekstide hulgast valiku, järgneb **reproduksioon**. Kõige lihtsam viis teksti reprodutseerida on keelelise valiku põhjal. Näiteks trükitakse uudistes sõnagi muutmata ära pikki lõike uudiste agentuuride tekstidest. Keelelist reproduksiooni soodustab ajapuudus, täiendava informatsiooni puudus, allika teksti uudislik kvaliteet ning allika üldine usutavus. Suure tekstihulga töötlemise järgmine etapp on **kokkuvõte**. Selle käigus toimub informatsiooni kustutamine, üldistamine ja konstrueerimine. Neljas etapp on **transformatsioon**, mille käigus tuleb tihti ruumipuudusel või tasakaalustava info puudumisel teksti kustutada. Samuti toimub siin täpsustavate detailide või taustainfo lisamine, informatsiooni järjestuse muutmine (permutatsioon) ning ühe allika teksti asendamine teise allika tekstiga (substitutsioon). Viiendas etapis toimub **stilistiline ja retooriline (ümber)sõnastamine** (van Dijk 1988: 114-119).

2.1. Suhtekorralduse mõju ajakirjaniku allikakasutusele

Selleks, et uudistemeediasse pääseda, peavad seda soovivad organisatsioonid või sotsiaalsed grupid tundma hästi uudiste organisatsiooni tööritmi ja väärtuseid, mis juhivad uudiste valikut. Meedia huvi kindlustamiseks tuleb teha järeleandmisi ka selles, et ajakirjanik lihtsustab keerukaid teemasid või individualiseerib teema, mis on tegelikkuses seotud mingi koosseisuga (Manning, 2001: 67). Selleks on paljudel organisatsioonidel avalike suhetega tegelevad inimesed, kes teavad täpselt, millal oleks toimetuse töökorraldust arvestades parim aeg väljastada pressiteadet ning kuidas seda ajakirjandusele serveerida.

Rääkides suhtekorraldajatest, varitseb siin teine oht meedia üheülbaliseks ja ka hambutuks muutumisel. Karmen Erjavec (2005) sõnul näitavad uuringud, et just PR-spetsialistid on ajakirjanike peamised infoallikad. Tema poolt neljas Sloveenia kvaliteetajalehes ajakirjanikega tehtud intervjuudest selgus, et ajakirjanik ei jõua kogu temani jõudvat PR-infotki ära töötleda, rääkimata ise uute uudisteemade leidmisest. Intervjuudest joonistusid välja selged põhjused miks ajakirjanikud kasutavad PR-infot:

- Info kättesaadavus. PR-esindajad on füüsiliselt kättesaadavad, veelgi enam: nad ise saadavad meediale suurel hulgal informatsiooni. Kui ajakirjanik seda ei kasutaks, tekiks oht, et edaspidi talle ei anta infot, mis on teiste väljaannetega konkureerimiseks vajalik.
- Ajakirjanduslik rutiin ja uudisväärtus. Lisaks tavapärasele uudisväärtusele mängib tänapäeval rolli ka elustiil. Näiteks pressiteade uuest mobiiltelefonist läheb trükki, kuna lugejat huvitab see info.
- Majanduslik, poliitiline, kultuuriline ja ideoloogiline surve PR-allikate poolt. Ametlikel allikatel on võim piirata või lubada informatsioonile ligipääsu. Korporatiivsed allikad avaldavad meediale majanduslikku survet: tuleb avaldada või hoida tagasi teatud informatsiooni, vastaval juhul lõpetatakse väljaandelt reklaami tellimine. Enamasti valib ajakirjanik info neilt gruppidele, kel on olemas nn kultuuriline kapital.
- Inimressursi puudus ja ajaline surve.
- Ajakirjanike isiklikud motiivid. Intervjueeritud ajakirjanikud tunnistasid, et kasutavad PR-infot, kuna on laisad ja hoiavad sellega aega kokku. Samuti meelitavad neid PR-allikatelt saadavad kingitused. Ajakirjanikud tunnistasid, et PR-allikad teevad neil küll elu lihtsamaks, ent lõikavad paratamatult sellest ka ise kasu.

(Erjavec 2005)

Erjavec lisab, et ajakirjanikud usuvad, et nemad teevad siiski lõpliku valiku mida kajastada, mida mitte. Kuid valik tehakse ikkagi vaid erinevate PR-informatsioonide vahel. Üheks lihtsamaks info hankimise viisiks peab Erjavec pressikonverentsi, ent tema tehtud vaatlus näitas, et ajakirjanikud ei küsi seal pea üldse küsimusi, seega on info edastamine ikkagi PR-töötajate kontrolli all (välja arvatud õnnetused, katastroofid, kõrgetasemelised pressikonverentsid).

3. Empiiriline materjal

Töös on analüüsitud päevalehe Postimees kahe ajakirjaniku tööd. Vaatlusalustest ajakirjanikest üks on suurte kogemustega, mitukümmend aastat ajakirjanduses töötanud, teine aga noor reporter, kes on ajakirjanduses töötanud suhteliselt lühikest aega. Esmalt on teksti kriitiliseks lugemiseks kasutatud kummagi ajakirjaniku nelja artiklit. Artiklite puhul on tegu teoreetilise valimiga. Eesmärk oli võtta vaatluse alla mahukamad uudislood, mis on ilmunud ajaliselt võimalikult vaatluspäeva lähedal (enne seda). Samas võimaldab teoreetiline valim uurimuse käigus analüütilistel alustel otsustada, milliseid andmeid koguda või kodeerida. Nii muutus töö käigus ka artiklite esialgne nimekiri, st võtsin vaatluse alla ühel juhul pärast vaatluspäeva ilmunud artikli, mis oli ühe eelnevalt analüüsitud artikli jätkulooks. Teisalt võtsin vaatluse alla kaks vaatluspäeval ilmunud artiklit, kuna need olid seotud vaatluspäeval käsil olnud artikli temaga.

Ajakirjanik A artiklid:

- “Linnavolinikud klaarivad suhteid kohtus”, 28.03.2007
- “Kord Ratas Toompeal ja Savisaar all-linnas, kord vastupidi”, 07.04.2007
- “Punane tuletõrjeauto kihutab tihti loomi päästma”, 13.04.2007
- “Päästetud hülgepoeg saab varsti tagasi merre”, 24.04.2007

Ajakirjanik B artiklid:

- “Tallinnas tegutseb meistermuukijatest vargajõuk”, 11.04.2007
- “Kaitseväge ähvardavad kopsakad rahanõuded”, 20.04.2007
- “Äärmuslaste aktsioonide tagant paistsab vene diplomaatide vari”, 25.04.2007¹
- “Politseinikud ootavad kaitseväge kalmistul pronksõdurit”, 25.04.2007

Artiklid on kirjutatud 2007. aasta märtsis ja aprillis. Nende valiku tingis nende ajaline lähedus vaatluspäevale. Ajakirjaniku A artiklitest valisin ka ühe jätkuloo (“Päästetud hülgepoeg saab varsti tagasi merre”), kuna seminaritöös vaadeldud ajakirjaniku artiklite analüüsides oli näha, kuidas ajakirjanik kasutab varasemalt samal teemal

¹ Artikkel on kirjutatud kahe ajakirjaniku poolt, kellest üks on käesoleva töö vaatlusalune.

kogutud informatsiooni uutes artiklites. Ajakirjaniku B puhul on kaks viimast artiklit seotud sama teemaga, millest ajakirjanik kirjutas vaatluspäeval ning need artiklid ilmusid samuti vaatluspäeval. Analüüsitud artiklitest on uurijal olemas ka toimetamata versioonid, need on töö lisades 3 ja 8 ära toodud (v.a. ajakirjaniku B artikkel “Äärmuslaste aktsioonide tagant paistsab vene diplomaatide vari”, kuna see on kirjutatud teise ajakirjanikuga kahepeale).

Ajakirjaniku A puhul toimus vaatlus 20. aprillil 2007, ajakirjaniku B puhul 25. aprillil 2007. Mõlemad vaatluspäevad on valitud juhuslikult, ent enne vaatlusele minekut kooskõlastasin ajakirjanikega, kas neil on sel päeval käsil mõne mahukama artikli kirjutamine.

Ajakirjaniku A puhul oli vaatlusalune vaatlusele eelnenud nädala jooksul kogunud suurema osa käsil olnud artikli jaoks vajalikke materjale, seetõttu ei ole täpselt fikseeritud tema allikasuhetust ja intervjuusid. Seevastu on uurija käsutuses artikli jaoks allikatega vahetatud elektronkirjad (Vt lisa 4.2.). Vaatluspäeval tegeles ajakirjanik peamiselt artiklile illustratsiooni leidmiseks, st käis koos fotograafiga pildistamas. Samuti tegi ühe põgusa telefoniintervjuu (Vt vaatluspäeva kirjeldus lisa 4.)

Ajakirjanik B tegi vaatluspäeval kuus telefoniintervjuud, need on ka töös fikseeritud. Ajakirjanik kohtus ka anonüümse allikaga, kellega tehtud intervjuu ei ole allikale anonüümisuse tagamiseks uurija käsutuses (Vt vaatluspäeva kirjeldus lisa 9.).

Hiljem viisin mõlema ajakirjanikuga läbi süvaintervjuud (Ajakirjanik A 25.04.2007, vt lisa 5; Ajakirjanik B 24.05.2007 vt lisa 10.).

3.1. Ülevaade seminaritöö tulemustest

Bakalaureusetöö tulemusi võrdlen samal teemal tehtud seminaritöö tulemustega (Hüvato 2007), kus vaatlesin ühte Postimehe ajakirjanikku. Siinkohal esitan tulemustest lühikokkuvõtte.

Seminaritöö puhul kasutasin sama meetodit, kui käesolevas töös (vt 4. peatükk). Nimetan seminaritöös vaadeldud ajakirjanikku “ajakirjanik C”. Ajakirjanik C puhul teostasin tekstide süvalugemist seitsme artikli põhjal. Järgnev tabel näitab kui palju ja milliseid allikaid vaadeldud artiklites oli kasutatud.

Tabel 1. Ajakirjaniku C artiklites esinenud allikate hulk ja tüüp.

Artikli number (Vt Lisa 2)	Kõnelevad allikad	Vaikivad objektid	Vaikivad impersonaalsed allikad	Muud allikad	Aimatavad allikad	Puuduvad/või malikud allikad
Lugu 1	2	-	4	3	-	-
Lugu 2	3	1	3	4	-	2
Lugu 3	5	-	4	2	-	1
Lugu 4	4	1	-	1	-	2
Lugu 5	1	4	-	2	1	1
Lugu 6	3	2	3	3	-	2
Lugu 7	3	1	2	3	1	1
KOKKU	21	9	16	18	2	9

Analüüsitud artiklite puhul võis öelda, et ehkki tabelis toodud arvude järgi kasutas ajakirjanik hulgaliselt allikaid, oli pigem tegu allikate jutu refereerimise kui sünteesimisega. Süvalugemise abil kerkisid üles järgmised küsimused – kui palju ja milliseid allikaid on kasutatud, kas ja millised allikad on artiklist puudu, kas allikad on identifitseeritavad, milline on allikate hierarhia jne.

Süvalugemisele järgnenud vaatluspäeval kirjutas ajakirjanik Viru hotelli juurdeehitust (nüüdseks saanud rahvasuus nime “Viru poeg”) puudutava artikli “Tallinn keelab Viru hotelli juurdeehitise” (Postimees, 21.04.2005). Vaatlusest selgus, et vaatluspäeval ilmunud artikli olulisim allikas ajalehes ilmunud artiklis tegelikult sõna ei saanudki. Järgnev tabel näitab, kuidas ajakirjanik kasutas vaatluspäeval artikli jaoks kogutud informatsiooni – milliseid allikaid tsiteeris, refereeris ning millistest allikatest saadud teavet kasutas taustainformatsioonina või ei kasutanud üldse.

Tabel 2. Artikli jaoks kogutud informatsiooni kasutamine. Tabelis on märgitud mitmes lauses on erinevatelt allikatelt saadud informatsiooni artiklis tsiteeritud, refereeritud või kasutatud taustainfoks ning milliseid allikaid ei ole artiklis üldse kasutatud. Tabel lähtub toimetamata artiklist.

Allikas	Tsiteeritud	Refereeritud	Kasutatud taustainfoks	Ei ole üldse kasutatud	Kokku
Keit Pentuse kiri Tallinna linnapeale				X	1
Jaan Tamme kiri ICOMOS'i presidendile		3	1		4
Viru hotelli pressiteade			1		1
Telefoniintervjuu Jaan Tammega		1			1
Vestlus Jaano-Martin Otsaga			1		1
UNESCO definitsioon			1		1
Jaano-Martin Otsa saadetud Tallinna linnapea ja abilinnapea kommentaarid	2	3	2		7
Taustainfo Jaano-Martin Otsalt			1		1
Yrjö Vanhanen	1	3			4
KOKKU	3	10	7	1	

Vaatlus andis ka vastuseid paljudele küsimustele, mis süvalugemisel tekkisid – näiteks, millistel põhjustel on mingi allikas artiklist puudu, miks on ajakirjanik kasutanud anonüümset allikat, kui palju allikaid tegelikult on artikli jaoks informatsiooni kogumisel kasutatud, millised on ajakirjaniku rutiinsed allikad. Vaatluspäeval oli ka näha kuidas ja mis põhjustel loo fookus päeva peale oluliselt muutus ning kuidas algsest põhiteemast sai lõpuks hoopiski taustainformatsioon.

4. Meetod

Käesolevas töös on ajakirjaniku allikakasutuse analüüsimiseks kasutatud kombineeritud meetodit, mille töökindlust testisin eelnevalt samal teemal kirjutatud seminaritöös (Hüvato, 2007). Antud bakalaureusetöö põhineb juhtumianalüüsil, tegu on mikrotasandil tehtud kvalitatiivse uurimusega. Töös kasutatud kombineeritud meetod koosneb ajakirjanike artiklite kriitilisest lugemisest, etnograafilisest meetodist (ajakirjanike tööpäeva vaatlus koos allika-intervjuude ja kirjavahetusega) ning hilisemast ajakirjanikega läbi viidud kvalitatiivintervjuust.

Kõigepealt teostasın kummagi ajakirjaniku nelja artikli põhjal tekstide süvalugemist.

Süvalugemise eesmärk ei ole teha ajakirjanikele etteheiteid selle kohta, mida nad on lugu kirjutades teinud valesti. Näiteks on arusaadav, et igale infokillule, eriti kui see võib olla üldteada fakt, ei ole allikaviidet tarvis ning ladusa artikli huvides ei saa ajakirjanik iga allika puhul anda lugejale ka teada, mil moel see informatsioon on saadud (silmast-silma kohtumine, telefonivestlus, meilisuhklus vm). Süvalugemisel on lähtutud sellest, et lugejal endal mingit lisateadmist teema kohta ei ole. Samuti ei ole algselt võetud arvesse ka vaatlusaluste endi hilisemaid kommentaare mõne analüüsitava artikli sünnist. Analüüsist peavad selguma küsimused, mida oleks ajakirjaniku tööst allikatega oluline teada, millistele küsimustele peaks otsima vastust vaatlusest. Samuti võivad teksti kriitilise lugemise puhul joonistuda välja konkreetse ajakirjaniku allikakasutuse mustrid.

Esmalt nummerdasın hilisema analüüsi loetavuse huvides kõik artikli laused (v.a mitmest lausest koosnevad tsitaadid, kui see ei olnud just analüüsi mõistmise huvides vajalik). Seejärel märkisın tekstis ära kõik seal mainitud allikad, jagades need järgnevatesse rühmadesse:

- **Kõnelevad allikad** – kelle sõnu tsiteeritakse või refereeritakse;
- **Vaikivad objektid** – kellest või kelle tegudest räägitakse, kuid kes ise (või kelle esindaja, kollektiivi puhul) artiklis sõna ei saa;
- **Impersonaalsed allikad** – kõikvõimalikud organisatsioonid;
- **Muud allikad** – dokumendid, meedias ilmunud artiklid, internetileheküljed jms.

- **Anonüümsed allikad** – allikad, kes esinevad artiklis muudetud nimega või üldse ilma nimeta. Samuti konkreetse allikaviiteta informatsioon, mille juures on nt märge “Postimehe andmeil”.

Võiks öelda, et tekstianalüüsist joonistunud tabelite üks huvitavamaid kategooriaid on grupp “vaikivad objektid” – need on inimesed või organisatsioonid, kellest räägitakse, ent kes ise sõna ei saa. Seega võiks sellesse kategooriasse paigutatud allikad olla ühed potentsiaalsed allikad, kellelt ajakirjanik oleks võinud artikli jaoks vajalikku informatsiooni või kommentaari saada.

Kui võimalik, on allikaviiteta informatsiooni puhul püütud ära märkida ka info oletatav allikas (kategooria “aimatavad allikad”). Samuti on oluline fikseerida allika puudumine – milliseid allikaid ajakirjanik oleks võinud/pidanud veel artiklis kasutama, ent ei ole seda (nähtavalt) teinud.

Süvalugemise järel võrdlesin ajalehes ilmunud artiklit selle toimetamata versiooniga (nii, nagu ajakirjanik selle omalt poolt toimetajale andis), et näha, millised on toimetajapoolsete muudatuste tüübid, milline on muudatuste ulatus ning kas allika poolt öeldu on toimetaja poolt mingil moel muudetud.

Artiklite analüüsimise järel viisin läbi ajakirjaniku tööpäeva vaatlused. Eesmärk oli fikseerida kõik ajakirjaniku tegevused, mis olid seotud tema tööga (st välja jättes nt erakõned, erakirjaid jms). Ajakirjaniku B puhul on lindistatud seitsmest vaatluspäeval tehtud intervjuust kuus. Ajakirjaniku A puhul on olemas artikli jaoks toimunud kirjavahetus. Lisaks on võimalusel kirjeldatud ajakirjaniku suhtlust kolleegidega, ajakirjaniku B puhul ka hommikust toimetuse koosolekut.

Hiljem esitan lühikokkuvõtted vaatluspäevadest ning vaatluspäeval tehtud intervjuude analüüsid. Intervjuusid analüüsid esimesel peamist tähelepanu sellele, kui palju ajakirjanik paneb tähele, mida allikas räägib ja sellest lähtuvalt uusi küsimusi küsib või on ajakirjanikul juba intervjuu alguses teada, mida allikalt tahab ning midagi rohkemat ei küsi.

Vaatluspäeva järgselt on mõlema ajakirjanikuga läbi viidud süvaintervjuud, et teada saada ajakirjaniku enda nägemust tema allikakasutusest ning kuidas ajakirjanik allikatega suhtlemist endale teadvustab.

Selliselt kombineeritud juhtumipõhise uurimuse miinuseks on, et esmalt ei saa valimi väiksuse tõttu teha põhjanevaid üldistusi. Teisalt ei saa erinevaid juhtumeid

võrrelda täpsetel alustel, kuna kas või vaatluspäevadki ei toimu nõ ideaalsetes laboritingimustes. Osalt pean üheks töö miinuseks ka asjaolu, et töötan vaatlusalustega samas kompaniis (küll eri linnades), seetõttu võib uurimuse käigus toimuda alateadlikult selektiivne materjali kogumine. Teisalt on vaatlusalustega samas asutuses töötamine plussiks – aitab seal toimivaid protsesse paremini mõista ning neile kergemini ligi pääseda.

4.1. Näide artikli süvalugemisest

Järgnevalt näitan ühe artikli põhjal, kuidas teostan töös artikli süvalugemiset. Esmalt märgin ajalehes ilmunud uudistekstis ära erinevad allikad:

- kõnelev allikas – KA
- vaikiv objekt – VO
- vaikiv impersonaalne allikas – VI
- muud allikad – MA
- anonüümne allikas – AA

Nendest kategooriatest tulenevalt koostan iga artikli kohta tabeli, kuhu lisan ka aimatavad ning võimalikud/puuduvad allikad.

Sarnaselt järgnevalt vaatlusaluse B poolt koos ühe teise ajakirjanikuga (ei kuulu antud töö vaatlusaluste hulka) kirjutatud artikli näitel tehtud süvalugemisele viin kummagi vaatlusaluse kirjutatud artiklite kohta läbi samasuguse analüüsi. Vaatlusaluse A puhul nelja teksti alusel (Lisa 1) ning vaatlusaluse B puhul veel kolme teksti alusel (Lisa 6) (järgnev näidisanalüüs on koostatud vaatlusaluse B neljanda artikli põhjal). Artiklis on iga lause nummerdatud (v.a pikad mitmest lausest koosnevad tsitaadid, kui just tsitaadi sisu ei nõua iga lause nummerdamist), et lihtsustada hilisemas analüüsis konkreetsetele tekstilõikudele viitamist. Järgnev näidisartikkel on ära toodud kaldkirjas, tekstisisiselt sulgudes olevad normaalkirjas tähekombinatsioonid viitavad vastavale kategooriale, kuhu allikas kuulub (vt eespool olevat liigitust). Allajoonitud tekst tähistab allikat, kellele/millele sulgudes olev tähekombinatsioon viitab. Kui allikas on esmamainimisel juba vastavasse kategooriasse liigitatud, siis edaspidi piirdun sama allika mainimisega vaid allikaviite alla joonimisega (st ei lisa sulgudesse

vastavat tähekombinatsiooni). Lisaks on vajadusel alla joonitud sõnad või fraasid, mis tekitavad artiklit lugedes kriitilisi küsimusi. Need küsimused on välja toodud artiklile järgnevas analüüsis.

Äärmuslaste aktsioonide tagant paistab Vene diplomaatide vari

25.04.2007

Kahe autori lugu

(1) Vene diplomaatide (VI) ja äärmuslastest pronkssõduri kaitsjate (VI) sagenenud kohtumised on poliitikute ja jõuametnike väitel märk, et Venemaa (VI) kasutab siinseid aktiviste 9. mai eel oma kahurilihana.

(2) Hea näite sellest, kuidas Eestis töötavad Vene diplomaadid on pronkssõduri kaitsjad oma poliitvankri ette rakendanud, tõi eile Postimeest nõustanud poliitik (AA) 18. aprillist. (3) Tol õhtul avaldas BNS uudise (MA), kus üks Tõnismäe ausamba aktiivsemaid kaitsjaid, Konstitutsioonipartei liider Andrei Zarenkov (VO) teatas, et tahab saata sõjaväeosadesse oma agitaatoreid.

(4) Zarenkov teatas uudisteagentuurile, et kuivõrd otsuse alustada Tõnismäel väljakaevamisi langetas kaitseminister, otsustas partei juhatus (VI) samal, 18. aprilli õhtul luua vabatahtlikest agitaatorite rühmi (VI), kelle ülesandeks on selgitada sõduritele (VI), et armee sekkumine konflikti korral on lubamatu.

Kahtlased kohtumised

(5) Poliitiku sõnul on küsitav, kellega koos Zarenkov tegelikult otsustas agitaatoreid kasarmutesse saata, sest vaid tund enne uudise avaldamist BNSis kohtus mees Vene saatkonna esimese sekretäri Vadim Vassiljeviga (VO).

(6) «Zarenkovi ja üht Vene saatkonna tähtsat diplomaati nähti tol õhtul kohtumas Õismäe külje all Harku järve ääres asuvas Alesja baaris,» väitis sisejulgeoleku küsimustega kursis olev poliitik Postimehele. (7) «Kohe üldse ei taha uskuda, et mehed baaris üksnes viimase aja täbarast ilmast rääkisid, ajal kui Zarenkovil oli veidi aega hiljem tarvis kiiresti oma partei «tähtsast otsusest» avalikkusele teada anda.»

(8) Ent Zarenkovi ja Vassiljevi «kohvipaus», mis pole piirdunud väidetavalt vaid ühe korraga Harku järve äärses baaris, ei ole ainsad silma jäänud kohtumised Vene diplomaatide ja Eesti äärmuslaste vahel.

(9) Väidetavalt on viimase paari kuu jooksul mitmel korral käinud Tallinna botaanikaaias rohelust ja kevadist ilu nautimas Vene saatkonna vanemnõunik Sergei Overtšenko (VO) ning Öise Vahtkonna juht Dmitri Linter (VO).

(10) «Meeste ühised jalutuskäigud looduses on ulatunud tunnist pooleteiseni,» väitis eile Postimehele üks riigiametnik (AA).

(11) Vastuluure ja põhiseadusliku korra kaitsega tegelev kaitsepolitsei (VI) ei teinud üllatuslikult eile saladustki, et on sellistest kohtumistest Vene saatkonna diplomaatide ja Eesti äärmuslaste vahel täiesti teadlik. (12) «Võin ametlikult väita, et oleme neist teadlikud juba pikemat aega,» lisas kaitsepolitsei komissar Martin Arpo.

(13) Arpo sõnul näitab sääraste kohtumiste avalikkuse ette jõudmine eelkõige ilmekalt seda, kui hooletult ja hoolimatult käituvad Vene saatkonna diplomaadid oma Eestis tegutsevate koostööpartneritega.

(14) «Teisalt annavad need kohtumised tunnistust sellest, et Venemaa on sama hästi kui tunnistanud Zarenkovi ja Linteri Eestis oma kahurilihaks,» selgitas Arpo selliste kohtumiste põhjuseid ja tagamaid.

(15) «Kasutades kohalikke äärmuslasi, üritab Venemaa oma siinse diplomaatilise korpusega mõjutada ja destabiliseerida Eesti sisepoliitikat ning samuti võimendada Eestis viibivate üksikute äärmuslaste rolli ja võimu, justkui esindaks nood valdava osa ühiskonna arvamust,» lisas Arpo.

(16) Välisministeeriumi kantsler Matti Maasikas (KA) nimetas Vene diplomaatide tegevust eile otsekoheselt sobimatuks. (17) «See ei ole kooskõlas hea diplomaatilise tavaga ja me peame seda väga kahetsusväärseks,» nentis Maasikas.

Vene luure tegutseb

(18) Enne edasisi samme plaanib välisministeerium Maasika väitel kahe diplomaadi tegevuse kohta aru pärida Vene suursaadikult Nikolai Uspenskilt (VO).

(19) Samas ei soovinud kantsler spekuloida, kas Eesti võib Venemaale viimasel ajal toimunu tõttu saata diplomaatilise noodi või kuulutada kaks diplomaati persona non grata'ks.

(20) Riigikogu parimaid Venemaa-asjatundjaid Marko Mihkelson (KA) nentis, et diplomaatide tegevuse tagant kumab kellegi soov korraldada Eestis provokatsioone.

(21) «Pole välistatud, et ka eelmise aasta 9. mai sündmustele eelnesid seesugused kohtumised või läbirääkimised,» ütles Mihkelson.

(22) Tema sõnul on Vene luure (VI) viimastel aastatel aktiviseerinud oma tegevust mitte ainult Eestis, vaid ka paljudes teistes riikides. (23) «Kindlasti on teatud jõudude huvides tekitada siseprobleeme,» sõnas ta.

(24) Konstitutsioonipartei liider Andrei Zarenkov nimetas väiteid, et kohtumiste eesmärgiks on diplomaatide soov mõjutada pronkssõduri kaitsjaid Venemaa poliitikat Eestis ajama, naeruväärseks.

Tabel 3. Milliseid allikaid on artiklis “Äärmuslaste aktsioonide tagant paistab Vene diplomaatide vari” kasutatud?

Kõnelevad allikad	<ul style="list-style-type: none"> • Kaitsepolitsei komissar Martin Arpo • Välisministeeriumi kantsler Matti Maasikas • Riigikogu parimaid Venemaa-asjatundjaid Marko Mihkelson
Vaikivad objektid	<ul style="list-style-type: none"> • Üks Tõnismäe ausamba aktiivsemaid kaitsjaid, Konstitutsioonipartei liider Andrei Zarenkov • Kaitseminister • Vene saatkonna esimene sekretär Vadim Vassiljev • Vene saatkonna vanemnõunik Sergei Overtšenko • Öise Vahtkonna juht Dmitri Linter • Vene suursaadik Nikolai Uspenski
Vaikivad impersonaalsed allikad	<ul style="list-style-type: none"> • Poliitikud ja jõuametnikud • Eestis töötavad Vene diplomaadid • Pronkssõduri kaitsjad, Eesti äärmuslased • Zarenkovi agitaatorid

	<ul style="list-style-type: none"> • Konstitutsioonipartei juhatus • Sõdurid • Vastuluure ja põhiseadusliku korra kaitsega tegelev kaitsepolitsei • Vene luure • Venemaa
Muud allikad	<ul style="list-style-type: none"> • BNS-i uudis
Aimatavad allikad	
Puuduvad/võimalikud allikad	
Anonüümsed allikad	<ul style="list-style-type: none"> • Postimeest nõustanud sisejulgeoleku küsimustega kursis olev poliitik • Üks riigiametnik

Artiklist üles kerkinud küsimused

Artikli kirjutamisel on osalenud lisaks vaatlusalusele veel teinegi ajakirjanik. Seetõttu ei ole võimalik öelda, milline osa artiklist on just vaatlusaluse reporteri kirjutatud. Küllalt tõsiseid süüdistusi sisaldavas artiklis kuulub suur osa infost anonüümsetele allikatele, samas saavad ajakirjanikud nendele väidetele ametlikest allikatest ka kinnitust. Juhtlõigus viidatakse info allikatena impersonaalselt poliitikele ja jõuametnikele. Artikli edenedes omistatakse osa sellest infost ka nimelistele allikatele, ometi jääb kaks allikat anonüümseks.

Teises lauses räägitakse impersonaalselt Eestis töötavatest Vene diplomaatidest ja pronkssõduri kaitsjatest. Edaspidi saab lugeja teada, et pronkssõduri kaitsjatena käib jutt konstitutsioonipartei liidrist Andrei Zarenkovist ja Öise Vahtkonna juhust Dmitri Linterist ning diplomaatide puhul räägitakse Vene saatkonna esimesest sekretärist Vadim Vassiljevist ning Vene saatkonna vanemnõunikust Sergei Overtšenkost. Keegi meestest otseselt artiklis sõna ei saa, vaid viimases lõigus öeldakse, et Zarenkov nimetas artiklis esitatud väiteid naeruväärseks.

Kolmandas ja neljandas lauses olev info pärineb uudisteagentuurilt BNS, sellele on ka viidatud. Kolmandas, neljandas ja viiendas lauses räägitakse Zarenkovi agitaatoritest – kes nad on? Neljandas lauses seisab, et agitaatorid peavad sõduritele selgitama, et

armee sekkumine konflikti on lubamatu. Kes oleksid need sõdurid (üle Eesti, mingi kindel pataljon vms?)?

Viiendas lauses väidab anonüümne poliitik, et Zarenkov on kohtunud Vassiljeviga. Kuuenda lause tsitaadis räägib ilmselt (?) sama poliitik Zarenkovi kohtumisest «ühe Vene saatkonna tähtsa diplomaadiga». Kas tähtsa diplomaadi all peetakse silmas Vassiljevit või on sedapuhku tegu hoopis mõne kolmanda osapoolega? Kaheksandas lauses räägitakse Zarenkovi ja Vassiljevi «kohvipausist» - kas see on siiski sama kohtumine, millest anonüümne poliitik kuuendas lauses räägib? Miks on kohtumist nimetatud «kohvipausiks»?

Poliitiku sõnadele kaalu lisamiseks on märgitud, et poliitik on kursis sisejulgeoleku küsimustega.

Kaheksandas lauses vihjatakse, et Zarenkovi ja Vassiljevi kohtumised pole väidetavalt piirdunud vaid selle ühe «kohvipausiga». Kas väitjaks on sama anonüümne poliitik või keegi teine? Ka üheksandas lauses räägitakse väidetavast kohtumisest Vene saatkonna vanemnõuniku Sergei Overtšenko ja Öise Vahtkonna juhi Dmitri Linteri vahel. Kes on selle väite allikaks?

Kümnendas lõigus saab tsitaadis sõna veel üks anonüümne allikas - «üks riigiametnik». Kas ka siin oleks pidanud vihjama, mis alal ametnik tegutseb, tema usaldusväärseuse tõstmiseks? Või oleks see võinud allika paljastada?

Üheteistkümnendas lauses selgub, et «kaitsepolitsei» on vene diplomaatide kohtumistest teadlik. See teadmine omistatakse impersonaalselt kogu kaitsepolitseile, ent kohe järgmises lauses saab tsitaadis sõna kapo komissar Martin Arpo.

14. lause tsitaadis räägib Arpo impersonaalselt Venemaast - «/.../Venemaa on sama hästi kui tunnistanud Zarenkovi ja Linteri Eestis oma kahurilihaks.» Huvitav oluks teada, keda Arpo konkreetselt Venemaa all mõtleb – Vene presidendi administratsiooni, parlamenti, kogu rahvast?

16. lauses saab sõna artikli teine nimeline allikas, välisministeeriumi kantsler Matti Maasikas. Viidatakse, et tema hinnangul on Vene diplomaatide tegevus sobimatu. Kas ta mõtleb kaht konkreetset diplomaati, keda on artiklis nimetatud või veel kedagi? Kui palju Maasikas kohtumistest teab?

19. lauses käib juttu kahe diplomaadi *persona non grata*'ks kuulutamisest. Kas siin peetakse ikkagi silmas Vassiljevit ja Overtšenkot?

Kui viimases lauses on öeldud, et “konstitutsioonipartei liider Andrei Zarenkov nimetas väiteid, et kohtumiste eesmärgiks on diplomaatide soov mõjutada pronkssõduri kaitsjaid Venemaa poliitikat Eestis ajama, naeruväärseks,” kas sellest lausest võib välja lugeda, et Zarenkov ei eita, et artiklis väidetud kohtumised on tõesti toimunud?

Kogu artikli üks olulisemaid küsimusi on, kas anonüümsete allikate kasutamine artiklis on põhjendatud, miks soovisid allikad jääda anonüümseks ja mis on nende allikate motiivid antud informatsiooni jagamisel. Teine küsimus oleks puudutanud anonüümsetelt allikatelt saadud info usaldusväärsust, ent nende info teeb tõsiseltvõetavaks kapo kinnitus räägitule. Kas otsus artikkel panna lehe esiküljele sündis siis, kui kapo anonüümset juttu kinnitas või varem?

Samuti oleks oluline teada, kas ajakirjanikud andsid Vene diplomaatidele ja Linterile võimaluse artiklis esitatud väidete ümber lükkamiseks. Viimasest lausest on küll aru saada, et see võimalus anti Zarenkovile, ent mida ajakirjanik temalt küsis, mida Zarenkov rääkis, milline info jäi artiklist välja, mille põhjal tegi ajakirjanik Zarenkovi jutust valiku?

Ka võiks artiklile anda lisainformatsiooni see, kust ja kelle initsiatiivil (ajakirjaniku või allika) ajakirjanikud esmase info said.

5. Ajakirjanik A

5.1. Kokkuvõtte ajakirjaniku A artiklite süvalugemisest

Analüüsitud artiklite põhjal võib öelda, et vaatlusalune ajakirjanik, nagu ta ka hiljem ise tõdeb, eelistab artikli jaoks infot kogudes, kui vähegi võimalik, ise sündmuskohal käia ja inimestega näost-näku rääkida. Kõigi nelja analüüsitud artikli puhul oli ajakirjaniku kohalolekut ka tunda (“Kohtunik Indrek Sootsi küsimusele /../ vastas Tõniste: /../”; “Kui volikogu hakkab Ratast maha hääletama, lahkuvad mõned saadikud saalist.”; “Kui peaveterinaararst Maaja Kitsing ukse avab, turtsatab hüljes pahuralt.” Vt lisa 2). See tingib ka loo värvikuse ja detailide lugejani toomise. Lisaks on näha, et ajakirjanik käib ringi lahtiste silmadega ja tõesti märkab huvitavaid detaile ja oskab neid ka kirja panna (“Ikka reibas Ratas, linnapea kaelakee näpus, ees ja Savisaar kolm-neli meetrit mõõdetud sammul tema kannul, nii nad volikogu ette ilmuvad.” Vt lisa 2.2.). Samuti on näha, et ise kohal käies leiab ajakirjanik lugudele ka rohkem allikaid, kellega võib-olla telefonitsi poleks taibanud ühendust võtta. Tuleb märkida, et vaatlusalune ajakirjanik töötab osalise tööajaga, mistõttu on tal ka lugude ettevalmistamiseks rohkem aega. See võib olla ka üks põhjus, miks ta jõuab artikleid kirjutades kontorist väljas käia ja oma lugusid kohati väga meisterlikult viimistleda.

Artiklitest paistis silma, et ajakirjanik ei piirdu oma lugudes ühe-kahe allika kasutamisega – kõnelevaid allikaid on alati tunduvalt rohkem (v.a. isikulood, ent ka nende puhul on küsitud persooni kohta arvamusi teistelt allikatelt. Neid lugusid käesolev töö ei analüüsi). Lisaks joonistus artiklitest välja hulgaliselt vaikivaid objekte (allikaid, kellest räägiti, ent kes ise sõna ei saanud) ning vaikivaid impersonaalseid allikaid. Anonüümseid allikaid analüüsitud lugudes ei esinenud.

Tabel 4. Ajakirjaniku A artiklites esinenud allikate hulk ja tüüp.

Artikli number (Vt Lisa 2)	Kõnelevad allikad	Vaikivad objektid	Vaikivad impersonaalsed allikad	Muud allikad	Aimata- vad allikad	Puuduvad/võimalikud allikad
Lugu 1	3	5	3	4	1	
Lugu 2	7	4 ²	5	2	2	
Lugu 3	4	0	4	3		
Lugu 4	3	1	3	1		
Kokku	17	10	15	10	3	

Antud tabelist on näha, et ajakirjanik ongi oma lugudes kasutanud kõige rohkem kõnelevaid allikaid. Tabelit koostades tekkisid aga raskused lahtri “Võimalikud/puuduvad allikad” täitmiseks, kuna analüüsitud artiklites tundus olevat allikaid ammendaval hulgal, nii et ühtegi hädavajalikku puuduvat allikat ei saanudki välja tuua. Võrdluseks võib tuua eelnevalt samal teemal koostatud seminaritöö, kus sai seitsme analüüsitud artikli kohta välja tuua üheksa puuduvat või võimalikku allikat (Hüvato, 2007).

Vaikivate objektide ja vaikivate impersonaalsete allikate hulk on Tabeli 4 järgi küll suur, ent samas ei saa öelda, et nende kategooriate allikad oleksid pidanud tingimata artiklis kõnelema. Pigem on tegu teiseste tegelastega, kelle kohalolek ei ole artiklis hädavajalik, vaid neid mainitakse muu jutu sees, ka loeteludes.

Nagu eelmainitud seminaritöös, võis ka seekord pea iga artikli puhul küsida, kust sai ajakirjanik idee sel teemal kirjutamiseks. Tallinna linnaeapa valimist puudutavas loos on küll selge, et tegu oli kõigile teada sündmusega, mida ei saanud kajastamata jätta. Ent selles loos ei piirdunud ajakirjanik pelgalt konstanteerimisega, et Tallinn sai uue linnaeapa, vaid kirjeldas oskuslikult linnaeapa valimist ning põimis avalikud sõnavõtted allikatega personaalselt tehtud intervjuudega. Lihtsamalt valis ajakirjanik sündmuse kajastamiseks uudise formaadi asemel reportaaži. Nagu teisteski artiklites, on

² Artiklis “Kord Ratas Toompeal ja Savisaar all-linnas, kord vastupidi” (Vt Lisa 2) on loeteludes mainitud üksteist vaikivat objekti arvestatud ühise punkti alla.

ajakirjanik allikate juttu pigem sünteesinud, kui kogutud informatsiooni lihtsalt järjestanud.

Artiklitest on näha, et ajakirjanik on kasutanud ka iseenda mälu ja elukogemust (Nt. “Paraku jätab ta märkimata läbikukkumise siinsamas 2004. aasta oktoobris, kui ülejooksikute tõttu umbusalduse osaliseks sai.” Vt Lisa 2.2.). Siin oleks oluline teada, kas ta usaldab oma mälu piisavalt või kontrollib kirja pandu varasematest artiklitest või erinevatest dokumentidest üle. Seda, kui oluline on ajakirjaniku enda ajalooline mälu ja millise lisamõõtmega võib see artiklile anda, on ilmekalt näha just Tallinna linna peavalimist puudutavas artiklis (Vt Lisa 2.2.).

Artiklites leidis ka allikaviiteta fakte, taustainformatsiooni – kas see pärineb samuti ajakirjaniku enda mälest? Samuti võib küsida, kas ajakirjanik on tutvunud erinevate dokumentidega, mis artiklitest läbi käivad (pressiteated, artiklid, kohtudokumendid, seadused jms). Juhul, kui mõnele dokumendile viitab mõni allikas, on küsimus sama – kas ajakirjanik on usaldanud allika räägitut või on tema sõnade paika pidavuse vastavast dokumendist järgi kontrollinud?

Järgnevatest tabelitest on näha artiklite kaupa, milliseid allikaid ajakirjanik oma lugudes on kasutanud. Kõnelevate allikate puhul hakkab silma, et eranditult on tegu ametnike, poliitikute, spetsialistidega, kordagi ei esine lugudes nõ “inimene tänavalt”. See võib olla ka juhus, kuna valitud lugude sisu ei nõua otseselt tavakodanike kommentaare. Kategoorias “Muud allikad” olid eristatavad ajaleheartiklid, teleuudis, seadused jms. Samas ei ole alati täpsustatud, millisest artiklist või seadusest käib jutt. Vaikivate impersonaalsete allikate puhul on tegu enamasti kollektiividega, kuid tihti saab mõni sellesse kollektiivi kuuluv inimene siiski artiklis ka sõna.

Linnavolinikud klaarivad suhteid kohtus

28.03.2007

Kõnelevad allikad	<ul style="list-style-type: none">• Tallinna linnavolikogu Isamaa ja Res Publica liidu fraktsiooni esimees Toomas Tõniste• Vandeadvokaat Mare Lust• Keskfraktsiooni esindaja, vandeadvokaat Aivar Pilv
Vaikivad objektid	<ul style="list-style-type: none">• Kohtunik Indrek Soots• Maria Savisaar ja Oleg Degtjarenko• Respublikaan Oleg Rebane• Keskerakondlane Tõnis Bitman• Tallinna linna peaja Jüri Ratas

Vaikivad impersonaalsed allikad	<ul style="list-style-type: none"> • Tallinna linnavolikogu keskfraktsioon (32 saadikut) • Tallinna linnavolikogu opositsioonipoliitikud • Ajakirjanik (<i>mitte loo autor</i>)
Muud allikad	<ul style="list-style-type: none"> • Aasta eest volikogus lahvatanud lindiskandaali ajal Postimehele öeldu (<i>Toomas Tõniste</i>) • Postimees • Keskfraktsiooni pressiteade • Toomas Tõniste kirjalik vastus hagile
Aimatavad allikad	<ul style="list-style-type: none"> • Varem ilmunud ajaleheartiklid
Puuduvad/võimalikud allikad	

Kord Ratas Toompeal ja Savisaar all-linnas, kord vastupidi

07.04.2007

Kõnelevad allikad	<ul style="list-style-type: none"> • Senine Tallinna linnapea Jüri Ratas • Uus Tallinna linnapea Edgar Savisaar • Reformierakonna fraktsiooni saadik, parteitu Tiina Mägi • Linnavolinik Stelmach • Volikogu esimees Toomas Vitsut • Keskfraktsiooni liige Natalia Vaino • Kõige staažikam saadik, isamaaliitlane Matti Tarum
Vaikivad objektid	<ul style="list-style-type: none"> • Erika Salumäe, Taavi Rõivas, Aivar Kuusmaa, Hannes Rumm, Hanno Pevkur, Merike Martinson, Kaia Jäppinen, Taavi Aas, Jaanus Mutli, Olga Sõtnik, Kalev Kallo • Keskfraktsioon • Savisaare mantlipärija Juhan Parts • Maret Maripuu
Vaikivad impersonaalsed allikad	<ul style="list-style-type: none"> • Volikogu saalist lahkuvad saadikud • Opositsioonisaadikud • Volikogu 32-liikmeline enamus, st keskfraktsioon • Linnarahvas • Ajakirjanikud
Muud allikad	<ul style="list-style-type: none"> • Jüri Ratase lahkumiskõne ? • Tallinna põhimäärus
Aimatavad allikad	<ul style="list-style-type: none"> • Varasemad artiklid • Ajakirjaniku/kolleegide mälu
Puuduvad/võimalikud allikad	

Punane tuletõrjeauto kihutab tihti loomi päästma

13.04.2007

Kõnelevad allikad	<ul style="list-style-type: none">• Vahetusevanem Andres Saag• Loomaia peaveterinaar Maaja Kitsing• Põhja-Eesti päästkeskuse pressiesindaja Ants Raava• Päästeauto juht Roman Tänav
Vaikivad objektid	
Vaikivad impersonaalsed allikad	<ul style="list-style-type: none">• Päästjad• Põhja-Eesti päästkeskuse Lilleküla keskkomando Mustamäe meeskond• Elanikud• Põhja-Eesti päästkeskus
Muud allikad	<ul style="list-style-type: none">• Seadus (täpsustamata, milline)• Üks telekanal• Aastate statistika
Aimatavad allikad	
Puuduvad/võimalikud allikad	

Päästetud hülgepoeg saab varsti tagasi merre

24.04.2007

Kõnelevad allikad	<ul style="list-style-type: none">• Tallinnaloomaia peaveterinaararst Maaja Kitsing• Hülgeuurija, riigikogu liige Mart Jüssi• Loomaia direktor Mati Kaal
Vaikivad objektid	<ul style="list-style-type: none">• Fotograaf
Vaikivad impersonaalsed allikad	<ul style="list-style-type: none">• Tallinna loomaaed• Päästjad• Hülgeuurijad
Muud allikad	<ul style="list-style-type: none">• Ajakirjaniku enda varasem artikkel
Aimatavad allikad	
Puuduvad/võimalikud allikad	

5.1.1. Toimetaja roll

Et näha, kas ja kuidas võib toimetaja uudise sisu mõjutada, võrdlesin ajakirjaniku originaalartikleid nende toimetatud variantidega (Lisa 3).

Kahe artikli puhul (“Linnavolinikud klaarivad suhteid kohtus” ning “Kord Ratas Toompeal ja Savisaar all-linnas, kord vastupidi”, toimetatud variandid vastavalt lisas 2.1 ja 2.2) võib öelda, et toimetaja on teinud ajakirjaniku tekstis minimaalseid muudatusi – teinud üksikud sõnaparandused (“aasta tagasi” asemel “aasta eest”, “vastaspoolte” asemel “vastased”, “Ratase” asemel “ta” ning vastupidi jmt) ning kohendanud väheseid lauseid loetavuse huvides (nt lõõnud ühe pika lause kaheks kergemini loetavaks lühikeseks lauseks). Nendes kahes artiklis ei ole toimetajapoolsed parandused muutnud ajakirjaniku enda poolt kirja pandud teksti sisu. Samuti ei ole toimetaja kummaski artiklis teinud omapoolseid täiendusi (lisanud taustateadmist vms). Mõlema artikli puhul on trükitud ka artiklite pealkiri ära sellisena, nagu ajakirjanik on need ise kirjutanud.

Artiklis “Punane tuletõrjeauto kihutab tihti loomi päästma” (Lisa 2.3) on toimetaja või küljendaja muutnud lühemaks ajakirjaniku pandud pealkirja (võimalik, et originaal ei mahtunud küljele ära). Ent kui ajakirjaniku pandud pealkiri oli “Punane tuletõrjeauto kihutab aina sagedamini loomi päästma”, siis pealkirja lühendamiseega on muudetud selle mõtet. Ajakirjanik on näidanud pealkirjas tendentsi, et loomade päästmisega seotud väljakutseid on üha rohkem, toimetatud pealkiri ütleb aga, et neid väljakutseid on palju. Seega on pealkirja muutmisega vähendatud ka selle uudisväärtust.

Toimetaja on artikli teist lauset oluliselt kärpinud: *Põtrade linnatung seisab alles ees, aprilli lõpust juuni keskpaigani võib siin kohata mullikaid, kelle emapõder on hüljanud* (allajoonitud tekst puudub artikli lõpp-versioonis). Samamoodi on kärbitud 12. lauses ajakirjaniku-poolne selgitus, miks Põhja-Eesti päästkeskuse Lilleküla keskkomando Mustamäe meeskonna vahetuse vanem Andres Saag ei tahtnud pildile tulla (*Selgitas Saag, kes hoidis toimetuse fotograafist aupaklikku kaugusse, sest ei soovinud pildile jääda.*) Siin ja ka edaspidi on raske öelda, kas kärped on teinud tekstitoimetaja (pidas nt informatsiooni ebavajalikuks) või küljetoimetaja (originaalartikkel oli liialt pikk). Toimetaja on muutnud ka artikli lisaloo pealkirja – ajakirjanikul “Lugusid loomade päästmisest”, lõpp-tekstis “Loomade päästmine”.

31.-33. lause on originaaltekstis olnud hoopiski Raava tsitaat, toimetaja on selle aga muutnud ilma allikaviiteta tekstiks. Lisaks on originaaltsitaadi lõpust välja jäetud info (*Päästjad käivad seal ka koolitusel, kus Aleksei Turovski räägib, kuidas erinevate loomadega käituda, millised on ohud*).

Neljandas artiklis “Päästetud hülgepoeg saab varsti tagasi merre” on toimetaja ajakirjaniku teksti kärpimise ja ümber sõnastamisega tekitanud aga segaduse, mille märkisin ära ka tekstianalüüsis (Lisa 1.4). Nimelt on toimetaja 16. lauses liitnud kokku kahe erineva allika informatsiooni: *Praegu kaalub ta umbes 15-20 kilo* (Maaja Kitsingu väide), *olles tavalisest selles eas hülgest vähemalt kaks korda väiksem* (Mart Jüssi väide). Ent kuna toimetaja ei ole Jüssit info allikana märkinud, jääb segaseks, kes on järgnevates lausetes oleva info autor. Nii omistatakse semantiliselt kogu järgnev informatsioon **ja tsitaadid** hoopis Kitsingule.

Sellest artiklist on ära kärbitud paljud laused, mis originaaltekstis olemas olid. Nii jääb artiklist täiesti välja omaette jutustust neljast loomaia hallhülgest (neid on lõpp-tekstis küll mainitud, ent ajakirjanik on algselt lisanud juurde ka “nende loo” ning kirjeldanud hüljeste käitumist ajakirjaniku ja fotograafi visiidi ajal loomaaeda). Samuti on artikli lõpust välja jäänud Jüssi õpetus, kust ja kuidas võiks hülgepoja vette lasta.

Ehkki toimetaja on sellest artiklist palju informatsiooni välja jätnud, võib siiski öelda, et tegu ei ole loo seisukohast hädavajaliku informatsiooniga, pigem oleksid välja jäänud laused lisanud loole värvi. Küll aga on tõsine probleem juba mainitud ühe allika informatsiooni ja tsitaatide omistamine teisele allikale. Ka siin ei ole tagantjärele võimalik oletada, kas tegu on tekstitoimetaja või küljetoimetaja veaga. Küll aga võin isiklikust kogemusest öelda, et sarnased vead tekivad sagedamini artiklite küljendamisel, kus ruumipuuduse tõttu teksti kärbitakse ja võib juhtuda, et ei kontrollita üle kas kärpimise järel on artikli sisu jäänud samaks.

5.2. Kokkuvõte vaatluspäeval käsil olnud artikli sünnist

Eelnevalt tuleks märkida, et kuna vaatlusalune ajakirjanik töötab osalise tööajaga, on ka tema töötempo teine – ei ole vaja iga päev uut lugu kirjutada, vaid artiklite kirjutamiseks on rohkem aega. Seetõttu oli ta juba eelneva nädala jooksul teinud vaatluspäeval käsil olnud artikli jaoks terve rea intervjuusid. Vaatluspäeval oli käsil artikkel, mis puudutas surnud lemmikloomade matmist ja tuhastamist. Kaks üldisemat põhiküsimust oli: mida peaks linnainimene tegema surnud lemmikloomaga ja kui kaugel on Tallinna lemmikloomade krematooriumi loomise idee?

Rahuliku töötempo tõttu ei teinud ajakirjanik vaatluspäeval otseselt tol päeval käsil olnud artikli jaoks vajalikke intervjuusid, vaid tegeles artiklile illustratsioonide hankimisega. Ent et oleks siiski võimalik näidata artikli valmimise protsessi, õnnestus ajakirjanikult saada kõnealuse artikli jaoks enne ja pärast vaatluspäeva toimunud kirjavahetus allikatega. Et ajakirjanik ei salvesta oma telefoniintervjuusid, ei ole paraku võimalik loo jaoks vaatluspäeva eelselt ja järgselt tehtud intervjuusid analüüsida. Küll aga saab järgnevatel peatükkides analüüsida eelpool mainitud kirjavahetust ning selle järgi kirjeldada osaliselt artikli valmimise protsessi. Järgnevas kirjelduses on kasutatud ka ajakirjaniku enda koostatud kokkuvõtet sellest, kuidas artikkel sündis (Vt lisa 4.1.).

Idee artikli jaoks sai ajakirjanik elust enesest – sõbranna vana koer hakkas surema ja sõbrannal oli linnainimesena mure, mida koeraga pärast surma teha. Algselt pakkus ajakirjanik ideed tarbija teemadel kirjutavale kollegile, ent võttis teema endale tagasi, kui meenus, et tema endine kolleeg Andi Raudberg hakkas millalgi rajama loomade krematooriumi. Ajakirjanik leidis eelnevalt loomade krematooriumi teemadel kirjutatud artiklitest, et krematooriumi rajamist toetab Pirita linnaosa halduskogu esimees, linnavolinik Mati Eliste ning helistas temale. Et paar aastat tagasi oli toimunud krematooriumi rajamiseks heategevuslik kunstioksjon, helistas ajakirjanik Kunstnike Liidu presidendile Jaan Elkenile ning skulptor Tauno Kangrole. Kuna intervjuude salvestusi ajakirjanikul ei ole, ei saa ka intervjuude sisust teada rohkemat, kui hilisemas artiklis kirjas on. Samuti ei ole võimalik tagantjärele fikseerida, millal täpselt ajakirjanik kellelegi helistas.

Järgmisena võttis ajakirjanik ühendust Raudbergiga. Vahepeal selgus, et sõbranna koer oli ära surnud ning sõbranna rääkis ajakirjanikule oma läbielamistest. Temalt sai

ka teada, et Tanel Kõrvel tahab samuti Tallinna lemmikloomade krematooriumi rajada. Seejärel võttis ajakirjanik ühendust Väikeloomaarstide Seltsi presidendi Valdeko Paaveliga ning küsis MTÜ Loomade Hoiupaiga juhatuse liikmelt Ainike Nõmmistolt ja loomaia peaveterinaarilt Maaja Kitsingult, mida nemad loomsete jäätmetega teevad.

17. aprillil saatis ajakirjanik meilitsi küsimused Tallinna linnavalitsuse avalike suhete osakonda Alar Rästale. Kirjas räägib ta ära eelloo – tuttavalt on mure, mida teha, kui koer ära sureb. Samuti toob sisse isikliku puutepunkti ja mainib, et kolm aastat tagasi viis ta oma haige koera kliinikusse magama panemiseks. Seejärel küsib lemmikloomade matmisega seotud küsimusi (vt Lisa 4.2.).

Edasi võttis ajakirjanik ühendust Tanel Kõrveliga. Lisaks telefonivestlustele saatis Kõrvel talle ka elektronkirja (18. aprill).

Kui paari päeva jooksul polnud linna pressiteenistusse saadetud meilile vastust saabunud, võttis ajakirjanik ühendust linna keskkonnaametiga (19. aprillil), kust selgus, et ameti juht tõnu Tuppits viibib Hiinas ning paluti küsimused meilitsi saata kolmele ametnikule.

Keskkonnaametile saadetud küsimustest on näha, et ajakirjanik on vahepeal saanud täiendavat informatsiooni ning küsimused ei ole enam samad, mis avalike suhete teenistusele saadeti. Vahepeal saadud info põhjal esitab ajakirjanik ka suunavaid ja hinnangulisi küsimusi – *Vajadus loomade krematooriumi vastu on ilmne. (Või on linnal teine arvamus?)*; Miks on linn krematooriumite rajamise vastu?

Samal päeval saabub keskkonnaametist küll vastus, ent hoopis esimesele kirjale, mille ajakirjanik pressiesindajale saatis. Selgub, et kuna meilis jäi ühel võtmeküsimusel üks sõna vahelt ära, on ametnik jätnud sellele vastamata. Etteruttavalt võib öelda, et kui ajakirjanik järgmisel päeval küsimustele vastanud ametnikuga ühendust proovib võtta, selgub, et too on puhkusele läinud.

Vaatluspäeva kohta saab ajakirjaniku tegevused tuua välja punktide kaupa ajalises järjekorras. 2007. aasta 20. aprillil käsil olnud artikli jaoks tehtud sammud on järjestatud numbritega (1, 2, 3 ...). Tähtedega (A, B, C ...) on tähistatud kõrvalteemad, millega ajakirjanik vaatluspäeval tegeles ning mis ei puutunud vaatluspäeval käsil olnud artikli teemasse.

1. Ajakirjanik soovib artikli illustreerimiseks sõita Jõelähtme loomade kalmistule ning hakkab selleks otsima fotograafi ja autojuhti.
2. Helistab Jõelähtme kalmistule ning küsib pildistama tulekuks luba.
3. Lepib fotograafiga kokku väljasõidu aja.
4. Helistab uuesti Jõelähtmele, et teatada oma tulekust. Hakkab Jõelähtmesse sõitma.
5. Jõelähtmes kohtub parajasti oma kassi matma tulnud vene keelt kõneleva mehe ja naisega, kes annavad ajakirjanikule küll lühiintervjuu, ent ei soovi oma nime, juttu, ega pilti lehes näha.
6. Kalmistu peremees ja perenaine tutvustavad kalmistut ning fotograaf teeb vajalikud pildid.
7. Tagasi toimetusse jõudes otsib internetist Jõelähtme kalmistu ametlikku nimetust.
 - A. Kontrollib meile. On saanud Tallinna toimetuse juhilt meilitsi uue teema – Pelgulinna seltsi 10-aastaseks saamine.
8. Peab toimetuse juhiga nõu ja lepatakse kokku, et Pelgulinna seltsist kirjutatakse millalgi järgneval nädalal. Saab teada, et loomade artikkel ei lähe esmaspäevasesse lehte (vaatluspäev oli reede).
 - B. Asub lindilt maha kirjutama varasemalt tehtud persooniintervjuud
9. Proovib meilitsi ja telefonitsi kätte saada www.pets.ee leheküljelt leitud lemmikloomade matusebürood, ent tulutult.

Esmaspäeval, 23. aprillil võttis ajakirjanik ühendust Tallinna linanvolikogu esimehe Toomas Vitsutiga. Kuna temalt sobivat informatsiooni ei saanud, siis veel ka riigikokku läinud endise abilinnapea Olga Sõtnikuga, kes palus saata küsimused meilitsi. Ajakirjanik soovib oma kirjalikes küsimustes teada, kuidas suhtus krematooriumi rajamisse eelmine linnavalitsus ning miks on selle rajamine takerdunud.

Sõtnik vastab sama päeva õhtul, et tema ei jõudnud abilinnapeaks olemise ajal selle asjaga tegeleda ning lisab, et sellegipoolest on tema hinnangul Tallinnas ruumi lemmikloomade krematooriumi jaoks.

Järgmisel päeval, 24. aprillil oli Hiinast tagasi jõudnud ka keskkonnaameti juht Tõnu Tuppits, kes palus ajakirjanikult samuti küsimusi meilile. Ajakirjanik seletab meilis ära, mida ta seni on teada saanud ning saadab ka oma artikli esialgse variandi. Ehkki ta pole eelmisel nädalal keskkonnaametisse saadetud meilile vastust saanud, ei küsi ajakirjanik Tuppitsalt neid küsimusi üle, vaid piirdub ühe kokkuvõtva küsimusega: *Miks pole krematooriumi rajamine teoks saanud?*

Nädala aja töö tulemusena ilmub Postimehes 25. aprillil üle kahe lehekülje kujundatud artikkel koos lisalooga ning pildigaleriiga Jõelähtme kalmistult.

5.3. Kirjavahetuse analüüs

Esimene elektronkiri, mille ajakirjanik artikli tarbeks sai, pärineb OÜ Bioextra juhatuse liikmelt Tanel Kõrvelilt, kes on meili saatnud pärast ajakirjanikuga telefonitsi vestlemist. Järgnevalt toon välja teemad, millest Tanel Kõrvel kirjutab (kalkkirjas tekst on otsetsitaat kirjast) ning iga teema järel märgin ära, kas see on ka lõplikus (ajalehes ilmunud) artiklis kajastamist leidnud (kalkkirjas olev tekst ilmus ajalehes, normaalkirjas on minupoolsed kommentaarid).

Teemad, millest Tanel Kõrvel kirjutab	Kuidas leiab lõpp-tekstis kajastust?
<p><i>OÜ Bioextra on lemmikloomade tuhastamise projekti uurinud ja tegelenud sellega ligikaudu 2 aastat. Oleme uurinud tasuvust, vastava valdkonna õigusakte, turuolukorda ja palju muudki.</i></p>	<p><i>Lemmikloomade krematooriumit soovib rajada veel üks firma, OÜ Bioextra, kes on samuti juba aastaid selleks tööd teinud. “Oleme lemmikloomade tuhastamise projektiga tegelenud ligikaudu kaks aastat, uurinud tasuvust, valdkonna õigusakte, turuolukorda ja palju muudki,” ütles OÜ Bioextra juhatuse liige Tanel Kõrvel.</i></p> <p>Ajakirjanik on loetavuse huvides muutnud allika tsitaati. Info sisu sellest muutunud ei ole.</p>
<p><i>Minu arust ei rahul olla olukorraga, et ainult 25%-30% Tallinna vajadusest suudab rahuldada Jõelähtme lemmikloomade kalmistu.</i></p>	<p><i>Tema hinnangul ei saa kuidagi rahul olla olukorraga, et Jõelähtme lemmikloomade kalmistu suudab rahuldada ainult veerandi Tallinna vajadusest.</i></p> <p>Ajakirjanik on allika teksti täpselt refereerinud, vaid allika toodud protsentide (25%-30%) asemel ütleb ajakirjanik “veerand”.</p>

<p><i>Samuti tundub ebaharilik ka see, et loomaomanikud võimaluste puudumisel matavad oma loomi Tallinna supelrandadesse (sel aastal oli isegi kusagil selline artikkel).</i></p> <p><i>Kuhu sattuvad olude sunnil ülejäänud 75% lemmikloomade korjustest? Prügikastidesse, parkidesse, linnalähedastesse metsadesse jne.</i></p>	<p><i>Niisugune iseeneslik loomasurnuaed leiti kevadel Pikakari rannast.</i></p> <p><i>Võimalik, et ajakirjanik on toonud selle teema artiklisse tänu Kõrveli viitele, ent samas on see teema Kõrveli jutust lahus ja järgneb Valdeko Paaveli tsitaadile, seega võis ka Paavel sellest teemast rääkida. Kõrveliga seotud teemas jätkab ajakirjanik:</i></p> <p><i>“Kuhu sattuvad ülejäänud 75 protsenti korjustest?” küsis ta ja vastas ise: “Prügikastidesse, parkidesse, linnalähedasse metsa ja ka rannaliiva sisse, nagu hiljuti juhtus.”</i></p> <p><i>Allika tsitaati on lühendatud, randa matmise teema on aga allikatsitaati nõ külge poogitud. Allikas täpselt sellist tsitaati ei öelnud, küll aga viitas randa matmisele.</i></p>
<p><i>Tuhastusseadme soetame Eestimaiselt tootjalt AS Termox www.termox.ee, kelle seadmeid kasutavad erinevad riigiasutused - Veterinaar- ja Toiduamet, Piirivalve (Luhamaa piiripunkt). Vastava seadme pildi ja tehnilise kirjelduse leiab AS Termox kodulehelt. Paigaldatav tuhastusseade vastav kõige rangematele Eesti ja ka Euroopa Liidu nõuetele.</i></p>	<p><i>Moodsad seadmed kavatseb firma soetada Asilt Termox, need vastavad kõige range-matele Eesti ja Eli nõuetele. Niisuguseid seadmeid kasutab ka veterinaar- ja toiduamet.</i></p> <p><i>Ajakirjanik ei ütle, et seadmeid kasutab ka piirivalve. Kas küsis veterinaar- ja toiduametilt üle, kas nemad kasutavad samu seadmeid? Kas külastas Termoxi kodulehekülge ja kontrollis, kas seadmed tõesti vastavad rangetele nõuetele?</i></p>

<p><i>OÜ Bioextra poolt teostatav lemmikloomade tuhandamisteenuse võimaluse pakkumine on planeeritud pikemaks veninud põhjusel, et sellise projekti käivitamine on mitmete ametkondade jaoks uudne.</i></p>	<p><i>Kuigi peale loa Bioextra linnalt midagi ei oota, takerdusid nemadki linnavõimude vastuseisu taha.</i></p> <p><i>Kas sellest, et firma tahab linnalt vaid luba, oli juttu telefonivestluses? Meilis Kõrvel seda ei maini.</i></p>
<p><i>OÜ Bioextra soovib pakkuda lemmikloomade tuhandamist eelkõige lemmiklooma omanikele. Juhul kui me suudame pakkuda sama teenust ka MTÜ-le Loomade Hoiupaik, kes tegeleb Tallinna kodutute loomadega, siis on meil ainult hea meel, et suudame MTÜ muresid sel moel kergendada.</i></p>	<p><i>Siiski loodab ta load saada ja juba suvel krematooriumi käivitada. «Sellest võidaksid kõik linlased, mitte üksnes loomaomanikud. Kellelegi ei meeldiks ju, kui tema laps rannaliivast loomakorjuse välja kaevaks. Või kui ta metsas raibe peale satuks. Hea oleks seegi, kui suudaksime ka</i></p>
<p><i>Lisaks ei ole lemmikloomaomanike mure oma surnud lemmikute pärast veel leidnud piisavalt kajastamist, et mõista olukorra tõsidust kõigi Tallinna elanike jaoks (võimalikud haigused loomakorjustest, mis on jäetud selleks mitte ettenähtud kohtadesse). Keegi ei oleks rahul, kui tema väike laps leiaks suvel rannaliival labidaga kaevates sinna maetud kassi või koera.</i></p>	<p><i>Lemmikloomade Hoiupaigale teenust pakkuda ja nende muresid kergendada,» lubas ta.</i></p> <p><i>Siin on ajakirjanik koondanud ühte tsitaati info, mis tegelikult oli Kõrveli kirjas kolmes erinevas kohas, st tegelikult ei ole tegu kaugeltki otse tsiteerimisega. Kõrvel räägib oma kirjas küll korjuste metsa matmisest, ent mitte sellest, kui mõni laps metsas raibe peale satuks. Iseenesest on tsitaadis olev info õige, ent siin oleks pidanud piirduma refereerimisega, mitte tsiteerimisega. Etteruttavalt võib öelda, et Kõrvel ise enda sõnade muutmise pärast ei pahandanud, vaid hoopis tänas hiljem ajakirjanikku teema tõstatuse eest.</i></p>
<p><i>Olen valmis aitama Teie artikli valmimist põhjusel, et minu arust ei teadvustata hetkel veel, et see teema on oluline kõigile Tallinna elanikele. Mitte ainult lemmikloomaomanikke.</i></p>	<p><i>Siin on ajakirjanik koondanud ühte tsitaati info, mis tegelikult oli Kõrveli kirjas kolmes erinevas kohas, st tegelikult ei ole tegu kaugeltki otse tsiteerimisega. Kõrvel räägib oma kirjas küll korjuste metsa matmisest, ent mitte sellest, kui mõni laps metsas raibe peale satuks. Iseenesest on tsitaadis olev info õige, ent siin oleks pidanud piirduma refereerimisega, mitte tsiteerimisega. Etteruttavalt võib öelda, et Kõrvel ise enda sõnade muutmise pärast ei pahandanud, vaid hoopis tänas hiljem ajakirjanikku teema tõstatuse eest.</i></p>

Nagu näha, on ajakirjanik artiklis kasutanud suurema osa informatsioonist, mille allikas on talle meilitsi saatnud, sealhulgas lisaks faktidele ka hinnanguid. Hilisemas artikli tagurpidises analüüsis on näha, et lisaks meilitsi saadud informatsioonile on ajakirjanik kasutanud ka telefonivestlusest saadud infot (telefonivestluse salvestust uurijal ei ole). Tabelist nähtub ka, et ajakirjanik on allika tsitaate muutnud nii sõnastuse kui sisu osas (pookinud ühe lause külge teise varem või hiljem öeldud lause). Samas ei ole tsitaatide sünteesimisega muutunud allika sõnum.

Järgmine e-kiri saabus ajakirjanikule 19. aprillil, selles vastab Tallinna linnaaednik küsimustele, mille ajakirjanik saatis kaks päeva varem linna pressiteenistusele.

Järgnevalt toon tabeli näol taas välja teemad, millest Valk kirjutab ning märin ära, mis sellest infost ka artiklisse jõuab.

Teemad, millest Liis Valk kirjutab	Kuidas leiab lõpp-tekstis kajastust?
Jõelähtme kalmistu asukoht ning hinnakiri ning ühe loomakliiniku hinnakiri (kliinik toimetab looma Jõelähtme kalmistule). Samuti lemmikloomade kiirabi teenuse hind ning MTÜ Loomade Hoiupaiga hukkunud loomade vastu võtmise hind.	Kogu info on kirjas artikli juures olevas infoboksis. Lisaks on ajakirjanik seda infot korrektselt refereerinud ka artiklisiselt.
<i>Linnal puuduvad vastavad lepingud loomakliinikutega</i>	<i>Tallinna keskkonnaameti haljastuse ja heakorra osakonna juhataja, linnaaednik Liis Valgu teatel pole linnal küll lepinguid väikeloomakliinikutega, kuid kliinikud võtavad lootusetult haige koera või kassi vastu.</i> Valk ei ütle oma kirjas otseselt, et kliinikud võtavad vastu “lootusetult haige koera või kassi”, on vaid näidanud, kui palju peab surnud looma kliinikusse viimise eest maksma.

<p><i>Meile teadaolevalt ei ole Tallinna linnas lemmikloomade matusekontorit.</i></p> <p><i>Matusebüroo Forselius pakub lemmikloomade kirste Tallinnas aga mitte matuseteenust.</i></p>	<p><i>Tegutsevat loomade matusekontorit linnas ei ole, /.../</i></p> <p>Lemmikloomade kirstu ostmise võimalust pole artiklis kajastatud.</p>
<p><i>Tallinna linnas on aprillikuu seisuga registreeritud kokku 16 126 koera</i></p>	<p>Ei leia artiklis kajastamist</p>

Kuna linnaaednik on ajakirjanike küsimustele vastates esitanud vaid fakte ning mitte hinnanguid, siis ongi temalt saadud informatsiooni kasutatud peamiselt artikli juurde kuuluvas infoboksis ning artikli-siseselt olukorra kirjeldamiseks. Et linnaaednik vastas oma kirjas ajakirjaniku esitatud küsimustele, siis saab vaadata ka, millised küsimused said vastuse, millised mitte. Valk on korrektselt ja konkreetselt vastanud fakte puudutavatele küsimustele (Kuhu oma surnud lemmikloom panna? Kas linnal on lepingud loomakliinikutega? Kas linnas tegutseb mõni lemmikloomade matusekontor? Kui palju lemmikloomi on linnas registreeritud?). Samas, nagu juba öeldud, hoidub Valk omapoolsete hinnangute ning lisainformatsiooni andmisest. Samuti on ta põigelnud kõrvale ühest küsimusest, kuna ajakirjanikul on küsimusest jäänud üks sõna vahele (Ajakirjanik: Kui kaugel on lemmikloomade (*krematooriumi – uurija märkus*) rajamise idee? Valk: Ei saanud küsimusest päris täpselt aru).

Nagu ajakirjanik ise hiljem kirjeldas, üritas ta Valguga uuesti ühendust võtta, ent selgus, et ta oli läinud puhkusele ning seetõttu ei saanud talle lisaküsimusi esitada (Vt lisa 4.1.).

Järgnevalt võttis ajakirjanik ühendust Tallinna endise abilinnapea Olga Sõtnikuga, kes palus saata küsimused endale meilitsi. Ajakirjanik rääkis meilis ära artikli eelloo ja küsis järgnevad küsimused:

Kuidas suhtus asjasse eelmine linnavalitsus?

Miks on krematooriumi rajamine takerdunud?

Kindlasti oskate veel midagi lisada, mida ma küsida ei märganud.

Sõtnik aga pareerib kõik küsimused sellega, et väidab, et ei jõudnud enda abilinnapeaks olemise ajal probleemiga tegeleda ning ei mäleta, et ta oleks olnud

kontaktis Andi Raudbergi või Tanel Kõrveliga. Küll aga lisab, et tema arvates väärivad lemmikloomad pärast surma väarikat kohtlemist ning Tallinnas oleks kindlasti ruumi lemmikloomade krematooriumi jaoks. Sõtniku teksti ajakirjanik artiklis ei kasuta.

Kui selgub, et Tallinna keskkonnaameti juht Tõnu Tuppits on Hiina-reisilt naasnud, saadab ajakirjanik kokkuleppel Tuppitsaga talle meilitsi küsimuse, millele ta Valgult vastust ei saanud. Sinna juurde kirjutab ajakirjanik veel pika eeloo artikli teemast ning lisab ka artikli mustandi. Ajakirjaniku küsimus on: Miks pole krematooriumi rajamine teoks saanud?

Tabel 5. Millised teemad on allikatega peetud kirjavahetuses välja toodud ning kas ja kuidas on ajakirjanik neid artiklis kasutanud.

Teemad, millest Tõnu Tuppits kirjutab	Kuidas leiab lõpp-tekstis kajastust?
<i>Lemmikloomaprobleemiga olen kokku puutunud linnas üle viie aasta.</i>	<i>Tallinna keskkonnaameti juhataja Tõnu Tuppits märkis, et on lemmikloomaprobleemiga tegeanud üle viie aasta.</i> See on enam-vähem täpne refereering Tuppitsa tekstist, semantiliselt võib muidugi küsida, kas millegagi “kokku puutumine” on sama, mis millegagi “tegelemine”. “Tegelemine” võib jätta mulje, justkui oleks allikas viis aastat ainult selle probleemiga tegeleudki.
<i>Kohaliku omavalitsuse kohustuseks on korraldada oma haldusterritooriumil hulkuvate loomade püüdmine ja hoidmine, samuti koerte registreerimine. Lisaks peame tähtsaks üldist lemmikloomapidamise kultuuri tõstmist ning elanike nõustamist ja teavitamist.</i>	<i>«Kohaliku omavalitsuse kohustuseks on korraldada oma haldusterritooriumil hulkuvate loomade püüdmine ja hoidmine, samuti koerte registreerimine. Lisaks peame tähtsaks lemmikloomapidamise kultuursemaks muutmist ning elanike nõustamist ja</i>

	<p><i>teavitamist,» selgitas ta.</i></p> <p>Siin tuleb märkida, et ajakirjanik ise on originaaltekstis Tuppitsat tsiteerinud sõna-sõnalt (vt lisa 4.3.), toimetaja on aga tsitaadi viimase lause sõnastust muutnud.</p>
<p><i>Olime pikalt hädas hulkuma läinud lemmikloomade püüdmise ja hoidmise korraldamisega, mis on uue loomade hoiupaiga näol lahendumas. Koostöös Eesti Väikeloomaarstide Seltsiga oleme korraldamas linna koerte keskregistri tööd ning varustamas kiipidega kõiki linnas elavaid koeri.</i></p>	<p>Infot ei ole artiklis kasutatud. Tegu ei ole ka otseselt lemmikloomade matmise/tuhastamisega seotud teemaga.</p>
<p><i>Krematooriumi ehitamise idee lemmikloomakorjaste käitlemiseks ei ole mulle uudis. Olen kohtunud lisaks Teie poolt mainitutele veel paari ettevõtjaga, kes samal teemal oma abi pakkunud on.</i></p>	<p>Lõpp-tekstis esimeses lauses olevat infot ei kasutata. Küll aga on ajakirjanik originaalis teinud põhiartikli juurde lisaloo, kus on mõlemat lauset refereeritud (vt lisa 4.3.). Teises lauses sisalduvat infot on kasutatud artikli viimases lauses (vt käesoleva tabeli viimast lahtrit).</p>
<p><i>Arvan, et lemmikloomakrematoorium on samasugune linnaelanikele pakutav alternatiivteenuse liik lemmiklooma surma korral nagu inimeste puhul pakutav tuhamatuse eelne krematooriumiteenus või kirstumatuse eelne matusebüroo teenus.</i></p>	<p><i>Tema hinnangul on lemmikloomade tuhastamine samasugune linnaelanikele pakutav teenus, nagu on inimese surma puhul krematsioon või kirstumatuse eelne matusebüroo teenus.</i></p> <p>Ajakirjanik on täpselt refereerinud allika teksti, küll seda veidi lühendades.</p>

<p><i>Käesoleval ajal Tallinna linn ei ole toetanud krematooriumi ehitamist Pärnamäele ega ka erinevate matusebüroode tegevust. Samuti ei garanteeri linn siin tegutsevatele ettevõtjatele ilma avaliku konkursita turgu ega klientuuri. Hea ja vajaliku teenuse leiab linnaelanik ise üles.</i></p>	<p><i>«Linn ei ole toetanud krematooriumi ehitamist Pärnamäele ega ka erinevate matusebüroode tegevust. Samuti ei garanteeri linn siin tegutsevatele ettevõtjatele ilma avaliku konkursita turgu ega klientuuri. Hea ja vajaliku teenuse leiab linnaelanik ise üles,» selgitas Tuppits.</i></p> <p>Tegu on täpse tsitaadiga, tsitaadi algusest on vaid välja jäänud sõnad “Käesoleval ajal Tallinna ...”.</p>
<p><i>Samal ajal olen endiselt seisukohal, et alternatiivina on lemmikloomade krematooriumiteenus linna teretulnud.</i></p>	<p><i>Samas kinnitas ta, et lemmikloomade krematooriumiteenus on linnas teretulnud.</i></p> <p>Allikat on täpselt refereeritud.</p>
<p><i>Kui linn peaks krematooriumide rajamist rahaliselt toetama, sünnib, see läbi avaliku konkursi ja vähempakkumise, tänaseni sellist seisukohta aga võetud ei ole.</i></p>	<p><i>«Kui linn peaks krematooriumide rajamist rahaliselt toetama, sünnib see avaliku konkursi ja vähempakkumise kaudu, siiani sellist seisukohta aga võetud ei ole,» kordas ta, kinnitades, et asja vastu on huvi tundnud veel paar firmat.</i></p> <p>Ajakirjanik ise on originaalartiklis tsiteerinud allikat täpselt, tema sõnu muutmata. Lausestuse parandused on teinud toimetaja. Tsitaadijärgne lause täiendus pärineb samuti Tuppitsa kirjast (vt käesoleva tabeli neljandat lahtrit).</p>

Tabelist on näha, et ajakirjanik on kasutanud ära peaaegu kogu info, mis ta Tuppitsalt sai. Märkimata on jäänud vaid lemmikloomade registreerimist puudutav info, mis ei

seostu ka otseselt artikli teemaga. Ajakirjanik ise on allikat täpselt refereerinud ja tsiteerinud, küll aga on toimetaja teinud parandusi osades tsitaadides. Artiklist on näha, et ajakirjanik on Tuppitsalt saadud info lihtsalt artiklisse järjest sisse kirjutanud, muutmata isegi selle järjekorda, rääkimata saadud info sünteesimisest. Et ajakirjanik saatis Tuppitsale ka enda artikli algversiooni (Lisa 4.2.1) ja kuna Tuppits oli peaaegu viimane allikas, kellega ajakirjanik suhtles, ongi näha, et ajakirjanik on temalt saadud info kirjutanud juba olemasoleva artikli lõppu.

Tuppits vihjab oma kirjas veel paarile ettevõttele, kes on tundnud lemmikloomade krematooriumi rajamise vastu huvi, ent see vihje jääbki õhku – lugeja ei saa teada, kes need firmad on ning miks nad ei ole oma plaane teoks teinud.

6. Ajakirjanik B

6.1. Kokkuvõtte ajakirjaniku B artiklite süvalugemisest

Ajakirjaniku B analüüsitud artiklites esines palju anonüümseid allikaid. Nagu näitab Tabel 6, on igas analüüsitud artiklis vähemalt üks anonüümne allikas. Samas pole ajakirjanik artiklis põhjendanud, miks on allikas jäänud anonüümseks, kas allika nime avaldamine võib tuua allikale kaasa mingeid probleeme.

Tabel 6 Ajakirjaniku B artiklites esinenud allikate hulk ja tüüp.

Artikli number (Vt lisa 7)	Kõnelevad allikad	Vaikivad objektid	Vaikivad impersonaalsed allikad	Muud allikad	Aimatavad allikad	Puuduvad/võimalikud allikad	Anonüümised allikad
Lugu 1	2		3			1	1
Lugu 2	2	1	7	2		1	1
Lugu 3	2	3	4	1		1	1
Lugu 4 ³	3	6	9	1			2
Kokku	9	10	13	4		3	5

Tabelist tulenevalt oli analüüsitud artiklites enim vaikivaid impersonalseid allikaid, seejärel vaikivaid objekte. Kuna vaikivad objektid on reaalsed inimesed, kelle nimed on artiklis ka ära märgitud, võib öelda, et tegu on ka potentsiaalsete allikatega, kellelt ajakirjanik oleks võinud vajadusel informatsiooni või kommentaari küsida. Ühel juhul, artiklis “Politseinikud ootavad kaitseväge kalmistul pronkssõdurit” (Lisa 7.3.), on vaikivaks allikaks märgitud Põhja politseiprefektuuri pressiesindaja Harrys Puusepp, kellelt ajakirjanik on küll kommentaari küsinud, kuid kes ei ole nõustunud teemat kommenteerima. Tabel näitab ka, et ehkki kõnelevaid allikaid on artiklites 2-3 tükki, on ajakirjanik kasutanud lisaks anonüümseid ja muid allikaid. Muude allikate puhul on ühel juhul kasutatud seadust ja Kanal 2 uudistesaaetest saadud informatsiooni, kahel juhul varasemaid artikleid.

³ Peatükis 4.1 toodud näidisartikkel.

Et ühegi artikli puhul pole tegu sündmusuudisega ning samal teemal ei avaldanud artikli ilmumise päeval ühtegi lugu teised väljaanded, võib öelda, et tegu on Postimehe omauudistega. Siin tekib küsimus, kust on ajakirjanik teemast teada saanud. Kuna igas artiklis on kasutatud anonüümset allikat, oleks oluline teada, kas teemast ongi ajakirjanikku teavitatud anonüümne allikas ning kui on, siis millised olid selle allika motiivid info jagamisel.

Paari artikli puhul tekkis kohati ka küsimus, miks ajakirjanik on toonud artiklisse mingi uue teema, ent ei ole seda edasi arendanud. Näiteks artiklis “Tallinnas tegutseb meistermuukijatest vargajõuk” (Lisa 7.1) on viimases lauses öeldud, et nõ meistermuukijate ohvriks langenud inimesed, kes on oma vara kindlustanud, võivad sattuda eriti raskesse olukorda, ent seda väidet ei ole põhjendatud. Samamoodi on artiklis “Kaitseväge ähvardavad kopsakad rahanõuded” toodud sisse raha nõudvate kaitseväelaste ametit puudutav teema. On öeldud, et kaitseväge esindajad ei avalda, millises üksuses mehe teenisid, ent Postimehele on teada, et tegu on sõjaväeluure töötajatega. Samas ei ole ajakirjanik põhjendanud, miks on see teadmine oluline. Lugeja ei saakski seda teada, kui sama päeva lehe arvamusküljel ei oleks ajakirjaniku samateemalist repliiki (Lisa 7.2.1).

Puuduvate allikate puhul ei saa öelda, et minu poolt välja toodud võimalikud või puuduvad allikad oleksid olnud hädavajalikud, pigem soovituslikud. Vaid artiklis “Tallinnas tegutseb meistermuukijatest vargajõuk” oleks ajakirjanik pidanud rääkima ka mõne kindlustusfirmaga, kuna tõi uue teemana artiklisse sisse tekkida võivad probleemid kindlustusega. Artiklis “Äärmuslaste aktsioonide tagant paistab Vene diplomaatide vari” märkisin mitmed nimed küll vaikivate objektide kategooriasse, ent nende puhul oleks tõesti oodanud ajakirjanikelt (kahe ajakirjaniku artikkel), et oleks neilt oleks küsitud artiklis esitatud süüdistustele kommentaare. Artiklis piirdus see vaid ühe allika, Konstitutsioonipartei liidri Andrei Zarenkovi refereerimisega, et tema sõnul on artiklis esitatud väited naeruväärsed.

Nagu seminaritöös vaadeldud ajakirjanik C, nii on ka ajakirjanik B osades artiklites (Lisad 7.1. ja 7.2.) informatsiooni pigem järjestanud kui sünteesinud. Lihtsustatult tähendab see, et ajakirjanik on esmalt esitanud ühelt allikalt saadud informatsiooni ning seejärel teiselt allikalt saadud informatsiooni, selle asemel, et panna allikad näiteks üksteisele vastu rääkima või üksteist täiendama. Samas artiklis “Politseinikud ootavad kaitseväge kalmistul pronkssõdurit” (Lisa 7.3.) on ajakirjanik lugejale andnud

lisateadmist – ehkki kaitseminister Jaak Aaviksoo ei valgusta midagi väljakaevamiste kohta, näitab politseinike koondumine Tallinna ja kaitseministri ära jäetud Šotimaa visiit, et lähiajal on Tõnismäel oodata tõsiseid sündmuseid.

Järgnevatest tabelitest on iga analüüsitud artikli puhul eraldi näha, milliseid allikaid on ajakirjanik kasutanud (vt ka peatükk 4.1 näidisartiklit). Kõnelevate allikate seas ei ole ühtegi nõ tavainimest, valdavalt on tegu mõne ametkonna esindaja või eksperdiga. Nelja artikli peale on vaid ühel korral kasutatud tavainimest, ent ka siis on inimene jäänud anonüümseks (artiklis “Tallinnas tegutseb meistermuukijatest vargajõuk”). Samas võib artiklite iseloomust tulenevalt öelda, et tavainimese kasutamine ei ole nendes ka vajalik.

Tallinnas tegutseb meistermuukijatest vargajõuk

Kõnelevad allikad	<ul style="list-style-type: none"> • Põhja politseiprefektuuri varavastaste kuritegude talituse komissari Toomas Jervsoni • Eesti Lukkuseppade Liidu president Aivar Piirisild
Vaikivad objektid	
Vaikivad impersonaalsed allikad	<ul style="list-style-type: none"> • Politsei • Korterivargad • Politiesiekspert
Muud allikad	
Aimatavad allikad	
Puuduvad/võimalikud allikad	<ul style="list-style-type: none"> • Kindlustusfirmad
Anonüümsed allikad	<ul style="list-style-type: none"> • Vello, nimi muudetud, kuid toimetusele teada

Kaitseväge ähvardavad kopsakad rahanõuded

Kõnelevad allikad	<ul style="list-style-type: none"> • Kolme kaitseväelast kohtus esindav vandeadvokaat Raul Otsa, kes sai tuntuks Pae tänava pommitamiste laines süüdistatava Märt Ringmaa kaitsjana
-------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Rahuoperatsioonide Keskuse juristi Ilmar Kikkas
Vaikivad objektid	<ul style="list-style-type: none"> • Kolm Afganistanis teeninud Eesti kaitseväelast - kapten Jaak Otsason, leitnant Raivo Männik ja staabiveebel Martin Plaser
Vaikivad impersonaalsed allikad	<ul style="list-style-type: none"> • Kaitsevägi, kaitseväe esindajad • Tallinna halduskohus • Kümned teised kaitseväelased • Rahuoperatsioonide Keskus • Briti väejuhatus • Afganistani saadetud Eesti luureüksus, Afganistanis teeninud sõdurid • Sajad viimase kolme aasta jooksul välismissioonidel ja -lähetestes viibinud kaitseväelased • Kõik riigiametnikud, kes on välislähetuste ajal ületunde teinud
Muud allikad	<ul style="list-style-type: none"> • Eesti Päevaleht • Kaitseväeteenistuse seadus
Aimatavad allikad	
Puuduvad/võimalikud allikad	<ul style="list-style-type: none"> • Mõni samal missioonil viibinud kaitseväelane, kes ei esita rahanõuet
Anonüümsed allikad	<ul style="list-style-type: none"> • “Postimehe andmetel”

Politseinikud ootavad kaitseväe kalmistul pronksõdurit

Kõnelevad allikad	<ul style="list-style-type: none"> • Kaitseminister Jaak Aaviksoo • Kirill Samsonovi nimeline kordnik (kalmistul)
Vaikivad objektid	<ul style="list-style-type: none"> • Põhja politseiprefektuuri pressiesindaja Harrys Puusepp
Vaikivad impersonaalsed allikad	<ul style="list-style-type: none"> • Tallinna linnavalitsus • Kaitseministeerium

	<ul style="list-style-type: none"> • Kogu Eestist Tallinna toodud politseinikud • Vähemalt osa Venemaalt tulnud liikumise Naši aktivistidest
Muud allikad	<ul style="list-style-type: none"> • Kanal 2
Aimatavad allikad	
Puuduvad/võimalikud allikad	<ul style="list-style-type: none"> • Meriton Grand Hotell Tallinn
Anonüümsed allikad	<ul style="list-style-type: none"> • 1 (“Postimehe andmetel”)

6.1.1. Toimetaja roll

Ajakirjaniku B toimetamata ja toimetatud versioonide (Lisa 8) algne võrdlus näitas, et toimetaja on kohati üllatavalt palju artikleid muutnud ja teinud endapoolseid lisandusi. Lisaks grammatikavigade ja sõnaparandustele on artikli lõplikku varianti lisandunud palju lauseid, mida ajakirjaniku algtekstis polnud. Ent kuna küsisin nendele muudatustele kommentaari ka ajakirjanikult endalt, selgus, et suuri muudatusi ei saa toimetajale siiski ette heita. Nimelt oli ajakirjanik ise nendest muudatustest enamasti teadlik, mõnel juhul viis lausa ise muudatused sisse toimetaja arvutis, kui pärast artikli toimetajale andmist ilmnemiseid artikli jaoks uued olulised aspektid.

Ajakirjanik ise kommenteerib muudatusi sedasi:

Vaadates seda, kuidas toimetajad neid lugusid toimetanud on, siis mina jään üldiselt küll nende tööga rahule ega saa öelda, et nad oleksid kuskil loo mõtet oluliselt uutnud või mingi suurema käki kokku keeranud.

Aga võtame järjest. Esimese, korterilukkudest rääkiva loo juures on sisse viidud peamiselt väiksemad, keelelised muudatused, mis lugu küll kuidagi halvemaks ei muuda, pigem vastupidi. Küll aga võiks sinu töö seisukohast olla oluline lause: «ASSA lukud on keeruka konstruktsiooniga ja Eestis müüdavatest ühed turvalisemad.» Seda lauset ilmselt mina sinna sisse ei kirjutanud, vaid seda tegi vist toimetaja, kellega ma sellest loost varem ka üsna pikalt rääkisin. Nimelt hakati lugu alguses tegema hüüpoteesiga, et korterivargad on märkamatu õppinud lahti muukima ka uusimaid turvalukke, mida ASSA reklaamib kui murdmiskindlaid. Loo kirjutamise

käigus see hüpotees otseselt kinnitust ei leidnud ning loo fookus liikus selle peale, et ka politsei tunnistas sellise jõugu olemasolu (umbes nädal varem nad seda kinnitada veel ei soovinud). Lause kirjutas toimetaja ilmselt sisse eesmärgiga näidata, kui osavad need vargad ikka on. See kõik ei muuda loo tonaalsust, sisu jne, aga on minu arvates harvaesinevaks näiteks selle kohta, kuidas toimetaja ise täiendab toimetatavat lugu. Üldiselt olen ma sellise soolotsemise vastu (eriti, kui seda minuga ei kooskõlastata), aga antud juhul võin selle (tagantjärele) heaks kiita.

Ka järgmises, Afganistanis teeninud kaitseväelastest teeniva loo juures pole toimetaja tegelikult peale mõnede sõnastusmuudatuste midagi teinud. Kolm suurt lauset, mis on justkui toimetaja poolt juurde lisatud või ümber tehtud, lisasin ma sinna juurde tegelikult ise, aga tegin seda toimetaja arvutis, mistõttu mul nende muudatustega faili ei olnudki. Muudatused tegin sisse pärast seda, kui olin Rahuoperatsioonide Keskuse juristile Kikkasele loo ülevaatamiseks saatnud, juhul, kui ta soovis midagi täpsustada. Kokkuvõttes saab öelda, et toimetaja ei ole seda lugu eriti näppinud.

Pronkssõduri lugu. Kust on juurde tekkinud viiendas ja kuuendas lõigus esinevad Aaviksoo laused, seda ma tõesti enam ei mäleta. Võib-olla lisasin ise need juurde, võib-olla võttis toimetaja need BNSist või mõnest online-väljaandest. Viimased kaks lõiku on toimetaja ise võtnud Kanal2st (ehk pigem ilmselt Postimees Online'ist, mis on Kanal2te tsiteerinud). Ma enam täpselt ei mäleta, aga ma vist palusin ise mingil hetkel toimetajal see "Kanal2 andmetel" jutt loole lõppu juurde haakida.

Samuti palusin ma toimetajal ise loost välja kraapida need kaks lõiku, mis puudutasid kaitseväge tegemisi (kuigi järgmise päeva loos oli midagi sarnast vist sees). Ühest küljest polnud ju mõtet kirjutada sellest, mida ei toimu, samas oleks pidanud kaitseväge võimalikke tegemisi (või siis mittetegemisi) puudutav lõik sisse jääda, arvestades seda, millised kuulujutud noil päeval Tallinnas kaitseväge võimaliku kaasamise ja sõdurite tänavatele toomise ümber liikusid.

Ajakirjaniku B e-mail autorile 28.05.2007

Ajakirjaniku kommentaari arvesse võttes võib toimetatud ja toimetamata artiklite põhjal tõesti öelda, et sisulised muudatused on sisse viidud enamasti ajakirjanikuga kooskõlastatult ning toimetaja on tegelenud pigem artikli tekstilise kui sisulise toimetamisega, st on muutnud peamiselt vaid grammatika- ja lausestusvigu. Samas on artiklis “Tallinnas tegutseb meistermuukijatest vargajõuk” toimetaja muutnud oluliselt algse artikli lausete järjekorda, tuues varaste ohvriks langenud allika juhtumi loo algusesse ja viies politsei kommentaarid lõppu (Vt lisa 8.1.). Lisas 8 on näha ka muudatused, mis on ajakirjaniku algses tekstis tehtud.

6.2. Lühikokkuvõte vaatluspäevast

Järgnevalt on punktide kaupa välja toodud tegevused, mida ajakirjanik tegi vaatluspäeval, 2007. aasta 20. aprillil käsil olnud artikli jaoks, tegevused on järjestatud numbritega (1, 2, 3 ...). Tähtedega (A, B, C ...) on tähistatud kõrvalteemad, millega ajakirjanik vaatluspäeval tegeles ning mis ei puutunud vaatluspäeval käsil olnud artikli teemasse. Kõrvalteemadena on käsitletud ka teemasid, mida ajakirjanik arutas kolleegidega, ehkki ei pruukinud lõppkokkuvõttes võtta sel teemal kirjutamist enda peale.

1. Tööpäev algab kell 9.15 uudistetoimetuse koosolekuga, kus lepatakse kokku, et vaatluselane kirjutab midagi pronksõduri teemal. Mida täpselt, jääb veel lahtiseks, kuna kaitseminister on kutsunud endaga kohtuma meediaväljaannete peatoimetajad. Loo täpsem fookus oleneb sellest, millist informatsiooni kaitseminister jagab.

- A. Helistab kaitseministeeriumi pressiesindajale Aet Kukele, et paluda temalt päeva peale pilti Eestisse saabuvast miinijahtijast.

2. Lepib fotograafiga kokku, et kell 11.30 minnakse Tõnismäele loo jaoks pilti tegema.

3. Saabub uudistetoimetuse juht Postimehe erinevate toimetuste juhatajate igahommikuselt koosolekult. On teada saanud, et väljakaevamistega tegeleb Tallinnas kaks firmat. Kolleeg annab vaatluselusele nende firmade kontaktid.

4. Helistab väljakaevamistega tegeleva AGU EMS juhile Villu Kadakasele, et teada saada, kas nende firma tegeleb väljakaevamistega. Kadakas ei soovi teemat kommenteerida ja palub helistada kaitseministeeriumisse.

5. Helistab uuesti kaitseministeeriumi pressiesindajale Aet Kukele, kes soovib väljakaevamistest rääkida ministeeriumi avalike suhete juhi Madis Mikkoga.

6. Helistab Madis Mikkole. Saab teada, et AGU EMS tõesti teostab väljakaevamisi.

7. Sõidab fotograafiga Tõnismäele pildistama. Kohapeal ühtegi intervjuud ei tehta.

B. Osaleb Kuku raadio saates “Vahetund Postimehega”, kus käsitletakse ka pronkssõduri temaatikat.

8. Saabub peatoimetaja kohtumiselt kaitsministriga. Selgub, et minister on kõigest rääkinud mitteametlikult ning ühtegi kuupäeva pole välja käinud.

C. Viskab pilgu peale Jürgen Ligi blogile, samuti BNS-i, Postimehe, Päevalehe ning Kesknädala kodulehekülgedele.

9. Helistab sõjahaudade komisjoni esimehele Mati Raidmale.

10. Toimetuse juht räägib vaatlusalusele, et ilmselt hakkab eeloleval ööl Tõnismäel midagi toimuma. Lepitakse kokku, et vajadusel on vaatlusalune valmis sündmusohale minema.

11. Helistab kolleeg, kellel on infot, et vene noori kutsutakse raha eest pronkssõdurit valvama. Koos toimetuse juhi ja päevatoimetusega otsustatakse, et kui sellele infole kinnitust leitakse, läheb lugu esiküljele.

12. Helistab kaitseminister Jaak Aaviksoole, et saada väljakaevamiste kohta lisainformatsiooni, ent Aaviksoo ei ole aldis intervjuud andma. Ütleb, et väljakaevamised algavad sobival ajal ning selgitab, miks pannakse väljakaevamiste ajaks Tõnismäe platsi kohale telk.

13. Helistab kaitseministeeriumi avalike suhete juhile Madis Mikkole, kes räägib veidi üldisemalt väljakaevamiste protseduurist, ent mingit ootamatult uut teavet ei anna.

14. Avaneb võimalus saada usaldusväärsetest allikatest kinnitust vene noorte palkamise jutule. Sõidab allikatega kohtuma.

15. Kohtumiselt naastes helistab Mark Sirõkile, kes on noortele saatnud sms-iga üleskutseid tulla raha eest monumenti valvama. Sirõk eitab oma seotust sms-idega.

16. Kirjutab loo valmis.

17. Valib koos päevatoimetaja ja teostusgrupi juhiga välja loo juurde sobiva pildi.

6.3. Intervjuude analüüs

Järgnevalt analüüsin vaatluspäeval vaatlusaluse ajakirjaniku poolt tehtud telefoniintervjuusid. Vaatlusalune käis küll ka ühel silmast-silma kohtumisel, ent kuna tegu oli anonüümse allikaga, ei viibinud uurija selle kohtumise juures ning selle vestluse täpset sisu ei saa ka praeguses töös välja tuua. Samuti ei ole tehnilistel põhjustel salvestatud kaitseministeeriumi pressiesindajaga tehtud kõnesid, kuna ajakirjanik helistas talle mobiiltelefoni pealt.

Võib öelda, et kõik intervjuud olid tehtud eesmärgiga saada allikatelt pigem informatsiooni, mitte kommentaare. Ajakirjanikul ei olnud selget nägemust artikli fookusest, seetõttu toimus pigem informatsiooni kompimine – ehk annavad allikad mingit infot, millest saaks kinni hakata ja teemat edasi arendada.

Vaatluspäeval tehtud intervjuudes pööran tähelepanu järgnevale:

- Kas ajakirjanik küsib allikalt informatsiooni või kommentaari?
- Kui palju esitab ajakirjanik avatud küsimusi?
- Kes määrab teema?
- Kui palju toob allikas omal initsiatiivil vestlusesse sisse uusi teemasid?

Intervjuu Villu Kadakasega

Ajakirjanikul soovitas mõnele Tallinnas väljakaevamistega tegelevale arheoloogile helistada hommikusel toimetuse koosolekul peatoimetaja ning hiljem sai uudistetoimetuse juht toimetuse juhtide koosolekul teada, et Tallinnas tegeleb väljakaevamistega ainult kaks firmat. Seepeale andis mõlema firma esindajate numbrid vaatlusalusele teine kolleeg (seminaritöö vaatlusalune ajakirjanik C). Seega oli ajakirjanikul olemas esimene niidiots, kust loo tegemist alustada. Ajakirjanik helistas nõ ehku peale esimesena arheoloogidest just Kadakasele.

Ajakirjanik küsib kohe otse välja (ja ka rõhutab seda otse küsimist – *Küsiks otse välja, et ega teie firma ei hakka neid väljakaevamisi teostama*), ega Kadakase firma ei hakka tegelema Tõnismäe väljakaevamistega. Sedasi otse küsides sai ajakirjanik küll tõrjuva vastuse (Kadakas: *Esitage kõik küsimused kaitseministeeriumile*), mis siiski oli üsnagi selge märk sellest, et Kadakase firma ilmselt hakkab väljakaevamisi teostama. Kui

Kadakas soovib esitada kõik küsimused kaitseministeeriumile, küsib reporter veel üle, kas Kadakas ei soovi siis mingitele küsimustele vastata. Selline küsimus nõudis juba eos eitavat vastust ja selle ta ka saab. Ent kohe parandab ta eelmise küsimuse sõnastamisega tehtud vea ja küsib üle, kas võib siis Kadakase vastusest välja lugeda, et AGU EMS siiski teostab väljakaevamisi. Taaskord kaitseministeeriumisse suunamine annab jällegi siiski kõneka vastuse. Ajakirjanik lõpetab kõne. Seega saab ajakirjanik küll tõrjuvaid vastuseid, ent ei anna kohe esimese hooga alla, vaid jätkab edasi küsimist. Samas oleks reporter võinud olla ehk veelgi pealetükkivam, nagu on näha edaspidises intervjuus kaitseministriga.

Intervjuu Madis Mikkoga

Ajakirjanik hakkas kinni Kadakase soovituselt kaitseministeeriumi poole pöörduda. Esmalt helistas ta küll ministeeriumi pressiesindajale Aet Kukele, ent see soovitas helistada ministeeriumi avalike suhete juhile Madis Mikkole.

Teinud Kadakase vastusest järelduse, et AGU EMS hakkab väljakaevamisi tegema, küsib ta sellele oletusele Mikkolt kinnitust ja saab selle. Seega osutus Kadakaselt saadud informatsioon väärtuslikuks, et ajakirjanikul oli uut intervjuud alustades, millest kinni hakata.

Mikko vihjab samas, et see, kes väljakaevamistöid teostab, ei olegi üldse nii oluline, hoopis olulisem on säilmete identifitseerimise protsess ning seda teevad eksperdid, tuues sellega intervjuusse sisse uue teema. Seda kõike räägib Mikko omal initsiatiivil, ilma et reporter oleks selle kohta midagi küsinud. Ajakirjanik aga seda teemat edasi ei arenda, vaid hakkab AGU EMS-i kohta edasi küsima. Mikko katkestab ta küsimuse ja ütleb, et see firma kaevab lihtsalt augu. Seejärel asub ajakirjanik ka ekspertide temaatikat uurima, oskamata siiski väga konkreetseid küsimusi esitada. Mikko annab küll kinnituse, et identifitseerimisega hakkavad tegelema kriminalistid, ent pareerib edasised küsimused sellega, et lubab õigel ajal kõigist sammudest avalikkust teavitada. Reporter saab Mikkolt ka lubaduse, et enne väljakaevamisi ei alustata, kui avalikkust on sellest teavitatud.

Intervjuu Mati Raidmaga

Vaatluspäeva kirjelduses ei ole märgitud, miks ajakirjanik Raidmale helistas. Hilisemas uurijale antud intervjuus selgitas ta, et kuna just sõjahaudade komisjon tegi kaitseministeeriumile ettepaneku pronkssõduri teisaldamiseks, siis helistas ta Raidmale, kes on selle komisjoni esimees. Intervjuu eesmärgiks oli saada informatsiooni.

Raidmale helistades on ajakirjanikul olemas ka eelteadmine selle kohta, kuhu kaitseministeerium kavatses pronkssõduri viia (Ajakirjanik: *Kui palju muidu sõjahaudade komisjon tegeleb, ütleme kui sealt need säilmed välja kaevatakse, mis võiks nende matmiskoht, kas Maarjamäel või kaitseväe kalmistul nagu kaitseministeerium praegu planeerib?*).

Ajakirjanik küsib konkreetselt, kas komisjon on arutanud, millises järjekorras väljakaevamistööd võiksid käia, ent kuna Raidma ütleb mitmel korral, et see ei ole komisjoni pädevuses, hakkab ajakirjanik uurima hoopis seda, millal komisjon viimati koos käis ning kui palju liikmeid sel on. Seega, ehkki ta soovitud küsimusele vastust ei saa, ei lõpeta ajakirjanik ka intervjuud ära. Ent komisjoni koosseisu muutuse ja koosolekute toimumise aja uurimisel peatub ajakirjanik arusaamatult pikalt, ehkki artikli jaoks tal seda informatsiooni otseselt ei ole vaja teada.

Kui Raidma toob ise sisse uue teema (Raidma: *Komisjon ja Tõnismägi ei ole seotud. Põlva linnavalitsus saatis ühe küsimuse ja samuti on potentsiaalsed sõjahauad Põlvamaal ja Võrumaal*), hakkab ajakirjanik selle kohta uurima, ehkki sel ei ole Tõnismäe väljakaevamistega mingit seost. Samas näitab ta, et on Põlva- ja Võrumaa sõjahaudade teemaga mingil määral kursis (Ajakirjanik: *Kas need olid need, millest ka ükskord pressikonverentsil rääkisite, et ühes olid vist hukkunud metsavennad ja teises maha lastud ohvitserid?*). Raidma räägib ka mingist Tallinna juhtumist, mis ei ole arusaadavalt Tõnismäe väljakaevamised (Raidma: *Ja samuti nüüd see Tallinna oma, mis nüüd üles tuli.*), ent ajakirjanik kas teab ise, millest jutt käib või jätab uue teema märkamata, igal juhul ei küsi ta üle, millest jutt käib. Intervjuu lõpus küsib ta peegeldamistehnikat kasutades uuesti metsavendade ja hukatud ohvitseride kohta: *Igaks juhuks küsin üle, et kas Põlvamaal olid hukatud metsavennad ja Võrumaal olid hukatud ohvitserid?*

Intervjuu Jaak Aaviksooga

Aaviksoo teatab kõne alguses, et tal on nõupidamine, ent uurib siiski, milles küsimus. Kui ajakirjanik mainib, et tahab Tõnismäe väljakaevamistest rääkida, märgib Aaviksoo, et tema ei oska midagi lisada ja soovib helistada pressiesindajale. Ent ajakirjanik kasutab siiski võimalust ja avaldab soovi siiski Aaviksooga rääkida. Konkreetset küsimust ta ei küsigi, ütleb ka ise, et midagi väga konkreetset ei ole. Ent Aaviksoo, vaatamata koosolekule hakkab ise rääkima, ehkki kordab üle, et tal ei ole midagi lisada. Ometi kordab ta seda, mida rääkis samal päeval meediaväljaannete peatoimetajatele mitteametlikult. Nüüd, kui Aaviksoo otse ajakirjanikule ütleb, et väljakaevamised algavad sobival ajal ja sobiv aeg on seotud kooskõlastuste ja võimalike provokatsioonidega, saab ajakirjanik seda artiklis kasutada. Ehkki on aru saada, et Aaviksoo soovib kõnet lõpetada, ei anna ajakirjanik järgi ja hakkab uurima Tõnismäele püstitatava telgi kohta. Küsimust ta ei jõua esitada, sest Aaviksoo katkestab teda, öeldes, et ta ei oska telgi püstitamise eesmärki kommenteerida. Ent teeb seda siiski ühe lausega nii, et seda on võimalik artiklis kasutada. Soovib jälle pressiesindaja poole pöörduda. Ajakirjanik proovib siiski oma küsimustega jätkata, ent Aaviksoo ei lase seda ja soovib kõne lõpetada.

Intervjuust on näha, et ehkki allikas ütles kohe kõne alguses, et tal ei ole intervjuuks aega ja ta ka ei soovi teemat kommenteerida, sai ajakirjanik tänu mõõdukale nahhaalsusele ja otseselt ühtegi küsimust küsimata siiski kätte vähemalt mingi informatsiooni, mida saab artiklis kasutada. Ehkki see informatsioon oli põhimõtteliselt juba peatoimetaja kaudu teada, ei oleks seda Aaviksoole viidates saanud enne kasutada. Nüüd aga oli ajakirjanikul võimalik Aaviksood lausa tsiteerida.

Teemad, millest Aaviksoo rääkis:

- Väljakaevamistööd on põhimõtteliselt otsustatud ja need algavad sobival ajal. Sobiv aeg on seotud tehnoloogiliste kooskõlastuste ja lubadega ühelt poolt ja võimalike provokatsioonidega teiselt poolt.
- Tõnismäe hauaplatsi kohale püstitatakse telk selleks, et kaitsta platsi soovimatute pilkude ning ilma eest.

Teine intervjuu Madis Mikkoga

Ehkki Aavikooga tehtud lühikesest intervjuust sai ajakirjanik kätte vajalikud tsitaadid, helistab ta, nagu Aaviksoo soovitas, kaitseministeeriumi pressijuhile, et saada siiski rohkem informatsiooni. Ehkki Mikko annab intervjuu hea meelega ja räägib palju, on kannab suurem osa tema jutust sõnumit: kõigest antakse teada siis, kui selleks on õige aeg. Ka ajakirjaniku küsimustest on aru saada, et tal ei ole midagi väga konkreetset, millele oma küsimustes toetuda, vaid küsib pigem nõ koba peale, äkki õnnestub juhuslikult mingit uut informatsiooni teada saada ning kasutab küsimustest seda vähest informatsiooni, mis tal on.

Juba esimeses küsimuses toetub ta kahele asjale, mida selleks hetkeks kindlalt teab – arheoloogid ja telk – ning küsib kas telgi püstitamise üks eesmärk on arheoloogide julgeoleku tagamine. Mikko vastab küll pikalt, ent tegelikult jaatavad või eitavat vastust ei anna, vaid soovitab ajast mitte ette rutata. Küll aga mainib, et arheoloogidele tuleb luua normaalsed töötingimused.

Ajakirjanik soovib teada kui kaua väljakaevamised võiksid kesta ja kui Mikko vastab, et pole aimugi, torkab ajakirjanik, et peaministril justkui oli Raadio 4-s intervjuud andes aimu. Raadio 4 (venekeelne raadio) intervjuud ajakirjanik ise ei kuulnud, vaid luges sellest Postimees online'st (“Ansip: kaevetööd Tõnismäel võivad kesta kuid”, Postimees 25.05.2007.). Peaministri aimduse kommenteerimisest Mikko loobub ja ütleb, et toetub spetsialistide arvamusele, mille järgi võib ühe haua välja kevamiseks kuluda mõni päev, aga võib ka vähem või rohkem. Viitab uuesti säilmete identifitseerimisele ja ka võimalikele kapslitele, mis võivad sõduritega kaasas olla. Nendest kapslitest ajakirjanik veel välja ei tee, etterutates võib öelda, et ta küsib alles hiljem, kas sõduritel võivad olla kaasas mingid identifitseerimisplaadid, mispeale räägib Mikko kapslitest lähemalt. Seega jääb esialgne viide identifitseerimiskapslitele ajakirjanikul märkamata.

Ajakirjanik käib välja kaks spekulatsiooni, kuidas pronkssõduri ära viimine toimub, ent ei viita, kes on niimoodi spekuleerinud. Mikko nimetab neid vaid spekulatsioonideks ja jätab nende võimalikkuse kommenteerimata. Seevastu räägib mitteametlikult peaministri varem välja käidud variandist, et Tõnismäele on maetud “keegi jota või marodöör”, ent hääletoonist on aru saada, et ta naeruväärustab sellist arvamust ja nimetab seda peaministri isiklikuks arvamuseks. Mis hetkest mitteametlik

jutt lõppeb, Mikko ei markeeri, ent annab siis teada, et sõjahaudade komisjon on teinud ettepaneku viia säilmed ja pronkssõdur kaitseväe kalmistule Filtri tee 14. See võimalus on ka varem meediast läbi käinud, viimati ajakirjaniku enda tekstist, mis ilmus vaatluspäeval.

Ajakirjanik soovib teada, kas Venemaa on soovinud väljakaevatud säilmete üle andmist, ent Mikko ei oska sellele kindlalt vastata. Viitab, et ehk on välisministeeriumil selle kohta täpsemaid andmeid. Ette rutates võib öelda, et ajakirjanik seda välisministeeriumist üle ei küsi.

Alles siis jõuab ajakirjanik tagasi identifitseerimise juurde. Tagasivaatavalt näeme, et Mikko mainist identifitseerimist juba ka eelmises intervjuus, ent siis ajakirjanik seda teemat edasi ei uurinud. Ka nüüd, kui Mikko mainib DNA proovide võtmist, ütleb ajakirjanik veidi üllatunult, et see on põnev, ehkki DNA proovidest oli rääkinud ka peaminister Raadio 4-le antud intervjuus, mille kohta ajakirjanik oli Postimees online'st lugenud.

Tundub, et ajakirjanikul on küsimused otsa saanud, sest lõpetuseks uurib ta, kas oleks võimalik väljakaevamiste juures viibida ja neid pildistada. Mikko lubab, et sellest antakse teada, kuid ühte väljaannet ei saa teisele eelistada, seetõttu teavitatakse sellest “kõiki-kõiki-kõiki”. Justkui lootuses veel äkki mingit uut infot saada, küsib ajakirjanik veel, kuivõrd häirib pronkssõduriga seonduv kaitseministri tavapärasest tööd, ent ei saa sellele mingit üllatavat vastust, mida võiks artiklis kasutada.

Intervjuu Mark Sirõkiga

Sirõkile helistades on ajakirjanikul kindel eesmärk – saada Sirõkilt kinnitust kas ta on või ei ole saatnud vene noortele sõnumeid tulla raha eest pronkssõdurit valvama. Ajakirjanik räägib Sirõkile ära, et on näinud temalt saadud sms-i üleskutsega ning hakkab küsima, kas Sirõk teab sellest midagi, ent Sirõk katkestab küsimuse: “Vabandust”. Justkui poleks päris täpselt aru saanud, millest käib jutt. Ajakirjanik küsib uuesti, kas Sirõk on sellisest asjast kuulnud, noormees väidab, et ei tea. Ajakirjanik sõnastab küsimuse ümber ja küsib kas Sirõk on selliseid sõnumeid laiali saatnud, ent Sirõk vastab uuesti, et ei tea. Ajakirjanik küsib siiski veelkord, kas Sirõk tõesti pole kutsunud inimesi pronkssõduri juurde, ent Sirõk vastab taas eitavalt. Ajakirjanik lõpetab intervjuu. Võib öelda, et siin sai takistavaks asjaoluks nii

keelebarjäär kui ajapuudus – ajakirjanik ei osanud ise piisavalt hästi vene keelt, et Sirõkile oma küsimus täiesti selgeks teha ja Sirõk ei pruukinud täielikult aru saada ka ajakirjaniku küsimusest. Samuti oli kell juba nii palju, et pikemaks intervjuuks, täpsustamiseks või tõlgi otsimiseks polnud enam aega. Küll aga oli ajakirjanik enne intervjuu tegemist teada saanud, et Sirõk peaks eesti keelest aru küll saama. Sirõki napolisõnalisuse võis tingida ka see, et ajakirjaniku kõne ja nõ vahele jäämine tuli talle ootamatult ning ta ei osanud käituda kuidagi teisiti kui napolisõnaliselt kõike eitada.

6.3.1. Kokkuvõtte vaatluspäeval tehtud intervjuudest

Vaatluspäeva jooksul oli näha, et ajakirjanikul ei olnud terve päeva jooksul selget kujutluspilti, millest konkreetset peaks ta pronkssõduri teemalise artikli kirjutama. Allikatele helistades ajakirjanik pigem kobas informatsiooni, kui küsis väga konkreetseid küsimusi eesmärgiga saada väga konkreetset teavet. Tõsi, esmalt Villu Kadakasele helistades oli eesmärk saada teada, kas Kadakase firma hakkab väljakaevamistega tegelema, ent kuna allikas keeldus teemat kommenteerimast, ei küsinud ajakirjanik ka edasisi küsimusi. Esimesel korral Madis Mikkole helistades oli ajakirjaniku eesmärk saada kinnitust sellele, et AGU EMS teostab väljakaevamisi, samas ei kasutanud ajakirjanik kohe võimalust lisaküsimuste küsimiseks, kas või teemadel, millest rääkis Mikkoga teises hilisemas intervjuus. Jaak Aaviksooga tehtud intervjuu puhul üritas ajakirjanik saada lihtsalt kinnitust sellele, mida minister oli peatoimetajatele juba mitteametlikult rääkinud. Teisel korral Madis Mikkole helistades oli kõne eesmärk sama. Samas oli ajakirjanik juba selleks ajaks saanud vihje vene noorte ära ostmise kohta, ent ei küsinud sel teemal ei Aaviksoolt ega Mikkolt ühtegi küsimust. Hiljem Sirõkile helistades oli ajakirjaniku eesmärk üks – saada kinnitust olemasolevatele väidetele.

Intervjuude lähemal vaatlemisel on näha, et tihtipeale ei pane ajakirjanik kõike allika poolt öeldut tähele ja tuleb sama teema juurde hiljem tagasi. Samas kasutab ajakirjanik palju peegeldamise tehnikat – kordab allika poolt öeldut, et saada kinnitust, kas on allikast õigesti aru saanud.

6.4. Artikli tagurpidi analüüs

Järgnevalt harutan vaatluspäeval valminud artikli lahti, et näha, kas vaatlus näitas, kust on ajakirjanik kogu artiklis sisalduva informatsiooni saanud. Selleks kirjutan iga lõigu järele, kust informatsioon on pärit, tsitaatide puhul vaatan, kas ajakirjanik on allikaid korrektselt tsiteerinud. Kaldkirjas olev tekst on artikli lõplik variant, mis ilmus Postimehes 26.04.2007, normaalkirjas on minupoolsed kommentaarid.

Vene noori palgatakse Tõnismäele valvama

Üks pronksõduri üraviimist vastustavatest aktivistidest saadab telefoni teel laiali sms-e, milles kutsutakse noori alates tänasest seisma pronksõduri juures erirüetuses valves, lubades selle eest maksta 80 krooni tunnis.

Kogu info pärineb anonüümselt allikalt.

Kuigi avaliku arvamuse uuringute järgi on suurem osa Eesti venekeelsest elanikkonnast Tõnismäe pronksõduri eemaldamise vastu, on Tõnismäel näha vaid väheseid, kes sooviksid ka tegelikult ausamba juures auvalves seista.

Vaatluspäeval ilmus Postimees online's uudis: "Eesti Päevalehe tellitud ja Turu-uuringute AS-i ajavahemikus 5.–22. aprillini korraldatud 1001 vastajaga üle-eestilisest küsitlusest selgus, et pronks-õduri teisaldamist pooldas 37 protsenti Eesti elanikest, selle vastu oli 49 protsenti ning 14 protsenti ei osanud oma seisukohta avaldada." (Postimees online 25.04.2007). Lause teine pool lähtub kohapeal tehtud vaatlusest – ajakirjanik käis vaatluspäeval fotograafia Tõnismäel ja seal olid valves vaid mõned üksikud inimesed.

Selle tunnistuseks on viimastel päevadel vene noorte seas leviv sms, mida üks murelik vene rahvusest tundmatuks jääda sooviv noormees ka Postimehe toimetusele näitas.

Sms-i info anonüümselt allikalt. Samas paralleel sms-i saatmise ja Tõnismäel seisvate väheste inimeste vahel võib olla meelevaldne.

«Kas sa oled valmis seisma valves sõduri juures 26. kuupäevast 2-3 tundi ööpäevas erivormis. Lisaküsimused ja soovitusel sellel numbril. Seismine, kordan, pole tasuta. 80 krooni tunnis,» seisab sms-is, mille on laiali saatnud vene noorteaktivist Mark Sirök.

Ajakirjanikule näitas sms-i anonüümne allikas, sealt ka info, et sms-i saatjaks on Mark Sirök.

Sirök kuulub paar aastat tegutsenud noorteorganisatsiooni Zdjes (Siin), mida on seostatud ka Venemaal tegutseva Putini-meelse organisatsiooniga Naši, mis on Moskvas korraldanud meeleavaldusi, kus protestitakse Tõnismäe pronkssõduri äraviimise ning «Eestis levivate fašismi-ilmingute» vastu.

Anonüümse allika info.

Eitab kõike

Just Naši soovis Eestisse saata oma aktiviste, kes lubasid pronkssõduri juures sisse võtta auvalve, kandes Teise maailmasõja aegseid Nõukogude sõdurite mundreid.

Ajakirjaniku enda teadmine varasemalt ajakirjanduses ilmunud artiklite põhjal.

Sirök ise vastas küsimustele sms-ide ja rahapakkumiste kohta vaid: «Ei ole kuulnud, ma ei tea sellest midagi.»

Telefoniintervjuust Mark Sirökiga. Sirök otseselt sellist tsitaati ei öelnud, vastas vaid ajakirjaniku korduvatele küsimustele “Ei tea.”.

Eile päeval oli pronkssõduri juures pidevalt vaid paar-kolmkümmend inimest, kes seal vaikselt seisid ning ausamba jalamile lilli viisid.

Kohapealne vaatlus Tõnismäel.

Ilmselt kerkib lähipäevil Tõnismäe haljasala ümber aed ning suur telk, mis katab ära ka pronksist samba.

Algselt info eelmise päeva Kanal 2 uudistesaaetest, seejärel rääkis kaitseminister Jaak Aaviksoo sellest mitteametlikult peatoimetajatele ning Aaviksoo rääkis põgusalt telgist ka ajakirjanikule antud intervjuus.

Telgi varjus hakkab väljakaevamisi tegema arheoloogiafirma AGU EMS, mille juht Villu Kadakas ei soovinud eile eelseivate tööde kohta midagi täpsemalt rääkida.

Intervjuust Villu Kadakasega, kes keeldus kommentaaridest ja soovitas pöörduda kaitseministeeriumi poole.

Ka kaitseminister Jaak Aaviksoo jäi eile väljakaevamiste tähtaegadest rääkides väga napisõnaliseks.

Intervjuust Jaak Aaviksooga. Tegelikuses ajakirjanik ise ei saanudki Aaviksoolt väljakaevamiste tähtaegade kohta küsida, Aaviksoo ütles ise: “Väljakaevamistööd on põhimõtteliselt otsustatud ja need algavad sobival ajal. Ja see sobiv aeg on seotud tehnoloogiliste kooskõlastuste ja lubadega ühelt poolt ja võimalike provokatsioonidega teiselt poolt. Nii et mõlemad tingimused peavad olema täidetud tööde tegelikuks alustamiseks.”

Keeruline tuvastamine

«Väljakaevamistööd on põhimõtteliselt otsustatud ja need algavad sobival ajal. See on seotud tehnoloogiliste kooskõlastuste ja lubadega ning võimalike provokatsioonidega,» ütles Aaviksoo.

Vt eelmise lõigu kommentaari. Originaaltekstis on ajakirjanik Aaviksood täpselt tsiteerinud, ent toimetaja on tsitaati lühendanud.

«See ala on mõistlik telgiga katta nii soovimatute ja provokatiivsete pilkude kui ka kaitseks ilma eest,» lisas ta.

Telefoniintervjuust Aaviksooga. Tsitaati on loetavuse huvides kohendatud, originaalis ütles Aaviksoo: “Ma tean, et nii soovimatute ja provokatiivsete pilkude ja ilma ja keskkonna tagamiseks tööde läbi viimiseks on see mõistlik telgiga katta.”

Peaminister Andrus Ansip ütles eile venekeelsele Raadio-4-le antud intervjuus, et esialgsetel andmetel kestavad kaevetööd Tõnismäel vähemalt paar nädalat, mistõttu on pronksõdur seal ka 9. mail.

Postimees online's ilmus Ansipi väljaütlemise kohta uudis: “Peaminister Andrus Ansip ütles venekeelsele Raadio 4-le antud intervjuus, et arheoloogid alustavad lähapäevil Tõnismäel väljakaevamisi, mis kestavad esialgsete plaanide kohaselt paar nädalat, ent kui arheoloogid leiavad kaevates ka midagi keskajast pärinevat, siis jätkuvad kaevetööd kolm kuni neli kuud.” (Postimees online 25.04.2007)

Kaitseministeeriumi avalike suhete osakonna juhataja Madis Mikko sõnul hakkavad Tõnismäelt leitud säilmeid identifitseerima kriminalistikaekspertid.

Info pärineb esimesest intervjuust Madis Mikkoga. Seal ei tahtnud Mikko identifitseerimisest täpsemalt rääkida.

Seejuures teeb säilmete tuvastamise veelgi keerukamaks asjaolu, et 60 aasta eest puudusid praktiliselt igasugused hambakaardid, mille alusel tänapäeval surnuid tihti tuvastatakse.

Info teisest intervjuust Madis Mikkoga. Hambakaartide kohta küsis ajakirjanik Mikkolt ise.

«Tuvastamiseks oli Nõukogude sõduritele 3-4 cm pikad kapslid, mille sees oli paber nende isikuandmetega. Samas me ei tea, kui paljudele sõduritele neid jagati ja kas neid ka hauda kaasa pandi,» selgitas Mikko.

Tsitaat teisest intervjuust Madis Mikkoga. Tsitaati on oluliselt kohendatud, ent sellega ei ole muudetud Mikko sõnade mõtet: “Vene sõduritel olid sellise kapslid, mis olid kolm-neli sentimeetrit kapslid ja seal sees olid mingil paberkandjal ilmselt nende andmed. Need neil olid. Kui paljudel, ei tea.”

Seetõttu võetakse kõikidelt Tõnismäelt leitavatelt surnutelt DNA-proovid, mida saab vajadusel võrrelda ka võimalike elusolevate lähisugulaste DNA-proovidega.

Informatsioon taas Mikkoga tehtud teisest intervjuust.

7. Järeldused ja diskussioon

7.1. Kokkuvõtte vaatlusaluste ajakirjanike allikakasutusest

Ehkki algselt oli minu bakalaureusetöö peamine eesmärk kitsamalt ajakirjanike allikakasutuse uurimine, aitas kombineeritud meetodi kasutamine tuua töös välja erinevaid aspekte ka ajakirjanike töömeetodite kohta.

Töö esimene etapp, vaatlusaluste poolt kirjutatud artiklite süvalugemine, aitas vaatamata väikesele valimile tuua välja vaadeldud ajakirjanike allikakasutuse mustrid ja osutada ka erinevate ajakirjanike erinevale allikakasutusele.

Järgnevalt toon välja kolme ajakirjaniku (sh seminaritöös vaadeldud ajakirjaniku C) artiklite süvalugemise tulemusena koostatud allikakasutuse tabeli, kus on näha kui palju ja mis tüüpi allikaid on erinevad ajakirjanikud kasutanud. Ajakirjaniku C puhul ei ole need arvud aga otseselt kahe teise ajakirjanikuga võrreldavad, kuna tema puhul analüüsisin seitset artiklit (ajakirjaniku A ja B puhul nelja artiklit).

Tabel 9. Vaatlusaluste ajakirjanike allikakasutuse võrdlus süvalugemises kasutatud artiklite baasil.

Ajakirjanik	Kõnelevad allikad	Vaikivad objektid	Vaikivad impersonaalsed allikad	Muud allikad	Aimata- vad allikad	Puudu- vad/võimalikud allikad	Anonüümsed allikad
A (4 artiklit)	17	10	15	10	3		
B (4 artiklit)	9	10	13	4		3	5
C (7 artiklit)	21	9	16	18	2	9	

Süvalugemisel tekkis kõigi ajakirjanike pea kõigi artiklite puhul küsimus, kust on ajakirjanik leidnud artikli teema. Sellele pididki vastuse andma vaatlus ja intervjuud

vaatlusalustega. Tabelist on näha, et kõigi kolme ajakirjaniku puhul on vaikivate impersonaalsete allikate osakaal artiklites suur. See on koht, kus pealgalt tekstianalüüsi abil ei ole võimalik teada, kellelt impersonaalne info pärineb ja kuidas on ajakirjanik selle hankinud. Just see on üks küsimusi, millele annab vaatlus vastuse.

Ajakirjaniku B artiklite süvalugemisest selgus, et ajakirjanik kasutab üsna palju anonüümseid allikaid. Analüüsitud neljast artiklist kõigis leidis informatsiooni, mille allikas oli jäetud anonüümseks. Tekstianalüüsist ei selgu miks on anonüümset allikat kasutatud ning kui usaldusväärne see anonüümne info on. Ajakirjaniku B vaatluspäevast selgus, just anonüümne allikas oli see informatsiooni lekitaja, kes muutis täielikult artikli algset fookust. Kui vaatluspäeval sündinud artiklis ei oleks saanud olla vene noorte palkamise kohta informatsiooni ilma anonüümse allikata, siis näiteks artiklite süvalugemisel võis siiski kohati küsida, kas ajakirjanik oleks saanud informatsiooni kätte ka ilma anonüümset allikat artiklis mainimata (Nt artiklis “Äärmuslaste aktsioonide tagant paistab Vene diplomaatide vari” toetas kaitsepolitsei anonüümsete allikate esitatud väiteid. Vt ptk 4.1).

Süvalugemisel kategooriasse “vaikivad objektid” liigitatud allikad on allikad, kellest või kelle tegudest räägitakse, kuid kes ise artiklis sõna ei saa. Need on ühtlasi ka allikad, kes võiksid potentsiaalselt ajakirjanikule informatsiooni anda. Tekstianalüüsist ei selgu, kas ajakirjanik on püüdnud neid allikaid kätte saada või mitte. Samamoodi võis süvalugemiselt ajakirjaniku B ja C puhul tuua välja puuduvaid allikaid. Ka siin ei ole pelgalt teksti lugedes võimalik öelda, mis põhjustel ei ole ajakirjanik nende poole pöördunud.

Ajakirjaniku töö võib ühe artikli valmimise jooksul jaotada järgnevatesse faasi:

- artikli jaoks teema leidmine;
- teema fokusseerimine;
- artikli kirjutamine;
- suhestumine allikatega (allikate hierarhiseerimine, saadud informatsioonist valiku tegemine jms).

Vaatluspäevad näitasid, et ajakirjanikud töötasid erinevates faasides küllalt erinevalt, ent samas leidis ka puutepunkte. Teema avastamise faasis sai ajakirjanik A teema elust enesest (sõbranna koer suri ja kerkis üles probleem: kuhu koer matta?).

Ajakirjaniku B puhul oli juba hommikul toimetuse koosolekul teada, et kuna märgid näitasid, et lähapäevil hakkab midagi pronkssõduri juures toimuma, peab ajakirjanik sel teemal kirjutama. Ajakirjanik C leidis rutiinselt Tallinna linnavalitsuse dokumendiregistris sirvides Keit Pentuse kirja tollasele Tallinna linnapeale Viru hotelli juurdeehitise küsimustes. Seega, kui Erjavec väidab, et suhtekorralduslik info lähmataab ajakirjanikke niivõrd, et ajakirjanikel ei olegi aega ise uusi teemasid otsida (Erjavec 2005), siis kolme vaatuspäeva puhul ei pidanud see väide paika.

Teema fokusseemise faasis võis näha ühiseid jooni ajakirjanike B ja C töömeetodites ja allikakasutuses. Kummalgi ei olnud tööpäeva alguses väga kindlat sihti, mis peaks olema artikli põhifookus. Seevastu ajakirjanikul A oli kohe artikliga tegelema asudes väga selge visioon, millest kirjutada ja oli ka sõnastatud konkreetne uurimisküsimus.

Vaatlus näitas, et erinevad faasid ei pruugi olla ajaliselt järjestatud, vaid võivad ka omavahel kattuda. Näiteks ajakirjaniku B puhul toimus samaaegselt nii teema leidmine kui selle fokusseerimine (oli küll teada üldisem teema “pronkssõdur”, ent ajakirjanikul ei olnud pea terve päeva jooksul visiooni, mida sel teemal täpsemalt kirjutada). Siit edasi minnes võib välja tuua, et erinevates faasides on ka ajakirjaniku töö allikatega erinev. Ajakirjaniku C näitel – teema leidmise faasis lasi ajakirjanik allikal vabalt rääkida, lootuses, et allikas osutab ise mõnele uudisvääruslikule aspektile. Olles hiljem allikavihjest saanud artiklile uue fookuse, oli ajakirjanikul ka selgem visioon, milliseid allikaid ja millist informatsiooni ta vajab. Ka see, kas ajakirjanik vajab allikalt informatsiooni või kommentaari, on erinevates faasides erinev (ajakirjanik C, olles teada saanud, et Tallinna linnavalitsus ei luba Viru keskuse juurdeehitist, asus allikatelt hankima kommentaare, mitte enam informatsiooni).

Töö sissejuhatuses nimetasin üheks olulisemaks allikavalikuks seda, kellel, millistel kaalutlustel ja millises mahus ajakirjanik uudist mõjutada, fokusseerida ja suunata laseb. Vaatuspäevad näitasid, et kõige lihtsam on allikal ajakirjanikku suunata just avastamise faasis.

Nii ajakirjaniku B kui C allika-intervjuudest selgus, et ajakirjanikud saavad allikatelt väga palju erinevat infot, millest suurem osa lehte ei jõuagi. Intervjuude analüüsides oli ka näha, et kumbki ajakirjanik ei pannud sageli tähele, kui allikas tõi intervjuusse sisse uue teema (nt ajakirjaniku B intervjuus Madis Mikkoga rõhus allikas mitmel korral Tõnismäelt välja kaeatavate säilmete identifitseerimisele, ent ajakirjanik ei

märganud seda teemat koheselt). Siin peitub ka omamoodi vastuolu: ühelt poolt piirab uudisteajakirjanikku pidev ajalise ressursi nappus, teisalt lasevad ajakirjanikud allikatel aga pahatihti ülemäära palju rääkida, kaotades sellega aega, ent ei tegele intervjuud tehes aktiivse kuulamisega. Viimase võib tingida ka see, kui ajakirjanik salvestab vestlused diktofonile. Vestlust lindistades on ajakirjanikul alati olemas seljatagune – ta saab intervjuud uuesti ja uuesti üle kuulata ja kuulata täpsemalt, mida allikas räägib. Nii ajakirjanik B kui C lindistasid oma telefonivestluseid. Samas eeldaks ajanappus, et ajakirjanikul on enne allika poole pöördumist olemas väga konkreetsed küsimused, millele ta vastust otsib. Uudise avastamise faasis, kui ajakirjanikul ei ole veel teema kohta väga palju infot, on küll arusaadav, et ajakirjanik laseb rääkida pigem allikal, lootuses allika jutust mingit fookust leida, kui et suunab ise vestlust.

Ajakirjanikul A ei ole aga isegi kõnede salvestamiseks vajalikke seadmeid (telefoni ja diktofoni külge ühendatavad juhtmed), seega teeb ta paralleelselt allikaga suheldes kirjalikke märkmeid ja peab allikat aktiivselt kuulama, kuna intervjuud pole enam võimalik taasesitada. Kõnede salvestamine võimaldab aga allikat korrektsemalt tsiteerida. Samas oli artiklite tagurpidisel analüüsil näha, intervjuude salvestamine ei taga veel allikate sõna-sõnalist tsiteerimist.

Ja ehkki ajakirjanike A ja C artiklite hilisem analüüs näitas, et ajakirjanikud on meilitsi saadud vastuseid üldjuhul korrektselt tsiteerinud, esines ka siin lausete kohendamist nii ajakirjaniku kui toimetaja poolt.

Töö teoreetilises peatükis esitasin väite, et ajakirjanikud kasutavad info hankimisel palju suhtekorraldajaid, kuna nad on kergesti kättesaadavad (Erjavec 2005). Seda väidet toetasid ka ajakirjanike B ja C vaatluspäevad. Ajakirjanik C pöördus omal algatusel Tallinna linnapea pressinõuniku poole, eeldades, et linnapead on nagnii raske tabada. Ajakirjaniku B suunas pressiesindaja poole kaitseminister. Samas ei olnud ministri jutule pääsemine ajakirjaniku jaoks üldsegi keeruline, ometi sai ajakirjanik pressiesindajalt rohkem infot kui ministrilt. Siin oleks küsimus edasiste uurimuste jaoks: kas ametnikud ja poliitikud ongi suunamas kogu meediasuhtlust pressiesindajate peale ja kui on, kas pressiesindaja valdab informatsiooni sama kompetentselt kui teemaga tegelikult seotud inimene? Samas näitas ajakirjaniku B vaatlus ja intervjuu, et tipp-taseme poliitikud ei olegi niivõrd kättesaamatud, kui esmapilgul võib tunduda (Ajakirjanik B intervjuust: terve kaitseministeeriumi peale

on vaid kaks kõneisikut – minister ja kantsler – kes võivad meediaga suhelda, teiste ametnike suhtlus meediaga käib läbi pressiesindajate. Vt lisa 10).

Bakalaureusetöö üks eesmärk oligi teada saada, millised tegurid mõjutavad ajakirjaniku allikavalikuid. Kolme juhtumi näitel võib öelda, et üks olulisemaid tegureid on allika kättesaadavus. Näiteks ajakirjanik A ei saanud esmalt esitada oma küsimusi Tallinna keskkonnaameti juhile, kuna see oli välismaal. Selleks ajaks, kui allikas oli välismaalt naasnud, olid ajakirjanikul enamuste küsimustele juba ka vastused olemas. Ajakirjanik C ei saanud vaatluspäeval kätte informatsiooni algallikat ja Viru keskuse arhitekte, ehkki oleks soovinud neilt artiklile kommentaare küsida (siin peitub üks vastus artiklites esinevate vaikivate objektide kasutamisele – allikaid on küll artiklis mainitud, ent nad ei olnud kättesaadavad). Ka bakalaureusetöö teooria osas märkisin, et allikakasutuse juures mängib muuhulgas rolli nii allika kättesaadavus kui kõneosavus (Hennoste 2001). Seda väidet tõestas ka ajakirjanikuga B tehtud intervjuu (Lisa 10), kus ajakirjanik tõi näiteks Keskerakonna juhtidega suhtlemise: “/.../ kui sa tahad näiteks mingit keskerakonna seisukohta, siis on selge see, et Edgarit (Edgar Savisaar – uurija märkus) kätte ei saa, järgmine inimene, kes suudab reaalselt seisukoha välja öelda, on Ain Seppik. /.../ Ain Seppik on alati see, kes räägib.”

Ehkki käesoleva töö valim on liialt väike, et teha töö tulemustest üldiseid järeldusi, näitasid vaatluspäevad, et allikate järjestamist lõpp-tekstis mõjutab enim ikkagi mitte niivõrd allika prominentsus, kui info uudsus ja olulisus (ajakirjaniku B puhul sai määravaks anonüümse, kuid usaldusväärse allika info, mida teistel väljaannetel ei olnud).

Bakalaureusetöö pööras põgusalt tähelepanu ka toimetamise probleemile. Intervjuudest vaatluselustega selgus, et ajakirjanikud ise ei heida toimetajatele ette suuri eksimusi. Küll aga on olnud libastumisi just spetsiifiliste terminite kasutamisel, kus toimetaja on millegi loetavuse huvides ajakirjaniku teksti muutnud nii, et toimetamisega on muutunud ka informatsiooni sisu. Näiteks ajakirjaniku A toimetamata ja toimetatud tekste võrreldes selgus, et teksti lühendamise (küljenduses või toimetaja käe all) võib tähelepanematuses muuta edastatava informatsiooni sedavõrd segaseks, et ei ole enam aru saada, kellele mingi informatsioon on artiklis omistatud. Isiklikust kogemusest võin öelda, et selliste kärpimisvigade vältimiseks on kõige kindlam viis pidada kinni toimetaja poolt artikli

jaoks ette antud tähemärkide arvust. Siis on ka väiksem tõenäosus, et ruumipuuduse tõttu teksti kärpimisega vead tekivad.

7.2. Kombineeritud meetodi töökindlus

Töö sissejuhatuses seadsin üheks eesmärgiks saada teada, millist informatsiooni annab ajakirjaniku allikakasutuse kohta vaatluse, tekstianalüüsi ja vaatluspäeva intervjuude analüüsi kombineeritud meetod. Seminaritöö tulemusena võisin järeldada, et vaatluspäev annab tunduvalt rohkem informatsiooni, kui pelgalt artiklite süvalugemine. Kui seminaritöös oli vaatluse abil lõpuks võimalik iga informatsioonikillu kohta, mille ajakirjanik artiklisse kirjutas, anda vastus, kust see informatsioon pärineb, siis bakalaureusetöö vaatluspäevad kõigile küsimustele vastuseid ei andnud.

Samas andsid vaatluspäevad siiski ajakirjaniku töömeetodite kohta rohkem informatsiooni, kui pelgalt artiklite süvalugemine. Süvalugemise ja vaatluspäeva järel vaatlusalustega tehtud intervjuud annavad üldisema ülevaate ajakirjaniku allikakasutuse põhimõtetest, samuti leiab sealt vastuseid ning täpsustusi teemadel, mis süvalugemise või vaatlusega välja ei tulnud.

Süvalugemise kõrval võrdlesin omavahel analüüsitud artiklite toimetatud ja toimetamata variante. Toimetaja rolli analüüsides sai selgeks, et kui uurida toimetajapoolseid muudatusi vaid kvantitatiivse meetodi abil, võib tekkida väga suuri libastumisi. Pelgalt toimetamata ja toimetatud variantide võrdlus ei anna vastust selle kohta, millised muudatused on teinud tekstitoimetaja, millised keeleteoimetaja ning millised küljetoimetaja. Ajakirjaniku B artiklite toimetamist võrreldes ilmnes väga palju erinevusi, mida originaaltekstis ei olnud. Hiljem selgitas ajakirjanik aga, et ta oli ise need lisandused ja parandused sisse viinud toimetaja arvutis, pärast seda, kui oli endapoolse teksti juba toimetajale üle andnud, ent ilmnemise loo seisukohast olulised uued aspektid. Seega on kvantitatiivse võrdluse kõrvale kindlasti vaja ka ajakirjanike endi kommentaare.

Vaatamata sellele, et kaks vaatlust ei näidanud ajakirjaniku töö kõiki tahke, julgen öelda, et kombineeritud uurimismeetod andis siiski ajakirjanike allikakasutuse kohta

tunduvalt rohkem informatsiooni, kui andnuks suure valimiga tekstianalüüs ühe ajakirjaniku artiklite kohta.

Lisaks vajab märkimist, et vaatluspäevade puhul oli küll tegu mittesekkuva vaatlusega, ent seda ei saa siiski nimetada traditsiooniliseks vaatluseks, mis vaid kirjeldab vaatlusaluse tegevusi tööpäeva jooksul. Et vaatluspäevade materjal sisaldab allika-intervjuusid, suhtlust kolleegide ja toimetajatega ning artikli jaoks tehtud kirjavahetusi, on tegu tavapäraest vaatlustest väärtuslikuma materjaliga, mis annab ajakirjaniku töömeetoditest terviklikuma pildi.

Kombineeritud meetod andis seega vastused selle kohta, kust on pärit uudise algne informatsioon, milliseid allikaid ajakirjanik on tegelikult artikli jaoks kasutanud, kui palju informatsiooni on ta tegelikult kogunud, millised tegurid mõjutavad allikatega suhtlemist ja ajakirjaniku allikavalikuid, millised on ajakirjaniku allikakasutuse mustrid jne.

7.3. Uurimustöö rakendusvõimalusi praktikas

Kuna toimetustes napib ajakirjanike töömeetodite analüüsi ja toimetuse-sisest juhendamist, oleks käesolevas uurimuses kasutatud meetod üks võimalus toimetuse sise-koolituseks. Ajalehes ilmuvate tekstide süvalugemine võiks anda üldise pildi erinevate ajakirjanike allikakasutusest. Suuremate valimite puhul võiks see näidata ka seda, kuidas mõjutavad toimetuse tööritiimid ja töökorraldus ajakirjanike töömeetodeid. Artiklite toimetamata ja toimetatud variantide võrdlus näitaks, millele peaks toimetajad enda töös rohkem tähelepanu pöörama – kas toimetaja muudab teksti redigeerides lugu väärtuslikumaks või pigem kahandab tema väärtust. Et ka ajakirjanikud ise ei pruugi enda ilmunud tekste ajalehes väga põhjalikult üle lugeda, võivad toimetaja poolt tehtud muudatused jääda märkamatuks.

Üks uuenduslik võimalus oleks aga, et ajakirjanikud vaatleksid ise üksteist – näiteks noor ajakirjanik veedaks ühe tööpäeva aastas sarnaselt selles töös tehtud vaatluspäevadele vanemat kolleegi jälgides, analüüsiks tema töömeetodeid ja saaks sellest ise uusi kogemusi. Samas võiks kogenumad kolleegid nooremaid jälgides anda nende tööstiili osas soovitusi ja toeksid välja võimalikud vajakajäämised.

Võin isiklikust kogemusest öelda, et käesoleva töö suurim väärtus minu jaoks seisnebki eneseharimises – teiste ajakirjanike töö analüüsimine ja vaatlemine on andnud mõtteid enda töömeetodite täiendamiseks ja parandamiseks. Samuti sunnib see mind ennast igapäevase töö käigus rohkem kõrvalt jälgima ja suhtuma kriitilisemalt allikate kasutamisse.

Kokkuvõte

Bakalaureusetöö “Ajakirjaniku allikakasutus. Kolme juhtumi analüüs Postimehe näitel” on kombineeritud meetodil tehtud kvalitatiivne uurimus ajakirjanike töömeetoditest. Bakalaureusetöös on vaadeldud kahe Postimehe ajakirjaniku tööd ning võrreldud seda samal teemal kirjutatud seminaritöös vaadeldud kolmanda Postimehe ajakirjaniku tööga (Hüvato, 2007).

Uurimus koosneb kolmest erinevast ajakirjaniku allikakasutust käsitlevast meetodist:

- Ajakirjanike artiklite süvalugemine koos artiklite toimetamise analüüsiga
- Ajakirjanike tööpäevade vaatlus koos vaatluspäeval tehtud allika-intervjuude analüüsiga
- Süvaintervjuid vaatlusaluste ajakirjanikega.

Töö eesmärk oli teada, milliseid allikaid ja mil viisil ajakirjanik kasutab, millistel allikatel on uudistele milline mõju ning mis on peamised tegurid, mis sunnivad ajakirjanikku allikatega suhtlemisel üht või teist valikut tegema. Samuti oli töö üks ülesandeid teada saada, millist informatsiooni annab vaatluse, tekstianalüüsi ja vaatluspäeva intervjuude analüüsi kombineeritud meetod.

Ajakirjaniku allikakasutusest rääkides on oluline teada, kumb määrab uudisväärtuse: kas ajakirjanik, otsides allikaid lähtuvalt enda poolt tõstatatud küsimustest, või allikas, olles kättesaadav, autoriteetne, rutiinselt infot andev, sõnaosav vms. Pelgalt uudistekste analüüsides, ei ole võimalik sellele küsimusele vastust saada. Samuti ei näita tekstianalüüs mis või kes on informatsiooni algallikas, kui paljude allikatega on ajakirjanik artikli tarbeks tegelikult suhelnud, milline artikli jaoks kogutud informatsioon ja mis põhjustel jäi artiklist välja jne. Antud töös viisin kahe ajakirjaniku puhul läbi kummagi ajakirjaniku nelja artikli süvalugemise, millest selgusid peamised küsimused ajakirjaniku allikakasutuse kohta. Samuti küsimused, millele paljas tekst vastust ei anna. Neile küsimustele otsisin vastust tööpäevade vaatluse abil.

Vaatluspäevad näitasid, et ajakirjanike töömeetodid on suures osas erinevad. Kui ajakirjanikul A oli osalise töökoormuse tõttu võimalik ühe artikli jaoks kulutada koguni nädala aega, mille jooksul ta suhtles kümnekonna allikaga, siis ajakirjanikud B

ja C pidid ühe päeva jooksul saama valmis ühe mahuka uudise. Samuti saab välja tuua, et ajakirjanikul A oli juba artiklit kirjutama asudes tõstatatud konkreetne uurimisküsimus, millest lähtuvalt ta allikaid kogus ja neile küsimusi esitas. Ajakirjanikud B ja C olid rohkem sõltuvad allikate vihjetest ning ka artikli fookus formuleerus tööpäva jooksul ja võttis tänu allikate vihjetele võrreldes hommikul välja käidud ideega sootuks uue pöörde.

Samas andis ka artiklite süvalugemine mingil määral informatsiooni ajakirjanike töömeetodite kohta. Ajakirjaniku A artiklite analüüs näitas, et ajakirjanik on pigem informatsiooni sünteesiv ja pakub lugejale lisaks allika-informatsioonile veel taustateadmist. Ajakirjanik C oli oma artiklites pigem järjestanud erinevate allikate juttu, ilma et oleks pannud allikad üksteist täiendama või üksteisele vastu rääkima. Ajakirjaniku B puhul leidis mõlemat laadi artikleid.

Vaatluspäev näitas ka seda, et ehkki ajakirjanikke rõhub pidev tähtaegade surve, võivad nad allika-intervjuudele kulutada üllatavalt palju aega – ajakirjanikel B ja C ei olnud väga konkreetset fookust, millele oma küsimusi üles ehitada ja nad lasid pigem rääkida allikal. Allikad rääkisid küll palju, ent väga suurt osa sellest teabest võib nimetada infomüraks, mida ajakirjanik artiklis ei kasutanud.

Bakalaureusetöö diskussiooni osas on antud ka soovitus kombineeritud meetodi praktiliseks kasutamiseks toimetuste sise-koolitustel.

Kombineeritud meetodi kasutamine tõestas, et selline uurimisviis annab ajakirjaniku allikakasutuse ja töömeetodite kohta tunduvalt rohkem teada, kui pelgalt tekstianalüüs või muud kvantitatiivsed meetodid. Samuti tõi kolme erineva meetodi kasutamine välja veaohlikud kohad, mis pelgalt kvantitatiivse andmeanalüüsi kasutamisel oleksid märkamatuks jäänud ja seega oleksid mõjutanud uurimistulemust vales suunas.

Summary

Journalistic use of information sources: Three case studies at daily Postimees

Key words: information sources, setting news agenda, information processing methods.

The aim of the present research is to investigate journalistic information processing methods, explicitly the use of sources. The study contains three cases (three ordinary working days of three journalist at the daily Postimees). The research is based on triangulated methodology:

- Critical reading of journalists' news texts including the comparison of edited and journalists' original (non-edited) news texts.
- The observation of journalists' working day.
- Interviews with the observed journalists.

The aim of this study was to find out what kind of sources and how journalists use, what type of sources and how influence the final content of news, and what are the main factors that force journalists to one or another choice in use of sources. Another aim of the study is to find out what kind of information this kind of combined method gives about journalists' information processing methods.

Speaking of journalistic use of sources it is important to know who sets the news agenda – either journalist, who has direct vision of the problem that is being observed, or the source, who is either influential, easy to reach, has gift of blarney or is giving information routinely etc.

The study showed that when we want to get correct answers about journalistic use of information, merely analyzing the news texts is not enough. It can give some basic answers about journalists' working methods, but the text doesn't show where journalist found the news, how many sources were actually used, how much collected information and why didn't get to the news etc. The main result of the study is that journalists use different information processing methods.

It is also not correct to compare edited and non-edited news texts without asking the journalists' comments. Without doing that wrong conclusions could be made.

The materials of the observation of journalists' working day are not merely transcripts of journalists' actions during one day. They also contain the transcripts of journalists' interviews made with different sources. It enables to analyze journalists' communication with sources and shows what are the subjects that sources tell about (either on journalists' or on their own initiative).

The study showed that the three journalists working methods are rather different. Although, younger and less experienced journalists use less close listening and are less efficient in focusing (they missed several new subjects that sources told them about). The third journalist, who has years of experiences and who is working for now as part-time journalist (having more time for collecting sources), was more thorough and, having more time for preparing the article, used much more sources than the other two.

One conclusion that could be made, is that the news agenda depended in these cases more on the quality and novelty of the news than on eminence of the sources.

Kasutatud kirjandus

Van Dijk, T. (1988). *News as Discourse*. Hillsdale (N. J.): Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

Erjavec, K. (2005). Hybrid Public Relations News Discourse. *European Journal of Communication*, 20, 2, 155-179.

Esser, F. (1998). Editorial Structures and Work Principles in British and German Newsrooms. *European Journal of Communication*, 13, 3, 375-405.

Hennoste, T. (2001). Uudise käsiraamat. Kuidas otsida, kirjutada, toimetada ja serveerida ajaleheuudist. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Manning, P. (2001). *News and News Sources: A Critical Introduction*. London [etc.]: Sage Publications.

Palmer, J. (2000). *Spinning into Control: News Values and Source Strategies*. London: Leicester University Press.

Reese, S. D. & P. J. Shoemaker (1991). *Mediating the Message: Theories of Influence on Mass Media Content*. White Plains (N. Y.): Longman.

Reich, Z. (2006). The Process Model of News Initiative: Sources Lead First, Reporters Rhereafter. *Journalism Studies*, 7, 4, 497-514.

Viidatud artiklid

Postimees online. Eestlased teisaldaks pronkssõduri, venelased mitte. <http://www.postimees.ee/250407/esileht/siseuudised/tallinn/257074.php>. Vaadatud 25.04.2007

Postimees online. Ansip: kaevetööd Tõnismäel võivad kesta kuid <http://www.postimees.ee/250407/esileht/siseuudised/tallinn/257147.php>. Vaadatud 25.04.2007

Lisad

Lisa 1 Ajakirjaniku A artiklite süvalugemine

Linnavolinikud klaarivad suhteid kohtus

Teemast teada saamiseks on kaks võimalust – kas keegi teatas ajakirjanikule kohtuhagist või leidis ajakirjanik selle kohtuistungite eelinfost. Nüüd tekib küsimus, kas ajakirjanik viibis ka ise kohtuistungil. Kolmanda lause sõnastuse järgi võiks arvata, justkui oleks viibinud – “Kohtus Tõniste tema vastu suunatud hagi ei tunnistanud /.../”. Siit tulenevad ka kõik edasist tsiteerimist puudutavad küsimused. Kas ajakirjanik on allikatega ise otse rääkinud või on tegu kohtupingis öeldud lausetega? Seitsmenda lause puhul võib eeldada, et ajakirjanik on kõnealuse artikli, mille pärast istung toimus, ise üles otsinud ja vaadanud, mis seal täpselt kirjutati. Samas on ka võimalik, et tegu on nt süüdistuse refereeringuga.

8.-9. lauses viidatakse keskfraktsiooni advokaadi etteheitele, et Tõniste ei reageerinud ajalehe väärinfole kohe, samuti ei reageerinud ta “keskfraktsiooni vastavale pressiteatele”. Millal see pressiteade väljastati ning kas ajakirjanik on seda näinud?

Kümnendas lauses räägib keskfraktsiooni advokaat Tõniste kirjalikust vastusest kohtuhagile. Lausest on küll aru saada, et tegu on advokaat Pilve sõnade refereeringuga, ent kas ajakirjanik on seda kirjalikku vastust ka ise näinud? Milline on Tõniste vastus advokaat Pilve etteheidetele?

Reportaažlike elementide abil annab ajakirjanik hiljem siiski üsna selgelt mõista, et ta viibis istungi ajal ka ise kohtusaalis (Näiteks kümnendas lauses refereerib, kuidas Tõniste kohtuniku küsimusele vastas).

Ajakirjanik annab ka protsessi ajalise mõõtme – “lindiskandaal” sai alguse mullu märtsis, vaidlusalune artikkel ilmus aasta tagasi, keskfraktsioon ja Tõniste on antud asjas vaielnud juba mitu kuud ning kohtuprotsess jätkub 27. augustil. Samas pole öeldud, millal toimus kõnealune istung.

14. ja 15. lausega annab ajakirjanik edasi teatud ironiat – kuigi kohtusse pöördusid kõik linnavolikogu keskfraktsiooni saadikud (32), kes tundsid end Tõniste sõnadest solvatuna, polnud kaks neist aasta tagasi volikogu liikmedki. Lugejaid võiks küll huvitada, miks on ka need kaks volinikku siis kohtusse pöördunud, ent kuna see läheks ilmselt artikli fookusest liialt kõrale, ei ole ajakirjanik sel teemal pikemalt

peatunud. Samamoodi võiks lugejat huvitada, kas Postimehe ajakirjanik siis moonutas Tõniste sõnu või mitte. Ent kuna hagi ei ole suunatud otseselt Postimehe vastu, siis on ka see küsimus jäetud vastusetä.

Viimases lõigus annab ajakirjanik traditsiooniliselt taustainformatsiooni artikli jaoks. Millest skandaal alguse sai. Siin tuleks küsida, kas ajakirjanik on sündmuste täpseks kirjeldamiseks kasutanud enda mälu, pidanud kolleegidega aru, otsinud üles vanad artiklid või lugenud hagi dokumente.

Kord Ratas Toompeal ja Savisaar all-linnas, kord vastupidi

Tegu on meisterlikult kirjutatud reportaažiga, kus personaalsed intervjuud on läbi põimitud avalike sõnavõttudega. On aru saada, et tegevus toimub Tallinna linnavolikogu istungil ja osade allikate jutt pärineb saalis peetud kõnedest või sõnavõttudest, ent samas ei ole ajakirjanik piirdunud vaid saalis istumise ja osaliste jutu ümber kirjutamisega, vaid on ka ise saalis viibijatelt kommentaare küsinud.

Võib julgelt väita, et artiklis on väga palju märgatavaid ja ka aimatavaid allikaid. Kohe esimeses lauses leiab kolm allikaviiteta faktiväidet – Jüri Ratas on pealinna juhtinud 497 päeva, ta on 28-aastane ning Edgar Savisaar kuulus riigikogu juhatusse aastatel 1992-1995. Need on küll faktid, mille puhul allikaviide polegi vajalik, võib vaid oletada, et need on pärit ajakirjaniku enda või tema kolleegide mälest, varasematest artiklitest, Tallinna linna või riigikogu koduleheküljelt või mujalt.

Teises lauses meenutab ajakirjanik irooniliselt Edgar Savisaare lubadust, mille ta oma valijatele pärast 2005. aasta kohalikke valimisi andis – tulla tagasi Tallinna linnapeaks. Seda lubadust on Savisaarele kahe aasta jooksul ikka ja jälle nina alla hõõrutud, seega võis see ajakirjanikul lihtsalt meeles olla, ilma et oleks pidanud seda kuskilt kontrollima.

Kolmandas lauses oletab ajakirjanik, mida Jüri Ratas mõtleb – ega ta linnapea kohalt lahkuda ei taha. Ja toob selle oletuse tõestuseks kohe Ratase tsitaadi, mis on pikk ja mõtlik. Ometi ei ole tsitaadist aru saada, kas see pärineb tema lahkumiskõnest või on ajakirjanik tema poole personaalselt pöördunud.

Seitsmenda lause põhjal võib oletada, justkui oleks Ratas teinud ajakirjanikule või ajakirjanikele ringreisi nt oma tööruumides – Ratas kutsub vaatama maali, mille

kolleegid talle kinkisid. Seega võib arvata, et kaheksanda ja üheksanda lause tsitaat ei pärine Ratase lahkumiskõnest. Üheksanda lause tsitaadi lõpetuseks märgib ajakirjanik, et Ratas ei ütle, kelle maaliga on tegemist. Kas ajakirjanik küsis seda?

Kümnendas lauses viitab ajakirjanik otse Ratase lahkumiskõnele, parafraseerides seda ning andes omapoolsete märkustega sulgudes lausele uue mõõtme või täpsustades Ratase mõtet (“*.../kord on Ratas (Toom)peal ja Savisaar all(linnas), kord jälle vastupidi (sulud autorilt – toim)*”).

Üheteistkümnendas lauses räägib ajakirjanik sellest, kuidas “lahkuv linnapea tänab üksikult paljusid opositsioonisaadikuid”. Kas ta teeb seda kõnes või tõesti tänab kätt surudes kõiki?

Kuueteistkümnenda lause info lahkuvatest ja jätkavatest abilinnapeadest võib pärineda nii volikogu istungilt, linna pressiteatest, ajakirjaniku enda teadmisest või mujalt.

“Kui volikogu hakkab Ratast maha hääletama, lahkuvad mõned saadikud saalist,” kirjeldab ajakirjanik 19. lauses ning sellele järgneb volinik Tiina Mägi tsitaat sellest, miks tema lahkus. Kas ajakirjanik jooksis Mägile järele ja küsis miks too lahkus või küsis Mägi kommentaari hiljem, oodates siiski ära hääletustulemuse?

21. lauses puudutab ajakirjanik Tiina Mägi tausta – kas Mägi ise rääkis seda või on see ajakirjaniku enda teadmine? Mägi intervjuu puhul oluks huvitav teada, mida ajakirjanik talt ise teada tahtis, mida rääkis Mägi omal initsiatiivil.

26. lausest alates jätkab ajakirjanik Ratase tsiteerimisega. Siin jääb samuti arusaamatuks, kas tsitaadid pärinevad kõnest või personaalvestlusest. 29. lauses annab ajakirjanik mõista, et osa Ratase öeldust ei pärine siiski kõnest: “Oma kõnes ütleb ta lihtsamalt: *.../*”.

Alates 30. lausest annab ajakirjanik pisut ironiliselt edasi volikogu saali õhustiku – Savisaar ei ole uue linnapea valimise ajaks kohalegi jõudnud, volinike seas tekitab see poleemikat, keskerakondlased asuvad Savisaart kaitsma. 36. lauses vahendab ajakirjanik impersonaalsete “naljahammaste” juttu. Ilmselt on siin ajakirjanikul lihtsalt kõrvad lahti olnud ja ta on kuulnud volinike omavahelist lõõpimist, mitte ei ole tegu kõnepuldis öelduga.

Humoorikalt annab ajakirjanik edasi Savisaare saabumist. Kui seni jäi mulje, et kuna Savisaart kohal pole, ei saa ta ka sõna, siis uue linnapea kõne läbi annab ajakirjanik siiski ka talle sõna. 41. lauses tuletab ajakirjanik lugejale meelde 2004. aastal saamis toimunud Savisaare umbusaldamist – kas ajakirjanik ise mäletas seda, keegi allikatest tuletas meelde või mõni kolleeg vms?

49. lauses saab sõna volikogu esimees Toomas Vitsut. Kas siin on tegu personaalselt saadud intervjuuga või Vitsut omapoolse arvamuse välja öelnud volikogu saalis kõnepuldis?

Artikli lõpus veteranvoliniku kommentaar on ilmselt personaalsest intervjuust. Ent miks küsitles ajakirjanik just teda?

Punane tuletõrjeauto kihutab tihti loomi päästma

Jääb selgusetuks, kust tuli idee või tõuge loomade päästmise teemaline artikkel kirjutada. Küll aga on artiklist näha, et ajakirjanik on vähemalt ühe allikaga ise kohtunud – kirjeldab, kuidas päästeauto juht Roman Tänav talle päästeauto sisu tutvustab. Vaadates artiklis esinevaid kõnelevaid allikaid, tekib küsimus, miks on ühest organisatsioonist esindatud lausa kolm inimest – päästkeskuse pressiesindaja Ants Raava, vahetuse vanem Andres Saag ning autojuht Roman Tänav. Artiklist on näha, et Saag ja Tänav on rääkinud ajakirjanikule erinevaid loomadega ette tulnud juhtumeid, pressiesindaja aga andnud statistilist informatsiooni ja üldisemaid soovitusi loomadega ümber käimiseks.

Kuna artiklis on juttu loomaaeda viidud hülgepojast, on ajakirjanik küsinud looma seisundi kohta loomaaia peaveterinaar Maaja Kitsingult kommentaari.

26. lauses viitab ajakirjanik “ühele telekanalile”, kus näidati puu otsa roninud kassi, keda päästjad alla ei toonud. Ajakirjanik mainib, et see juhtum on kõigil “keelel ja meelel”, otsekui eeldades, et lugejad on seda lõiku telerist näinud. 31. lauses viitab ajakirjanik jällegi seadusele, ent ei täpsusta, mis seadusega tegu on. Samamoodi on 40. lauses mainitud aastate statistikat, ent ei ole selge, kes seda statistikat on pidanud ja kust ajakirjanik selle on saanud. Viimasele küsimusele annab ilmselt küll vastuse artikli juures olev infoboks statistikaga, mille allikaks on märgitud Põhja-Eesti päästkeskus.

Huvitav, et artikli juures on ka lisa-lugu kahe pentsiku loomadega seotud juhtumiga, ent selles ei ole kuskil märgitud, kes on ajakirjanikule need lood rääkinud.

Päästetud hülgepoeg saab varsti tagasi merre

Millegipärast ei viita ajakirjanik artiklis, et tegu on sama hülgepojaga, kellest ta ise paar nädalat tagasi kirjutas, vaid ütleb lihtsalt, et kaks nädalat tagasi Kalarannast leitud oimetu hallhülgepoeg. Siin on ilmselt selge, kust ajakirjanik teema sai – küsis järgi, kuidas tema ühe loo tegelasel läheb, st tegu on jätkulooga.

Siit on aga näha, kuidas lugu laiendades on tegelikult üsna väikesest uudisest saanud lausa lehekülje põhiuudis. Samas poleks sel teemal isegi väikest uudist ilmunud, kui poleks olnud sellele eelnevat artiklit päästjate tööst loomadega ja kui just tolle loo tegemise aegu poleks seda hülgepoega leitud.

Olustikukirjeldustest on hästi aru saada, et ajakirjanik on ise loomaaias hülgepoega vaatamas käinud. Kui kuuendas lauses käib jutt peaveterinaararst Maaja Kitsingust, siis siin ei ole öeldud, et tegu on just Tallinna loomaia peaveterinaarstiga. Ka Postimehe fotograafist on saanud loo üks tegelastest. Huvitav oleks teada, miks ajakirjanik helistas loole lisamõõtme andmiseks just riigikogu liikmest hülgeuurijale Mart Jüssile – kas ta on Jüssiga ka varasemalt sel teemal kokku puutunud või soovitas keegi talle just Jüssit.

Kui 14.-16. lauseni räägib loos loomaarst Kitsing, siis jääb selgusetuks, kas 17. lause informatsioon ning 18. ja 19. lause tsitaadid kuuluvad samuti Kitsingule. Ajakirjanik on tsitaadi järele märkinud lihtsalt “sõnab ta” ning järgmise tsitaadi ette “Ja lisab rõõmsalt”. Pigem võiks eeldada, et siin on tsiteeritud Jüssit, kuna jutt käib hülgeuurijatest ning ka 20. lauses jätkab rääkimist Jüssi. Kas tegu on toimetamise probleemiga?

Mis eesmärgil on ajakirjanik võtnud ühendust veel ka loomaia direktori Mati Kaaluga, ehkki üks loomaia esindaja juba loos esineb? Kas ajakirjanik lihtsalt kohtus loomaaeda külastades juhuslikult kaaluga või võttis Kaaluga ise ühendust, kuna tegu on nõ mugavusallikaga, kes alati ilmekalt ja heal meelel ajakirjanikega suhtleb?

Lisa 2 Ajakirjaniku A analüüsitud artiklid

2.1. Linnavolinikud klaarivad suhteid kohtud

28.03.2007

(1) Aasta eest volikogus lahvatanud lindiskandaali ajal Postimehele öeldu (MA) viis kohtusse Isamaaliidu fraktsiooni esimehe Toomas Tõniste (KA).

(2) Keskfraktsioon (VI) nõuab, et ta paluks avalikult vabandust ja lükkaks ümber väite, nagu oleks keskpartei saadikud käinud opositsioonipoliitikele (VI) raha eest oma toetust pakkumas.

(3) Kohtus Tõniste tema vastu suunatud hagi (MA) ei tunnistanud, väites, et ajakirjanik (VI) on tema sõnu meelevaldselt tõlgendanud.

(4) «Minult küsiti telefoni teel, kas opositsioonipoliitikud on püüdnud keskfraktsiooni liikmeid üles osta. Vastasin, et olen kuulnud vastupidist,» sõnas ta.

Vastukäivad sõnad

(5) «Ajakirjanik väitis, et vastaspool püüab keskfraktsiooni liikmeid üles osta, minu klient väitis vastupidist. (6) Avaliku elu tegelased ei tohiks olla nii õrnatundelised,» toetas teda vandeadvokaat Mare Lust (KA).

(7) Leht kirjutas mullu 29. märtsil, et Tõniste sõnul on keskfraktsiooni saadikud käinud juba alates oktoobrist opositsioonipoliitike juures end pakkumas ja nimetanud konkreetseid summasid, mida nad tahavad saada.

(8) Keskfraktsiooni esindaja vandeadvokaat Aivar Pilv (KA) märkis, et kui ajaleht sõnu moonutas, oleks tulnud sellele kohe reageerida. (9) Tõniste ei reageerinud ka keskfraktsiooni vastavale pressiteatele (MA).

(10) Pealegi tunnistas Isamaaliidu fraktsiooni juht Pilve sõnul kirjalikus vastuses hagile (MA), et keskfraktsiooni saadikud on end pakkumas käinud, ja kinnitas, et tema sõnade interpretatsioon peab paika.

(11) Kohtunik Indrek Sootsi (VO) küsimusele, kas teksti mõte on ajalehes kui mitte täpselt, siis vähemalt õigesti väljendatud, vastas Tõniste: «Kuivõrd – niivõrd.»

Pakub kompromissi

(12) Kuigi vastased polnud mitme kuu jooksul kohtuvälisele kokkuleppele jõudnud, pakkus kohtunik siiski veel võimaluse kompromiss leida. (13) Järgmine kohtuistung on 27. augustil.

(14) Kohtusse pöördus kogu keskfraktsioon, 32 inimest (VI), kes kõik tundsid end Tõniste sõnadest solvatuna. (15) Kohtus selgus, et kaks liiget – Maria Savisaar ja Nikolai Degtjarenko (VO) – ei olnud sel ajal volikogu liikmed.

(16) Skandaal lahvas mullu märtsis, kui respublikaan Oleg Rebane (VO) üritas ära osta keskerakondlast Tõnis Bitmanit (VO), kellele pakkus väidetavalt miljon krooni hääle eest linnapea Jüri Ratase (VO) umbusaldamisel. (17) Bitman lindistas salaja jutuajamise. (PM)

2.2. Kord Ratas Toompeal ja Savisaar all-linnas, kord vastupidi

07.04.2007

Milliste sõnade ja emotsioonidega andis senine Tallinna linnapea Jüri Ratas ametiketi üle ühtäkki pealinna juhtida ihkavale Edgar Savisaarele, käis vaatamas reporter XXX.

(1) Ja nii nad saatsidki 497 päeva pealinna juhtinud noorukese, 28-aastase Jüri Ratase (KA) Toompeale, pealegi riigikogu juhatusse, just samale toolile, millel aastail 1992–1995 istus Keskerakonna vankumatu juht Edgar Savisaar (KA).

(2) Linnapeaks naasis äsjä ametist lahkunud valitsuse majandus- ja kommunikatsiooniminister Savisaar, kellele äkitselt meenus tallinlastele antud lubadus tagasi tulla.

(3) Ega Ratas minna tahtnud, kuigi ta seda otse välja ei ütle.

(4) «Kui töötada ühel ametikohal poolteist aastat ja omada nii häid ametikaaslasi... Anda kätte sünnitunnistusi raekojas, mis on linnapeale kõige rõõmsam päev...» jätab ta mõtted lõpuni välja ütlemata. (5) «Loomulikult mõtlen selle peale, aga elu läheb edasi. (6) Me ei tea kunagi, millal tee pöördub vasakule, millal paremale, aga vahel ka tagasi.»

(7) Ratas kutsub vaatama maali, mille armsad kolleegid olid talle lahkumise puhul kinkinud. (8) «Selle pealkiri on «Minemine on tulemine». (9) Arvan, et selles on nii

mõnigi mõte sees,» märgib eksmeer talle omase enesekindlusega, ütle mata samas, kelle maaliga on tegemist.

Minemine on tulemine

(10) Oma lahkumiskõnes leiab ta, et ehk ongi hea, kui kord on Ratas (Toom)peal ja Savisaar all(linnas), kord jälle vastupidi (sulud autorilt – toim), et minemine võib tõepoolest tulemine olla.

(11) Lahkuv linnapea tänab üksikult paljusid opositsioonisaadikuid (VI), meenutab, kuidas ta koos Tiina Mägiga (KA) õhtuses vanalinnas jalutas ja selle tulevikust unistas, kuidas Marju Länikuga (VO) metsas rämpsdiiivanit sikutas, Erika Salumäega (VO) ilusas Männi pargis kõndis, Taavi Rõivasega (VO) Haaberstis kõnni- ja jalgrattateid planeeris, Aivar Kuusmaaga (VO) linna esindusvõistkonda moodustas, Hannes Rummi (VO) ja Hanno Pevkuriga (VO) lasteaedu külastas ja Nikolai Stelmachiga (KA) kooliremonti korraldas.

(12) Keskfraktsiooni peab Ratas oma ülemuseks ja tööandjaks, toeks ja mõistjaks.

(13) «Te olite mulle kõige lähemal just siinsamas saalis, kui mulle sooviti avaldada umbusaldust seoses Harju tänava muutmisega haljasalaks,» kiidab ta erakonnakaaslast.

(14) Tänuõnu jagub ka meeskonnale, abilinnapeadele (VI). (15) «See võimas meeskond – Merike, Kaia, Olga, Taavi, Kalev ja Jaanus – õpetas mind palju. Suutsime koos tagada stabiilse ja otsustusvõimelise linnavalitsuse. Jätkake seda joont! Kepikõnnile tulen teiega alati, kui kutsute,» sõnab Ratas.

(16) Abilinnapeadena jätkavad Savisaare juhatamisel Merike Martinson (VO), Kaia Jäppinen (VO), Taavi Aas (VO) ja Jaanus Mutli (VO). (17) Olga Sõtnik (VO) ja Kalev Kallo (VO) lähevad riigikokku. (18) Kaks uut abilinnapeakandidaati esitab linnapea (KA) volikogule (VI) kuu jooksul.

Kõik ei ole baleriinid

(19) Kui volikogu hakkab Ratast maha hääletama, lahkuvad mõned saadikud saalist.

(20) «Ei kannata hääletada. See oleks justkui elava organismi mõrvamine. Kui inimene väga hästi hakkama saab, on lausa loodud selle töö jaoks ja tahab seda teha. Kui teda respektierivad needki, kes ta pika hambaga vastu võtsid. Mul on südamest kahju,» ütleb parteitu Tiina Mägi, Reformierakonna fraktsiooni saadik.

(21) Ta on üle elanud 13 linnapead. (22) Vanalinna patrioot ja linna teenetemärgi kandja Tiina Mägi nendib, et neist 13st on vaid kaks olnud loovisikud – kadunud Jaak Tamm ja Jüri Ratas.

(23) «Ma ei ütle, et keegi oleks tulnud linnapeaks kurjade mõtetega. Ma võiksin küll tahta olla baleriin, aga kui ma pole selleks loodud, siis ma võin ainult balletti armastada,» toob ta paralleele hoopis teisest valdkonnast.

(24) Tema väitel on Ratas nii loovisik kui töömees. «Asju, mida Ratas on jõudnud algatada, on nii palju, et nende üleslugemiseks kuluks tund või enam. Mulle imponeeris tema soov veenduda isiklikult probleemi tähtsuses ja siis kiiresti lahendus leida. Kahju, kui need algatused nüüd pooleli jäävad,» ohkab murelik Mägi.

(26) Ratas lubab, et Toompeal töötades hoiab ta linna asjadel edaspidigi silma peal.

(27) «Ma ei jälgi midagi kaugelt ja kõrgelt, sel pole mõtet, sest pilved tulevad ette. Alati tuleb käia maa peal ja inimeste hulgas. Kindlasti seisan ka riigikogus Tallinna elanike ees. Arvan, et üks esimesi asju, mille ma algatasin, on Tallinna rahvuspargi loomine, mida linnast valitud saadikud võiksid riigikogus toetada,» mõtiskleb ekslinnapea.

(28) Küsimusele, mis salasoovi ta oma ametiketi pärijale Savisaarele sahtlipõhja jätab, vastab Ratas argiselt: «Jätaksin head soovid, et ta arvestaks alati linnaelanike ja linnavolikogu liikmete arvamusega. (29) Et linnavalitsuse juhtimine oleks stabiilne, et tagataks otsustamise operatiivsus ja julgus.» Oma kõnes ütleb ta lihtsamalt: «Soovin, sulle, hea Edgar, kogu südamest jõudu ja edu!»

Valimine tagaselja

(30) Aga neid ilusaid sõnu Savisaar vahetult ei kuule, sest teda lihtsalt pole saalis, ta ei ilmu kohale isegi mitte uue linnapea valimise ajal.

(31) «Kus Savisaar on, kui tahame teda linnapeaks valida? Kas ta ikka on nõus?» uurib linnavolinik Stelmach visalt enne hääletamist.

(32) «Ta on nõus,» rõhutab volikogu esimees Toomas Vitsut (KA). (33) Tallinna põhimäärus (MA) ei nägevat ette, et linnapeakandidaat peab valimiste ajal isiklikult kohal olema. (34) «See on näotu,» viitab Mägi solvunult kandidaadi lastetoale.

(35) «Savisaar ei ole kuhugi kadunud. Ta esines päeval fraktsioonis ja andis oma nõusoleku. Meie küll solvunud ei ole,» selgitab heatahtlikult keskfraktsiooni liige Natalia Vaino (KA).

(36) Naljahambad (VI) pakuvad, et Savisaar ehk koristab majandusministeeriumis sahtleid ja kirjutab oma mantlipärijale Juhan Partsile (VO) salaläkitust. Küll ta esmaspäeval linnavalitsusse tööle tuleb!

(38) Savisaar laskub otsekui messias maa peale alles pärast salajase hääletuse tulemuste (35 poolthäält) väljakuulutamist ja aplausi, siis, kui volikogu esimees Vitsut teda personaalselt hõikab.

(39) Ikka reibas Ratas, linnapea kaelakee näpus, ees ja Savisaar kolm-neli meetrit mõõdetud sammul tema kannul, nii nad volikogu ette ilmuvad.

(40) «Selles saalis on mind alati rohkem mõistetud kui hukka mõistetud, rohkem toetatud kui vastu seistud,» alustab Savisaar pärast ametiketi saamist oma troonikõnet.

(41) Paraku jätab ta märkimata läbikukkumise siinsamas 2004. aasta oktoobris, kui ülejooksikute tõttu umbusalduse osaliseks sai. (42) See tabas toona teda nii valusalt, et nurkamängitud linnapea jättis järglasele ametiketi üle andmata. (43) Selle andis Tõnis Paltsule (VO) üle volikogu esimees Maret Maripuu (VO).

(44) Enam teda volikogu poolt umbusaldus ei ähvarda, sest selle 32-liikmeline enamus, praegune keskfraktsioon (VI), on poolteist aastat näidanud end uskumatult ühtsena. (45) Pigem vastupidi, neljapäeval andis Savisaare heaks oma hääle nii mõnigi opositsioonisaadik.

Mujal rohkem kasu

(46) Uus linnapea kinnitab, et linna juhib kõigevägevama ehk siis linnarahva tahtmine.

(47) Linnakodanikud peavad tundma, et see on nende linn ja linnavalitsus.

(48) «Oleme Jüri Ratasega vastastikku varemgi teatepulka edasi andnud. Eks jätkan seda, mis temal pooleli jäi, nii nagu tema jätkas neid asju, mis minul pooleli olid,» sõnab Savisaar, avaldades lootust, et Ratases on Toompeal rohkem kasu. «Usun, et ta suudab viia riigikogu juhtimise uuele tasemele.»

(49) Vitsuti hinnangul nihkub poliitvõitluse rindejoon seoses uue koalitsiooniga Toompeal paratamatult linna ja erakonna esimees peab olema eesliinil.

(50) «Ratas sai ilusasti hakkama, teda võib paljudele linnapeadele eeskujuks seada. Aga ta on linnale kasulik mitte üksnes siin, vaid ka Toompeal,» tunnustab volikogu esimees.

(51) Kõige staažikam saadik, isamaaliitlane Matti Tarum (KA), kes kuulus volikokku juba 1989. aastal, arvab, et Keskerakonna pealinna-poliitikas ei muutu midagi.

(52) «Võib-olla Ratasega oli meeldivam suhelda, sest Savisaar läheb opositsiooniga rääkides kiiresti närvi, suhtub põlglikult ega võta vaevaks end liigse viisakusega vaevata,» märgib veteranpoliitik.

(53) Pärast volikogu istungit algab keskfraktsiooni ruumides pidu, aga linnakodanike ja ajakirjanike (VI) nina eest lüüakse ukсед kinni.

2.3. Punane tuletõrjeauto kihutab tihti loomi päästma

13.04.2007

(1) Päästjate (VI) hinnangul on üha enam metsloomi linnaeluga harjunud, sest linn on valgunud nende asualadele ning seepärast pole ime, kui linnas liiguvad ringi kitsed, kährikud ja rebased. (2) Põtrade tung seisab tänavu alles ees.

(3) Kolmapäeval tõi Põhja-Eesti päästkeskuse Lilleküla keskkomando Mustamäe meeskond (VI) Kalarannast ära hülgepoja. (4) «Ta oli üsna loid, vaevalt tast elulooma saab,» kahetses vahetusevanem Andres Saag (KA).

(5) «Elujõulisemad püüame ikka merre tagasi suunata. Küllap oli ka selle ema kuskil lähedal ja hoidis lapsel silma peal. Aga võib-olla oli ka looduslik valik – ema hülgas poja, sest see pole elujõuline,» ütles Saag.

(6) Päästjad viisid hülgepoja loomaaeda, kus ta paigutati karantiini ja üritatakse ellu turgutada.

Parem mitte häirida

(7) Loomaia peaveterinaararst Maaja Kitsing (KA) ütles eile Postimehele, et hülgepojale tuli pärast ülessoojendamist eluvaim sisse ja nüüd püütakse talle kalaputru sööta.

(8) «Aga ta on ikka kriitilises seisus, nii et midagi kindlat tema ellujäämise kohta ei saa lubada,» sõnas Kitsing.

(9) Eile hommikul tuli teinegi hülgeteade. (10) Kruiisilaevade kai ääres Sadama tänaval oli hüljes kivide vahel kinni. (11) Kui päästjad vähem kui 20 minutiga kohale jõudsid, oli hüljes vabaks saanud ja ära ujunud.

(12) «Mida vähem loomi häiritakse, seda parem. Kui inimene linnas metslooma näeb, võiks ta selle rahule jätta. Miks peaksime päise päeva ajal Stroomi metsas põtra taga ajama? Las redutab seal. Öösel leiaks ta ise tagasitee metsa,» selgitas Saag. (13) Ta rääkis loo rebasest, kes Tehnika tänava kandis terve nädala priskelt elas, sest keegi toitis teda.

(14) Lõpuks kutsusid elanikud (VI) appi päästjad, kes rebase kinni püüdsid ja metsa viisid. (15) Miks peaks loom ise linnast lahkuma, kui ta siin kergelt toitu leiab?

(16) Põhja-Eesti päästkeskuse pressiesindaja Ants Raava (KA) kinnitas, et päästjad reageerivad kindlasti igale väljakutsele. (17) Siiski soovitas ta enne telefoni haaramist veenduda, kas loom on abitus olukorras ja vajab päästjate sekkumist.

(18) «Rebase on tõepoolest muutunud linnaloomaks, nad leiavad siin piisavalt toitu. Kui aga tegemist on kasside-koertega, siis peaks vaatama, kas helistaja ise saaks aidata. Paljud väljakutsed tegelikult päästjate abi ei vajagi, tühisõidud teevad meeste meele mõruks,» märkis Raava.

(19) Tänavu on Põhja-Eesti päästkeskus saanud 98 väljakutset loomariigi esindajate juurde, mida Saag nimetab koondnimega «Loomad, linnud, liblikad». (20) Neist 15 korral on tegemist olnud kajakaga, sama tihti on kihutatud päästma hädas koera.

(21) Loomade päästmiseks on Linnu teel asuvas depoos koguni selleks sisustatud auto. (22) Päästeauto juht Roman Tänav (KA) selgitas abivahendite kasutust.

(23) Seal on kahvad ja võrgud lindude ja väikeste loomade püüdmiseks, igasugused roobitsad ja püünised, pika varrega näpitsad roomajate taltsutamiseks, isegi kast mesilassülemi kogumiseks. (24) Suuremate ulukite jaoks muidugi uinutipüss, millega kapsel unerohuga looma kintsu lastakse, ja kandraam, mille abil uinunud elukas metsa toimetatakse.

(25) Küsimusele, kes on olnud tema praktikas kõige eksootilisem loom, vastas Tänav muiates: «Kass puu otsas.»

(26) Hiljutine juhtum «kass puu otsas» ongi kõigil keelel ja meelel, sest ühes telekanalis (MA) püüti päästjaid, kes kassi kolme päeva jooksul alla ei saanud, näidata

saamatutena. (27) Lõpuks ronis naabrimees kaamerate surina saatel puu otsa ja tõi tublisti allapoole liikunud looma maha.

(28) «Ükski elujõus kass puu otsa ei jää. Ma pole veel puu otsas surnud kassi näinud. Loomaarmastajad arvavad küll, et kass seal piinleb ja on šokis. Tegelikult ei juhtu kassiga midagi ja ta tuleb ükskord ise alla,» rääkis Saag.

(29) Pealegi ei olnud kohapeal võimalust kasutada ei redelautot ega ka Bronto-tõstukit. (30) Kassi oleks võinud alla tuua veejoaga, aga seda pidasid mehed ebainimlikuks.

Põdrahooaeg alles ees

(31) Seadus (MA) sätestab, et abitus seisundis loomi tuleb aidata. (32) Mida aga nendega edasi teha? (33) Õnneks on päästjatel head suhted Tallinna loomaaia, kes enamiku hoolitsust vajavaid loomi ja linde vastu võtab.

(34) Päästetud ja tervena näivad põdrad, kitsed, rebased ning kährikud suunatakse või viiakse kaugemale metsa. (35) Neid loomaaed marutaudi ohtu arvestades ei taha, küll võtab vastu linde.

(36) Haigete loomade saatuse otsustab loomaarst (VI). (37) Kassid-koerad lähevad varjupaika.

(38) Vahel tekib ka tõrkeid. (39) Näiteks mullu linnugripi ohu aegu keeldus loomaaed vigastatud linde vastu võtmast.

(40) Aastate statistika (MA) näitab, et peatselt on tulekul aeg, mil linna satub palju põdramullikaid.

(41) Tänavatel ekslevale põdrale ei tohi läheneda, sest ta võib inimest valusalt rünnata. (42) Ka ei maksa teda asjatult hirmutada, nii mõnegi põdramullika süda ei pea linnaseiklustele vastu.

Loomade päästmine

Väljakutseid:

- 2004 – 378 (96 korral kajakas, 55 kass, 30 rebane, 28 koer, 20 tuvi, 19 kits, 9 põder)
- 2005 – 453 (138 korral kajakas, 43 kass, 3 rebane,

23 koer, 25 tuvi, 23 kits, 29 põder)

• 2006 – 517 (132 korral kajakas, 59 kass, 14 rebane,

24 koer, 47 tuvi, 14 kits, 28 põder)

• 10. aprilliks 2007 – 98 (15 korral kajakas, 11 kass, 4 rebane, 15 koer, 4 kits, põtra veel pole)

Allikas: Põhja-Eesti päästekeskus

Toituv part ei tahtnud lennata (lisalugu)

Hommikul kell neli tuli väljakutse vigase kajaka päästmiseks, kelle noorpaar oli rannas leidnud. Päästjad märkasid samas lähedal lamavat meest ja küsisid: «Kas teda olete vaadanud?» «Ah, see on vist mingi joodik,» rehmas peigmees käega. Oligi purjus inimene, õnneks elus.

Kadriorgu tuli väljakutse, et part ei suuda lennata. Päästjad läksid kohale, plaksutasid korra käsi – ja part lendas minema. Väljakutse teinud memmeke imestas: «Kui ma teda siin iga päev söötsin, siis ta küll ei lennanud!» (PM)

2.4. Päästetud hülgepoeg saab varsti tagasi merre

24.04.2007

(1) Kaks nädalat tagasi Kalarannast leitud oimetu hallhülgepoeg kosub Tallinna loomaaias hästi. (2) Mõne aja pärast võib temast taas mereloom saada, sest loomaaial (VI) pole hülgeid enam kuhugi panna.

(3) Hülgepoiss, kelle päästjad (VI) rannakividelt ära tõid, elab loomaaia karantiinimajas, lähimaks naabriks paari puuri kaugusel punasabapärdik Maša.

(4) Hülgepuuris on pehme põrand nagu vaipkate. (5) Ukse lähedal pesukauss veega, milles viimane räim sööjat ootab. (6) Kui peaveterinaararst Maaja Kitsing (KA) ukse avab, turtsatab hüljes pahuralt. (7) Fotograafi (VO) välklambisähvatuste peale saab üsna pahaseks, teeb kurja häält nagu ülesärritatud kalkun ja vonksab kehaga ähvardavalt tülitaja suunas.

Elu õpetab

(8) Hülgeuuriija, riigikogu liige Mart Jüssi (KA) heidab loomale põgusa pilgu ja tuvastab hetkega nii liigi kui soo: «See on hallhüljes. Poiss. Vanus umbes kuus nädalat, titekarv on kadunud, see läheb kuskil kolmenädalaselt.»

(9) Jüssi jutu järgi sünnivad hülgepojad märtsi algul. (10) Ema imetab poega kolm nädalat, selleks ajaks võib järeltulija olla kuni 70 kilo raske. (11) Seejärel jätab ema

poja maha ja see hakkab kaotama kaalu, mis kahaneb umbes 40 kilo peale. (12) Umbes nädala võib hülgelaps paastuda, selle ajaga peab ta toiduhankimise selgeks saama.

(13) «Ema teda ei õpeta, lihtsalt jätab maha. Siis ta läheb vette ja hakkab, nagu loomalaps ikka, mängima – küll vetikate, küll puutükkidega. See on sissejuhatus erialasse ehk kalapüüdmisse,» selgitab Jüssi muhedal moel.

(14) Kitsing märgib, et loomaaeda saabudes oli hülgepoiss ikka üsna kehvas seisus, alajahtunud ja -toidetud. (15) Ilmselt oli ema ta üsna ammu maha jätnud. (16) Praegu kaalub ta umbes 15–20 kilo, olles tavalisest selles eas hülgest vähemalt kaks korda väiksem.

(17) Karm küll, aga hülgeuurijad (VI) oleksid nii niru looma looduse valikuks jätnud.

(18) «Oleme niisuguseid looduses küll kohanud. Iga talv saab vähemalt kümnendik hülgepoegadest hukka. See on loodusliku protsessi osa,» sõnab ta.

(19) Ja lisab rõõmsalt: «Aga üldiselt on ta praegu elujõuline ponks hülgepoiss ja inimeste abil võiks temast eluloom küll saada. Kui ta nii aktiivselt ennast kaitseb ja fotograafi ründab, siis saab ta maailma asjadest õigesti aru.»

Lastakse merre

(20) Jüssi räägib poolakate programmist sealses Heli merebioloogiajaamas, kus kasvatatakse hülgeid selleks, et nende poegi varakult, enne kui nad inimestega harjuvad, populatsiooni taastamiseks merre lasta. (21) Seega, mida vähem hüljes inimesega harjub, seda parem tema tuleviku jaoks.

(22) Loomaaia direktor Mati Kaal (KA) kinnitab, et hülged on toredad küll, aga basseini neid rohkem ei mahu. (23) Praegu suplevad seal rõõmsalt neli hallhüljest. Kõik nad on samuti kuskilt mahajäetuna leitud, isegi koerte puretud.

(24) «Kui ta nüüd hästi kosub ja kaalus kenasti juurde võtab, siis laseme ta merre,» sõnab Kaal uusasuka, nimetu hülgepoja kohta.

(25) «Kuigi teda ei saa võrrelda kuulsa jääkarupoja Knutiga, võiksid Postimehe lugejad talle nimegi panna. Nimega oleks tal uhkem elumerre minna,» lisab ta.

(26) Hülgepoeg saadab meid ära kalkuntigeda kisaga. Või oli see elurõõmuhõise?

Lisa 3 Analüüsitud artiklite toimetamata versioonid

3.1. Linnavolinikud klaarivad suhteid kohtus

Aasta tagasi Tallinna volikogus lahvatanud lindiskandaali ajal Postimehele lausunud sõnad viisid kohtusse Isamaaliidu fraktsiooni esimehe Toomas Tõniste, kellelt keskfraktsioon nõuab avalikku vabandamist ja väite, et keskpartei saadikud käisid opositsioonipoliitikele raha eest oma toetust pakkumas, ümberlukkamist.

Kohtus Tõniste tema vastu suunatud hagi ei tunnistanud, väites, et ajakirjanik on tema sõnu meelevaldselt tõlgendanud. „Minult küsiti telefoni teel, kas opositsioonipoliitikutel on püüdnud keskfraktsiooni liikmeid üles osta. Vastasin, et olen kuulnud vastupidist,“ sõnas ta.

„Ajakirjanik väitis, et vastaspool püüab keskfraktsiooni liikmeid üles osta, minu klient väitis vastupidist. Avaliku elu tegelased ei tohiks olla nii õrnatundelised,“ toetas teda vandeadvokaat Mare Lust.

Leht kirjutas (29.03.2006), et Tõniste sõnul on keskfraktsiooni saadikud käinud juba alates oktoobrist erinevate opositsiooniinimeste juures end pakkumas ja nimetanud konkreetseid summasid, mida nad tahavad saada.

Keskfraktsiooni esindaja vandeadvokaat Aivar Pilv märkis, et kui ajaleht sõnu moonutas, oleks tulnud sellele kohe reageerida. Tõniste ei reageerinud ka keskfraktsiooni vastavale pressiteatele. Pealegi tunnistas Isamaaliidu fraktsiooni juht Pilve sõnul oma kirjalikus vastuses hagi, et keskfraktsiooni saadikud on end pakkumas käinud, ja kinnitas, et tema sõnade interpretatsioon peab paika.

Kohtunik Indrek Sootsi küsimusele, kas teksti mõte on ajalehes kui mitte täpselt, siis vähemalt õigesti väljendatud, vastas Tõniste: „Kuivõrd – niivõrd.“

Kuigi vastapooled polnud mitme kuu jooksul kohtuvälisele kokkuleppele jõudnud, pakkus kohtunik siiski veel võimaluse kompromiss leida. Järgmine kohtuistung on 27. augustil.

Kohtusse pöördus kogu keskfraktsioon, 32 inimest, kes kõik tundsid end Tõniste sõnadest solvatuna. Kohtus selgus, et kaks liiget – Maria Savisaar ja Nikolai Degtjarenko – ei olnud sel ajal volikogu liikmed.

Skandaal volikogus lahvatas mullu märtsis, kui respublikaan Oleg Rebane üritas ära osta keskerakondlast Tõnis Bitmanit, kellele pakkus väidetavalt miljon krooni hääle eest linnapea Jüri Ratase umbusaldamisel. Bitman lindistas salaja jutuajamise.(PM)

Lisa 3.2. LOOMAD LINNAS/KASS PUU OTSAS POLE ALATI HÄDAS

Punane tuletõrjeauto kihutab aina sagedamini loomi päästma

Päästjate hinnangul on üha enam metsloomi linnaeluga harjunud, sest linn on valgunud nende asualadele, seepärast pole ime, kui linnas liiguvad ringi kitsed, kährikud ja rebased. Põtrade linnatung seisab alles ees, aprilli lõpust juuni keskpaigani võib siin kohata mullikaid, kelle emapõder on hüljanud.

Kolmapäeval tõi Põhja-Eesti Päästkeskuse Lilleküla keskkomando Mustamäe meeskond Kalarannast ära hülgepoja.

„Ta oli üsna loid, vaevalt tast elulooma saab,“ kahetses vahetusevanem Andres Saag. „Elujõulisemad püüame ikka merre tagasi suunata. Küllap oli ka selle ema kuskil lähedal ja hoidis lapsel silma peal. Aga võib-olla oli ka looduslik valik – ema hülgas poja, sest see pole elujõuline.“

Päästjad viisid hülgepoja Loomaaeda, kus ta paigutati karantiini ja üritatakse ellu turgutada.

Loomaia peaveterinaalarst Maaja Kitsing ütles eile Postimehele, et hülgepojale tuli pärast ülessoojendamist eluvaim sisse ja nüüd püütakse talle kalaputru sööta.

«Aga ta on ikka kriitilises seisus, nii et midagi kindlat tema ellujäämise kohta ei saa lubada,» sõnas Kitsing.

Eile hommikul tuli teinegi hülgeteade. Kruiisilaevade kai ääres Sadama t. 25 oli hüljes kivide vahel kinni. Kui päästjad vähem kui 20 minutiga kohale jõudsid, oli hüljes vabaks saanud ja ära ujunud.

Loomad, linnud, liblikad

„Mida vähem loomi häiritakse, seda parem. Kui inimene linnas metslooma näeb, võiks ta selle rahule jätta. Miks peaksime päise päeva ajal Stroomi metsas põtra taga

ajama? Las redutab seal. Öösel leiaks ta ise tagasitee metsa,“ selgitas Saag, kes hoidis toimetuse fotograafist aupaklikku kaugusse, sest ei soovinud pildile jääda.

Ta rääkis loo rebasest, kes Tehnika tänava kandis terve nädala priskelt elas, sest keegi toitis teda. Lõpuks kutsusid elanikud päästjad appi, kes rebase kinni püüdsid ja metsa viisid. Miks peaks loom ise linnast lahkuma, kui ta siin kergelt toitu leiab?

Põhja-Eesti Päästkeskuse pressiesindaja Ants Raava kinnitas, et päästjad reageerivad kindlasti igale väljakutsele. Siiski soovitas ta enne telefoni haaramist veenduda, kas loom on abitus olukorras ja vajab päästjate sekkumist..

„Rebased on tõepoolest muutunud linnaloomaks, nad leiavad siin piisavalt toitu. Kui aga tegemist on kasside-koertega, siis peaks vaatama, kas helistaja ise saaks aidata. Paljud väljakutsed tegelikult päästjate abi ei vajagi, tühisõidud teevad meeste meele mõruks,“ märkis Raava.

Tänavu on Põhja-Eesti Päästkeskus saanud 98 väljakutset loomariigi esindajaid juurde, mida Saag nimetab koondnimega „Loomad, linnud, liblikad“. Neist 15 korral on tegemist olnud kajakaga, sama arv kordi on kihutatud hädas koera päästma.

Kass puu otsas

Loomade päästmiseks on Linnu teel asuvas depoo koguni selleks sisustatud auto. Päästeauto juht Roman Tänav selgitas erinevate abivahendite kasutust. Seal on kahvad ja võrgud lindude ja väikeste loomade püüdmiseks, igasugused roobitsad ja püünised, pika varrega näpitsad roomajate taltsutamiseks, isegi kast mesilassülemi kogumiseks. Suuremate ulukite jaoks muidugi uinutipüss, millega kapsel unerohuga looma kintsu lastakse, ja kandraam, mille abi uinunud elukas metsa toimetatakse.

Küsimusele, kes on olnud tema praktikas kõige eksootilisem loom, vasta Tänav muigavalt: „Kass puu otsas.“

Hiljutine juhtum „Kass puu otsas“ ongi kõigil keelel ja meelel, sest ühes telekanalis püüti neid näidata saamatutena, kes kassi kolme päeva jooksul alla ei saanud. Lõpuks ronis naabrimees kaamerate surina saatel puu otsa ja tõi tublisti allapoole liikunud looma maha.

„Ükski elujõus kass puu otsa ei jää. Ma pole veel puu otsas surnud kassi näinud. Loomaarmastajad arvavad küll, et kass seal piinleb ja on šokis. Tegelikult ei juhtu kassiga midagi ja ta tuleb ükskord ise alla,“ rääkis Saag.

Pealegi ei olnud kohapeal võimalust ei redelauto ega ka Bronto-tõstuki kasutamiseks. Kassi oleks võinud veejoaga alla tuua, aga seda pidasid mehed ebainimlikuks.

Põdrahooaeg alles ees

„Seadus sätestab, et meie ülesanne on abitus seisundis loomi päästa. Mida aga nendega edasi teha? Õnneks on meil head suhted Tallinna Loomaaiaga, kes enamiku hoolitsust vajavaid loomi ja linde meilt vastu võtab. Päästjad käivad seal ka koolitusel, kus Aleksei Turovski räägib, kuidas erinevate loomadega käituda, millised on ohud,“ selgitas Raava

Päästetud ja terveina näivad põdrad, kitsed, rebased ning kährikud suunatakse või viiakse kaugemale metsa. Neid loomaaed marutaudi ohtu arvestades ei taha, küll võtab vastu linde. Haigete loomade saatuse otsustab loomaarst. Kassid-koerad lähevad varjupaika. Vahel tekib ka tõrkeid. Näiteks mullu linnugripi ohu aegu keeldus loomaaed vigastatud linde vastu võtmast.

Aastate statistika näitab, et peatselt on tulekul aeg, mil palju põdramullikaid linna satub. Tänavatel ekslevale põdrale ei tohi läheneda, sest ta võib inimest valusalt rünnata. Ka ei maksa teda asjatult hirmutada, nii mõnegi põdramullika süda ei pea lihtsalt linnaseiklustes vastu.

Lugusid loomade päästmisest

Hommikul kell 4 tuli väljakutse vigase kajaka päästmiseks, kelle noorpaar oli rannas leidnud. Päästjad märkasid samas lähedal lamavat meest ja küsisid: „Kas teda olete vaadanud?“ „Ah, see on vist mingi joodik,“ rehmast peigmees käega. Oligi purjus inimene, õnneks elus.

Kadriorgu tuli väljakutse, et part ei suuda lennata. Päästjad läksid kohale, plaksutasid korra käsi – ja part lendas minema. Väljakutse teinud memmeke imestas: „Kui ma teda siin iga päev söötsin, siis ta küll ei lennanud!“

Loomade päästmine

Väljakutseid:

2004. a. 378 (neist 96 kajakas, 55 kass, 30 rebane, 28 koer, 20 tuvi, 19 kits, 9 põder)

2005. a. 453 (neist 138 kajakas, 43 kass, 3 rebane, 23 koer, 25 tuvi, 23 kits, 29 põder)

2006. a. 517 (neist 132 kajakas, 59 kass, 14 rebane, 24 koer, 47 tuvi, 14 kits, 28 põder)

2007. a. (10. apr.) 98 (neist 15 kajakas, 11 kass, 4 rebane, 15 koer, 4 kits, põtra veel pole).

Allikas: Põhja-Eesti Päästkeskus

Hülgeuurija Mart Jüssi:

«Praegu on aeg, mil hülgepojad lahkuvad kohtadest, kus nad on oma lapsepõlve veetnud. Nad on naiivsed, ei oska inimesi karta ja satuvad kõige ettearvamatutesse kohtadesse puhkama. Loomaaeda viidud isend aga võib olla lihtsalt elule alla jäänud ja meri on ta kaldale heitnud. Igal aastal sureb hülgepoegadest kolmandik. Loomaaias võib temast asja saada, seal nad oskavad hoolitseda. Siis saab temast küll loomaaialoom.»

Pilt

Loomapäästevastustusega tuletõrjeauto juht Roman Tänav demonstreerib erinevaid abivahendeid.

Mihkel Maripuu

3.3. LINNAVALITSEMINE/VOLIKOGU PANI PAIKA UUE LINNAPEA

Kord Ratas Toompeal ja Savisaar all-linnas, kord vastupidi

Ja nii nad saatsidki 497 päeva pealinna juhtinud noorukese, 28-aastase Jüri Ratase Toompeale, pealegi Riigikogu juhatusse, just samale toolile, millel aastail 1992-1995 istus Keskerakonna vankumatu juht Edgar Savisaar. Linnapeaks naasis äsja ametist lahkunud valitsuse majandus-ja kommunikatsiooniminister Savisaar, kellele äkitselt meenus tallinlastele antud lubadus tagasi tulla.

Ega Ratas minna tahtnud, kuigi ta seda otse välja ei ütle.

„Kui töötada ühel ametikohal poolteist aastat ja omada nii häid ametikaaslasi... Anda kätte sünnitunnistusi Raekojas, mis on linnapeale kõige rõõmsam päev...“ jätab ta mõtted lõpuni välja ütlemata. „Loomulikult mõtlen selle peale, aga elu läheb edasi. Me ei tea kunagi, millal tee pöördub vasakule, millal paremale, aga vahel ka tagasi.“

Minemine on tulemine

Ta kutsub vaatama maali, mille armsad kolleegid olid talle lahkumise puhul kinkinud. „Selle pealkiri on „Minemine on tulemine“. Arvan, et selles on nii mõnigi mõte sees,“ märgib eksmeer talle omase enesekindlusega, ütle mata samas, kelle maaliga on tegemist.

Oma lahkumiskõnes leiab ta, et ehk ongi hea, kui kord on Ratas (Toom)peal ja Savisaar all(linnas), kord jälle vastupidi (sulud autorilt – toim.), et minemine võib tõepoolest tulemine olla.

Lahkuv linnapea tänab üksikult paljusid opositsioonisaadikuid, meenutab, kuidas ta koos Tiina Mägiga õhtuses vanalinnas jalutas ja selle tulevikust unistas, kuidas Marju Länikuga metsas rämpsdiiivanit sikutas, Erika Salumäega ilusas Männi pargis kõndis, Taavi Rõivasega Haaberstis kõnni- ja jalgrattateid planeeris, Aivar Kuusmaaga linna esindusvõistkonda tegi, Hannes Rummi ja Hanno Pevkuriga lasteaedu külastas, Nikolai Stelmachiga kooliremonti korraldas. Keskfraktsiooni peab ta oma ülemuseks ja tööandjaks, toeks ja mõistjaks. „Te olite mulle kõige lähemal just siinsamas saalis, kui mulle sooviti avaldada umbusaldust seoses Harju tänava muutmise ga haljasalaks,“ kiidab Ratas erakonnakaaslast.

Tänuõnu jagub ka oma meeskonnale, abilinnapeadele. „See võimas meeskond – Merike, Kaia, Olga, Taavi, Kalev ja Jaanus – õpetas mind palju. Suutsime koos tagada stabiilse ja otsustusvõimelise linnavalitsuse. Jätkake seda joont! Kepikõnnile tulen teiega alati, kui kutsute,“ sõnab ta.

Abilinnapeadena jätkavad Savisaare juhatamisel Merike Martinson, Kaia Jäppinen, Taavi Aas ja Jaanus Mutli. Olga Sõtnik ja Kalev Kallo lähevad Riigikokku. Kaks uut abilinnapea kandidaati esitab linnapea volikogule kuu jooksul.

Kõik ei ole baleriinid

Kui volikogu hakkab Ratast maha hääletama, lahkuvad mõned saadikud saalist.

„Ei kannata hääletada. See oleks justkui elava organismi mõrvamine. Kui inimene väga hästi hakkama saab, on lausa loodud selle töö jaoks ja tahab seda teha. Kui teda respekterivad needki, kes ta pika hambaga vastu võtsid. Mul on südamest kahju,“ ütleb parteitu Tiina Mägi, Reformierakonna fraktsiooni saadik.

Ta on üle elanud 13 linnapead. Vanalinna patrioot ja linna teenetemärgi kandja Mägi nendib, et neist 13-st on vaid kaks olnud loovisikud – kadunud Jaak Tamm ja Jüri Ratas.

„Ma ei ütle, et keegi oleks tulnud linnapeaks kurjade mõtetega. Ma võiksin küll tahta olla baleriin, aga kui ma pole selleks loodud, siis ma võin ainult balletti armastada,“ toob ta parallele hoopis teisest valdkonnast.

Tema väitel on Ratas nii loovisik kui töömees. „Asju, mida Ratas on jõudnud algatada, on nii palju, et nende üleslugemiseks kuluks tund või enam. Mulle imponeeris tema soov veenduda isiklikult probleemi tähtsuses ja siis kiiresti lahendus leida. Kahju, kui need algatused nüüd pooleli jäävad,“ ohkab murelik Mägi.

Ratas lubab, et Toompeal töötades hoiab ta linna asjadel edaspidigi silma peal. „Ma ei jälgi midagi kaugelt ja kõrgelt, sel pole mõtet, sest pilved tulevad ette. Alati tuleb käia maa peal ja inimeste hulgas. Kindlasti seisan ka Riigikogus Tallinna elanike ees. Arvan, et üks esimesi asju, mille ma algatasin, on Tallinna rahvuspargi loomine, mida linnast valitud saadikud võiksid Riigikogus toetada,“ mõtiskleb ekslinnapea.

Küsimusele, mis salasoovi ta oma ametiketi pärijale Savisaarele sahtlipõhja jätab, vastab Ratas argiselt: „Jätaksin head soovid, et ta arvestaks alati linnaelanike ja linnavolikogu liikmete arvamusega. Et linnavalitsuse juhtimine oleks stabiilne, et tagataks otsustamise operatiivsus ja julgus.“

Oma kõnes ütleb ta lihtsamalt: „Soovin, sulle, hea Edgar, kogu südamest jõudu ja edu!“

Valimine tagaselja

Aga neid ilusaid sõnu Savisaar vahetult ei kuule, sest teda lihtsalt pole saalis, ta ei ilmu kohale isegi mitte uue linnapea valimise ajal.

„Kus Savisaar on, kui tahame teda linnapeaks valida? Kas ta ikka on nõus?“ uurib linnavolinik Stelmach visalt enne hääletamist.

„Ta on nõus,“ rõhutab volikogu esimees Toomas Vitsut. Tallinna põhimäärus ei nägevat ette, et linnapea kandidaat peab valimiste ajal isiklikult kohal olema.

„See on näotu,“ viitab Mägi solvunult kandidaadi lastetoale.

„Savisaar ei ole kuhugi kadunud. Ta esines päeval fraktsioonis ja andis oma nõusoleku. Meie küll solvunud ei ole,“ selgitab Keskfraktsiooni liige Natalia Vaino heatahtlikult.

Naljahambad pakuvad, et Savisaar ehk koristab majandusministeeriumis sahtleid ja kirjutab oma mantlipärijale Juhan Partsile salaläkitust. Küll ta esmaspäeval linnavalitsusse tööle tuleb!

Savisaar laskub otsekui messias maa peale alles pärast salajase hääletuse tulemuste (35 poolthäält) väljakuulutamist ja aplausi, siis, kui volikogu esimees Vitsut teda personaalselt hõikab. Ikka reibas Ratas, linnapea kaelakee näpus, ees ja Savisaar kolm-neli meetrit mõõdetud sammul tema kannul, nii nad volikogu ette ilmuvad.

„Selles saalis on mind alati rohkem mõistetud kui hukka mõistetud, rohkem toetatud kui vastu seistud,“ alustab Savisaar pärast ametiketi saamist oma troonikõnet. Paraku jätab ta märkimata läbikukkumise siinsamas 2004. aasta oktoobris, kui ülejooksikute tõttu umbusalduse läbi tegi. See tabas toona teda nii valusalt, et nurkamängitud linnapea jättis järglasele ametiketi üle andmata. Selle andis Tõnis Paltsile üle volikogu esimees Maret Maripuu.

Enam teda volikogu-poolne umbusaldus ei ähvarda, sest 32-liikmeline volikogu enamus, praegune Keskfraktsioon, on poolteist aastat näidanud end uskumatult ühtsena. Pigem vastupidi, neljapäeval annab Savisaare heaks oma hääle nii mõnigi opositsioonisaadik.

Uus linnapea kinnitab, et linna juhib kõigevägevama ehk siis linnarahva tahtmine. Linnakodanikud peavad tundma, et see on nende linn ja linnavalitsus.

„Oleme Jüri Ratasega vastastikku varemgi teatepulka edasi andnud. Eks jätkan seda, mis temal pooleli jäi, nii nagu jätkas tema neid asju, mis minul pooleli olid,“ sõnab Savisaar, avaldades lootust, et Ratasest on Toompeal rohkem kasu. „Usun, et ta suudab viia Riigikogu juhtimise uuele tasemele.“

Vitsuti hinnangul nihkub poliitilise võitluse rindejoon seoses uue koalitsiooniga Toompeal paratamatult linna ja erakonna esimees peab olema eesliinil.

„Ratas sai ilusasti hakkama, teda võib paljudele linnapeadele eeskujuks seada. Aga ta on linnale kasulik mitte üksnes siin, vaid ka Toompeal,“ tunnustab volikogu esimees.

Kõige staažikam saadik isamaaliitlane Matti Tarum, kes kuulus volikokku juba 1989. aastal, arvab, et Keskerakonna pealinna-poliitikas ei muutu midagi.

„Võib-olla Ratasega oli meeldivam suhelda, sest Savisaar läheb opositsiooniga rääkides kiiresti närvi, suhtub põlglikult ega võta vaevaks end liigse viisakusega vaevata,“ märgib veteranpoliitik.

Pärast volikogu istungit algab Keskfraktsiooni ruumides pidu, aga linnakodanike ja ajakirjanike nina eest lüüakse ukсед kinni.

3.4. LOOMAAED/PÄÄSTETUD HÜLGEPOISS KOSUB JÕUDSALT

Hülgepojast võib taas mereloom saada

Kaks nädalat tagasi Kalarannast leitud oimetu hallhülgepoeg kosub Loomaaias hästi, mõne aja pärast võib temast taas mereloom saada, sest Loomaaias pole lisahülgeid kuhugi panna.

Hülgepoiss, kelle päästjad rannakividelt ära tõid, elab Loomaaias karantiinimajas, lähimaks naabriks paari puuri kaugusel punasabapärnik Maša. Hülgepuuris on pehme põrand nagu vaipkate. Ukse lähedal pesukauss veega, milles viimane räim sööjat ootab. Kui peaveterinaararst Maaja Kitsing ukse avab, turtsatab hülges pahaselt. Fotograafi välklambisähvatuste peale saab üsna kurjaks, teeb kurja häält nagu ülesärritatud kalkun ja vonksab kehaga ähvardavalt tülitaja suunas.

Elu õpetab

Hülgeuurija, Riigikogu liige Mart Jüssi heidab loomale põgusa pilgu ja tuvastab hetkega nii liigi kui soo: «See on hallhüljes. Poiss. Vanus umbes kuus nädalat, titekarv on kadunud, see läheb kuskil kolmenädalaselt.»

Tema jutu järgi sünnivad hülgepojad märtsi algul. Ema imetab poega kolm nädalat, selleks ajaks võib see olla kuni 70 kilo raske. Seejärel jätab ema poja maha, see hakkab kaalu kaotama, loodus on talle paastumiseks andnud nädala või pisut rohkem. Kaal kahaneb umbes 40 kilo peale. Selle ajaga peab hülgelaps toiduhankimise selgeks saama.

«Ema teda ei õpeta, lihtsalt jätab maha. Siis ta läheb vette ja hakkab, nagu loomalaps ikka, mängima – küll vetikate, küll puutükkidega. See on sissejuhatus erialasse ehk

kalapüüdmisses,» selgitab Jüssi muhedal moel ja toob kohe mitu näidet oma hülgeuurimise praktikast.

Kitsing märgib, et Loomaaeda saabudes oli hülgepoiss ikka üsna kehvast seisusest, alajahtunud ja -toidetud. Ilmselt oli ema ta üsna ammu maha jätnud. Praegu kaalub ta umbes 15-20 kilo.

Jüssi väitel oleks tavaline selles eas hüljes leidloomast vähemalt kaks korda suurem. Karm küll, aga hülgeuurijad oleksid nii niru looma looduse valikuks jätnud. «Oleme niisuguseid looduses küll kohanud. Iga talv saab vähemalt kümnendik hülgepoegadest hukka. Inimestele on raske seletada, et see on loodusliku protsessi üks osa,» sõnab ta.

Ja lisab rõõmsalt: «Aga üldiselt on ta praegu elujõuline ponks hülgepoiss ja inimeste abil võiks temast elulooma küll saada. Kui ta niiviisi aktiivselt ennast kaitseb ja siin fotograafi ründab, siis saab ta maailma asjadest õigesti aru.»

Lastakse merre

Jüssi räägib poolakate programmist Heli merebioloogiajaamas, kus kasvatatakse hülgeid selleks, et nende poegi varakult, enne kui nad inimestega harjuvad, populatsiooni taastamiseks merre lasta.

Seega, mida vähem hüljes inimesega harjub, seda parem tema tuleviku jaoks.

Loomaaia direktor Mati Kaal kinnitab, et hülged on toredad elukad küll, aga basseini rohkem neid ei mahu. Praegu suplevad seal rõõmsalt neli hallhüljest, kaks ema ja kaks isa, alla kümnekraadises vees. Veest välja fotograafi ette edvistama nad ei roni. Võib-olla sellepärast, et Jüssi teada hülged ei salli vihma, vees on mugavam.

Kõik neli on samuti kuskilt mahajäetuna leitud, isegi koerte puretud, nii et inimesed on nende elusse toomisega kõvasti vaeva näinud. Tuleval aastal on neilt peenikest peretki oodata.

«Kui ta nüüd hästi kosub ja kaalus kenasti juurde võtab, siis laseme ta merre,» sõnab Kaal uusasuka, nimetu hülgepoja kohta.

«Ja kuigi teda ei saa võrrelda kuulsa jääkarupoja Knutiga, kellest kogu Euroopa räägib, võiksid ju Postimehe lugejad talle nimegi panna. Nimega oleks tal uhkem elumerre minna,» lisab ta.

Jüssi arvates võiks hülgepoja õigel ajal siitsamast, Rocca al Mare rannast merre lasta, vesi peab aga piisavalt sügav olema.

«Hallhüljes on ühtlaselt levinud üle kogu Läänemere, nii et omasuguseid ta leiab. Neid võib kohata Naissaare taga kivideltki,» märgib Jüssi.

Hülgepoeg saadab meid ära kalkuntigeda kisaga. Või oli see elurõõmuhõise?

Lisa 4. Ajakirjaniku A tööpäeva vaatlus 20.04.2007

Vaatlusalune alustab tööpäeva kell 10. Juba varasematel päevadel on ta alustanud uurimist, mida peaks tegema linnainimene surnud lemmikloomaga. Ajakirjanik selgitab, et teema sai alguse sellest, kui üks tema tuttav pidi oma vana koera magama panema ja seisis probleemi ees – mis koerast edasi saab, kas teda saaks lasta kuskil tuhastada või kuhu ta matta?

Ajakirjanik loetleb allikaid, kellega ta varasemate päevade jooksul sel teemal juba suhelnud on:

- Valdeko Paavel, Eesti Väikeloomaarstide Seltsi president, veterinaar
- Andi Raudberg, MTÜ Lemmikloomade Krematoorium juhatuse liige
- Ainike Nõmmiste, MTÜ Loomade Hoiupaik juhatuse liige
- Mati Eliste, Pirita linnaosa halduskogu esimees
- Maaja Kitsing, Tallinna loomaaria peaveterinaar
- Tanel Kõrvel, OÜ Bioextra juhatuse liige
- Koeraomanik, kes ei taha lehes oma nime avaldada (ajakirjaniku tuttav, kellest lugu alguse sai)

Ajakirjanik selgitab, et MTÜ Lemmikloomade Krematoorium soovib rajada Botaanikaaria kõrvale vanasse katlamajja krematoorium. Samuti soovib krematooriumi rajada OÜ Bioextra. Samas on linn nende plaanidele vastu. Linnavalitsuse hinnangu saamiseks on ajakirjanik saatnud e-kirja Tallinna avalike suhete teenistusse, kust saadeti kiri edasi linna keskkonnaametisse. Tallinna linnaaednik on ka ajakirjaniku küsimustele vastuse saatnud, ent kuna ühes võtmeküsimuses oli ajakirjanikul ära jäänud üks sõna, on linnaaednik küsimusele vastamisest kõrvale hiilinud (küsimus: “Kui kaugel on lemmikloomade (krematooriumi – ära jäänud sõna) rajamise idee?”; vastus: “Ei saanud küsimusest täpselt aru. Vt Lisa 4.2.). Ajakirjanik saadab linnaaednikule tagasi täpsustava meili.

Seni hakkab ajakirjanik mõtlem illustratsiooni peale. Kuna Tallinnas ühtegi krematooriumi ei ole, on ainus variant teha pilti Jõelähtme lemmikloomade kalmistust, mis asub Tallinnast umbes 18 kilomeetrit eemal. Ajakirjanik küsib toimetuse autojuhilt, kas talle oleks võimalik Jõelähtmel käia. On. Seejärel asub ajakirjanik fotograafi otsima. Selgub, et kõik tööl olevad fotograafid on hõivatud.

10:08 helistab ajakirjanik Jõelähtme kalmistule, et teada, kas sinna üldse võib pildistama minna. Telefonile vastab kalmistu perenaine, kes, nagu hiljem selgub, ei soovi enda nime ega pilti lehes avaldada.

Ajakirjanik (P): Tere, mina helistan Postimehe toimetusest, XXX on minu nimi.

Perenaine (P): Ja.

A: Mul on praegu selline teema käsil, nagu lemmikloomade hukkamine ja matmine ja need võimalused. Teil on seal kalmistu juba 1993. aastast ...

P: Ei ole nii, '95 olid esimesed matused.

A: Aaa, nii kirjutas mulle linn. Nojah, see pole ka tähtis. Siin kurjad keeled räägivad, et teil hakkab kalmistu täis saama ja maad juurde ei anta.

P: Ei, need on kõik meie maal ja ümberringi on ka meie maa.

A: Nii et oma isiklik maa?

P: Aga meil pojad, kolm suurt poega, 30-40 aastased, nemad ei taha, kui meie ükskord ära sureme ja nemad siia jäävad, nad ei taha seda kalmistut nii suurelt. See on ligi pool kilomeetrit meil majast eemal. Nad ei taha seda maad rohkem selle ala panna.

A: Nii et te ei kavatses seda laiendada?

P: Ta praegu veel aasta-paar ikka käib.

A: Ahah. Aga palju te aastas või kuus vastu võtate loomi?

P: See on täiesti erinev. Mõnikord ei tule kolm päeva ühtegi looma, vahel tuleb kolm tükki korraga ja lausa veerand tunni jooksul.

A: Aga aastate või kuude lõikes te arvestust ei pea?

P: Ei ole. Või ta aruandesse midagi kirjutab, aga ma ei tea. Te tahate sellest ka midagi teha?

A: Ei, me mõtlesime, et tahaksime tulla pilti tegema. Aga kas teil härra on kodus või kumb teist tähtsam on?

P: Mina olen mittekeegi. Aga tema on täna kodus. Tal töömees kaevab seal, teda ta läheb kella 12 paiku viima, aga te võite kella ühest tulla.

A: Ahah, eks tema räägib siis pikemalt. Aga kas täna mingit matust ka toimub?

P: Ei ole kedagi praegu.

A: Kas ma võin temale siis helistada, kui me tuleme, sellel mobiilil 55527085?

P: Ei temal ei ole mobiili, sest tema kaotab selle esimese päevaga ära.

A: Aga siis tuleme lihtsalt maja juurde?

P: Te võite sellele mobiilile helistada või sellele samale numbrile, kui tulema hakkate. Aga Ekspress juba kirjutas, seal olid ka pildid.

A: Jajaa, seda ma olen näinud, ilusad pildid olid.

P: Meie ise ei ole näinud ja meie käest ei küsitudki kas võib pildistada.

A: Oi, see oli seltskonna nime all päris mitme lehe peal ilusad pildid.

(Edasi järgneb isiklik jutt, kus selgub, et Perenaine teab ajakirjanikku lapsepõlvest, küll mitte ei tunne isiklikult.)

10:15 Helistab ajakirjanik fotograafile, kes pole veel tööle jõudnud. Lepitakse kokku, et autojuht võtab fotograafi kell 11 tema maja juurest peale ja siis sõidetakse Jõelähtmele

Ajakirjanik selgitab, et teeb artikli juurde veel ka kõrvalloo sellest, et paar aastat tagasi korraldati kunstioksjon, millest saadud tulud pidid minema loomade krematooriumi rajamiseks. Selleks helistas ta eelmisel päeval kunstnike liidu esimehele Jaan Elkenile ning skulptor Tauno Kangrole, et teada saada, mis oksojoni tuludest saanud on.

Ajakirjaniku sõnul on tal materjali kogutud nii palju, et selleks on ka suuremat lehepinda tarvis. Kuna esmaspäevases lehes on planeeritud Tallinna külgedele neli lehekülge, loodab ta loo avaldada esmaspäeval üle kahe külje.

10:40 helistab ajakirjanik uuesti Jõelähtmele ja teatab, et hakkab sinnapoole sõitma.

Kohapeal selgub, et üks perekond, mees ja naine, on just tulnud kalmistule oma kassi matma ja kalmistu tööline kaevab parajasti kassile hauda. Kalmistu perenaine selgitab, et perekond on juba varem sinna ühe kassi matnud ning soovivad teist kassi esimese kõrvale matta. Ajakirjanik läheb perekonnaga rääkima, selgub, et tegu on vene rahvusest inimestega. Ajakirjanik palub neid ka pildile, ent pere ei ole nõus. Naisterahvas räägib ajakirjanikule, mis tema kassiga juhtus, ent ajakirjanik tunnistab hiljem, et kuna tema vene keel on “rooste” läinud, siis täpselt aru ei saanudki. Kas jäänud vist kuidagi akna vahele.

Kalmistu peremees Tiit Truuma näitab koos perenaisega ajakirjanikule ja fotograafile pildistamiseks erinevaid haudu ja räägib, et umbes 60 protsenti neist on vene rahvusest inimeste lemmikute hauad. Truuma juhatab külalised 2004. aastal traagiliselt hukkunud politseinik Julia Gorbachova teenistukoer Brayn. Perenaine juhatab fotograafi ka kõige pisemate lemmikuteni, kes kalmistule maetud –

kilpkonnad, jänesed, hiired maod. Ühe hauaplaadi juures kommenteerib perenaine, et seal puhkab telemees Peeter Võsa valge hiir, kelle võsa oli kalmistule mitu aastat tagasi matnud. Et hauad on kõik väga eriilmelised, paljudel on ka graveeritud hauaplaat, palub ajakirjanik fotograafil võimalikult paljusid haudasid artikli illustreerimiseks pildistada. Kalmistuga tutvumisele kulub umbes tund aega, peremees räägib seejuures üldse mitte kalmistuga seonduvaid lugusid näiteks endisaegsest linnuvabrikust ja lähedal olevast karjäärast. Ajakirjanik on eelnevalt uurijale öelnud, et sõidu eesmärk on siiski pildistamine, mitte intervjuu saamine.

12:35 jõuab ajakirjanik tagasi toimetusse ja hakkab internetist otsima, mis on Jõelähtme kalmistu ametlik nimetus. Otsib Krediidiinfost Tiit Truuma nime järgi, ent otsing ei anna ühtegi vastust. Seejärel kasutab www.neti.ee otsingut märgusõnaga "lemmikloomade kalmistu". Leiab selle abil www.pets.ee lehekülje, kus on kirjas, et Tallinnas Punasel tänaval asub ka lemmikloomade matusebüroo (linnavalitsuselt saadud meilis vastas linnaaednik, et sellist bürood ei ole). Juures on ka veebiaadress www.loomakalmistu.ee, kuid see lehekülg ei avane.

Kontrollib meile. Tallinna toimetuse juhataja Küllike Rooväli on talle saatnud uue teema – 15 aastat Pelgulinna seltsi. Kirja juures on ka tutvustav tekst.

13:00 läheb ajakirjanik Rooväljaga aru pidama. Lepivad kokku, et Pelgulinna seltsist võiks järgmisel nädalal teha ajalooühingulise loo. Rooväli teatab, et loomade artikkel paraku esmaspäevasesse lehte ei mahu, kuna siis on küljed kriidilehel, kus on ka reklaam. Seetõttu ei ole võimalik paariskülge teha. Rooväli soovib ajakirjanikul küsida ka Jõelähtme vallast, kuidas nemad suhtuvad sellesse kalmistusse.

Seejärel asub maha kirjutama persooniloo jaoks paar päeva tagasi tehtud intervjuud. Vahepeale proovib helistada lemmikloomade matusebüroosse, ent www.pets.ee lehelt saadud telefonil vastab meesterahvas, kes väidab, et ei matusebürooga seotud. Tööpäeva lõpus saadab ajakirjanik veel lemmikloomade matusebüroosse aadressile info@loomakalmistu.ee omapoolsed küsimused, ent see kiri tuleb talle tagasi.

Lisa 4.1. Ajakirjaniku A kirjalik kokkuvõte tegevustest enne ja pärast vaatluspäeva

Üllatusin isegi, kui kokku lugesin, kui paljusid allikaid ma selle eile ilmunud loo valmimiseks kasutasin. Vähemalt 20 telefonikõnet või isegi rohkem. Lugesin - seadusandlust: jäätmeseadus, linna koerte ja kasside pidamise eeskirja, heakorraeeskirja; internetist varem loomakrematooriumide kohta valminud kirjutisi; - Kredidiinfo konesolevate firmade ja isikute tausta (muide, eile unustasin Kredidiinfo ühe allikana märkimata).

Nüüd algusest, kuigi ma täpselt helistamiste järjekorda ei mäleta. Idee sain külaskäigult munapühade ajal sõbranna poole Õismäele. Sõbranna kurtis, et koer on vana ja ta ei tea, mida ette võtta. Rääkisin siis oma kogemustest, et loomakliinikud võtavad vastu, panevad magama ja viivad ka korjuse ära. Andsin idee kasu-Agnesele, aga küsisin tagasi ja hakkasin asja uurima. Meenus ju, et üks firma, kelle juht oli kunagi nii minu kui Küllike Roovälja kolleeg Andi Raudberg, hakkas suure hooga krematooriumi tegema ja ajas heategevusega suure raha kokku. Tekkis mõte, et võib-olla saab sellest midagi teravat.

Kuna endistes lehelugudes oli kirjas, et Pirita linnaosa halduskogu esimees, linnavolinik Mati Eliste asja toetab, siis küsisin temalt kõik üle. Helistasin Kunstnike Liidu presidendile Jaan Elkenile, kes oli väga heas tujus ja asjast pikalt rääkis. Kokkuvõte on lehes lisaloos. Veel võtsin ühendust skulptor Tauno Kangroga, kelle jutt ka põhimõtteliselt kirjas. Edasi rääkisin Raudbergiga. Ta saatis mulle mõne päeva pärast ka kokkuvõtlikud materjalid, kirjavahetuse linnaga, aga seal ma midagi eriti uut ei leidnud, sest jutu järgi sain enamuse asjadest selgeks. Uus oli ainult lehekülg www.memory.ee, kus saab oma lemmikut mälestada. Raudbergiga rääkisin veel teinegi kord, täpsustasin koha aadressi. Vahepeal küsisin sõbranna Marelt, kuidas ta kutsu elab. Mare teatas, et kutsu läinud, ja rääkis oma läbielamistest. Temalt sain ka juhuslikult kuulda, et Tanel Kõrvel teeb krematooriumi. Marelt sain ka Kõrveli numbri. Helistasin Väikeloomaarelaste Seltsi presidendile Valdeko Paavelile. Jutt enam-vähem seal loos kirjas.

Küsisin MTÜ Loomade Hoiupaik juhatuse liikmelt Ainike Nõmmistolt ja Loomaia peavetarstilt Maaja Kitsingult, kuhu nemad loomsed jäätmed panevad. Saatsin

küsimused linna avalike suhete osakonnale. Paar päeva valitses vaikus, õnneks oli mul aega. Siis võtsin ühendust linna keskkonnaametiga. Sealt vastati, et juhataja Tõnu Tuppits viibib Hiinas, aga saatku ma küsimused (kolmel aadressil). Vastas linnaaednik Liis Valk, aga mitte neile küsimustele, mis ma äsja saatsin, vaid avalike suhete osakonnast edasi saadetud küsimustele, millele olin suures osas juba vastused leidnud. Loomulikult ei saanud Valk kui väike ametnik rääkida linnaisade seisukohast krematooriumi suhtes ja põikles sellest kenasti kõrvale. Kui ma temaga reede õhtul uuesti ühendust võtsin, vastas automaat, et ta on puhkusele läinud. Vahepeal olin ühendust võtnud Kõrveliga. Järgmisel päeval saatis ta meilitsi kirjalikult kokkuvõtte oma üritamisest. Väga korrektne. Pidasin temaga veel paar kõnet ja vahetasime ka kirju. Saatsin talle tutvumiseks loo esialgse variandi, millele ta vaid ühe paranduse tegi - lisas ühe fakti. Jõelähtmesse Tiit Truumaale helistasin kaks korda. Koos käisime ka kohal. Lindistasin küll pika jutu, aga teema ohjes hoidmiseks kasutasin vaid ühe lõigu.

Kuna asjaomased tegelased - linnapea Jüri Ratas, abilinnapea Olga Sõtnik, volikogu keskkonnamisjoni juhataja Rein Ratas - olid kolinud Toompeale ja Tuppits oli ära, helistasin linnavolikogu esimehele Toomas Vitsutile. Tema suurt rohkem ei öelnud, kui lehes kirjas. Soovitas Sõtnikule helistada. Helistasin. Sõtnik soovis küsimusi kirjalikult. Vastas, et ei mäleta, et tema ajal oleks niisugust probleemi olnud. Õnneks saabus Tuppits Hiinast tagasi. Helistasin. Palus küsimusi. Saatsin talle ka oma loo tollase variandi. Vastas korrektselt. Küllike soovis veel Jõelähtme valla seisukohta koerakalmistu kohta. Helistasin paar korda, enne kui vallavanema Andrus Umboja kätte sain. Tema oli rahul, aga soovitas üle küsida maaosakonna juhataja Ülo Läänemetsalt. Helistasin. Läänemets oli rahul. Kogu selle tramburai jooksul helistasin korduvalt internetist leitud lemmikloomade matusebüroo lauatelefonil, mis ainult kiiksus vastuseks. Samas toodud mobiilinumbril vastas pahane mehehää, et see on ammu tema eranumber. Toodud lehekülg www.loomakalmistu.ee ei avane. Saatsin küsimused antud aadressil info@loomakalmistu.ee, aga see kiri tuli tirinal tagasi.

Veel suhtleisin fotograafidega. Toomas Huigiga käisime kalmistul. Mihkel Maripuult tellisin pildid nendest hoonetest, kuhu pidid krematooriumid tulema.

Nüüd vist ongi kõik.

Kokkuvõtteks inimesed, kellele helistasin (suvalises järjekorras):

1. Mati Eliste
 2. Jaan Elken
 3. Tauno Kangro
 4. Ainike Nõmmisto
 5. Maaja Kitsing
 6. Valdeko Paavel
 7. Andi Raudberg 2x
 8. Tanel Kõrvel 2x
 9. Tiit Truuma (tegelikult tema abikaasa) 2x
 10. keskkonnaamet 2x
 11. Toomas Vitsut
 12. Olga Sõtnik
 13. Andrus Umboja
 14. Ülo Läänemets
 15. Tõnu Tuppits
- Ongi vist kõik.

Muide, Kõrvel tänas mind eile hea teematõstatuse eest.

Muidugi iga looga nii palju vaeva ei näe. Aga võib-olla oli vajadus nii paljude inimestega rääkida lihtsalt sellest, et ajakirjanik ei tunne asja või on saamatu. Nii et pole teada, kas nii paljude allikate kasutamine on pluss või miinus.

Lisa 4.2. Ajakirjaniku A kirjavahetus vaatluspäeval käsil olnud artikli jaoks

1. Ajakirjaniku A kiri Tallinna linnavalitsuse pressiteenistusse

From:

Sent: Tuesday, April 17, 2007 12:47 PM

To: Alar Rästa

Subject: tervitus

Tere!

Pole Sind ammu tulitanud, nüüd aga sooviksin infot teemal "Kuhu panna surnud (lemmik)loom?"

Mu tuttav on iidvana, üsna suur koer. Tuttav elab korrusmajas ja närveerib nüüd: mis saab, kui kutsu sureb. Laipa niisama prügikasti ta panna ei taha, maha matta kuhugi pole.

Mul endal jäi koer kolm aastat tagasi parandamatult haigeks. Viisime ta lihtsalt Tiia Toometi kliinikusse ja sealt ta koerte taevasse läks. Muidugi tuli maksta kopsakas summa.

Jõelähtmel on lemmikloomade kalmistu. Palju on juttu lemmikloomade krematooriumist.

Siit küsimusi selle valdkonna asjatundjatele:

Kuhu linnaelanik saab oma surnud lemmiklooma panna?

Kas linnal on vastavad lepingud loomakliinikutega?

Kas kuskil tegutseb lemmikloomade matusekontor, kes kõik asjad ajab?

Kui kaugel on lemmikloomade rajamise idee?

Kes haldab Jõelähtme koerte kalmistut? Kas ka linnal on seal mingi osalus?

Kui palju lemmikloomi (koeri) on linnas registreeritud?

Kindlasti oskaks keegi vastav kommunaaltöötaja veel midagi rääkida?

Ootan teavet.

2. Tanel Kõrveli kiri ajakirjanikule

Subject: *lemmikloomade tuhastamine*

Date: *Wed, 18 Apr 2007 10:25:10 -0700 (PDT)*

From: *Tanel <tanel999@yahoo.com>*

To:

Tere

Oli meeldiv Teiega vestelda. Oma emaili aadressi ei andnud ma telefonis põhjusel, et viisin oma arvuti täna remonti ja ei oleks Teie emaili sedasi kätte saanud. Seepärast kasutan internetipõhist emaili aadressi. Aga muidu on minu OÜ Bioextra emaili aadress tanel@bio-extra.com Aga 10 järgneva päeva jooksul tasub minule emaili saata aadressile tanel999@yahoo.com

OÜ Bioextra on lemmikloomade tuhastamise projekti uurinud ja tegelenud sellega ligikaudu 2 aastat. Oleme uurinud tasuvust, vastava valdkonna õigusakte, turuolukorda ja palju muudki.

Minu arust ei rahul olla olukorraga, et ainult 25%-30% Tallinna vajadusest suudab rahuldada Jõelähtme lemmikloomade kalmistu. Samuti tundub ebaharilik ka see, et loomaomanikud võimaluste puudumisel matavad oma loomi Tallinna supelrandadesse (sel aastal oli isegi kusagil selline artikkel). Kuhu sattuvad olude sunnil ülejäänud 75% lemmikloomade korjustest? Prügikastidesse, parkidesse, linnalähedastesse metsadesse jne. Täna kutsika või kassipoja võtavad inimesed ei peagi mõtlema oma lemmiku tuhastamisele. Aga kui see aeg on käes, siis lisandub ju lemmiku kaotamise kurbusele ka pahameel, et miks puudub võimalus oma lemmik väarikalt ära saata. Et ei peaks öösel pimedas salaja oma lemmikut Tallinna lähedasse metsa matma viskama. Aga mida teevad need vanemad Tallina elanikud kellel ei ole autot?

OÜ Bioextra soovib pakkuda lemmikloomade tuhastamist eelkõige lemmiklooma omanikele. Juhul kui me suudame pakkuda sama teenust ka MTÜ-le Loomade Hoiupaik, kes tegeleb Tallinna kodutute loomadega, siis on meil ainul hea meel, et suudame MTÜ muresid sel moel kergendada.

Tuhastusseadme soetame Eestimaiselt tootjalt AS Termox www.termox.ee , kelle seadmeid kasutavad erineavd riigiasutused - Veterinaar-ja Toiduamet, Piirivalve (Luhamaa piiripunkt). Vastava seadme pildi ja tehnilise kirjelduse leiab AS Termox

kodulehelt. Paigaldatav tuhastusseade vastav kõige rangematele Eesti ja ka Euroopa Liidu nõuetele.

OÜ Bioextra poolt teostatav lemmikloomade tuhastamisteenuse võimaluse pakkumine on planeeritud pikemaks veninud põhjusel, et sellise projekti käivitamine on mitmete ametkondade jaoks uudne. Lisaks ei ole lemmikloomaomanike mure oma surnud lemmikute pärast veel leidnud piisavalt kajastamist, et mõista olukorra tõsidust kõigi Tallinna elanike jaoks (võimalikud haigused loomakorjustest, mis on jäetud selleks mitte ettenähtud kohtadesse). Keegi ei oleks rahul, kui tema väike laps leiaks suvel rannaliival labidaga kaevates sinna maetud kassi või koera.

Olen meeleldi nõus kohtuma, et vajadusel selgitada teemat põhjalikumalt. Vajadusel võin anda Teile artikli kirjutamiseks üldist taustainfot. Oleksin tänulik, kui saaksin enne artikli ilmumist seda eelnevalt lugeda. Olen valmis aitama Teie artikli valmimist põhjusel, et minu arust ei teadvustata hetkel veel, et see teema on oluline kõigile Tallinna elanikele. Mitte ainult lemmikloomaomanikke.

Lugupidamisega

Tanel Kõrvel

Tel 506 8893

email: tanel999@yahoo.com

P.S. Millal see artikkel ilmuma peaks?

3. Ajakirjaniku kiri Tallinna keskkonnaametisse

Subject: soov

Date: Thu, 19 Apr 2007 12:05:33 +0300

From:

To: keskkonnaamet@tallinnlv.ee, jana.kivimagi@tallinnlv.ee,

madis.korvits@tallinnlv.ee

Tere!

Nagu äsja telefonitsi kokku leppisime, saadan küsimused. Teema laiemas mõttes "Lemmikloomade lõpp".

Paratamatult lõpeb ka linlaste lemmikloomade elu surmaga. Mis saab edasi? Kui inimesel on oma aed või läheduses mets, maetakse kallis kadunuke sinna. Jõelähtmes on lemmikloomade kalmistu, mis hakkavat täis saama. Sinna minevat erinevail andmeil vaid 25-30 % surnud loomadest.

Mitmed loomakliinikud pakuvad teenust - eutanaasia pluss äraveedu (kalmistule). Loomade hoiupaik viib oma korjused Väike-Maarjasse. Vajadus loomade krematooriumi vastu on ilmne. (Või on linnal teine arvamus?)

Kaks seltskonda (MTÜ Lemmikloomade Krematoorium ja OÜ Bioextra) on välja pakkunud idee see luua. MTÜ on asjaga tegelnud vähemalt kolm aastat ja juhatuse liikmete väitel on kõik jäänud linna taha pidama. Miks? Nemad pakuksid krematsiooni ja mälestusmüüri endise Agro alale Botaanikaiaia lähedal. Aga nende äriplaan rajaneb lepingule linnaga, et oleks tagatud töömaht. Mis takistab neile niisugust lepingut lubamast, et linnas hukkunud koerad sinna saadetakse? Ja miks ei võiks linn nende algatust ka rahaliselt toetada?

Bioextra plaan on rajada krematoorium vanasse katlamajja Kaera tänavas. Tänapäevased põletid ei tekita nende väitel mingeid keskkonnakahjusid. Miks on linn nende plaani vastu?

Erinevate arvamuste kohaselt hakkub või hukatakse Tallinnas aastas 3000-4000 koera, muud loomakesed peale selle. Kas keskkonnaametil on täpsemaid andmeid? Arvesta kuidas tahad, maetakse ikka suur osa korjuseid mitteametlikult (ka rannaliiva sisse, nagu Pikakari rannas hiljuti juhtus). Mida linn kavatseb probleemi lahendamiseks ette võtta?

Kindlasti oskate veel lisada üksikasju, mida ma pärida ei märganud.

Ootan küsimusi võimalikult varsti.

Aitäh!

4. Linnaaednik Liis Valgu vastus pressiteenistusele saadetud küsimustele

Subject: FW: muidu okvt kollane

Date: Thu, 19 Apr 2007 15:30:34 +0300

From: Liis Valk <Liis.Valk@tallinnlv.ee>

To:

Tere,

Teie kiri suunati edasi Tallinna Keskkonnaameti haljastuse ja heakorra osakonnale, kes vastutab lemmikloomade temaatika eest Tallinna linnas.

Alljärgnevalt on välja toodud vastused Teie küsimustele:

* Kuhu linnaelanik saab oma surnud lemmiklooma panna?

Lemmikloomade kalmistu Harjumaal Jõelähtme vallas tegutseb aastast 1993. Haldab kalmistut pensionärist veterinaar Tiit Truumaa.

Väikeloomi saab matta Jõelähtme valda, Peterburi tee 18 km järgmiste teenushindade alusel:

Kass	ühishaud	50.- eek
	eraldi haud	200.- eek
Koer	ühishaud	150.- eek
	eraldi haud	400.- eek

Mitmed kliinikud Tallinna linnas korraldavad lemmiklooma toimetamist kliinikust

Jõelähtme lemmiklooma kalmistule, näidisenä on toodud ühe kliiniku hinnakiri:

Kass	ühishauda	350.- eek
	eraldi hauda	500.- eek
Koer	ühishauda	500.- eek
	eraldi hauda	750.- eek

Loomade Kiirabi pakub teenust, kus loomale minnakse koju järgi ning viiakse lemmikloomade kalmistule. Teenusehind keskmiselt 2000 - 2500.- eek. Loom viiakse Jõelähtme lemmiklooma surnuaeda.

MTÜ Loomade Hoiupaik pakub teenust, kus võtab vastu hukkunud lemmikloomi.

Teenuse hinnaks looma kohta on 200.-eek. Loom viiakse hoiupaigast Väike-Maarjasse

* Kas linnal on vastavad lepingud loomakliinikutega?

Tallinna linnal puuduvad vastavad lepingud loomakliinikutega.

- * Kas kuskil tegutseb lemmikloomade matusekontor, kes kõik asjad ajab?
Meile teadaolevalt ei ole Tallinna linnas lemmikloomade matusekontorit.
Matusebüroo Forsius pakub lemmikloomade kirste Tallinnas aga mitte matuseteenust.
- * Kui kaugel on lemmikloomade rajamise idee? Ei saanud päris täpselt küsimusest aru
- * Kui palju lemmikloomi (koeri) on linnas registreeritud?
Tallinna linnas on aprillikuu seisuga registreeritud kokku 16 126 koera.
Lisaküsimuste korral vastan Teile hea meelega.

Lugupidamisega,

Liis Valk

Haljastuse ja heakorra osakonna

Juhataja/ Linnaaednik

Tallinna Keskkonnaamet

Harju 13

10130 Tallinn

Telefon: 6404 400

Faks: 6404 583

e-post: liis.valk@tallinnlv.ee

Tallinna Keskkonnaamet

Haljastuse ja heakorra osakond

Tel: 6 404 771

E-post: Meeli.Laane@tallinnlv.ee <mailto:Meeli.Laane@tallinnlv.ee>

www.tallinn.ee/lemmikloom <<http://www.tallinn.ee/lemmikloom>>

5. Ajakirjaniku kiri aadressile info@loomakalmistu.ee (kiri tuli tagasi)

Subject: soov

Date: Fri, 20 Apr 2007 17:32:01 +0300

From:

To: info@loomakalmistu.ee

Tere!

Kirjutame Postimehes lugu lemmikloomade elu lõpust. Missugused võimalused on Tallinnas loomade eutanaasiaks, matuste korraldamiseks, tuhastamiseks, matmiseks jne.

Leidsin internetist viite Teie matusebüroo kohta ja sooviksin selle tegevusest rohkem kuulda. Lauatelefon ei vastanud, aga mobiilil vastas hoopis keegi asjasse mittepuudtuv kodanik.

Teie kodulehekülg aga ei avane.

Palun võtke minuga ühendust esmaspäeva hommikupoolikul tel. XXX või XXX. Kui soovite vastata mulle e-meiliga, siis palun vastust küsimustele.

1. Missugust teenust pakute? Mis see maksab?
2. Kui suur on huvi Teie pakutavate teenuste vastu?
3. Kui pakute matuseteenust, kuhu Te loomakorjused matate?
4. Kuidas suhtute Tallinna kavandatavasse loomade krematooriumisse?

Kindlasti oskate asja kohta veel midagi lisada, mida ma küsida ei märganud.

6. Ajakirjaniku kiri endisele Tallinna abilinnapeale Olga Sõtnikule

Subject: küsimus

Date: Mon, 23 Apr 2007 12:28:13 +0300

From:

To: olga.sotnik@riigikogu.ee

Tere taas!

Kirjutan praegu lugu teemal "Lemmikloomade lõpp", mis on küll kurb, aga vajalik.

Materjali kogumise käigus selgus, et kaks seltskonda - MTÜ Lemmikloomade Krematoorium (juht Andi Raudberg) ja OÜ Bioextra (juht Tanel Kõrvel) on juba aastaid taotlenud luba rajada lemmikloomade krematoorium. MTÜ kuhugi Botaanikaaija lähedusse, Bioextra Kaera tänavasse.

Mõlemad eestvedajad kurdavad, et linn pole asja toetanud. Kõik ütlevad, et idee on hea, aga kuidagi kaasa ei aita. MTÜ soovib linnalt lepingut, et oleks tagatud töömaht. Bioextra aga ei soovi mingeid garantiisid.

Siit küsimusi:

Kuidas suhtus asjasse eelmine linnavalitsus?

Miks on krematooriumi rajamine takerdunud?

Kindlasti oskate veel midagi lisada, mida ma küsida ei märganud.

Sooviksin vastust võimalikult ruttu.

Aitäh!

7. Olga Sõtniku vastus ajakirjaniku küsimustele

Subject: RE: küsimus

Date: Mon, 23 Apr 2007 18:45:59 +0300

From: Olga Sõtnik <Olga.Sotnik@riigikogu.ee>

To:

Tere,

Oma abilinnapea olemise ajal ma ei jõudnud tegeleda selle konkreetse lemmikloomadega seotud küsimusega. Samuti ei meenu mulle, et ma oleksin kontaktis Teie poolt nimetatud inimestega. Võib-olla nendel firmadel olid mingid läbirääkimised nt otse Keskkonnaametiga?

Aga ma arvan, et kindlasti lemmikloomad väärivad väarikat kohtlemist peale surma ja Tallinnas oleks kindlasti ruumi lemmikloomade krematooriumi jaoks.

Lugupidamisega,

Olga Sõtnik

8. Ajakirjaniku kiri Tallinna keskkonnaameti juhile Tõnu Tuppitsale

Subject: soov

Date: Tue, 24 Apr 2007 11:46:35 +0300

From:

To: Tonu.Tuppits@tallinnlv.ee

Tere!

Nagu kokku leppisime, saadan oma küsimuse.

Kirjutan teemal "Lemmikloomade lõpp", olen vestelnud väga paljude inimestega. Selgub, et lemmikloomade matmine on linna tasemel reguleerimata, sellepärast võib tekkida iseeneslikke matusepaiku (Pikakari) või visatakse korjus suvalisse kohta.

Kaks seltskonda - MTÜ Lemmikloomade Krematoorium ja OÜ Bioextra – on valmis rajama lemmikloomade krematooriumi ning on selleks ka aastaid ettevalmistusi teinud. Nende esindajate väitel on linn asjaga nõus, kuid midagi pole tehtud, et projektid edeneks. Kõik on kiitnud asja heaks, aga tegusid pole järgnenud.

Saadan Teile ka oma loo esialgse variandi, et saaksite selgust, millest jutt käib.

Nüüd oleks vaja linnapoolset kommentaari. Endine abilinnapea Olga Sõtnik väitis, et tema ei mäletagi niisugust probleemi ja soovitas Teile poole pöörduda. UUelt abilinnapealt pole ilmselt mõtet midagi veel küsida. Linnaaednik Liis Valk vastas muudele mu küsimustele, aga tema ametnikuna ei saanud täit vastust anda:

Miks pole krematooriumi rajamine teoks saanud?

Ootan Teile kommentaari võimalikult varsti.

Aitäh!

(Vt lisa 4.2.1. Tuppitsale saadetud algversioon artiklist – uurija märkus)

9. Tõnu Tuppitsa vastus ajakirjaniku küsimusele

Subject: RE: soov

Date: Tue, 24 Apr 2007 15:45:44 +0300

From: Tõnu Tuppits <Tonu.Tuppits@tallinnlv.ee>

To:

CC: Liis Valk <Liis.Valk@tallinnlv.ee>

Tere!

Tänud kommentaari küsimise eest. Lemmikloomaprobleemiga olen kokku puutunud linnas üle viie aasta. Kohaliku omavalitsuse kohustuseks on korraldada oma haldusterritooriumil hulkuvate loomade püüdmine ja hoidmine, samuti koerte

registreerimine. Lisaks peame tähtsaks üldist lemmikloomapidamise kultuuri tõstmist ning elanike nõustamist ja teavitamist.

Olime pikalt hädas hulkuma läinud lemmikloomade püüdmise ja hoidmise korraldamisega, mis on uue loomade hoiupaiga näol lahendumas. Koostöös Eesti Väikeloomaarstide Seltsiga oleme korraldamas linna koerte keskregistri tööd ning varustamas kiipidega kõiki linnas elavaid koeri.

Krematooriumi ehitamise idee lemmikloomakorjaste käitlemiseks ei ole mulle uudis. Olen kohtunud lisaks Teie poolt mainitutele veel paari ettevõtjaga, kes samal teemal oma abi pakkunud on.

Arvan, et lemmikloomakrematoorium on samasugune linnaelanikele pakutav alternatiivteenuse liik lemmiklooma surma korral nagu inimeste puhul pakutav tuhamatuse eelne krematooriumiteenus või kirstumatuse eelne matusebüroo teenus. Käesoleval ajal Tallinna linn ei ole toetanud krematooriumi ehitamist Pärnamäele ega ka erinevate matusebüroode tegevust. Samuti ei garanteeri linn siin tegutsevatele ettevõtjatele ilma avaliku konkursita turgu ega klientuuri. Hea ja vajaliku teenuse leiab linnaelanik ise üles.

Samal ajal olen endiselt seisukohal, et alternatiivina on lemmikloomade krematooriumiteenus linna teretulnud. Kui linn peaks krematooriumide rajamist rahaliselt toetama, sünnib, see läbi avaliku konkursi ja vähempakkumise, tänaseni sellist seisukohta aga võetud ei ole.

Parimate koostöösoovidega,

Tõnu Tuppits

Tallinna Keskkonnaamet

juhataja

Subject: *lemmikloomade tuhastamine*

Date: *Wed, 25 Apr 2007 07:23:01 -0700 (PDT)*

From: *Tanel <tanel999@yahoo.com>*

To:

Tere

Lugesin Teie artiklit ja mulle meeldis. Aitäh, et te võtsite vaevaks oma artikliga juhtida tähelepanu probleemile mis on paljudele oluline, aga nii mõnedki üritavad jaanalinnu moel seda vältida. Teie artikkel oli igati asjalik ja käsitles aktuaalset teemat.

Lugupidamisega

Tanel Kõrvel

Lisa 4.2.1. Artikli algne versioon, mille ajakirjanik A saatis Tõnu Tuppitsale

LEMMIKLOOMAD/KUHU PANNA KALLIS KADUNU

Linnaisad viivitavad loomakrematooriumi rajamise otsustamisega

Paratamatult seisab iga loomaomanik kord silmitsi küsimusega, mida oma vana, haige või koguni juba surnud lemmikuga teha. Tegutsevat loomade matusekontorit linnas ei ole, paljuräägitud lemmikloomade krematooriumit samuti mitte, kuigi mitu firmat asjaga aastaid tegelevad.

Õismäe korrusmajas elav Mare, kes tagasihoidlikkusest ei soovi oma perekonnanime lehes näha, meenutab siiani pisarsilmi oma 14-aastase koera Cherry lõppu paar nädalat tagasi.

«Tal hakkasid öösel krambid. Helistasin infotelefonile, sealt soovitati pöörduda hommikul Västriku loomakliinikusse. Hommikul leidsin tuttava, kes meid autoga kohale viis. Arstid vaatasid looma üle ja eriti lootust ei andnud. Lasksin teha eutanaasiasüsti ja jätsin sõbra sinna,» rääkis Mare.

Visiit läks Marele maksma 950 krooni.

Paraku ei öeldud infost Marele, et linnas tegutseb ööpäevaringne loomakiirabi, tarvitseb vaid helistada telefonile 5023191.

Linnas pole ühtset süsteemi

«Linnas puudub süsteem, kuidas haige või surnud loomaga talitada. Linn ei tegele asjaga üldse, hea, et vähemalt koerte kiipimist toetatakse. Kodus surnud loomi pole kuhugi mätta, kui pole just oma aianurka. Seepärast tekibki lubamatuid salamatismispaiku,» märkis Väikeloomaarelaste Seltsi president, Valdeku väikeloomakliiniku arst Valdeko Paavel, kes ongi loomakiirabi teenuse pakkuja.

Niisugune iseeneslik loomasurnuaed leiti kevadel Pikakari rannast. Nüüdseks on see likvideeritud, sest rand tuleb suveks suplejaile mõnusaks muuta.

Tallinna keskkonnaameti haljastuse ja heakorra osakonna juhataja, linnaaednik Liis Valgu teatel pole linnal küll lepinguid väikeloomakliinikutega, kuid kliinikud võtavad lootusetult haige koera vastu. Seal pannakse loom magama ja kliinik toimetab korjuse

Jõelähtmesse lemmikloomade kalmistule. Arsti saab kutsuda ka koju eutanaasiat tegema. Omanik peab maksma lisaks korjuse transpordi ja matmise eest. Kui loomapidaja soovib oma lemmikule eraldi kalmu ja pidulikku matustki, on seegi võimalik.

Hukkunud lemmikuid võtab vastu MTÜ Loomade Hoiupaik. Teenuse hind on 200 krooni.

Ei saa koera sabast üle

Paljud loomapidajad leiavad, et vaja oleks lemmikloomade krematooriumi.

MTÜ Lemmikloomade Krematoorium alustas hoogsalt tegevust enam kui kolm aastat tagasi. Juhatuse liikme Andi Raudbergi sõnul on tehtud uuringuid, korralik äriplaan, peetud kirjavahetust, korraldatud tuluüritusi, aga asi edasi ei nihku.

«Koera sabast üle ei saa, sest linn asja ei toeta. Me tahame olla kindlad, et saame töömahu. Linn aga ütleb, ehitage valmis, siis vaatame. Pole märgata head tahet. Samas ei julge ka keegi ütelda, et idee on jama,» sõnas Raudberg.

Idee on luua krematoorium Agro vanasse katlamajas Botaanikaaias lähistel. Selleks peaks linn Merkole kuuluva maa välja ostma või vahetama. Ahi maksaks Raudbergi sõnutsi poolteist miljonit, selle hankimiseks võtaks MTÜ pangalaenu, aga sellisel juhul peaks linn osanik olema.

Raudbergi väitel kavandatakse sinna juurde ka lemmikloomade mälestusmüüri.

«Mul on endal koeri olnud ja ma tean, mida tema kaotus tähendab. Paljudes kodudes on loom lausa pereliige,» märkis Raudberg.

MTÜ algatust toetab ka Pirita Halduskogu esimees linnavolinik Mati Eliste.

«Paljud loomaomanikud on krematooriumist huvitatud, sotsiaalne tellimus on olemas. Aga MTÜ tahab suuremaid garantiisid, linnalt lepingut, et linnas hukkunud või hukatud loomad sinna viiakse ja tuhastamise eest ka makstakse,» selgitas Eliste.

Praegu toimetatakse linnas hulkuvad või vigastada saanud loomad AS Teho Loomade hoiupaika.

Hoiupaiga juhatuse liige Ainike Nõmmisto sõnas, et iga kuu viiakse Väike-Maarja utiliseerimistehasesse umbes tonn loomseid jäätmeid, kuus hukub või pannakse magama 30-60 looma. Väike-Maarjasse viib oma loomseid jäätmed ka Loomaaed.

Valmis juba suvel käivitama

OÜ Bioextra soovib pakkuda teenust eelkõige lemmiklooma omanikele.

«Oleme lemmikloomade tuhastamise projektiga tegelnud ligikaudu kaks aastat, uurinud tasuvust, vastava valdkonna õigusakte, turuolukorda ja palju muudki,» ütles OÜ Bioextra juhatuse liige Tanel Kõrvel.

Tema hinnangul ei saa kuidagi rahul olla olukorraga, et Jõelähtme lemmikloomade kalmistu suudab rahuldada ainult 25-30 protsenti Tallinna vajadusest. «Kuhu satuvad ülejäänud 75 protsenti korjustest?» küsis ta ja vastas ise: «Prügikastidesse, parkidesse, linnalähedasse metsa ja ka rannaliiva sisse, nagu hiljuti ühes rannas juhtus.» Bioextra kavandab krematooriumi endisse katlamajja Kaera tänavas. Kaasaegsed seadmed soetab firma AS-ilt Termox, need vastavad kõige rangematele Eesti ja EL nõuetele. Niisuguseid seadmeid kasutab ka Veterinaar- ja Toiduamet.

Aga ka see idee on takerdunud linnavõimude vastuseisu taha.

«Põhja-Tallinna linnaosa valitsuses arutati seda ja suhtuti asjasse süvenemata väga emotsionaalselt – ei mingil juhul. Ometi on tehnoloogia keskkonnasõbralik ja korstnast ei tule muud kui tavalist keskküttesuitsu. Keegi ei julge esimest allkirja anda,» kurtis Kõrvel.

Siiski loodab ta load saada ja juba suvel krematooriumi käivitada. «Sellest võidaksid kõik linlased, mitte üksnes loomaomanikud. Kellelegi ei meeldiks ju, kui tema laps rannaliivast loomakorjuse välja kaevaks. Või kui ta kuskil metsas raibe peale satuks. Hea oleks seegi, kui suudaksime ka Lemmikloomade Hoiupaigale teenust pakkuda ja nende muresid kergendada,» lubas ta.

Lisa 4.3. 20.04.2007 vaatluspäeval käsil olnud artiklite toimetamata versioonid

LEMMIKLOOMAD/KUHU PANNA KALLIS KADUNU

Linnaisad viivitavad loomakrematooriumi rajamise otsustamisega

Paratamatult seisab iga loomaomanik kord silmitsi küsimusega, mida oma vana, haige või koguni juba surnud lemmikuga teha. Tegutsevat loomade matusekontorit linnas ei ole, lemmikloomade kauaoodatud krematooriumit samuti mitte, kuigi mitu firmat asjaga aastaid tegelevad.

Õismäe korrusmajas elav Mare, kes tagasihoidlikkusest ei soovi oma perekonnanime lehes näha, meenutab siiani pisarsilmi oma 14-aastase koera Cherry lõppu paar nädalat tagasi.

«Tal hakkasid öösel krambid. Helistasin infotelefonile, sealt soovitati pöörduda hommikul Västriku loomakliinikusse. Hommikul leidsin tuttava, kes meid autoga kohale viis. Arstid vaatasid looma üle ja eriti lootust ei andnud. Lasksin teha eutanaasiasüsti ja jätsin sõbra sinna,» rääkis Mare.

Visiit läks Marele maksma 950 krooni.

Paraku ei öeldud infost Marele, et linnas tegutseb ööpäevaringne loomakiirabi, tarvitseb vaid helistada telefonile 5023191.

Linnas pole ühtset süsteemi

«Linnas puudub süsteem, kuidas haige või surnud loomaga talitada. Linn ei tegele asjaga üldse, hea, et vähemalt koerte kiipimist toetatakse. Kodus surnud looma matmine on probleem, kui pole just oma aianurka, kuhu ka tegelikult ei tohi matta. Seepärast tekibki lubamatuid salamatmispaiku,» märkis Väikeloomaarstide Seltsi president, Valdeku väikeloomakliiniku arst Valdeko Paavel, kes ongi loomakiirabi teenuse pakkuja.

Niisugune iseeneslik loomasurnuaed leiti kevadel Pikakari rannast. Nüüdseks on see likvideeritud, sest rand tuleb suveks suplejaile mõnusaks muuta.

Tallinna keskkonnaameti haljastuse ja heakorra osakonna juhataja, linnaaednik Liis Valgu teatel pole linnal küll lepinguid väikeloomakliinikutega, kuid kliinikud võtavad

lootusetult haige koera või kassi vastu. Seal pannakse loom magama ja kliinik toimetab korjuse Jõelähtmesse lemmikloomade kalmistule. Arsti saab kutsuda ka koju eutanaasiat tegema. Omanik peab maksma lisaks korjuse transpordi ja matmise eest. Kui loomapidaja soovib oma lemmikule eraldi kalmu ja pidulikku matustki, on seegi võimalik.

Hukkunud lemmikuid võtab vastu ka MTÜ Loomade Hoiupaik. Teenuse hind on 200 krooni.

Ei saa koera sabast üle

Paljud loomapidajad leiavad, et vaja oleks lemmikloomade krematooriumi.

MTÜ Lemmikloomade Krematoorium Kalmistu alustas hoogsalt tegevust enam kui kolm aastat tagasi. Juhatuse liikme Andi Raudbergi sõnul on tehtud uuringuid, korralik äriplaan, peetud kirjavahetust, korraldatud tuluüritusi, aga asi edasi ei nihku.

«Koera sabast üle ei saa, sest linn asja ei toeta. Me tahame olla kindlad, et saame töömahu. Linn aga ütleb, ehitage valmis, siis vaatame. Pole märgata head tahet. Samas ei julge ka keegi ütelda, et idee on jama,» sõnas Raudberg.

Idee on luua krematoorium Agro vanasse katlamajasse Botaanikaaija lähistel. Selleks peaks linn Merkole kuuluva maa välja ostma või vahetama. Ahi maksaks Raudbergi sõnusti poolteist-kaks miljonit, selle hankimiseks võtaks MTÜ pangalaenu, aga sellisel juhul peaks linn osanik olema.

Raudbergi väitel kavandatakse lisaks lemmikloomade mälestusmüüri. Avatud on kodulehekülg www.memory.ee, kus loomaomanikud saavad oma lemmikute kaotuse valu leevendada.

«Mul on endal koer olnud ja ma tean, mida tema kaotus tähendab. Paljudes kodudes on loom lausa pereliige,» märkis Raudberg.

Praegu toimetatakse linnas hulkuvad või vigastada saanud loomad AS Teho Loomade hoiupaika.

Hoiupaiga juhatus liige Ainike Nõmmisto sõnas, et iga kuu viiakse Väike-Maarja utiliseerimistehasesse umbes tonn loomseid jäätmeid, kuus hukkub või pannakse magama 30-60 looma. Väike-Maarjasse viib oma loomsed jäätmed ka Loomaaed.

Valmis juba suvel käivitama

OÜ Bioextra soovib pakkuda teenust eelkõige lemmikloomade omanikele.

«Oleme lemmikloomade tuhastamise projektiga tegelnud ligikaudu kaks aastat, uurinud tasuvust, vastava valdkonna õigusakte, turuolukorda ja palju muudki,» ütles OÜ Bioextra juhatuse liige Tanel Kõrvel.

Tema hinnangul ei saa kuidagi rahul olla olukorraga, et Jõelähtme lemmikloomade kalmistu suudab rahuldada ainult 25-30 protsenti Tallinna vajadusest. «Kuhu satuvad ülejäänud 75 protsenti korjustest?» küsis ta ja vastas ise: «Prügikastidesse, parkidesse, linnalähedasse metsa ja ka rannaliiva sisse, nagu hiljuti ühes rannas juhtus.» Bioextra kavandab krematooriumi endisse katlamajja Kaera tänavas. Kaasaegsed seadmed soetab firma AS-ilt Termox, need vastavad kõige rangematele Eesti ja EL nõuetele. Niisuguseid seadmeid kasutab ka Veterinaar- ja Toiduamet.

Aga ka see idee on takerdunud linnavõimude vastuseisu taha.

«Põhja-Tallinna linnaosa valitsuses arutati seda ja suhtuti asjasse süvenemata väga emotsionaalselt – ei mingil juhul. Ometi on tehnoloogia keskkonnasõbralik ja korstnast ei tule muud kui tavalist keskküttesuitsu. Keegi ei julge esimest allkirja anda,» kurtis Kõrvel.

Siiski loodab ta load saada ja juba suvel krematooriumi käivitada. «Sellest võidaksid kõik linlased, mitte üksnes loomaomanikud. Kellelegi ei meeldiks ju, kui tema laps rannaliivast loomakorjuse välja kaevaks. Või kui ta kuskil metsas raibe peale satuks. Hea oleks seegi, kui suudaksime ka Lemmikloomade Hoiupaigale teenust pakkuda ja nende muresid kergendada,» lubas ta.

Jõelähtmes asuva loomakalmistu peremehe Tiit Truuma sõnul kujuneb krematsiooni hind küllalt kõrgeks, sest kütus aina kallineb. See aga pole paljudele taskukohane. Konkurentsi Truuma ei karda.

Linnaisad turgu ei taga

MTÜ Lemmikloomade Krematoorium Kalmistu algatust toetab ka Pirita Halduskogu esimees linnavolinik Mati Eliste.

«Paljud loomaomanikud on krematooriumist huvitatud, sotsiaalne tellimus on olemas. Aga MTÜ tahab suuremaid garantiisid, linnalt lepingut, et linnas hukkunud või hukatud loomad sinna viiakse ja tuhastamise eest ka makstakse,» selgitas Eliste.

MTÜ on pidanud linnaisadega kirjavahetust. Nii volikogu esimees Toomas Vitsut, endine linnapea Jüri Ratas kui kommunaal ameti juhi Ain Valdmanni vastustes leitakse, et tegemist on väga väärt algatusega.

«Põhimõtteliselt ongi hea idee. Asja teeb aga keeruliseks see, et linn peaks võtma endale mingeid kohustusi. See teeb asja keerulisemaks, sest on vaja muuta volikogu otsuseid. Tõenäoliselt sellepärast ongi asi seisma jäänud,» sõnas Vitsut.

Tallinna keskkonnaameti juhataja Tõnu Tuppits märkis, et on lemmikloomaprobleemiga tegelnud üle viie aasta. «Kohaliku omavalitsuse kohustuseks on korraldada oma haldusterritooriumil hulkuvate loomade püüdmine ja hoidmine, samuti koerte registreerimine. Lisaks peame tähtsaks üldist lemmikloomapidamise kultuuri tõstmist ning elanike nõustamist ja teavitamist,» selgitas ta.

Tema hinnangul on lemmikloomade tuhastamine samasugune linnaelanikele pakutav teenus nagu on inimese surma puhul krematsioon või kirstumatuse eelne matusebüroo teenus. «Linn ei ole toetanud krematooriumi ehitamist Pärnamäele ega ka erinevate matusebüroode tegevust. Samuti ei garanteeri linn siin tegutsevatele ettevõtjatele ilma avaliku konkursita turgu ega klientuuri. Hea ja vajaliku teenuse leiab linnaelanik ise üles,» selgitas Tuppits.

Samas kinnitas ta, et lemmikloomade krematooriumiteenus on linnas teretulnud. «Kui linn peaks krematooriumide rajamist rahaliselt toetama, sünnib see läbi avaliku konkursi ja vähempakkumise, tänaseni sellist seisukohta aga võetud ei ole,» kordas ta, kinnitades, et asja vastu on huvi tundnud veel paar firmat.

Kunstnik Jüri Arrak annetas kaks aastat tagasi heategevusoksjonile töö, mõeldes oma lemmikloomale.

Toomas Huik

MTÜ Lemmikloomade Krematoorium Kalmistu soovib sisustada oma ettevõtte endisse Agro katlamajja.

OÜ Bioextra loodab põletusseadmed paika panna endisse tootmishoonesse Kaera tänavas.

Mihkel Maripuu

INFOBOKS

Lemmikloomade Kalmistu

Peterburi tee 18 km

Jõelähtme vald, Harjumaa

Tel: 6 033 149

Rakvere Lemmikloomade Kalmistu

Info:Rakvere Koerte Varjupaik

Tel (032)41 087, 55 912 055

EPMÜ Loomakliinik

Tuhastamine

Kreutzwaldi 62, Tartu

Tel: 7 422 482

Joe Kuusler FIE

Sütiste tee 30 13411 Tallinn

Tel.: 6 522 817, 51 41 190

Hauakivid lemmikloomadele.

Lemmikloomade matusebüroo

Punane t. 68

tel. 6 363470, 567 160 78 (Tõenäoliselt ei tegutse, sest telefoninumbrid ja kodulehekülg ei toimi ja e-kirjale ei vastata).

Näiteid firma hinnakirjast: surnud lemmiklooma tavaline matmine (individuaalne haud) 1000 krooni, 20% soodustus pensionäridele. Matmine ühishauas 600-700 krooni. Lisateenused: kirstud 700-1300 krooni, hauakivid 420-750 krooni. Tekst kivil 50 krooni tähemärk.

Allikas: internet

Lemmikloomade kalmistu teenused (Jõelähtme vallas):

kass (ühishaud) 50 krooni, (eraldi haud) 200 krooni;

koer (ühishaud) 150 krooni, (eraldi haud) 400 krooni.

Mitmed väikeloomakliinikud korraldavad lemmiklooma toimetamist kliinikust Jõelähtme lemmiklooma kalmistule, näidishinnakiri:

Kass (ühishaud) 350 krooni, (eraldi haud) 500 krooni;

Koer (ühishaud) 500 krooni, (eraldi haud) 750 krooni.

Loomade Kiirabi pakub teenust, kus loomale minnakse koju järgi ning viiakse lemmikloomade kalmistule. Teenuse hind keskmiselt 2000-2500 krooni.

MTÜ Loomade Hoiupaik võtab vastu hukkunud lemmikloomi. Teenuse hinnaks looma kohta 200 krooni. Loom viiakse hoiupaigast Väike-Maarjasse.

Allikas: linna keskkonnaamet

võimalikud pildiallkirjad

Jõelähtme loomakalmistu peremees Tiit Truumaa ei usu, et krematoorium end ära tasub, sest kütuse hind aina tõuseb ja teenus võib nii kalliks minna, et loomaomanikud sellest loobuvad.

Lemmikloomade kalmistul on hauakünkad kenamas korras kui paljud kalmud inimeste rahupaigas.

Kõige kuulsam kadunuke loomakalmistul on politseikoer Brayn, kes hukkus koos oma perenaise Julia Gorbatsõvaga teenistusülesandeid täites.

Toomas Huik

Heategevusega kogutud raha on alles

MTÜ Lemmikloomade Krematoorium korraldas paar aastat tagasi suurejoonelise heategevuskontserdi Pirita velodrekil ja kunstiteoste oksjoni ning näitusmüügi, kogudes nii raha oma algatuse elluviimiseks.

MTÜ juhatuse Andi Raudbergi sõnul on toona kogutud raha 150 000 krooni kenasti oma aega ootamas.

«Seda ei tohi me millekski muuks kasutada. Me oleme küll kulutanud uuringuteks ja asjaajamiseks, aga raha selleks on tulnud mujalt,» kinnitas Raudberg.

Kunstioksjoniks märtsis 2005 Deco galeriis annetasid 41 kunstnikku 60 tööd.

«Heategevus põhinebki enamasti lõplikult heatahtlikel kunstnikel. Kunstnik annab töö ja temale jääb rõõm. Loodetavasti kõigevägevam märkab ja paneb oma arveraamatusse kirja,» ütles Kunstnike Liidu president Jaan Elken, kes annetas oksjonile 30x40 cm õlimaali «Inferno».

Tema mäletamist mööda vahendas liit MTÜ palve oma listis kunstnikele. Kõik annetasid oma tööd vabatahtlikult.

Raudberg märkis, et vastutasuks lubas MTÜ, et kunstnike lemmikloomad võetakse vajaduse korral vastu tasuta.

Heategevuslikule näitusmüügile 2005 juunis andsid oma töid 80 kunstnikku. Üks neist skulptor Tauno Kangro mäletab, et annetas sinna 25-30 cm pikkuse pronksbokseri.

«Kõik tundus olema väga aus. Annetuse puhul on alati teatav risk, et raha ei lähe õigesse kohta. Aga ma pole hiljem nende tegemiste vastu huvi tundnud,» sõnas Kangro, kel endal on kodus lambakoera moodi krants.

Seda, et kontserdi ja kahe kunstimüügiga saadi kokku vaid 150 000 krooni, peab Elken normaalseks.

«Kinkehinnad on alati madalamad. Ja seal oli ka väiksemaid töid, näiteks graafilisi lehti. Heategevusoksjonil saab ostja väärt teose palju odavamalt kätte,» selgitas Elken, kel endal pole koera kodus olnud.

Raudbergi väitel kaht krematooriumi Tallinna ei mahu.

«Kui keegi teeb enne ära ja ta on normaalne mees, siis oleme valmis selle raha talle andma,» lubas Raudberg. (PM)

Linnaisad on kahevahel

MTÜ Lemmikloomade Krematoorium Kalmistu algatust toetab ka Pirita Halduskogu esimees linnavolinik Mati Eliste.

«Paljud loomaomanikud on krematooriumist huvitatud, sotsiaalne tellimus on olemas. Aga MTÜ tahab suuremaid garantiisid, linnalt lepingut, et linnas hukkunud või hukatud loomad sinna viiakse ja tuhastamise eest ka makstakse,» selgitas Eliste.

MTÜ on pidanud linnaisadega kirjavahetust. Nii volikogu esimees Toomas Vitsut, endine linnapea Jüri Ratas kui kommunaal ameti juhi Ain Valdmanni vastustes leitakse, et tegemist on väga väärt algatusega.

«Põhimõtteliselt ongi hea idee. Asja teeb aga keeruliseks see, et linn peaks võtma endale mingeid kohustusi. See teeb asja keerulisemaks, sest on vaja muuta volikogu otsuseid. Tõenäoliselt sellepärast ongi asi seisma jäänud,» sõnas Vitsut.

Tallinna keskkonnaameti juhataja Tõnu Tuppits märkis, et on lemmikloomaprobleemiga tegeanud üle viie aasta. «Kohaliku omavalitsuse kohustuseks on korraldada oma haldusterritooriumil hulkuvate loomade püüdmine ja hoidmine, samuti koerte registreerimine. Lisaks peame tähtsaks üldist lemmikloomapidamise kultuuri tõstmist ning elanike nõustamist ja teavitamist,» selgitas ta.

Tuppits väitis, et krematooriumi ehitamise idee ei ole talle uudis. Huvi selle vastu on üles näidanud veel paar ettevõtjat.

Tema hinnangul on lemmikloomade tuhastamine samasugune linnaelanikele pakutav teenus nagu on inimese surma puhul krematsioon või kirstumatuse eelne matusebüroo teenus. «Linn ei ole toetanud krematooriumi ehitamist Pärnamäele ega ka erinevate matusebüroode tegevust. Samuti ei garanteeri linn siin tegutsevatele ettevõtjatele ilma avaliku konkursita turgu ega klientuuri. Hea ja vajaliku teenuse leiab linnaelanik ise üles,» sõnas Tuppits.

Samas kinnitas ta, et lemmikloomade krematooriumiteenus on linnas teretulnud. «Kui linn peaks krematooriumide rajamist rahaliselt toetama, sünnib see läbi avaliku konkursi ja vähempakkumise, tänaseni sellist seisukohta aga võetud ei ole,» kordas ta.

Lisa 4.4. 20.04.2007 vaatluspäeval käsil olnud artiklid, mis ilmusid 25.04.2007

Tallinn viivitab loomade krematooriumi rajamisega

25.04.2007

Paratamatult seisab iga loomaomanik kord silmitsi küsimusega, mida oma vana, haige või koguni juba surnud lemmikuga teha. Tegutsevat loomade matusekontorit linnas ei ole, lemmikloomade kauaoodatud krematooriumit samuti mitte, kuigi mitu firmat asjaga aastaid tegelevad.

Õismäe korrusmajas elav Mare, kes tagasihoidlikkusest ei soovi oma perekonnanime lehes näha, meenutab siiani pisarsilmi oma 14-aastase koera Cherry lõppu paar nädalat tagasi.

«Tal hakkasid öösel krambid. Helistasin infotelefonile, sealt soovitati pöörduda hommikul Västriku loomakliinikusse. Hommikul leidsin tuttava, kes meid autoga kohale viis. Arstid vaatasid looma üle ja eriti lootust ei andnud. Lasksin teha eutanaasiasüsti ja jätsin sõbra sinna,» rääkis Mare.

Visiit läks Marele maksma 950 krooni.

Paraku ei öeldud infost Marele, et linnas tegutseb ööpäev läbi loomakiirabi, tarvitseb vaid helistada telefonile 502 3191.

Linnas pole süsteemi

Väikeloomaarstide seltsi presidendi, Valdeku loomakliiniku arsti Valdeko Paaveli sõnul puudub linnas süsteem, kuidas haige või surnud loomaga talitada.

«Linn ei tegele asjaga üldse, hea, et vähemalt koerte kiipimist toetatakse. Kodus surnud looma matmine on probleem, kui pole just oma aianurka, kuhu ka tegelikult ei tohi matta. Seepärast tekibki lubamatuid salamatmispaiku,» märkis Paavel, kes ongi loomakiirabi teenuse pakkuja.

Niisugune iseeneslik loomasurnuaed leiti kevadel Pikakari rannast. Nüüdseks on see likvideeritud, sest rand tuleb suveks suplejaile mõnusaks muuta.

Tallinna keskkonnaameti haljastuse ja heakorra osakonna juhataja, linnaaednik Liis Valgu teatel pole linnal küll lepinguid väikeloomakliinikutega, kuid kliinikud võtavad lootusetult haige koera või kassi vastu. Seal pannakse loom magama ja kliinik toimetab korjuse Jõelähtmesse lemmikloomade kalmistule. Arsti saab kutsuda ka koju

eutanaasiat tegema. Omanik peab maksma lisaks korjuse transpordi ja matmise eest. Kui loomapidaja soovib oma lemmikule eraldi kalmu ja pidulikku matust, on seegi võimalik.

Hukkunud lemmikuid võtab vastu ka MTÜ Loomade Hoiupaik. Teenuse hind on 200 krooni.

Ei saa koera sabast üle

Paljud loomapidajad leiavad, et vaja oleks lemmikloomade krematooriumi. MTÜ Lemmikloomade Krematoorium Kalmistu alustas hoogsalt tegevust enam kui kolm aastat tagasi. Juhatuse liikme Andi Raudbergi sõnul on tehtud uuringuid, korralik äriplaan, peetud kirjavahetust, korraldatud tuluüritusi, aga asi edasi ei nihku.

«Koera sabast üle ei saa, sest linn asja ei toeta. Me tahame olla kindlad, et saame töömahu. Linn aga ütleb, ehitage valmis, siis vaatame. Pole märgata head taht. Samas ei julge ka keegi ütelda, et idee on jama,» sõnas Raudberg.

Idee on luua krematoorium Agro vanasse katlamajasse Botaanikaaiia lähistel. Selleks peaks linn Merkole kuuluva maa välja ostma või vahetama. Ahi maksaks Raudbergi sõnul poolteist-kaks miljonit, selle hankimiseks võtaks MTÜ pangalaenu, aga sellisel juhul peaks linn osanik olema.

Raudbergi väitel kavandatakse lisaks lemmikloomade mälestusmüüri. Avatud on kodulehekülg www.memory.ee, kus loomaomanikud saavad oma lemmikute kaotuse valu leevendada.

«Mul on endal koer olnud ja ma tean, mida tema kaotus tähendab. Paljudes kodudes on loom lausa pereliige,» märkis Raudberg.

Praegu toimetatakse linnas hulkuvad või vigastada saanud loomad AS Teho loomade hoiupaika.

Hoiupaiga juhatuse liige Ainike Nõmmisto sõnas, et iga kuu viiakse Väike-Maarja utiliseerimistehasesse umbes tonn loomseid jäätmeid, kuus hukkub või pannakse magama 30–60 looma. Väike-Maarjasse viib oma loomsed jäätmed ka Tallinna loomaaed.

Lemmikloomade krematooriumit soovib rajada veel üks firma, OÜ Bioextra, kes on samuti juba aastaid selleks tööd teinud.

Valmis suvel käivitama

«Oleme lemmikloomade tuhastamise projektiga tegelnud ligikaudu kaks aastat, uurinud tasuvust, valdkonna õigusakte, turuolukorda ja palju muudki,» ütles OÜ Bioextra juhatuse liige Tanel Kõrvel.

Tema hinnangul ei saa kuidagi rahul olla olukorraga, et Jõelähtme lemmikloomade kalmistu suudab rahuldada ainult veerandi Tallinna vajadusest. «Kuhu satuvad ülejäänud 75 protsenti korjustest?» küsis ta ja vastas ise: «Prügikastidesse, parkidesse, linnalähedasse metsa ja ka rannaliiva sisse, nagu hiljuti juhtus.»

Bioextra kavandab krematooriumi endisse katlamajja Kaera tänavas. Moodsad seadmed kavatseb firma soetada ASilt Termox, need vastavad kõige rangematele Eesti ja ELi nõuetele. Niisuguseid seadmeid kasutab ka veterinaar- ja toiduamet. Kuigi peale loa Bioextra linnalt midagi ei oota, takerdusid nemadki linnavõimude vastuseisu taha.

«Põhja-Tallinna linnaosa valitsuses arutati seda ja suhtuti asjasse süvenemata väga emotsionaalselt – ei mingil juhul. Ometi on tehnoloogia keskkonnasõbralik ja korstnast ei tule muud kui tavalist keskküttesuitsu. Keegi ei julge esimest allkirja anda,» kurtis Kõrvel.

Siiski loodab ta load saada ja juba suvel krematooriumi käivitada. «Sellest võidaksid kõik linlased, mitte üksnes loomaomanikud. Kellelegi ei meeldiks ju, kui tema laps rannaliivast loomakorjuse välja kaevaks. Või kui ta metsas raibe peale satuks. Hea oleks seegi, kui suudaksime ka Lemmikloomade Hoiupaigale teenust pakkuda ja nende muresid kergendada,» lubas ta.

Jõelähtmes asuva loomakalmistu peremehe Tiit Truumaa sõnul kujuneb krematsiooni hind küllalt kõrgeks, sest kütus aina kallineb. See aga pole paljudele taskukohane. Konkurentsi Truumaa ei karda.

Linnaisad turgu ei taga

MTÜ Lemmikloomade Krematoorium Kalmistu algatust toetab ka Pirita halduskogu esimees linnavolinik Mati Eliste.

«Paljud loomaomanikud on krematooriumist huvitatud, sotsiaalne tellimus on olemas. Aga MTÜ tahab suuremaid garantiisid, linnalt lepingut, et linnas hukkunud või hukatud loomad sinna viiakse ja tuhastamise eest ka makstakse,» selgitas Eliste.

MTÜ on pidanud linnaisadega kirjavahetust. Nii volikogu esimehe Toomas Vitsuti, endise linnaeape Jüri Ratase kui ka kommunaalameti juhi Ain Valdmanni vastustes leitakse, et tegemist on väga väärt algatusega.

«Põhimõtteliselt ongi hea idee. Asja teeb aga keeruliseks see, et linn peaks võtma endale mingeid kohustusi. Vaja on muuta volikogu otsuseid. Tõenäoliselt sellepärast ongi asi seisma jäänud,» sõnas Vitsut.

Linn ei taha toetada

Tallinna keskkonnaameti juhataja Tõnu Tuppits märkis, et on lemmikloomaprobleemiga tegeanud üle viie aasta. «Kohaliku omavalitsuse kohustuseks on korraldada oma haldusterritooriumil hulkuvate loomade püüdmine ja hoidmine, samuti koerte registreerimine. Lisaks peame tähtsaks lemmikloomapidamise kultuursemaks muutmist ning elanike nõustamist ja teavitamist,» selgitas ta.

Tema hinnangul on lemmikloomade tuhastamine samasugune linnaelanikele pakutav teenus, nagu on inimese surma puhul krematsioon või kirstumatuse eelne matusebüroo teenus.

«Linn ei ole toetanud krematooriumi ehitamist Pärnamäele ega ka erinevate matusebüroode tegevust. Samuti ei garanteeri linn siin tegutsevatele ettevõtjatele ilma avaliku konkursita turgu ega klientuuri. Hea ja vajaliku teenuse leiab linnaelanik ise üles,» selgitas Tuppits.

Samas kinnitas ta, et lemmikloomade krematooriumiteenus on linnas teretulnud. «Kui linn peaks krematooriumide rajamist rahaliselt toetama, sünnib see avaliku konkursi ja vähempakkumise kaudu, siiani sellist seisukohta aga võetud ei ole,» kordas ta, kinnitades, et asja vastu on huvi tundnud veel paar firmat.

Lemmiku surm

- Tallinlased saavad oma surnud loomad matta lemmikloomade kalmistule, mis asub Harjumaal Jõelähtme vallas, Peterburi tee 18. Tel 603 3149
- Hauakive lemmikloomadele saab tellida FIE Joe Kuuslerilt Tallinnas, Sütiste tee 30. Tel 652 2817, 514 1190
- Jõelähtme loomakalmistu teenuste näidishinnad: kass (ühishaud) 50 krooni, (eraldi haud) 200 krooni; koer (ühishaud) 150 krooni, (eraldi haud) 400 krooni.
- Mitmed väikeloomakliinikud korraldavad lemmiklooma toimetamist kliinikust Jõelähtme lemmiklooma kalmistule, näidishinnakiri: kass (ühishaud) 350 krooni, (eraldi haud) 500 krooni; koer (ühishaud) 500 krooni, (eraldi haud) 750 krooni.
- Loomade Kiirabi pakub teenust, et loomale minnakse koju järele ning viiakse lemmikloomade kalmistule. Teenuse hind keskmiselt 2000–2500 krooni.
- Hukkunud lemmikloomi võtab vastu MTÜ Loomade Hoiupaik. Teenuse hinnaks looma kohta on 200 krooni.

Allikas: linna keskkonnaamet

Krematooriumi ehituseks annetati 150 000 krooni

25.04.2007

MTÜ Lemmikloomade Krematoorium Kalmistu korraldas paar aastat tagasi suurejoonelise heategevuskontserdi Pirita velotrekil ning kunstiteoste oksjoni ja näitusmüügi, kogudes nii raha oma algatuse elluviimiseks.

MTÜ juhatuse liikme Andi Raudbergi sõnul on toona kogutud 150 000 krooni kenasti oma aega ootamas.

«Seda ei tohi me millekski muuks kasutada. Oleme küll kulutanud uuringuteks ja asjaajamiseks, aga raha selleks on tulnud mujalt,» kinnitas Raudberg.

2005. aasta märtsis annetasid 41 kunstnikku vabatahtlikult 60 tööd kunstioksjoniks Deco galeriis.

«Heategevus põhinebki enamasti lõplikult heatahtlikel kunstnikel. Kunstnik annab töö ja temale jääb rõõm. Loodetavasti kõigevägevam märkab ja paneb oma arveraamatusse kirja,» ütles Kunstnike Liidu president Jaan Elken, kes annetas oksjonile 30 x 40 cm õlimaali «Inferno».

Vastutasuks lubas MTÜ, et kunstnike lemmikloomad võetakse vajaduse korral vastu tasuta.

Heategevuslikule näitusmüügile 2005 juunis andsid oma töid 80 kunstnikku. Üks neist skulptor Tauno Kangro mäletab, et annetas sinna 25–30 cm pikkuse pronksbokseri.

«Kõik tundus olema väga aus. Annetuse puhul on alati teatav risk, et raha ei lähe õigesse kohta. Aga ma pole hiljem nende tegemiste vastu huvi tundnud,» sõnas Kangro, kel endal on kodus lambakoera moodi krants.

Seda, et kontserdi ja kahe kunstimüügiga saadi kokku vaid 150 000 krooni, peab Elken normaalseks.

«Kinkehinnad on alati madalamad. Ja seal oli ka väiksemaid töid, näiteks graafilisi lehti. Heategevusoksjonil saab ostja väärt teose palju odavamalt kätte,» selgitas Elken, kel endal pole koera kodus olnud.

Raudbergi väitel kaht krematooriumi Tallinna ei mahu.

«Kui keegi teeb enne ära ja ta on normaalne mees, siis oleme valmis selle raha talle andma,» lubas Raudberg. (PM)

Lisa 5 Intervjuu vaatlusaluse ajakirjanikuga A 25.04.2007

Milliseid andmebaase sa kasutad?

Andmebaase?

Näiteks linnavalitsuse dokumendiregistrit ...

Seda kindlasti. Linnavalitsuse dokumendiregistrit, siis muidugi BNS-i vaatan, meilidest eelinfot. Muidugi, nagu sa nägid, ma kustutan enamuse meile ära.

Aga mingeid internetilehekülgi, mida regulaarselt vaatad, et kas sinna on tulnud mõnd uudist?

Postimees online ja Päevaleht online. BNS ikka põhiliselt, päeval löön paar korda ikka ette.

Kust sa saad uute teemade jaoks kõige rohkem infot?

Koguaeg peavad silmad-kõrvad lahti olema. Juhuslikest vestlustest või linna dokumentidest, linnavolikogu või linnavalitsuse istungite plaanist. Tavaliselt vaatan ikka ette, mis seal tulemas on.

Kas esitad linnavalitsusele ka teabenõudeid?

Mina ausalt öeldes ei olegi seda teinud. Aga kui ma pöördun nende poole telefonitsi või saadan lihtsalt kirjaga küsimused ... kuidagi olen ikka kätte saanud. Ja Tallinna toimetuse juhataja saadab ikka teemasid. Eks mul on mingi oma võrgustik ka. Vahel tuttavad ütlevad, et kuule kirjuta sellest. No ja see koerte teema tuli ju ka samamoodi. Käisin sõbrannal külas ja ta rääkis, et on oma vana koeraga nii hädas, et vist hakkab varsti surema, mis ma temaga siis teen. See läks algul teisele poole metsa, selles mõttes, et iga uue jutuajamisega sai uue suuna asjale.

Kui palju sa tavaliselt ühe artikli jaoks eeltööd teed, enne kui hakkad allikatele helistama?

Mina tahan ikka endale ise asja selgeks teha. Mis ma allikale helistan, kui ma ei oska küsidagi. Tavaliselt löön Postimehe või Neti otsingusse sisse, vaatan, kus sellest on juttu olnud. Vahest on ju mõned teemad linnavalitsuse otsuste põhjal, mõnikord loen ka seaduseid ikka enne. Koerte puhul ka vaatasin, et kas linna heakorra eeskirjades ei

ole midagi öeldud koerte matmise kohta. Ei ole tõesti. Üritan ikka endale enne asja selgeks teha, et teaksin mida küsida. Mõne asja puhul ütlen ka allikatele ära, et ma ei tea sellest teemast mitte midagi. Mõne asja puhul võtaks see hirmus palju aega, enne kui ma selle endale selgeks teen. Aga ma olen ikkagi selline vana kooli inimene, et tahan enne selgeks saada, mis see on, millest kirjutan. Teinekord ongi nii, et hoopis mingi muu pööre tuleb.

Et ei ole nii, et saad uudise kohta vihje ja hakkad kohe allikatele helistama?

Teinekord on ikka nii ka, kui ma asjast ise enne midagi tean. Teinekord teeme ka neid lühikesi “Miks?” küsimusi. Näiteks on probleem, et bussi aknad ei paista läbi. Ühel päeval sõitsin pika bussiga, 28 akent oli. Kaks akent ees ja taga ainult paistsid läbi, ülejäänud olid kõik udused. Spetsialistid seletavad, et tihendi vahele läheb õhk ja nad ei ole suutnud sellega midagi teha. Helsingis ei tohi sellist asja lasta liinilegi. Seda ma ei olegi jõudnud praegu ära teha. Mul on palju asju niimoodi pooleli ja mõtteid.

Oma lugude puhul annad sa lugejale päris palju taustainformatsiooni. Kust sa selle võtad – kas allikad on rääkinud, kolleegid, varasematest lugudest, enda mälust vms?

Siin oleks nüüd vaja mingeid näiteid ... Aga elukogemus on ka ju. Mina olen ju nelikümmend aastat Tallinlane olnud, mõnikord tead ka ju, mis on toimunud näiteks kolmkümmend aastat tagasi. Aga noored ju ei tea, neil ei ole seda mälu. Eks see on see ajalooline mälu.

On sul ka selliseid allikaid, kelle puhul sul on juba nõ kasutusharjumus tekkinud? Et sa tead, et sul on mingi kindel teema ja automaatselt helistad sellele allikale?

Päris sellist võrgustikku ei ole. Aga loomulikult, kui on keskkonnateema, siis helistan keskkonnaametile või siis vastava valdkonna abilinnapeale. Aga koerte puhul ei olnud kellelegi helistada. Sõtnik oli juba riigikokku läinud. Ma saatsin talle kirja küll, aga ta ütles, et tema ei mäleta, et ta oleks selliseid asju lahendanud. Eks helistan ikka sellele, kes vastutab ja teab. Ja muidugi jah, loomade puhul helistan ikka Mati Kaalule või psühhiaatria puhul ... ma tunnen Jüri Ennetit ise. Vahel kiputakse teda ka liiga palju ekspluateerima.

Ütlesid, et sul ei ole kindlat võrgustikku tekkinud. Aga kui töötasid maakonnalehes, kas seal oli sul oma kindel allikate võrgustik?

Maakonnalehes lävisin ma rohkem riiklike asutustega – riigikogu, valitsus. Nüüd on vastavad linna asutused.

Riiklike asutuste puhul oli ka selliseid allikaid, kellega olid paremad suhted, kellega olid sina-peal?

Oli ikka. Peamiselt olid need pressiesindajad.

Kas see üleminek maakonnalehest üleriiklikku oli raske ka, kuna sa ei saanud oma vanade allikatega jätkata, vaid pidid hakkama uusi otsima?

Eks ta mingi elumuutus oli ikka. Aga eks ma tahtsin maakonnalehest nagunii ära tulla, kuna töötasin tegelikult ju ikkagi siin Tallinnas. Nii ei saanud oma tööle tagasisidet, ei olnud igapäevast suhtlemist kolleegidega. Siis ma kirjutasin üle-eestilisi teemasid. Nüüd on lihtsam.

Kuidas sa ise kõige rohkem inimestega suhtled – telefonitsi, meilitsi, näost-näku?

Eks see oleneb muidugi teemast. Täna näiteks kirjutasin vabaõhumuuseumist, oleksin võinud ka lihtsalt pressiesindajale helistada ja küsida, mis neil toimub. Aga hoopis teine asi on ikka oma silmaga seal käia ja näha. Teinekord ma olen isegi intervjuu ka teinud telefoni teel, aga siis peaks seda inimest juba varasemast ajast teadma.

Pigem siis väldid pikemaid intervjuusid telefoni teel?

Pigem väldin jah. Lühikesed kommentaarid võib küll telefonitsi küsida. Kuigi selle loomade loo puhul käisime ju ainult kalmistul kohal, kuigi sellest on ainult üks väike lõik. Ülejäänu sain kõik telefoni teel.

Ent kuidas suhtud meilisuhtlusesse?

Paljud tahavadki meili teel. Nojah, selle loo puhul sai ka meilitsi suheldud. Meili teel on muidugi kindlam. Eks see on ka mu oma viga, et mul seda pealtkuulamisaparaati telefoni küljes ei ole. Teinekord võid ka eksida, eriti kui on mingi konfliktne või terav probleem. Siis võidakse öelda, et ma pole sulle seda rääkinud. Kuigi minul pole seda juhtunud. Meili puhul on aga tõestusmaterjal olemas. Siin ka oli ju see kohtuasi keskfraktsioon vs Toomas Tõniste. Eks see oli tegelikult ka Postimehe vastu, kuna Tõniste ütles, et tema pole niimoodi öelnud. Aga meie ajakirjanikul ei ole ju alles seda vestlust, mis toimus poolteist aastat tagasi. Nad küll ei süüdista Postimeest, aga

kohtusaalis olles jäi selline mulje. Muide, kohtuasjade puhul peab muidugi kohal käima.

Mis on meilisuhtluse miinused?

Allikad jätavad mõnele küsimusele lihtsalt vastamata, nagu sel päeval oli. Ja ma ei saanudki sel päeval linnaaednikku kätte enam. Siis saatsin õhtul uue meili ja siis tuli automaatne vastus, et tema on puhkusel. Meilitsi on muidugi selles suhtes hea, et siis on sul see materjal kohe olemas.

Meilitsi on ka see probleem, et loomade loo puhul oli sul küll aega, aga kui oleksid pidanud loo järgmise päeva lehte tegema ja linnaaedniku vastus olekski jäänud tulemata ...

Siis oleks kirjutanud, et Sõtnikut ei ole, Ratast ei ole, Tupits on Hiinas, seetõttu ei õnnestunud linnalt ammendavat vastust saada.

Nad jätavad lihtsalt osadele küsimustele vastamata. Ma saan ka ametnikust aru, nad ei saagi kõigele vastata.

Aga pressiesindajate kaudu sa ei suhtle?

Oi, linnaga on raskusi. Läheb aega ja nad ei vasta lihtsalt. Siis kui ise tagasi helistad, siis suunatakse mind jälle kellegi teise juurde edasi. Rästale ma saatsin küsimused juba kolmapäeval, kaks päeva hiljem saatis ta alles keskkonnaametisse edasi. Väga harva, kui nad kohe kiiresti reageerivad.

Kas nende puhul siis nii ei saa, et nad ise hangivad ametnikult selle vastuse ja saadavad sulle edasi?

Nii ei ole. Nii oleks ju väga hea. Me peame muidugi ise selle asja kuidagi paika panema. Ma tean, et kolleeg saadab linnale teabenõudeid, aga nende ootamiseks ei pruugi alati aega olla. Sest teabenõudele võib ju vastata ma ei tea kui pika aja jooksul.

Pressiesindajatest rääkides. Hommikul kustutasid sa ka automaatselt terve hulga pressiteateid ära. Kui palju need ajakirjanikku lämmatavad?

Kellelegi on neid kindlasti tarvis. Kunagi ma jätsin neid ka alles mõttega, et kunagi äkki kirjutan. Nüüd olen neid tagantjärele juba blokkide kaupa maha võtnud. Nüüd ma vaatan juba, et mis on realistlik. Lõõn juba ilma lugemata neid maha.

Eks tuleb ikka valida. Mul olid vanasti sellised ilusad teemade märkmikud, kuhu tõesti panid teema kirja ja võib-olla alles aasta pärsit võtsid selle teema käsile. Said kas või mingist pressiteatest mingi mõtte ja panid selle kohe kirja. Oletame, et on olemas Rohelise Konna Ordu, täitsa põnev, teinekord võib ju millegagi seoses sellest kirjutada. Nüüd ma ei ole tõesti enam täitnud seda märkmikku.

Pärnus oli meil rubriik "Pärnust päri". Siis kirjutasin märkmikku üles täitsa huvitavaid inimesi, kelle kohta ei usukski, et nad võiksid Pärnust olla. Neid oli mul terve rida.

Sina mäletad ka nõuka-aega, kus oli ainult kaks varianti allikate kätte saamiseks – kas õnnestus lauatelefonilt kätte saada või tuli inimesele ukse taha minna ...

Jah, kuidagi sai ikka telefonitsi ka kokku lepitud. Ma mäletan seda lugu, et detsembris sai kaugekõnede plaan otsa. Siis me mõtlesime, et mis me siis nüüd teeme, teeme akna lahti ja karjume "Mis teete seal?". Ausalt öelda mina ei tea, kuidas me tegime. Ei olnud mobiili, ei olnud diktofone. Muidugi aega oli ka rohkem, ei olnud nii, et iga päev on lugu. Seda ei saanudki olla, sest kõik tahtsid ju kirjutada, kõik tahtsid honorari saada. Siis oli nii, et üks päev leppisid kokku, teine päev sõitsid kohale. Tempo oli ikka teine ja rahvast oli ikka rohkem.

Kas uudiste kvaliteet oli tänu sellele aeglasema tempole ka teine?

Lühiuudised võeti ikka ETA-st. Mina ei olnud uudisteosakonnas. Aga ma tean, et suurtes ettevõtetes olid informatorid, kes teatasid kohe, kui mingi pisike asi on, kas või mingi punalipp pandi kuskile üles. Siis oli ju ka väga palju neid tööliskirjasaatjaid. Neid ju väga tõsteti esile. Mina tulingi Õhtulehte kirjade osakonda ja siis oli kirjasaatja ikka nii püha loom, et talle tuli vastata, ükskõik kui lolli kirja ta saatis toimetusse. Või siis saata kiri rajooni täitevkomiteesse lahendamiseks.

Kui agarad praegu lugejad on ajakirjanikule helistama ja uusi teemasid pakkuma?

Ei tea ... need tõrjuti eemale ju mingil ajal. Mingil ajal ei olnud ühtki kirjasaatjat, ei olnud ühtegi lugejakirjade külge sellel ülemineku ajal. Nüüd tahetakse seda süsteemi jälle juurutada. Aga tõesti, viimasel ajal ei ole üldse olnud neid.

Loomade loo puhul kogunes sul ikka väga palju allikaid. Kui palju sa infot kogudes mõtled selle peale, et sa ära ei upuks selle info sisse või kogud pigem siiski rohkem infot, et oleks valikuvõimalus?

Pigem ikka rohkem. Ma kardan, et ma midgi olulist maha magan. Mul on see viga, et vahel räägime lindi täis, aga see on juba kuskil sada või kakssada rida, aga kui lehte pääseb kolmkümmend rida. Pigem ma kardan, et midagi olulist jääb tegemata. Ja mõte ikka koguaeg töötab, et kas sellest on miskit kasu või kuidas seda kasutada.

Kui sa hakkad kogu kogutud infost vajalikku välja sorteerima, kui palju sa mõtled siis sellele, et allika kaitsmise või hoidmise huvides sa mõnda tema lauset ei kasuta artiklis?

Selliseid teravaid lugusid polegi vist viimasel ajal olnud. Seda ma mõtlen küll, et ... kas või selle koerte loo puhul keegi hoiatas mind, et Valdeku Paavel on väga täpne. Siis ma vaatasin oma märkmikust igaks juhuks üle, et kuidas ta mulle ikka ütles. Ei pannud tema lauset otsese kõnena, kohendasin seda veel viimasel hetkel. Tõepoolest, et ei oleks temal pahandusi. Ta ju ütles, et linnal puudub see süsteem.

On tulnud ka ette, et oled allikaid valesti tsiteerinud?

Kas just valesti tsiteerinud, aga mõnikord olen mõned ametid või nimetused valed pannud. Häbi tunnistada, sest ise ju tegelikult tead, kuidas on õige. Kui ma tulin just Tallinna toimetusse, siis oligi. Ma ju tean neid kõiki tegelasi veel sellest ajast, kui ma Õhtulehes töötasin. Ja ma panen ühe mehe haridusameti juhatajaks, kuigi ma tean, et ta on sotsiaal- ja tervishoiuameti juhataja. Hommikul ei usu oma silmi – mina pole teinud! Aga kui oma toimetamata loo üle vaatasin, siis tõesti, mina tegin.

Kui palju on toimetajad sinu lugusid kohendanud mitte sobivas suunas?

Toimetaja on jah vahest ära rikkunud küll. Viimasel ajal küll ei ole, nad on kõvasti koolitust saanud. On vahest olnud jah, siis ma hommikul ikka hirmuga vaatan. Siin ükskord oli, kui toimetaja võttis jutust ühe sõna maha ja lausel oli hoopis teine tähendus siis. Tühine asi, aga tegelikult andis väärinfot.

Kas kirjutamise ajal on ka toimetaja sul sabas ja soovitab midagi lisada, midagi muuta, näiteks mõne allika identifitseerimiseks mingit tausta lisada?

Ei, toimetajaga ma ei suhtle enne loo ära andmist üldse. Pigem pärast.

Aga Tallinna uudiste toimetuse juhatajaga pead loo tegemise ajal nõu?

Temaga küll. Nüüd ta ka tahtis, et ma ikkagi selle kalmistu mehe kohta ka kirjutaksin, siis ma panin sellest ka pisikese lõigu, kuigi see ei puutunud otse teemasse. Tema annab muidu küll nõu ilusti.

Kui sa hakkad lugu tegema, kas sul on juba alguses mingi nimekiri ees, et millisele allikale millal helistad?

Ei, ma ikka vaatan, kuidas ta edasi kerib. Ja teinekord tuleb inimesele, kellega algul rääkisin, tagasi helistada, kui ei osanud alguses mõnda asja küsida. See vist ongi see loomingu küsimus. Eks ta ikka natukene loomingu töö on, ega ta päris kästiöö ei ole.

Ent kas lugu kirjutades tõstad nt mõne prominentsema allika loos ettepoole, et lugu atraktiivsemaks teha?

Ei tea, see on ikka nii, kuidas loomeprotsess nõuab. Rohkem oleneb ikkagi sisust. Prominentsus küll oluline ei ole.

Kas allikale helistades on sul kindlad küsimused, mida teada tahad, või lased pigem allikal vabalt rääkida?

Ikka vabalt. Eks mul endal ka mingi siht olemas, mis ma teada tahan. Oleneb, mis ta räägin, sealt küsin edasi. Seepärast tahangi inimestega ikka intervjuud teha, ma ei taha meilitsi. Ühest küsimusest kasvab teine välja ja see intervjuu võib minna küll segaseks, ei ole korrektset järjestust. Kui ma saadan meiliküsimused, siis nad oleksid juba loogilises järjestuses. Aga kui ma inimesega räägin, siis läheme mitu korda tagasi alguse juurde, vahepeal räägime kõigest muust ja pärast vaatan, kui palju sellest muust loosse sisse läheb.

Kui palju sul aknalugude puhul keskmiselt allikaid on?

Kui palju peab olema? Kaks vähemalt (naerab).

Ütleme siis nii, et kui paljuga sa suhtled ja kui palju neist tegelikult lehte jõuab?

Enamasti ma ikka ei raiska, teen ratsionaalselt. Kui just keegi ei ole midagi üleliigset rääkinud. Ega ma ei ole neid allikaid lugenud. Aga noh, ühega küll ei saa. Vahest saab ka, aga siis tahaks ikkagi vaadata, kas keegi on varem selle teema kohta midagi öelnud või meenutada midagi. Näiteks selle põlistallinlaste loo puhul tegingi ainult Kuuskemaaga.

Vitsut oli ka.

Ei, Vitsutit ma ei saanud kätte ja ma leidsingi selle kuskilt pressiteatest, et Vitsut on selle idee heaks kiitnud. Eks ta on ka allikas, mitte küll vahetu. Ikkagi kui võimalik, siis ühega ei piirdu, eriti kui on konfliktne teema.

Kuid konfliktide puhul kuulad ära ühe osapoole, siis teise. Aga kui teine viskab esimese kohta veel mingi süüdistuse, kas helistad siis ikka esimesele tagasi?

Tõenäoliselt küll jah, aga mul nüüd ei meenu. Aga nüüd selle loomade loo puhulgi oli ... seal küll ei süüdistatud kedagi, aga Kõrveliga suhtlesin ma küll mitu korda. Aga ikka, kui midagi jääb õhku rippuma, siis küsin üle või siis hoopis mõne kolmanda isiku käest.

Kas oma lugusid saadad üle vaatamiseks?

Kui keegi lausa küsib, siis küll. Või kui ma ise tunnen ennast ebakindlalt. Mõne puhul, kes on väga pealetükkiv, saadan ainult tema lõigu. Aga näiteks Tuppitsale saatsin loo mustandi, et ta näeks, milles linna süüdistatakse. Ta oli väga tänulik. See oli mu oma initsiatiiv. Kõrvel palus näha. Tema oli rahul ja lisis ühe lause.

Aga kui on selline inimene, kes hakkab väga lugu ümber tegema?

Aga ma olen hoiatanud, et ... näiteks ühe reportaaži puhul ütlesin, et see on minu nägemus, ärge teie seda puutuge. Tavaliselt mul ei ole väga suuri parandusi olnud. Aga kui on arukas inimene, siis on isegi hea, et ta üle vaatab. Kui ma tõesti ajan vahelduvvoolu ja alalisvoolu segamini, las ta siis parandab.

Kas sa oma sissetulevaid meile mingil moel ka sorteerid?

Ei, ei näe vajadust. Seda pahna on seal küll juba palju. Ma olen vahel neid küll hoidnud, aga mõnikord läheb süda täis ja siis ma kustutan neid pakkide kaupa ära.

Kui pikalt sa planeerid oma lugude tegemist ette? Näiteks, kas sa praegu tead, mida nädala pärast teed?

Vaevalt küll, aga mul on ikka paar mõtet ees. Vabaõhumuuseum, siis on mul selle arstiga isikulugu kirjutamata, siis see Pelgulinna seltsi lugu. Mul on vahel märkmikku ette kirjutatud, aga praegu vist ei ole. No kui on mõni sündmus ette teada, siis oleneb, kas ta jääb minu peale. Eks ma vaikselt nohistan, kuna olen osalise tööajaga. Pinge on natukene teine kui täiskohaga reporteritel.

Kui palju sa kolleegidega lugu tehes nõu pead?

Eks ma olen rohkem selline omaette nokitseja. Vahel tehakse siin mitme peale lugusid, aga mina kuidagi ei oska seda. Ma olen individualist. Aga aru pean ikka. Tavaliselt on Tallinnas väga palju juba samast asjast varem kirjutatud. Sellestasast

lemmikloomakalmistust on korduvalt kirjutatud. Üks kolleeg jätkas just teemat, millest mina juba mineval aastal kirjutasin. Sellist asja ei ole, et kui olen ühel teemal kirjutanud, siis koguaeg ainult mina kirjutangi.

Täna andis kolleeg mõtte, et kirjutada sellest, et inimesed käivad kalmistutel oma koeri situtamas.

Kui palju sa ise lugu tehes mõtled sellele, kuidas allikate valik võib uudise sisu mõjutada?

Ma ei arva, et ma seda eriti mõtlen. Mida sa täpsemalt silmas pead?

Kui sul on näiteks vaja loosse ühte koolidirektorit, siis see, kelle sa valid, võib mõjutada uudise üldpilti.

Märt Sultsi näiteks jah (naerab). Tema on selline ekstravagantne, temast hoitakse eemale.

Ma ei tea, kas ma väga sellele mõtlen. Ma küsin vastu: mis on ajakirjaniku töös looming ja mis on käsitöö? Loomingut peab ju ka ikkagi olema, kuigi ajakirjanike liitu ei peeta loomeliiduks.

Lisa 5.1. Vaatlualuse A poolt 16.04.2007 uurijale saadetud elektronkiri

Tere taas!

Võib-olla tahad teada, kuidas ma töötan. Tavaliselt soovin inimestega silmast silma kohtuda ja rääkida ka paljust muust, kui just sellest, mida hetkel konkreetselt vaja. Tahan probleemi endale selgeks teha, aga vahel võtab see jube palju aega, mida tänapäeva tempo puhul ju liialt pole.

Niisiis eelistan inimestega silmitsi vestelda. Vanasti sai jutu iva märkmikku kribitud (muide, mul on kõik märkmikud alates aastast 1960 alles) ja palju meelde jäetud. Nüüd läheb enamasti kõik diktofoni peale, sest mälu ei pea enam kinni. Kardan eksida ja detaile unustada. Siiski on märkmik käepärast, kuhu kirjutan nimed ja arvud.

Kõigepealt lõõn siis kogu jutu diktofonilt arvutisse, see käib üsna algeliselt - kõrvaklappidega ja linti edasi-tagasi kerides. Tavaliselt on materjali 4-5 korda rohkem kui vaja ja see on üsna segiläbi kirjas. Prindin algteksti välja ja loen seda mitu korda, et leida algus ja ots - mis tähtis ja mis mitte. Seejärel munen natuke ja näe imet - saangi otsa peale. No edasi läheb juba kõik lobinal. Vahel tõstan algtekstist mõne lõigu õigesse kohta, vahel aga kirjutan jutu täiesti uuesti, muidugi fakte ja sõnastust kasutades. No ja lõpuks kobestan teksti veel ja kui vaja, küsin midagi lisaks (boxi või lisaarvamust). Vahel saab ülejäänud materjalist veel teise loo.

Enamasti pole aga aega kohale minna ja siis tuleb telefonitsi suhelda. Pealtkuulamise aparaati mul ei ole, niisiis kribin kõik paberile ja lõõn ruttu sisse, et meelest ei läheks. Tavaliselt tuleb leida eriarvamusi, vastakaid seisukohti, millest pärast tuleb lugejale söödav supp keeta. Maike Parve lugu oli just niisugune, nagu algul kirjeldasin. Ka temaga vestlesime maast-ilmast, enam kui tunni. Olin ise kunagi sünnitusmajas pikemalt sees, nii oli hea olusid võrrelda, see muutis ka vestluskaaslase avatumaks ja jutuajamise südamlikumaks.

Linnavolikogus istusin terve õhtu, kuulasin kõnesid, tegin intervjuusid. Hoidsin igasugustele märkustele kõrvad lahti. Kuna reportaažis saab lasta fantaasial vabamalt lennata, siis oli seda mõnus kirjutada. Intervjuud lõõn arvutisse ja printisin välja, samuti Ratase ja Savisaare kõned. Ma tahan, et mul oleks kogu materjal paberkandjal silma all (vanainimese komme), siis ma oskan seda haarata ja sellest looks vajaliku leida. Kui järje peale saan, läheb asi juba ludinal.

Talentide linna idee (9. jaan. riigipühaks) sain samalt istungilt ja kirjutasin ise ära. Miks?-ile vastas linna personalijuht, seda tuli ainult pisut redigeerida. Linnaloomade loo idee algas mõttest, et varsti algab põtrade linnatungi aeg, sest emapõdrad hülgevad oma mullused vasikad ja need lollikesed eksivad linna. Sain P-Eesti häirekeskusest statistika loomade sattumise kohta linna. tuli välja, et põdrajooksuni on veel aega. mõtlesin siis, et räägin nende meestega, kes loomi päästmas käivad. neil on ju ekstra selleks sisustatud auto. Sealt sain teada, et just sel hommikul olid nad hülgepoega päästmas käinud. Käisime koos fotograafiga depoos. Lindistasin meeste jutud. Pärast rääksin Loomaaiaga. Hülgest nad pilti teha ei lubanud. Lõin jutu arvutisse ja tegin loo peaaegu valmis, kui selgus, et järgmiseks päevaks ei mahu. Järgmisel päeval nagu õnneks jälle üks väljakutse hülge juurde. Suhtlesin veel häirekeskuse ja Loomaaiaga ja saigi lugu, nii nagu nägid.

Lisa 6 Ajakirjaniku B artiklite süvalugemine

Tallinnas tegutseb meistermuukijatest vargajõuk

Kas ajakirjanik ongi teemast teada saanud anonüümselt allikalt, kes artiklis enda juhtumist räägib? Kui ei, siis kuidas on leidnud anonüümse allika? Miks on allikas jäänud anonüümseks? Millele tuginedes väidab ajakirjanik neljandas lauses, et ASSA lukud on Eestis müüdavatest ühed turvalisemad?

Kas ajakirjanik on anonüümse Vello jutule ka politseist kinnitust küsinud? 12. lauses mainib ajakirjanik, et Vello kodus käinud politseiekspert ei leidnud mingeid muukimise jälgi. Kas Vello on seda vahendanud või on ajakirjanik sellele väitele ka politseist kinnitust küsinud?

18. lauses on tsiteeritud Põhja politseiprefektuuri varavastaste kuritegude talituse komissari Toomas Jervsonit, kelle tsitaadist võib välja lugeda, justkui ei teaks politsei, kuidas vargad lukke nii meisterlikult avavad. Artikli ilmudes tõid aga juba esimesed kommentaatorid internetis ära mitmeid linke lehekülgedele, kus õpetatakse lukke jälgi jätmata avama. Kommentaatorid avaldavad imestust, et kas tõesti pole politsei sellistest meetoditest teadlik. Kui ajakirjanikul oleks olnud vastav eelteadmine, oleks ta saanud sel teemal ka politseile küsimusi esitada.

19. lauses on öeldud, et korteriomanikud, kelle ukسلukul pole muukimise jälgi, võivad kindlustusega raskesse olukorda sattuda, ent ei täpsustata, miks. Siin oleks võinud peituda artikli teine alateema – kindlustus ei hüvita kahjusid, kui vargusest ei ole jäänud muukimise jälgi. Samas on sama artikli kommentaarides väidetud, et kindlustusleping nõuab kindlat tüüpi lukkude kasutamist ning kui see tingimus on täidetud, ei saa kahju hüvitamisest keelduda. Seega, millele tuginedes ajakirjanik 19. lauses öeldut väidab ja kas ta on sellele küsinud kinnitust kindlustusfirmadest? Viimases lauses räägib Eesti Lukusseppade Liidu (artiklis kirjutatud Lukkuseppade) president Aivar Piirisild, kelle sõnul tuleb muukimistunnusteta lukku laboris mikroskoobiga uurida. Kui tõenäoline on aga selliseid jälgi leida ja kui sageli sellist protseduuri tehakse?

Kaitseväge ähvardavad kopsakad rahanõuded

Kust on ajakirjanik saanud teada kolme kaitseväelase rahanõudest? Et artiklist on näha, et ajakirjanik on kasutanud anonüümset allikat ("Postimehe andmetel"), võib küsida, kas ehk see anonüümne allikas andis ajakirjanikule teemast teada või luges ajakirjanik seda nt kohtudokumentidest. Mis staadiumis hagi arutamine kohtus on?

Artiklis ei võta kordagi sõna kolm kaitseväelast, kes on rahanõude esitanud, küll aga räägib nende advokaat. Advokaat viitab kaitseväeteenistuse seadusele – kas ajakirjanik on ise seadust vaadanud ja advokaadi interpretatsiooniga nõusse jäänud? Kas kuuendas lauses viidatud Eesti Päevalehe uudis oli ajakirjanikule lihtsalt meelde jäänud ja ta otsis selle üles või meenutas seda talle mõni allikas või kolleeg? Kas ajakirjanikul oleks olnud võimalik üle arvutada, kas kaitseväelaste nõutav rahasumma on põhjendatud, st kas kaitseväelaste arvutused on olnud tõesed?

Miks on ajakirjanik esmalt esitanud just kaitseväelaste advokaadi argumendid, seejärel ROKi esindaja vastuargumendid?

Miks on ajakirjanik tuginenud anonüümsele infole, öeldes, et kolme kaitseväelase näol on tegu sõjaväeluure töötajatega. Kui meeste nimed on artiklis niigi välja toodud, miks on nende amet siis saladus? Kust sai ajakirjanik teada meeste nimed?

Siinkohal tuleb ära märkida, et samal päeval kirjutas ajakirjanik sel teemal Postimehe arvamusküljel ka repliigi, millest võib saada aimu, miks oli oluline välja tuua kaitseväelaste amet (*Veelgi pentsikum tundub kaitseväelaste nõue selles valguses, et väidetavalt on tegemist Eesti sõjaväeluurajatega, kelle teenistus Afganistanis oli palju rahulikum ja ohutum kui kümnetel tavalistel jalaväelastel, kes pidid tollal ja peavad ka praegu veetma ööpäevi lagedas kõrbes ning tunde vaenlase kuuli rahe all. Aga need mehed riigilt tagantjärele sadu tuhandeid ei nõua.* Postimees, 7.05.2007.).

Mis taotlustel on ajakirjanik viidanud kaitseväelaste advokaadile kui Pae tänava pommimehe kaitsjale?

16. lauses viidatakse võimalusele, et ka teised missioonides ja välislähetuses käinud sõdurid võivad hakata taolisi rahanõudeid esitama, samuti välislähetuses ületunde teinud riigiametnikud (18. lauses). Kas nende ligikaudset arvu oleks olnud võimalik kindlaks teha, et näidata selle ohu mastaapi, mis võib kolme kaitseväelase võidu korral juhtuda?

Politseinikud ootavad kaitseväe kalmistul pronkssõdurit

Antud artikkel on huvitav näide sellest, kuidas kommentaaridest keelduvate allikate põhjalt saab kirjutada uudise. Esimene küsimus on – kust on tulnud idee artikli kirjutamiseks? Ajakirjanik viitab, et kuna on möödunud nädal sellest, kui kaitseminister Jaak Aaviksoo teavitas Tallinna linnavalitsust Tõnismäe väljakaevamiste alustamisest, on pronkssõduri eemaldamiseks oodata lähiajal esimesi samme. Kas see väide eeldab lugejalt mingit lisateadmist? Kas kuskil on varasemalt välja käidud, et nädal peale Aaviksoo teadet hakkab monumendi juures midagi toimuma?

Märgiks monumendi eemaldamise algusest on peetud seda, et kaitseväe kalmistul patrullivad kaks politseinikku. Kes ajakirjanikule sellest teatas, kust teadis ta minna kalmistule seda kontrollima (või saata fotograafi)? Et ajakirjanik käis kalmistul ise kohal, võib oletada sellest, et ta tsiteerib üht kalmistul patrullivat korraldajat.

Viiendas lauses viidatakse kaudselt anonüümsele allikale – “Postimehe andmetel” ei alustata väljakaevamisi kohe, vaid lähapäevil. Kes on olnud selle info allikas ja miks on see info jäetud anonüümseks? Kui usaldusväärne on see info?

Kuuendas ja seitsmendas lauses (ning teiste allikate puhul ka edaspidi) on ajakirjanik Aaviksoo mitte kommenteerimisega andnud siiski lugejale infot hetke õhustiku kohta – ehkki üleval on palju küsimusi, ei anta neile veel vastuseid. Üheteistkümnendas lauses annab ajakirjanik tähenduse ka sellele, et kaitseminister jättis ära paaripäevase Šotimaa-visitide, tehes sellest järelduse, et lähiajal “on Kaarli puisteel oodata tõsisemaid sündmusi.”

Aaviksoo viitab oma tsitaadis (8.-9. lause) siseministriumile, ent ajakirjanik ei ole seal kommentaare küsinud.

Kümnenda lause info pärineb kas eelnevatest uudistest või pressiteadetest. Miks ei soovi Põhja politseiprefektuuri pressiesindaja öelda, kui palju politseinikke üle Eesti on Tallinnasse koondunud (13. lause)?

Ka 12. lauses annab ajakirjanik edasi anonüümset informatsiooni – “/.../ Postimehele on väidetud, et vähemalt osa Venemaalt tulnud liikumise Naši aktivistidest on ennast

sisse seadnud Toompuiesteel Meriton Grand Hotell Tallinnas, mis asub pronkssõdurist vaid paarisaja meetri kaugusel.” Kas ajakirjanik küsis ehk ka hotellist järgi, kas viimstel päevadel on vene kodanikke end hotelli registreerinud? Samuti tekib küsimus, kust pärineb info Eesti politseinike majutamise kohta.

Mingisugusegi info edastamiseks on ajakirjanik kasutanud Kanal 2 uudiseid ja Aaviksoo esinemist saates. Samas, Kanal 2 asub Postimehega ühes majas ja kuulub samasse meediakontserni, kas ajakirjanik poleks saanud teada, kust telekanali info pärineb ja sellele ise kinnitust küsida? Et uudistesaaade läheb eetrisse õhtul kell 19, võis see info jõuda artiklisse viimasel hetkel ja sellega võib olla ka seletatav, miks ajakirjanik pole ise sellele infole kinnitust otsinud.

Lisa 7 Ajakirjaniku B analüüsitud artiklid

7.1. Tallinnas tegutseb meistermuukijatest vargajõuk

11.04.2007

(1) Politsei (VI) hinnangul võivad Tallinna kesklinnas tegutseda korterivargad (VI), kes avavad ka kõige keerulisemaid lukke, ilma et jätaksid sellest mingeid märke. (2) Kohati on vargad lahkudes ukse koguni uuesti lukku keeranud.

(3) Postimehele on teada inimene (AA), kelle kesklinnas asuvasse korterisse on viimase kolme nädala jooksul koguni kahel korral sisse murtud, ilma et sellest oleks kahele korterit kaitsvale ASSA turvalukule mingeid muukimise jälgi jäänud.

(4) ASSA lukud on keeruka konstruktsiooniga ja Eestis müüdavatest ühed turvalisemad.

Vargad tulid tagasi

(5) Vello (nimi on muudetud, kuid toimetusele teada – toim) sõnul murdi esimest korda tema koju sisse märtsi keskel, mil öösel korterisse tunginud vargad võtsid kaasa kokku umbes 80 000 krooni eest asju, sealhulgas rahakoti dokumentidega, ehteid, portfelli ning riidekapist mantleid.

(6) «Ma ise magasin samal ajal ning panin alles hommikul ärgates tähele, et midagi on valesti,» rääkis Vello.

(7) Paar nädalat hiljem olid vargad aga taas Vello ukse taga, kuid seekord jäi kuritöö ära.

(8) «Ärkasin selle peale, et kuulsin esikust mingit imelikku raginat. Läksin T-särgi ja aluspükste väel esikusse ning kuulasin vaikselt, kuidas alumise lukuga ragistati umbes 30 sekundit, seejärel hakati ragistama ülemise luku kallal, mis ühel hetkel plöksatas,» meenutas Vello.

(9) Seejärel tõmmati korteriuks vaikselt irvakile ning Vello nägi ukse vahelt kahte nooremapoolset meest, kellest üks oli üsnagi pikka kasvu.

(10) «Ehmatus oli mõlemapoolne ja varas lõi ukse prõmndi kinni. Mina keerasin kohe alumise luku kinni. Seejärel kuulsin, kuidas ülemisest lukust tõmmati midagi raginaga välja,» rääkis Vello.

(11) «Uksesilmast vaadates nägin kahte meest lahkumas, üks oli suurem. Need ei olnud mingid narkomaanid, vaid terved, tugevad ja noored mehed,» ütles Vello.

(12) Varsti sündmuspaigale jõudnud politseiekspert (VI) ei tuvastanud ukسلukkudele mingeid muukimise jälgi.

(13) Põhja politseiprefektuuri varavastaste kuritegude talituse komissari Toomas Jervsoni (KA) sõnul on aasta algusest Tallinnas olnud vähemalt viis juhtumit, kus korterisse tunginud vargad pole ukسلukkudele muukides pea mingeid nähtavaid jälgi jätnud.

(14) «Võib arvata, et praegu tegutseb vähemalt üks jõuk, võib-olla ka kaks, kelle käekiri on väga sarnane,» sõnas Jervson.

(15) Seejuures võib selliste juhtumite arv olla suuremgi, sest nähtavate muukimisjälgede puudumisel arvatakse tihti, et korteriomanik ise on kodunt lahkudes või õhtul magama minnes ukse lukust lahti jätnud.

(16) «Paaril-kolmel korral on uks pärast uuesti lukku keeratud, mis tekitab eriti palju segadust. Seetõttu ei saada tihti aru, et vargad on korteris käinud ning ei teatata piisavalt kiiresti politseisse,» lisas Jervson.

Probleemid kindlustusega

(17) Jervsoni sõnul on vähetõenäoline, et tegemist on narkomaanidega, pigem on need hästi organiseeritud ja jultunud vargad, kes oskavad väga hästi lukke muukida. (18) «See on hea küsimus, kust vargad lukkude avamist nii hästi õppinud on. Kui kinni püüame, eks ma siis küsin neilt,» ütles Jervson.

(19) Selliste juhtumite puhul võivad eriti raskesse olukorda sattuda inimesed, kes on oma vara kindlustanud. (20) Eesti Lukkusseppade Liidu presidendi Aivar Piirisilla (KA) sõnul tuleb ilma muukimistunnusteta lukk laboris lahti võtta ning muukimisjärgi mikroskoobiga otsida.

Soovitused

- Politsei soovitab asutada lisaks korralikele lukkudele kette ja riive
- Suhelda naabritega ja teavitada politseid trepikojas või hoovis olevatest kahtlastest inimestest
- Varguskahtluse korral teavitada kohe politseid ning mitte rikkuda võimalikke jälgi

- Kohe kontrollida, kas kodus olevad autovõtmed on alles

Allikas: politsei

7.2. Kaitseväge ähvardavad kopsakad rahanõuded

20.04.2007

(1) Kolm Afganistanis teeninud Eesti kaitseväelast nõuavad kaitsevält (VI) kohtus (VI) igaüks enam kui poolt miljonit krooni. (2) Meeste võidu korral võib juhtuda, et riik (VI) peab maksma veel sadadele välismissioonidel teeninud sõduritele (VI).

(3) Nagu kümned teised kaitsevälased (VI) teenisid ka kapten Jaak Otsason (VO), leitnant Raivo Männik (VO) ja staabiveebel Martin Plaser (VO) mullu pool aastat Afganistanis ning said oma teenistuse eest kehtiva korra järgi igaüks 160 000 – 170 000 krooni.

(4) Nüüd aga esitasid mehed Tallinna halduskohtule kaebuse Rahuoperatsioonide Keskuse (ROK) (VI) vastu, soovides igaüks riigilt saada kuni 688 000 krooni nende arvates vähem makstud palga, viiviste ja lisatasude eest põhjendusega, et iga välislähetuses viibitud tund tuleb lugeda töötunniks ja seetõttu ka tasustada.

Nõuavad ka hüvitisi

(5) Kuigi kaitseväe esindajad (VI) ei soovinud täpsustada, millises üksuses nimetatud mehed teenisid, on Postimehe andmetel (AA) tegemist sõjaväeluure töötajatega.

(6) Eesti Päevaleht (MA) kirjutas veebruaris, et Briti väejuhatuse (VI) polnud rahul Afganistani saadetud Eesti luureüksusega (VI) ning suurema osa ajast veetsid sõjaväeluurajad mitte operatsioonidel, vaid üsnagi turvalises baaslaagris.

(7) Kolme kaitseväelast kohtus esindava vandeadvokaat Raul Otsa (KA) sõnul on kaitseväelaste teenistusepäeva ja -nädala pikkus kaitseväeteenistuse seaduse (MA) kohaselt vastavalt 8 ja 40 tundi, kuid seaduse järgi välismissioonidel see piirang ei kehti.

(8) «Nad leiavad, et Afganistanis on neile makstud vaid põhipalka, mis ei ole aga hüvitiseks ületundide, puhkepäevadel ja riiklikel pühadel töötatud aja eest,» selgitas Otsa, kes sai tuntuks Pae tänava pommitamise laines süüdistatava Märt Ringmaa kaitsjana.

(9) Kui kolm kaitseväelast peaksid kohtus ROKi üle võidu saavutama, avaneb teoreetiliselt võimalus riigilt lisaraha nõuda sadadel viimase kolme aasta jooksul välismissioonidel ja -lähetustes viibinud kaitseväelastel (VI).

(10) Iraagi ja Afganistani sõjakolletes kestab Eesti kaitseväelaste «tööpäev» tihti mitu ööpäeva järjest, hoolimata puhkepäevadest ja riigipühadest.

(11) Sisuliselt soovivadki kolm kaitseväelast, et riik maksaks neile palka kõikide missioonipiirkonnas veedetud tundide eest.

(12) Rahuoperatsioonide Keskuse juristi Ilmar Kikkase (KA) sõnul ei eitagi keegi, et mehed peavad missioonil tegema tööd ööpäeva ringi ning puhkepäevadel ja riigipühadel, mille eest makstakse kõikidele missioonisõduritele ka mitmekordset töötasu, mis ongi kompensatsiooniks pingelise teenistuse eest.

Niigi hästi makstud

(13) «Küsimus on ainult proportsionaalsuses – kui sa rohkem teed, siis saadki selle eest rohkem palka,» selgitas Kikkas, kelle sõnul said Afganistanis teeninud sõdurid kuni eelmise aasta lõpuni kuni kuuekordset ametipalka.

(14) Lisaks mitmekordsele palgale saavad missioonisõdurid ka 21 päeva erakorralist puhkust, mille eest makstakse samuti mitmekordset tasu. (15) «Ei saa öelda, et riik on sundinud neid kuulide all töötama ja pole seda kuidagi kompenseerinud,» nentis Kikkas.

(16) Kikkas tunnistas, et kui kolm meest peaksid ROKi kohtus võitma, tuleb hakata mõtlema sellele, mis saab, kui ka teised missioonidel ja välislähetustes käinud sõdurid hakkavad tagantjärele lisaraha nõudma.

(17) «Automaatselt keegi neile seda raha taskusse toppima ei hakka. Aga kui nad küsivad, siis peab riik selle küsimuse kuidagi kohtuväliselt lahendama,» selgitas Kikkas.

(18) Kolme kaitseväelase võidu korral tekiks võimalus «saamata jäänud tasu» hakata nõudma mitte ainult kaitseväelastel, vaid kõigil riigiametnikel, kes on välislähetuste ajal ületunde teinud (VI). (19) Kohus hakkab kaebust arutama 30. aprillil.

Kaitseväelaste rahanõuded

- Kapten Jaak Otsason – 595 855 krooni
- Leitnant Raivo Männik – 579 955 krooni
- Staabiveebel Martin Plaser – 688 403 krooni

Allikas: ?

7.3. Politseinikud ootavad kaitseväe kalmistul pronkssõdurit

25.04.2007

(1) Täna möödub nädal sellest, kui kaitseminister Jaak Aaviksoo teavitas Tallinna linnavalitsust (VI) väljakaevamiste alustamisest Tõnismäel, mis tähendab, et esimesi samme pronkssõduri eemaldamiseks on oodata lähiajal.

(2) Kuigi kaitseministeerium (VI) ei soovi rääkida ühestki plaanitavast sammust ega tähtajast, patrullisid eile Tallinnas bussijaama lähistel asuval kaitseväe kalmistul juba kaks politseinikku (VI).

(3) Valitsus (VI) plaanibki pronkssõduri pärast väljakaevamiste lõppu ilmselt sinna viia.

(4) «Valvame korda,» vastas Kirill Samsonovi nimeline kordnik (KA) küsimusele, millega politseinikud inimtühjal kalmistul tegelevad.

(5) Postimehe andmetel (AA) ei alustata Tõnismäe haudade lahtikaevamisega siiski kohe täna, vaid ilmselt on otsustavaid sündmusi oodata lähimal paaril päeval.

(6) Kaitseminister Aaviksoo (KA) ei soovinud Tõnismäe väljakaevamiste täpsemate kavade kohta eile infot anda, kinnitades, et avalikkusele antakse kõikidest toimingutest teada. (7) Aaviksoo ei soovinud ka öelda, millal rajatakse pronkssõduri ümber piirdeaed.

Politseinike armee

(8) «Kas seal on piirdeaed või mitte, pole oluline, tähtis on see, et sõjahaudade ümbruses oleks tagatud avalik kord. (9) Kuid see on juba siseministeeriumi (VI) küsimus,» ütles Aaviksoo.

(10) Selle nädala algusest on Tallinna Tõnismäele võimalike rahutuste mahasurumiseks ja korra hoidmiseks koondatud politseinikke üle kogu Eesti (VI).

(11) Samuti jättis kaitseminister Aaviksoo ära eile algama pidanud paaripäevase Šotimaa-visitidi, mis annab märku sellest, et lähipäevadel on Kaarli puiesteel oodata tõsisemaid sündmusi.

(12) Kui suurem osa Tallinna koondatud lisapolitseinikest peatub Tallinki hotellis, siis Postimehele on väidetud, et vähemalt osa Venemaalt tulnud liikumise Naši aktivistidest (VI) on ennast sisse seadnud Toompuiesteel Meriton Grand Hotell Tallinnas, mis asub pronkssõdurist vaid paarisaja meetri kaugusel.

Kaetakse telgiga

(13) Põhja politseiprefektuuri pressiesindaja Harrys Puusepp (VO) ei soovinud öelda, kui palju politseinikke Tallinna on koondatud.

(14) Kanal 2 andmetel (MA) ehitatakse Tõnismäe muruplatsi ümber kõigepealt tara ja selle keskele püstitatakse hiigelsuur telk, et säilmete üleskaevamist ei oleks võimalik ka õhust jälgida.

(15) Kaitseminister Jaak Aaviksoo ütles Kanal 2 uudistele, et päris kõiki uudishimulikke lahtikaevatud haudade äärelle piiluma lubada ei saa. (16) «Seetõttu toimuvad väljakaevamised tarastatult ja kaetult, küll aga on tagatud teatud režiimi alusel ligipääs ajakirjanikele ning teistele põhjendatud huviga isikutele,» ütles Aaviksoo.

Lisa 7.2.1. Ajakirjaniku B repliik artiklile “Kaitseväge ähvardavad kopsakad rahanõuded”

Õiglane palk?

20.04.2007

Kolm Eesti kaitseväelast – kaks ohvitseri ja üks vanemallohvitser – on astumas üsnagi pretsedenditult sammu, soovides kohtus saada Rahuoperatsioonide Keskuselt mitusada tuhat krooni Afganistani missioonipiirkonnas tehtud ületundide ning töö eest puhkepäevadel ja riigipühadel.

Afganistan on üks ohtlikumaid kohti maailmas ning meie sõdurid teevad seal üliirasket, pingelist ja ohtlikku tööd, mille eest on neid korduvalt kiitnud ka välisriikide ohvitserid. Seetõttu võib alati küsida, kas palk, mis sõduritele eluga riskimise eest makstakse, on ikka piisavalt suur.

Teisest küljest saavad Eesti sõdurid seal koduse palgaga võrreldes ikkagi mitmekordset teenistustasu ning on kõik missioonile minnes täiesti teadlikud, et konfliktikoldes ei tunnista Talibani sissid kellaega, puhkepäeva ega riigipühasid.

Veelgi pentsikum tundub kaitseväelaste nõue selles valguses, et väidetavalt on tegemist Eesti sõjaväeluurajatega, kelle teenistus Afganistanis oli palju rahulikum ja ohutum kui kümnetel tavalistel jalaväelastel, kes pidid tollal ja peavad ka praegu veetma ööpäevi lagedas kõrbes ning tunde vaenlase kuuli rahe all. Aga need mehed riigilt tagantjärele sadu tuhandeid ei nõua.

Lisa 8 Analüüsitud artiklite toimetamata variantide võrdlus originaaltekstidega.

8.1. Korterivargad õpivad lukke «puhtalt» avama

(1)⁴ Politsei hinnangul võib*vad* Tallinna kesklinnas tegutseda ~~korterivaraste jõuk~~ *korterivargad*, kes avavad ka keerulisemaid lukke, ilma, et jätaksid sellest mingeid märke. (2) Kohati on vargad lahkudes ukse koguni tagasi *uuesti* lukku keeranud.

(13) Põhja politseiprefektuuri varavastaste kuritegude talituse komissari Toomas Jervsoni sõnul on aasta algusest Tallinnas olnud vähemalt viis juhtumit, kus korterisse tunginud vargad pole ukse lukkudele muukides pea mingeid nähtavaid jälgi jätnud.

(14) «Võib arvata, et praegu tegutseb vähemalt üks jõuk, võib-olla ka kaks, kelle käekiri on väga sarnane,» sõnas Jervson.

(15) Seejuures võib selliste juhtumite arv olla suuremgi, sest nähtavate muukimisjälgede puudumisel arvatakse tihti, et korteriomanik ise on kodunt lahkudes või õhtul magama minnes ukse lukust lahti jätnud.

(16) «Paaril-kolmel korral on uks uuesti lukku tagasi keeratud, mis tekitab eriti palju segadust. Seetõttu ei saada tihti aru, et vargad on ~~üks~~ korteris käidud ning ei teatata piisavalt kiiresti politseisse,» lisas Jervson.

(17) Jervsoni sõnul on ~~väga~~ vähetõenäoline, et tegemist on narkomaanidega, pigem on tegu *need* hästi organiseerit*nud* ja jultunud ~~varastega~~ *vargad*, kes oskavad väga hästi lukke muukida.

(18) «See on hea küsimus, kust vargad lukkude avamist nii hästi õppinud on. Kui kinni püüame, eks ma siis küsin neilt,» ütles Jervson.

Selliste juhtumite puhul võivad eriti raskesse olukorda sattuda inimesed, kes on oma vara kindlustanud, ~~kuna~~. Eesti Lukkuseppade Liidu presidendi Aivar Piirisild*ila* sõnul tuleb ilma väliste muukimistunnusteta lukk laboris lahti võtta ning muukimisjälgi mikroskoobiga otsida.

⁴ Laused on nummerdatud selle järgi, kuidas nad asusid lõpp-tekstis. Siit on näha, kuidas toimetaja on lausete järjekorda muutnud. Kuna teistes artiklites on lausete järjekord samaks jäänud, ei ole neis laused nummerdatud.

(3) Postimehele on teada inimene, kelle kesklinnas asuvasse korterisse on viimase kolme nädala jooksul koguni kahel korral sisse murtud, ilma, et sellest oleks kahele korterit kaitsvale ASSA turvalukule mingeid muukimisjälgi jäänud.

ASSA lukud on keeruka konstruktsiooniga ja Eestis müüdavatest ühed turvalisemad.

(4) Vello (nimi on muudetud, kuid toimetusele teada – toim) sõnul murdi ~~esmakordselt~~ *esimest korda* tema koju sisse märtsi keskel, mil öösel korterisse sisenenud vargad võtsid kaasa kokku umbes 80 000 krooni eest asju, sealhulgas rahakoti dokumentidega, ehteid, portfelli ning riidekapist mantleid.

(5) «Ma ise magasin samal ajal ning panin alles hommikul ärgates tähele, et midagi on valesti,» rääkis Vello.

(6) Paar nädalat hiljem olid vargad aga taas Vello ukse taga, kuid seekord jäi ~~järjekordne vargus toimumata~~ *kuritöö ära*.

(7) «Ärkasin selle peale, et kuulsin esikust mingit imelikku raginat. Läksin T-särgi ja aluspükste väel esikusse ning kuulasin vaikselt, kuidas alumise lukuga registati umbes 30 sekundit, seejärel hakati registama ülemise luku kallal, mis ühel hetkel plöksatas,» meenutas Vello.

(8) Seejärel tõmmati korteriuks vaikselt irvakile ning Vello nägi ukse vahelt kahte nooremapolset meest, kellest üks oli üsnagi pikka kasvu.

(9) «Ehmatus oli mõlemapoolne ja varas lõi ukse prõmmi! Kinni. Mina keerasin kohe alumise luku kinni. Seejärel kuulsin, kuidas ülemisest lukust tõmmati midagi raginaga välja,» rääkis Vello. (10) «Uksesilmast vaadates nägin kahte meest lahkumas, üks oli suurem. Need ei olnud mingid narkomaanid, vaid terved, tugevad ja noored mehed,» *ütles Vello*.

(11) Varsti sündmuspaigale jõudnud politseiekspert ei tuvastanud ~~ka sellel korral~~ ukse lukudelt *mingeid* muukimisjälgi.

(12) Seejuures on Vello nõrkinud, et ei politsei ega lukufirmad pole teda hoiatanud, et turvalukud on nii kergesti ja samas jälgi jätmata muugitavad.

LISABOKS

Politsei soovitused

Kõige olulisem on muuta varga tegutsemine talle võimalikult raskeks:

- *Politsei soovitat* Kasutada lisaks korralikele lukkudele kette ja riive

- Suhelda naabritega ja teavitada politseid trepikojas või hoovis olevatest kahtlastest inimestest
- Varguskahtluse korral teavitada kohe politseid ning mitte rikkuda võimalikke jälgi
- ~~Samuti~~ *Kohe* kontrollida, kas kodus olevad autovõtmed on alles

Allikas: Politsei

8.2 (Kaitseväge ähvardavad kopsakas rahanõuded – *toimetamata versioonil puudub pealkiri*)

Kolm Afganistanis teeninud Eesti kaitseväelast nõuavad kaitsevält kohtus igaüks enam kui poolt miljonit krooni. Meeste kohtuvõidu korral võib juhtuda, et riik peab tagantjärele maksma *veel* sadadele välismissioonidel teeninud sõduritele.

~~Sarnaselt~~ *Nagu* kümnete ~~teiste~~ *ed* kaitseväelastega *ed* teenisid kapten Jaak Otsason, leitnant Raivo Männik ja staabiveebel Martin Plaser teenisid 2006. aastal *mullu* pool aastat Afganistanis ning said oma teenistuse eest ~~vastavalt~~ kehtivale korrale *järgi* igaüks umbes 160 *000*-170 000 krooni.

Nüüd aga esitasid mehed Tallinna halduskohtule ~~hagi~~ *kaebuse* Rahuoperatsioonide Keskuse vastu, soovides igaüks riigilt saada kuni 688 000 krooni nende arvates vähemakstud palga, viiviste ja lisatasude eest, *põhjendusega, et iga välislähetuses viibitud tund tuleb lugeda töötunniks ja seetõttu ka tasustada.*

Kuigi kaitseväge esindajad ei soovinud täpsustada, millises üksuses nimetatud mehed teenisid, on Postimehe andmetel tegemist sõjaväeluure töötajatega. Eesti Päevaleht kirjutas veebruaris, et Briti väejuhatatus polnud rahul Afganistani saadetud Eesti luureüksusega ning suurema osa ajast veetsid sõjaväeluurajad mitte operatsioonidel, vaid üsnagi turvalises baaslaagris.

Kolme kaitseväelast kohtus esindav vandeadvokaat Raul Otsa sõnul on kaitseväelaste teenistusepäeva ja –nädala pikkus kaitseväteenisuse seaduse kohaselt vastavalt 8 ja 40 tundi, kuid seaduse ~~kohaselt~~ *järgi* välismissioonidel see piirang ei kehti.

«Nad leiavad, et Afganistanis on neile makstud vaid põhipalka, mis ei ole aga hüvitiseks ületundide, puhkepäevadel ja riiklikel pühadel töötatud aja eest,» selgitas

Otsa, kes sai tuntuks Pae tänava pommitamise laines süüdistatava Märt Ringmaa kaitsjana.

Juhul, kui kolm kaitseväelast peaksid kohtus ROKi üle võidu saavutama, avaneb teoreetiliselt võimalus riigilt lisaraha nõuda ~~umbes 2100 Eesti kaitseväelasel, kes viimase kümnekonna aasta jooksul on välismissioonidel teeninud~~ *sadadel viimase kolme aasta jooksul välismissioonidel ja –lähetustes viibinud kaitseväelastel.*

Iraagi ja Afganistani sõjakolletes kestab Eesti kaitseväelaste «tööpäev» tihti mitu ööpäeva järjest, hoolimata puhkepäevadest ja riigipühadest. Sisuliselt soovivadki kolm kaitseväelast, et riik maksaks neile palka kõikide missioonipiirkonnas veedetud tundide eest.

Rahuoperatsioonide Keskuse juristi Ilmar Kikkase sõnul ei eitagi keegi, et mehed peavad missioonil tegema tööd ~~ööpäevaringelt~~ *ööpäeva ringi* ning puhkepäevadel ja riigipühadel, mille eest makstakse kõikidele missioonisõduritele ka mitmekordset töötasu, mis ongi kompensatsiooniks pingelise teenistuse eest.

«Küsimus on ainult proportsionaalsuses – kui sa rohkem teed, siis sa saadki selle eest rohkem palka,» selgitas Kikkas, kelle sõnul said Afganistanis teeninud sõdurid kuni eelmise aasta lõpuni kuni kuuekordset töötasu.

Lisaks mitmekordsele palgale saavad missioonisõdurid ka 21 päeva erakorralist puhkust, mille eest makstakse samuti mitmekordset puhkusetasu.

«Ei saa öelda, et riik on sundinud neid kuulide all töötama ja pole seda kuidagi kompenseerinud,» nentis Kikkas.

Kikkas tunnistas, et kui kolm meest peaksid ROKi kohtus võitma, tuleb hakata mõtlema sellele, mis saab, kui ka teised missioonidel *ja välislähetuses* käinud sõdurid hakkavad tagantjärele lisaraha nõudma.

Automaatselt keegi neile seda raha taskusse toppima ei hakka. Aga kui nad küsivad, siis peab riik selle küsimuse kuidagi kohtuväliselt lahendama,» selgitas Kikkas.

Kolme kaitseväelase võidu korral tekiks võimalus «saamata jäänud tasu» hakata nõudma mitte ainult kaitseväelastel, vaid kõigil riigiametnikel, kes on välislähetuste ajal ületunde teinud.

~~Tallinna haldus~~ kohus hakkab kolme kaitseväelasi hagi arutama selle aasta 30. aprillil.

LISABOKS

Kaitseväelaste rahanõuded

Kapten Jaak Otsason – 595 855 krooni

Leitnant Raivo Männik – 579 955 krooni

Staabiveebel Martin Plaser 688 403 krooni

8.3 Politseinikud ootavad kaitseväe kalmistul pronkssõdurit

Täna öösel möödub nädal sellest, kui kaitseminister Jaak Aaviksoo teatas Tallinna raadi *linnavalitsust* väljakaevamiste alustamisest Tõnismäel, mis tähendab, et esimesi samme pronkssõduri eemaldamiseks on oodata lähipäevil.

Kuigi kaitseministeerium ei soovi rääkida ühestki plaanitavast sammust ega tähtajast, patrullisid eile ~~sidepataljoni juures oleval~~ *Tallinna bussijaama lähistel asuval* kaitseväe kalmistul juba kaks politseinikku. Valitsus plaanibki pronkssõduri pärast väljakaevamiste lõppu ilmselt *sinna* viia kaitseväe kalmistule.

«Valvame korda,» vastas Kirill Samsonovi nimeline kordnik küsimusele, millega politseinikud ~~praktiliselt~~ inimtühjal kalmistul tegelevad.

Postimehe andmetel ei alustata Tõnismäe haudade lahtikaevamise ja ~~pronkssõduri teisaldamisega~~ siiski kohe ~~keskõöst~~ *täna*, vaid ilmselt on otsustavaid sündmusi oodata lähimal paaril päeval.

Kaitseminister Aaviksoo ei soovinud Tõnismäe väljakaevamiste täpsematest kavade kohta eile infot anda, kinnitades, et avalikkusele antakse kõikidest toimingutest teada. *Aaviksoo ei soovinud ka öelda, millal rajatakse pronkssõduri ümber piirdeaed.*

«Kas seal on piirdeaed või mitte, pole oluline, tähtis on see, et sõjahaudade ümbruses oleks tagatud avalik kord. Kuid see on juba siseministeeriumi küsimus,» ütles Aaviksoo.

Selle nädala algusest on Tallinnasse Tõnismäele ~~toimuvate~~ võimalike rahutuste mahasurumiseks ja korra hoidmiseks koondatud politseinikke üle terve *kogu* Eesti. Samuti jättis kaitseminister Aaviksoo ära eile algama pidanud paaripäevase Šotimaa-visiidi, mis annab märku sellest, et lähipäevadel on Kaarli puisteel oodata tõsisemaid sündmusi.

Kui suurem osa Tallinnasse koondatud lisapolitseinikest ~~asuvad~~ *peatub* Tallinki hotellis, siis Postimehele on väidetud, et vähemalt osa Venemaalt tulnud liikumise Naši aktivistidest on ennast sisse seadunud Toompuiesteel asuvas Meriton Grand Hotell Tallinnas, mis asub pronkssõdurist vaid paarisaja meetri kaugusel.

Põhja politseiprefektuuri pressiesindaja Harrys Puusepp ei soovinud öelda, kui palju politseinikke Tallinnasse on koondatud.

~~Kaitsejõudude peastaabi teavitusesakonna ülema major Peeter Tali sõnul jääb kaitsevägi — kõikvõimalikest — pronkssõduri — teisaldamise — ja — sõjahaudade lahtikaevamisega seotud sündmustest eemale, kuna tegemist on puhtalt sisepoliitilise küsimusega.~~

~~«Suurem osa maaväest liigub mai alguses Lõuna-Eestisse suurõppusele Kevadtorn,» sõnas major Tali.~~

Kanal 2 andmetel ehitatakse Tõnismäe muruplatsi ümber kõigepealt tara ja selle keskele püstitatakse hiigelsuur telk, et säilmete üleskaevamist ei oleks võimalik ka õhust jälgida.

Kaitseminister Jaak Aaviksoo ütles Kanal 2 uudistele, et päris kõiki uudishimulikke lahtikaevatud haudade äärele piiluma lubada ei saa. «Seetõttu toimuvad väljakaevamised tarastatult ja kaetult, küll aga on tagatud teatud režiimi alusel ligipääs ajakirjanikele ning teistele põhjendatud huviga isikutele,» ütles Aaviksoo.

PILDIALLKIRI

Politseinikud eile Tallinnas kaitseväe kalmistul patrullimas

FOTO: Mihkel Maripuu

Lisa 9 Ajakirjaniku B tööpäeva vaatlus 20.04.2007

Uudistetoimetuse koosolek algab kell 9:15. Kohal on kuus reporterit, uudistetoimetuse juhataja kohusetäitja (edaspidi toimetuse juht) ning peatoimetaja. Vaatlusalune on selle päeva lehte kirjutanud loo pronkssõdurist ning eelmisel õhtul oli oht, et pronkssõduri juures läheb öösel madinaks. Õhtul kella 23 ajal helistas kolleeg talle ja teatas, et Tõnismäel on teetöömasinad, äkki hakatakse väljakaevamisi alustama. Ajakirjanik käis seal kohapeal ja selgus, et masinad parandasid lihtsalt teed. Küsib koosoleku alguses toimetuse juhilt kas öösel ka keegi fotograafidest kohapeal käis. Selgub, et öösel kella ühe ajal on tehtud värsked pildid.

Toimetuse juht alustab koosolekuga ja palub kõigil rääkida päeva plaanidest.

Ajakirjanik 1 räägib, kuidas ta oli eelmisel ööl jälginud veebikaamerast kurepesa. Tekib mõte, et toonekurg Tooni pesaehitamises veebiülekandest võiks loo kirjutada. Ajakirjanik 1: “Mul on veel sada teemat, aga ma praegu ei räägi, äkki keegi teeb ära muidu.” Peatoimetaja tunneb huvi, mis looduses veel toimub. Ajakirjanik 2 arvab, et võiks konnade rändest kirjutada. Ajakirjanik 1 meenutab, et konnade rändeks hakatakse vist kuskile tunnelit ehitama. Toimetuse juht ütleb, et nädala eest oli uudis, et konnad juba hüppavad ringi. “Kui saaks vingepildi, siis teeme. Muidu pole mõtet.”

Ajakirjanik 1 lubab siis laiemalt uurida, mis looduses toimub. Toimetuse juht ütleb pooleldi naljatades, et millalgi peaks ka põllumeestele ikaldust ennustama.

Ajakirjanik 3 räägib, et läheks käiks Kiviõlis. Toimetuse juht selgitab peatoimetajale, et hiljuti oli peaminister teatanud, et Eesti kõige vaesem linn on Kiviõli, aga samas hakatakse seal koolimaja kõrvale kasiinot rajama. Ajakirjanik 2 küsib, et mis sealt Kiviõlist praegu saaks. Ajakirjanik 3 selgitab, et seal pidi olema üks inimene, kes on kasiino rajamisele vastu. Ajakirjanik 4 arvab, et võib ju vabalt kohale minna ja kohalike käest selle kohta arvamusi küsida. Ajakirjanik 2 küsib, et kas seal juba mingit ehitust ei käi. Ajakirjanik 3 ütleb, et praegu on ainult kasiino rajamise plaan, kohalik poeomanik tahab ehitada. Ajakirjanik 1 arvab, et tegelikult ei olegi vahet, kas ehitus käib või ei käi, kirjutada võiks ikkagi. Toimetuse juht otsustab, et teema läheb käiku. Ajakirjanik 1 soovib kohalikust ajalehest Põhjarannik (mis kuulub Postimehega samasse kontserni) ka eelnevat taustauuringut teha.

Ajakirjanik 2 selgitab oma teemat: naisühendused tahavad, et seadusega oleks reguleeritud ka vabaabielud ja homoabielud. Toimetuse juht arvab, et sellest võiks aknaloo teha. "Pildistame vabaabielus *happy family*'t, lastega."

Ajakirjanik 5 paneb ette, et kirjutab pronkssõduri kõrvallooks sellest, kui palju sõduri kõrvaldamiseks korraldatud julgeolekuoperatsioon riigile päevas maksma läheb.

Ajakirjanik 4 märgib, et kuna Tallinnasse on toodud politseinike kogu Eestist, siis julgeolek mujal Eestis kannatab selle all. Toimetuse juht räägib, et üks kolleeg oli rääkinud, et Tartus pannakse näiteks volbriööks korporandid korda valvama.

Peatoimetajat huvitab, kes hakkab väljakaevamisi tegema. Arvab, et selleks volitatud firmasid ei tohiks palju olla, seega ei peaks olema ka raske teada saada, kes seda teeb.

Ajakirjanik 4 küsib, kas selleks ei peaks riigihanget korraldama. Ajakirjanik 1 ütleb, et see ei lähe nii palju maksma, et peaks korraldama.

Ajakirjanik 4 räägib, et aitab ajakirjanik 2-l kirjutada vabaabielude lugu ja samas kirjutab ka kirjastuste ja kooliõpikute probleemist.

Toimetuse juht tuletab meelde, et eelmisest päevast on üle esmaabi lugu, see pannakse ka järgmise päeva lehte.

Vaatlusalune räägib, et jätkab pronkssõduri teemaga. Mida täpselt sel teemal kirjutada, peab selguma päeva peale. Nimelt on kaitseminister kutsunud meediaväljaannete peatoimetajad kella 13ks kohtumisele, et pronkssõduri kohta infot jagada. Samas ei ole teada, mislaadi info see võiks olla. Otsustatakse, et kui peatoimetaja koosolekult naaseb, siis mõeldakse täpsemalt, millest kirjutada. Toimetuse juht üteb, et päeval oleks vaja Tõnismäel uuesti pildistamas käia.

Ajakirjanik 5 küsib, et mida Postimees teeb president Jeltsini matustega. Toimetuse juht ütleb, et sellega tegeleb välisuudiste toimetuse. Ajakirjanik 4 märgib, et Jeltsini matusepäeval ei saa küll pronkssõdurit maha võtta, eriti kuna Eesti president viibib Venemaal matustel.

9.40 on koosolek lõppenud.

9.50 vaatab vaatlusalune oma meilid üle ja kustutab suurema osa neist ära.

Meilidest jätab alles:

- Kaitsejõudude peastaabi pressiteade: “Kaitseväe juhataja osaleb uue miinijahtija lipuheiskamistseremoonial”
- Postimees online’le saadetud lugeja vihje selle kohta, et 28.04.2007 kl. 11.00 toimub Vaivara vallas Sinimägedel II maailmasõja ajal hukkunute 58 punaarmee sõdurite ümbermatmine
- Postimees online listi tulnud Erki Berendsi kiri, milles on kokkuvõtte Kanal2 uudistesaaate pronkssõdurit puudutavast loost.
- Postimees online listi tulnud Arnold Oksmaa kiri: “Arnold Oksmaa Euroopas tippvormis”

Toimetuse juht ütleb vaatlusalusele, et ta küsiks “armee” käest Inglismaalt Eestile ostetud uue miinijahtija pildi, teeks sellest fotoboksi.

Vaatlusalune helistab kaitseministeeriumi pressiesindaja Aet Kukele mobiilile (seetõttu pole kõne salvestatud). Kukk lubab pildid õhtupoole internetti panna, aga ütleb samas, et laeva üle andmise tseremoonia on alles järgmisel päeval.

9.57 helistab Postimees online toimetaja ja ütleb, et nägi töötajatele saadetud lehe plaanist, et vaatlusalune kirjutab pronkssõduri teemal. Palub, et kui päeval mingit uut infot lisandub, antaks sellest ka online’le teada.

10.20 lebib fotograafiga kokku, et kell 11.30 minnakse koos Tõnismäele pildistama.

Vaatab kaitsejõudude peastaabi kogulehelt (www.mil.ee), et seal on miinijahtijast pildid olemas. Helistab peastaabi pressiesindajale (leitnant Andres Sang) mobiilile ja küsib, kas miinijahtijast on ka nende kaudu võimalik pilte saada.

10.40 saabub uudistetoimetuse juht igahommikuselt koosolekult, kus osalevad kõigi toimetuste juhid. On teada saanud, et väljakaevamistega tegeleb Tallinnas kaks firmat – Tael ja AGU EMS. Üks pidi praegu tegelema väljakaevamistega Vabaduse platsil, teine raekoja platsil. Vaatlusalune otsib google-i otsingust nende firmade kontakte. Kolleeg annab talle ise vajalikud numbrid (Tael: Vladimir Sokolovski ; AGU EMS: Villu Kadakas ja Guido Toos). Tallinna uudiste toimetuse juht soovib neilt küsida, kas neil oleks üldse aega pronkssõduri juures väljakaevamiste jaoks.

11.54 helistab nõ “hea õnne peale” Villu Kadakasele, et teada saada, kas nende firma hakkab väljakaevamistega Tõnismäel tegelema.

Intervjuu Villu Kadakasega

A: Tere, kas Villu Kadakas kuuleb?

K: Just.

A: Mina olen XXX, helistan Postimehest teile. On teil moment aega rääkida?

K: On.

A: Helistan seoses lähiajal algavate väljakaevamistega Tallinnas Tõnismäel pronksõduri juures. Küsiks otse välja, et ega teie firma ei hakka neid väljakaevamisi teostama?

K: Esitage kõik küsimused kaitseministeeriumile.

A: Selge. Te ei soovi mingitele küsimustele vastata?

K: Ei.

A: Aga kas teie vastusest võib välja lugeda, et teie firma hakkab neid teostama?

K: Esitage küsimused kaitseministeeriumile.

A: Selge. Aitäh teile.

K: Mina nendele ei vasta.

A: Okei, teeme nii. Nägemist.

Ajakirjanik ütleb toimetuse juhile edasi, et Kadakas ise teemat ei kommenteeri, aga kuna ka ei öelnud otseselt, et nemad Tõnismäega tegelema ei hakka ja palus kaitseministeeriumisse helistada, võib oletada, et just nemad väljakaevamisi teevadki.

Paneb Kadakasega tehtud telefonikõne põhjal paar märksõna endale kirja (arvutisse).

Helistab uuesti kaitseministeeriumi pressiesindaja Aet Kukele mobiilile, et teada saada, kes hakkab väljakaevamistega tegelema. Kukk soovitab helistada kaitseministeeriumi avalike suhete juhile Madis Mikkole.

Intervjuu Madis Mikkoga

A: Tere, siin XXX Postimehest helistab. On hetk aega rääkida?

M: Oota üks sekund. Nii.

A: Nii. Tervist. Paluti kaitseministeeriumi poole pöörduda kui ma helistasin firmasse AGU EMS. Kas nemad hakkavad Tõnismäel väljakaevamisi tegema?

M: Mhmh. Selle kohta me teeme suhteliselt korraliku eelteavituse ka. Küsimus on põhiliselt identifitseerimises. Labidaga me võime olla kahekesi sinuga, eksole. Aga identifitseerimist teevad eksperdid. Aga kui see asi läheb käiku, ma ei ütle veel, mis täpselt, aga seda teevad eksperdid.

A: Selge, aga põhimõtteliselt AGU EMS lihtsalt

M: Jah, kaevab augu. Nemad on arheoloogid.

A: Nemad säilmeid ei identifitseeri?

M: Seda teevad eksperdid jah.

A: Mitte et ma tahaks nendele ekspertidele praegu helistama hakata, aga kas see on nüüd kriminalistika omad või ...

M: Justjust. Aga kui aeg tuleb, siis me räägime sellest täpselt mismoodi see tuleb ja kuidas.

A: Selge. Nii et enne labidat maasse ei lööda, kui on sellest avalikkusele teada antud?

M: Just.

A: Teeme nii. Aitäh praegu, nägemist.

Paneb telefonikõne põhjal kirja olulisemad märksõnad ning annab Mikkolt saadud infomatsiooni edasi toimetuse juhile. “Väga hea, “ ütleb too ja soovib uurida, kas Tõnismäele pannakse väljakaevamiste ajaks üles suur telk, nagu mõnes meediaväljaandes oli sel päeval väidetud.

11.30 sõidab koos fotograafiga Tõnismäele. Vahepeal helistab mobiilile üks kolleeg ja teatab, et Venemaalt olevat saabunud aktivistid Tallinna ja on kuskil pronkssõduri lähistel hotellis end sisse seadnud.

Tõnismäel piirdub asi pildistamisega. Fotograaf märkab, et pronkssõdurist üle tee, Kaarli kiriku juures on suur reisibuss, milles istuvad politseinikud, kardinat vahelt on näha ka arvuteid. Teeb bussist pilti. Vaatlusalune ütleb, et politseinikelt midagi küsida pole mõtet, kuna nad ei või nagnii rääkida. Ütleb veel, et talle lubas üks inimene saata mobiilile sõnumi, kui Tõnismäel midagi toimuma hakkab, võimalik, et tuleb eeloleval ööl üleval olla. Selgitab ka, et esialgu on pronkssõdurit puudutav lugu planeeritud kahele veerule, mitte aknalooks. Ent kõik oleneb sellest, milliste sõnumitega peatoimetaja kaitseministri juurest tuleb.

Tagasiteel toimetusse mäkab fotograaf, et Rävala puiestee ja Kentmanni tänava nurgale on kogunenud kümme kollastes vestides politseinikku. Peab koheselt auto kinni, haarab kaamera ja teeb sellest pilti. Selgitab, et läheduses asuvad nii USA saatkond kui ka Eesti välisministeerium.

Kell 12 teeb vaatlusalune lõunapausi. Toimetusse tagasi tülles kutsub kolleg ta Kuku raadio saatesse “Vahetund Postimehega” rääkima pronkssõduri teemadel. Kuna raadiosse sõidab veel ajakirjanikke ning auto saab täis, jääb uurija toimetusse.

14.20 saabub vaatlusalune raadiost ja ütleb, et vahepeal uusi sõnumeid tulnud ei ole.

15.15 saabub peatoimetajalt informatsioon: kaitseminister rääkis kõigest *off the record*, andis ülevaate, mis Tõnismäel tegema hakatakse, ilma et oleks rääkinud kuupäevadest. Telk ja pronkssõduri ümbrust piirav tara pannakse üles lähipäevil. Ütleb, et järgmise sammuna peaks kaitseministrile helistama, ent praegu on tal kohtumine vene meediaga.

Toimetuse juht soovitab, et ajakirjanik võiks teha igaks juhuks loo juurde mingi infoboksi ja kellegi tsitaadi (näiteks Aaviksoo), juhaks kui fotomaterjal pole piisavalt hea. Loo jaoks on ruumi umbes 3000 tähemärki, lisaks kaks pilti. Kui kahte pilti ei ole panna, pannakse ühe asemele infoboks.

Vahepeal vaatab vaatlusalune, mida Jürgen Ligi oma blogis kirjutab. Selgitab, et väga tihti ta seda blogi ei vaata. Ligi kirjutab professorite kirjast Tõnismäe kohta.

Vaatab üle BNS-i, Postimees online, Päevalehe ning Kesknädala veebiküljed.

Samal ajal teeb kolleeg kõrval uudiseid lugedes nalja, et ainus politseinik, keda Tallinnasse ei saadetud, sai ka Raplamaal koeralt pureda (Postimees online's oli selle kohta uudis).

16.23 helistab sõjahaudade kaitse komisjoni esimehele Mati Raidmale.

Intervjuu Mati Raidmaga

A: Tere, siin XXX Postimehest tülitan. On teil natukene aega rääkida?

R: Hetk jah.

A: Seoses nende sõjahaudadega Tõnismäel. Ma saan aru, et see väljakaevamiste protsess on veel lahtine ja sellest ei soovita veel väga palju rääkida. Aga kas sõjahaudade komisjon on kuidagi arutanud ka seda, millises järjekorras üldiselt võiksid need tööd Tõnismäel käia.

R: Kui nüüd siduda see sõjahaudade komisjoniga, siis see ei haaku. Sõjahaudade komisjoni pädevus lõppeb vastavate hinnangute andmisega. See kõik kuulub nüüd kaitseministeeriumi ja valitsuse kompetentsi.

A: Kui palju muidu sõjahaudade komisjon tegeleb, ütleme kui sealt need säilmed välja kaevatakse, mis võiks nende matmiskoht olla, kas Maarjamäel või kaitseväe kalmistul nagu kaitseministeerium praegu planeerib.

R: See on märtsikuine otsus või seisukoht sõjahaudade komisjoni poolt, mis on ajaliinis viimane. Siis on ettepanek kaitseministrile tehtud sobivaks kohaks valida Tallinna kaitseväe kalmistu.

Komisjonil selle konkreetse teemaga rohkem tegemist ei ole. Komisjonil on nüüd uued asjad, siin Tallinna linn esitas küsimused. Protsessis komisjon ei osale.

A: Nendest uutest asjadest rääkides, kui palju komisjon käib ikkagi koos ka pärast seda 6. märtsi?

R: Ta peaks nüüd tulema lähiajal kokku. Siin on toimunud muutused ka isikkoosseisus, seoses vahepeal juhtunud asjadega, ehk siis ka mina, kui ma olen riigikogu liige ja komisjoni esimees, siis ilmselt tuleb mul komisjoni sellest positsioonist loobuda.

A: Kui palju neid liikmeid veel komisjonis on vahetud?

R: Ei oska öelda. Aga ma arvan, et see protsess peaks nüüd liikuma, ma ei näe seal põhjust suurteks muudatusteks.

A: Mitu korda komisjon pärast seda 6. märtsi on koos käinud?

R: Ma ei oska seda peast öelda, mitte palju, sest siis olid need valimised ja riigikogu loomised.

A: Umbes neli-viis korda?

R: Ei, kindlasti vähem. Sest peale seda jäi üle kolm informatsiooni, mis paluti kaitseministeeriumil ja sõjahaudade hooldeliidul lisamaterjale hankida.

A: Aga kas ühe korra või kaks korda on koos käidud pärast 6. märtsi? Või oli viimane istung 6. märtsil?

R: Ma hetkel siiralt ei oska kommenteerida, sest kui ta ei olnud viimane, siis ta oli kindlasti üks viimastest.

Komisjon ja Tõnismägi ei ole seotud. Põlva linnavalitsus saatis ühe küsimuse ja samuti on potentsiaalsed sõjahauad Põlvamaal ja Võrumaal.

A: Kas need olid need, millest ka ükskord pressikonverentsil rääkisite, et ühes olid vist hukkunud metsavennad ja teises maha lastud ohvitserid?

R: Jah, hukatud metsavennad ja teisel poolel peaks olema maha lastud ohvitserid. Need kohad tuleb veel tuvastada. Need me andsime kaitseministeeriumile edasi, et lisamaterjali saaks. Ja samuti nüüd see Tallinna oma, mis nüüd üles tuli. Selles mõttes ei olnud ka põhjust komisjoni koos hoida, sest komisjoni pädevus seisnebki taoliste asjade arutluses.

A: Selge. Suur aitäh teile praegu. Igaks juhuks küsin üle, et kas Põlvamaal olid hukatud metsavennad ja Võrumaal olid hukatud ohvitserid?

R: Põlvamaal olid Eesti ohvitserid ja Võrumaal olid metsavennad.

A: Selge. Suur aitäh, et saite rääkida.

Paneb kõne põhjal märksõnad kirja.

Toimetuse juht tuleb rääkima, et on üsna reaalne, et eeloleval ööl midagi juhtub. Lepivad kokku, et kui vaja, läheb vaatlusalune Tõnismäele. Vaatlusalune selgitab uurijale, et telk pannakse Tõnismäel ilmselt püsti siis, kui on selleks julgeoleku seisukohalt sobivaim aeg. Võimalik, et parim aeg on just öösel, kui rahvas ei liigu. Kaitseminister oli lubanud, et ajakirjanikele korraldatakse pressikonverents paar-kolm tundi peale telgi püstitamist.

16.40 helistab kolleeg, kellel on pronksõduri kohta täiesti uut infot. Nimelt kutsutakse tema andmetel vene noori raha eest pronksõdurit valvama. Toimetuse juhi

ja päevatoimetajaga otsustatakse, et kui sellele infole mingitki kinnitust saadakse, läheb lugu esiküljele ja kogu lugu keskendubki raha maksmisele. Päeva jooksul kogutud info jääb loos taustainformatsiooniks, kuna see on kindlasti kõigil väljaannetel olemas.

16.45 helistab kaitseminister Jaak Aaviksoole

Intervjuu Jaak Aaviksooga

A: Tervis, kas Jaak Aaviksoo?

J.A: Tervist.

A: Siin XXX Postimehest tülitab. On teil ehk hetk aega rääkida?

J.A: Mul on üks nõupidamine, aga mis küsimus?

A: Nendest väljakaevamistest tahaks paar sõna. Aga mis kell teile endale sobiks, kui praegu on nõupidamine?

J.A: Ma ei oska selle kohta midagi öelda. Minu töö on mõnes mõttes tehtud ja ma ei oska midagi lisada. Kui te tahate midagi konkreetsemat, siis on võimalik meie pressiesindaja Mikkoga rääkida.

A: Selge, aga ma ikkagi räägiks teiega. Kuigi küll midagi väga konkreetset ei ole, aga üht-teist võib-olla saate öelda.

J.A: Ma ei arva, et mul oleks midagi lisada kõigele sellele, mis on juba öeldud. Teisisõnu, et väljakaevamistööd on põhimõtteliselt otsustatud ja need algavad sobival ajal. Ja see sobiv aeg on seotud tehnoloogiliste kooskõlastuste ja lubadega ühelt poolt ja võimalike provokatsioonidega teiselt poolt. Nii et mõlemad tingimused peavad olema täidetud tööde tegelikuks alustamiseks.

A: Üks küsimus, eile Kanal2 uudistele rääkisite, et sinna tuleb ka aed ja telk pronksõdri ümber. Kui palju see telk on mõeldud selleks, et

J.A: Ma ei oska seda kommenteerida. Ma tean, et nii soovimatute ja provokatiivsete pilkude ja ilma ja keskkonna tagamiseks tööde läbi viimiseks on see mõistlik telgiga katta. Ülejäänu osas ma arvan, et te saate pressiesindajalt palju paremaid andmeid kui minu käest.

A: Selge. Ma siiski küsiks....

J:A: Ma arvan, et ma ei hakka rohkem ...

A: Selge. Aitäh.

Kirjutab Aaviksoo jutu lindilt maha.

17.04 helistab Madis Mikkole, kes ei vasta. Hetke pärast helistab Mikko ise tagasi.

Intervjuu Madis Mikkoga

A: X (ütleb eesnime) kuuleb.

M: Tere X, Madis Mikko olen. Milline X on, Postimehest või?

A: Jaa, XXX.

M: Väga mõnus.

A: On natuke aega rääkida praegu?

M: Jaa, kuulen-kuulen.

A: Seoses väljakaevamistega. Ma saan aru, et siin on palju asju, millest ei saa praegu rääkida. Aga mõned küsimused siiski oleks, ehk saate nii palju, kui praegu võimalik on, siiski rääkida.

M: Jah-jah.

A: See aed ja telk, mis sinna püstitatakse. Kui palju selle telgi puhul on konkreetset mõeldud sellele, et tagada nende arheoloogide julgeolek ...

M: Ei, see kõik, tähendab kogu see protseduur, mida ma luban, on see, et kogu see protseduur saab kirjeldatud siis, kui on õige aeg. Õige aeg on siis, kui need tööd algavad. Siis on ka vastused kõigile nendele küsimustele. Ärme võtame asja kontekstist välja, ärme jookse ajast ette. Need vastused täpselt kõik tulevad. Kogu perimeeter tuleb selles mõttes piirata, et see ei ole mingi kuradi tsirkus ega teater. Vaid tuleb luua normaalsed töötingimused spetsialistidele. On selge, et poliitikud ei lähe sinna labidas käes, vaid ikkagi spetsialistid. Ja nagu öeldud, kohtumet ja arheoloog ja nii edasi.

A: Kui palju need kaevamised kesta võivad?

M: Oi, pole aimugi.

A: Peaministril justkui oli aimu täna Raadio 4-s.

M: Ma arvan seda, et Raadio 4-s oli aimu küll, aga ma arvan seda, et ... veelkord, ma ütlen nii, nagu on mulle öelnud spetsialistid. Tähendab spetsialistid, ma pean silmas sõna otseses mõttes, kes on selle alaga tegelenud, et see võib olla kaks-kolm päeva haud. See võib olla kiirem, see võib olla aeglasem. See on umbes. Aga veelkord, see tuleb avada ja siis vaadata, mis seal toimub. Täpselt, kui sügavalt muuseas, millises olukorras. Sest tegu on identifitseerimisega, mitte lihtsalt, et ohoo, on. Aga seal, kui on olemas mingisugused kapslid, mis olid nõukogude sõduritel kaasas, või mis seal täpselt toimub. Ühesõnaga see sõltub sellest.

A: Üks küsimus veel. See on konkreetne küsimus. Siin on kaks spekulatsiooni, millest räägitakse. Üks on see, mis puudutab pronkssõdurit, et asi läheb niimoodi, et kui need hauad on lahti kaevatud, säilmed ära identifitseeritud, ära viidud, ümber maetud, et see hauasammas ise, pronkssõdur viiakse ära pärast seda. Justkui ei olegi põhjust seda enam seal hoida. Ja teine spekulatsioon on see, et esimese hoobiga viiaksegi ära pronkssõdur ise, et ta jääb lihtsalt nendele väljakaevamistele ette.

M: Mõlemad ... nii nagu sa ise nimetasid, need ongi spekulatsioonid. Sellepärast – ei ole mingisugust otsust. Ma täiesti kutsun üles sellele, et samm-sammult. Seadus lubab formaalselt nii käituda. Aga küsimus on selles, et tõepoolest saame kõigepealt teada, mis seal on. Nüüd kui ... nüüd ma räägin off the record, et kui seal keegi ütles, et seal on keegi jota või marodöör, siis mina olen sellist juttu kuulnud juba lapsepõlves. Kas see on nii või ei, kõigepealt püüame aru seada, mis seal on. Need on puhtalt spekulatsioonid, tähendab, peaminister avaldas oma arvamust toetudes, ma ei räägi peaministri eest, aga ma lihtsalt ütlen, et praegu üks arvamus, see on ametlik arvamus, mida küsis kaitseminister sõjahaudade komisjonilt, kes on teinud ettepaneku viia see kõik kaitseväe kalmistule Filtri tee 14. See on siis ainus arvamus praegu, mingeid muid arvamusi ei ole hetkel. Kas see nii läheb, otsustatakse tööde käigus. Ärme tähendab, kui spekuleeritakse, siis mina ei tea, et ametlikult oleks niimoodi spekuleeritud. Mina ei spekuleeri.

Ma ütlen ka seda, et kaitseministeerium vastutusallas on sõjahaudade kaitse seaduse rakendamine. Ja meie sellel teemal, kaitseministeerium sel teemal ei spekuleeri.

A: Kas oskate öelda, kas on tulnud nt Venemaa poolt mingi taotlus, et kui need säilmed sealt välja kaevatakse, et need üle anda Venemaale?

M: Ei ole, minu andmetel ei ole. Kui, siis seda võib täpsustada välisminist, kogu välissuhtlus on välismini peal ja minu kõrva ei ole see küll veel jõudnud. Küll aga on Eesti vabariigi peaminister öelnud seda, et kui õnnestub nad nimeliselt identifitseerida, me kindlasti katsume leida sugulasi, lähisugulasi põhiliselt. Informeerida lähisugulasi, kas nad soovivad neid säilmeid tagasi, Eesti riik viib nad tagasi, kuhu nad soovivad. See variant on kindlasti olemas. Aga jällegi me peame saama teada, kes on kes.

A: Üks detail veel, võib-olla olete te seoses väljakaevamiste ettevalmistamisega arheoloogidega ise rääkinud, et kui võimalik on see, et, ma tean, et kõikidel saksa sõduritel olid need metallist sildid, kas vene sõduritel need olid?

M: Vene sõduritel, sõdur on sõdur lõpuks, kas saksa või vene. Aga vene sõjaväes, ütleme nõukogude sõduritel olid sellised kapslid, mis olid kolm-neli sentimeetrit kapslid ja seal sees olid mingil paberandjal ilmselt nende andmed. Need neil olid. Kui paljudel, ei tea. Kas need pandi hauda kaasa või anti kuhugi sõjakomissariaati, ei ole teada. Ma tean seda näiteks, et kui oli Leningradi oblastis, kus on siiaaani sõjahaudu, siis sealt neid otsitakse ja leitakse. Aga need ei ole matmispaigad, need on hukkumispaid. Mõnedel on, mõnedel ei ole. Kui need on ümber kaevatud või ütleme juba üks kord hauast toodud, ei oska öelda. See ongi üks teemadest, mis läheb pealkirja alla "identifitseerimine".

A: Üks asi identifitseerimise kohta veel. Et seda konkreetset isikut on ilmselt üsna raske identifitseerida, sest ilmselt kui need mingid mundrijäänused seljas olid, need on ilmselt juba hävinenud. Teisest küljest mingi hambakaarte tol ajal ju ei olnud praktiliselt.

M: Tol ajal praktiliselt ei olnud. Küll aga võetakse kindlasti DNA-proovid, see on plaanis.

A: Ahhaa, see on põnev.

M: Kindlasti võetakse need proovid.

A: Siis võrreldakse võimalike sugulastega?

M: Muidugi. Ma ütlen ka seda, et kui need algavad, siis kindlasti sellest kohtumet ka räägib.

A: Üks asi veel, see on ka pikema perspektiiviga. Kui need väljakaevamised tõesti seal algavad. Kas oleks siis võimalik, okei, kui arheoloog ei soovi, et ta pildi peale jääb, me ei pildista teda, aga lihtsalt nagu näha, mis seal sees toimub, kuidas need väljakaevamised käivad. Kas seda on võimalik organiseerida?

M: Tähendab, ma ütlen veelkord, et kui algavad need tööd, siis sellest kõiki-kõiki-kõiki teavitatakse. Saad aru, et see ei saa olla ainult üks leht või üks raadio või üks televisioon. Sellest antakse teada, igasugune meediaplaani korraldus tuleb. Kogu seda kompotti pannakse praegu kokku ja kõigest anname teada. On ilmne, et teatud huvigrupid ligi pääsevad. Veelkord, me ei tee sellest teatrit ja tsirkust. Ja on selge, et kogu linn ja rahvas ei saa sealt läbi joosta. Ikkagi tuleb säilitada väärikus ja hauarahu. Ligipääs mingil moel, mis moel, ma täpsustan seda. Ma luban seda.

A: Üks küsimus veel, et kui palju kogu väljakaevamistega seonduvad koosolekud, kohtumised meediaga, kõik muu, kui palju need häirivad kaitseministri tavapärast töörütmi või asju, millega ta palju parema meelega tegeleks?

M: Kaitseministeeriumi peaülesanne on hoida Eesti riigi kaitset. Kui vaja, ka sõjaliselt (naerab). Me tegeleme sellega täie auruga. Kaitseministeeriumi töö oma põhikirjaliste ülesannete täitmisel jätkub täie hooga, ei ole mingit küsimust. Meil põhiliselt tegeletakse ikkagi riigi kaitsega ja kui sa paned tähele, siis selline suhtekorralduslik aspekt siin on.

A: Selge, suur aitäh praegu.

Kell 18 helistab kolleeg, kes rääkis enne vene noortele raha maksmisest ja teatab, et nüüd on võimalik saada väga usaldusväärsetest allikatest kinnitust sellele infole. Vaatlusalune sõidab allikatega kohtuma, ent kõrvalisi isikuid sinna kaasa ei lubata. Kokkuleppel lehe juhtkonnaga ei tohi informatsiooni allikaid avaldada ei artiklis, ega käesolevas uurimustöös.

19.40 on vaatlusalune tagasi toimetuses ja helistab sms-ide väidetavale saatjale Mark Sirõkile (on selle informatsiooni saanud eelmiselt kohtumiselt).

Intervjuu Mark Sirõkiga

A: Tere, kas Mark Sirõk kuuleb?

S: Jah.

A: Mina olen XXX, tülitan teid ajalehest Postimees. Helistan sellise asja pärast, et üks meeskodanik näitas meile sms-i, mille ta oli saanud teie käest. Kus kutsutakse alates homsest paariks-kolmeks tunniks, kui keegi saab, tulema pronkssõduri juurde erivormis ja selle eest lubatakse ka raha 80 krooni tunnis. Tohib küsida, et ...

S: Vabandust.

A: Olete te kuulnud sellisest asjast?

S: Ei tea.

A: Ei ole ise selliseid sõnumeid laiali saatnud?

S: Ei tea.

A: Ei tea. Ei ole ka kutsunud inimesi pronkssõduri juurde?

S: Ei ... keegi ei kutsu.

A: Selge, hea küll, teeme nii. Aitäh teile.

Kirjutab loo valmis ja laseb selle päevatoimetajal üle vaadata. Päevatoimetaja kiidab loo sisult heaks. Vaatlusalune lisab veel paar lauset.

Seejärel hakkab teostusgrupi juht koos päevatoimetajaga valima loo juurde sobivat pilti. Leiavad Postimehe fotoarhiivist Sirõkist 2005. aastal tehtud, kus Sirõk seisab koos sõpradega, käed avali (justkui kutsuks inimesi enda juurde). Teostusgrupi juht arvab, et see pilt sobiks väga hästi loo kontekstiga (vajadusel saaks Sirõki pildilt välja lõigata). Teostusgrupi juht ütleb, et pildi juurde pannakse kommentaar, et pildil on sms-ide saatmisega seostatud Sirõk, kes ise väidab, et ei tea sellest midagi. Nüüd sekkub reporter arutellu ja ütleb, et ei luba seda pilti loo juurde panna. Sest on ju võimalik, et fotograaf on pilti kirjeldades eksinud ja pildi keskel olev inimene ei olegi tegelikult Sirõk. Päevatoimetaja leiab google-i pildiotsingu abil veel Sirõki pilte ja üritatakse kindlaks teha, kas arvatav noormees on ikkagi Sirõk või mitte. Ehkki sarnasus on olemas, ei julge nad siiski 100% kindlad olla. Reporter pakub välja, et fotoarhiivis on olemas Moskvast protestivad noored Naši mundrites, milles venelased kutsuvad inimesi pronkssõdurit kaitsma. Teostusgrupi juht leiab, et mundritega pildid on väga efektsed ja sobivad küll loo juurde.

20.30 lõpetab ajakirjanik pikale veninud tööpäeva.

Lisa 9.1. 25.04.2007 vaatluspäeval valminud artikli toimetamata versioon

Vene noori kutsutakse raha eest pronkssõdurit valvama

Üks pronkssõduri teisaldamist vastustavatest aktivistidest saadab telefoni teel laiali sms-sõnumeid, milles kutsutakse noori alates tänasest seisma pronkssõduri juures eririituses valves, lubades selle eest maksta 80 krooni tunnis.

Kuigi avaliku arvamuse uuringute järgi on suurem osa Eesti venekeelsest elanikkonnast Tõnismäe pronkssõduri eemaldamise vastu, leidub ilmselt vähe neid, kes sooviksid ka realselt ausamba juures auvalves seista.

Selle tunnistuseks on viimastel päevadel mitmete Vene noorte seas leviv sms-sõnum, mida üks murelik Vene rahvusest tundmatuks jääda sooviv noormees ka Postimehe toimetusele näitas.

«Kas sa oled valmis seisma valves sõduri juures 26. kuupäevast 2-3 tundi ööpäevas erivormis. Lisaküsimused ja soovitused sellel numbril. Seismine, kordan, pole tasuta. 80 krooni tunnis,» seisab sms-sis, mille on laiali saatnud Vene noorteaktivist Mark Sirök.

Sirök kuulub paar aastat tegutsenud noorteorganisatsiooni «Ždjes» (Siin), mida on seostatud ka Venemaal tegutseva Putini-meelse organisatsiooniga «Naši», mis on Moskvast korraldanud meeleavaldusi, kus protestitakse Tõnismäe pronkssõduri teisaldamise ning «Eestis levivate fašismi-ilmingute» vastu.

Just «Naši» soovis Eestisse saata oma aktiviste, kes lubasid pronkssõduri juures sisse võtta auvalve, kandes Teise maailmasõja aegseid Nõukogude sõdurite mundreid.

Sirök ise vastas küsimustele sms-side ja rahapakkumiste kohta vaid sõnaga «Ei ole kuulnud, ma ei tea sellest midagi.»

Eile päeval oli pronkssõduri juures pidevalt vaid paar-kolmkümmend inimest, kes seal vaikselt seisid ning ausamba jalamile lilli viisid.

Ilmselt kerkib lähipäevadel Tõnismäe haljasala ümber aed ning suur telk, mis katab ära ka pronkssõduri samba. Telgi varjus hakkab väljakaevamisi tegema arheoloogiafirma AGU EMS, mille juht Villu Kadakas ei soovinud eile eelseivate tööde kohta midagi täpsemalt rääkida.

Ka kaitseminister Jaak Aaviksoo jäi eile väljakaevamiste tähtaegadest rääkides väga nipsisõnaliseks.

«Väljakaevamistööd on põhimõtteliselt otsustatud ja need algavad sobival ajal. See sobiv aeg on ühelt poolt seotud tehnoloogiliste kooskõlastuste ja lubadega ning teiselt poolt võimalike provokatsioonidega,» ütles Aaviksoo.

«See ala on mõistlik telgiga katta nii soovimatute ja provokatiivsete pilkude eest kui ka kaitseks ilma eest,» lisas kaitseminister.

Peaminister Andrus Ansip ütles eile aga venekeelsele Raadio-4 antud intervjuus, et esialgsetel andmetel kestavad kaevetööd Tõnismäel vähemalt paar nädalat, mistõttu on pronkssõdur seal ka 9. mail ehk Teise maailmasõja lõppu Euroopas tähistaval kuupäeval.

Kaitseministeeriumi avalike suhete osakonna juhataja Madis Mikko sõnul hakkavad seal leidud säilmeid identifitseerima kriminalistikaekspertid. Seejuures teeb säilmete tuvastamise keerukamaks asjaolu, et erinevalt tänapäevast puudusid 60 aasta eest praktiliselt igasugused hambakaardid, mille alusel tänapäeval surnuid tihti tuvastatakse.

«Tuvastamiseks oli Nõukogude sõduritele 3-4 cm pikad kapslid, mille sees oli paber nende isikuandmetega. Samas me ei tea, kui paljudele sõduritele neid jagati ja kas neid ka hauda kaasa pandi,» selgitas Mikko.

Seetõttu võetakse kõikidelt Tõnismäelt leitavatelt surnutelt DNA-proovid, mida saab vajadusel võrrelda ka võimalike elusolevate lähisugulaste DNA-proovidega.

Lisa 9.2 25.04.2007 vaatluspäeval valminud artikkel, mis ilmus 26.04.2007

Vene noori palgatakse Tõnismäele valvama

Üks pronkssõduri äraviimist vastustavatest aktivistidest saadab telefoni teel laiali sms-e, milles kutsutakse noori alates tänasest seisma pronkssõduri juures eririietuses valves, lubades selle eest maksta 80 krooni tunnis.

Kuigi avaliku arvamuse uuringute järgi on suurem osa Eesti venekeelsest elanikkonnast Tõnismäe pronkssõduri eemaldamise vastu, on Tõnismäel näha vaid väheseid, kes sooviksid ka tegelikult ausamba juures auvalves seista.

Selle tunnistuseks on viimastel päevadel vene noorte seas leviv sms, mida üks murelik vene rahvusest tundmatuks jääda sooviv noormees ka Postimehe toimetusele näitas.

«Kas sa oled valmis seisma valves sõduri juures 26. kuupäevast 2-3 tundi ööpäevas erivormis. Lisaküsimused ja soovitused sellel numbril. Seismine, kordan, pole tasuta. 80 krooni tunnis,» seisab sms-is, mille on laiali saatnud vene noorteaktivist Mark Sirõk.

Sirõk kuulub paar aastat tegutsenud noorteorganisatsiooni Zdjes (Siin), mida on seostatud ka Venemaal tegutseva Putini-meelse organisatsiooniga Naši, mis on Moskvast korraldanud meeleväljavalvusi, kus protestitakse Tõnismäe pronkssõduri äraviimise ning «Eestis levivate fašismi-ilmingute» vastu.

Eitab kõike

Just Naši soovis Eestisse saata oma aktiviste, kes lubasid pronkssõduri juures sisse võtta auvalve, kandes Teise maailmasõja aegseid Nõukogude sõdurite mundreid.

Sirõk ise vastas küsimustele sms-ide ja rahapakkumiste kohta vaid: «Ei ole kuulnud, ma ei tea sellest midagi.»

Eile päeval oli pronkssõduri juures pidevalt vaid paar-kolmkümmend inimest, kes seal vaikselt seisisid ning ausamba jalamile lilli viisid.

Ilmselt kerkib lähapäevil Tõnismäe haljasala ümber aed ning suur telk, mis katab ära ka pronksist samba. Telgi varjus hakkab väljakaevamisi tegema arheoloogiafirma AGU EMS, mille juht Villu Kadakas ei soovinud eile eelseisvate tööde kohta midagi täpsemalt rääkida.

Ka kaitseminister Jaak Aaviksoo jäi eile väljakaevamiste tähtaegadest rääkides väga napolisõnaliseks.

Keeruline tuvastamine

«Väljakaevamistööd on põhimõtteliselt otsustatud ja need algavad sobival ajal. See on seotud tehnoloogiliste kooskõlastuste ja lubadega ning võimalike provokatsioonidega,» ütles Aaviksoo.

«See ala on mõistlik telgiga katta nii soovimatute ja provokatiivsete pilkude kui ka kaitseks ilma eest,» lisas ta.

Peaminister Andrus Ansip ütles eile venekeelsele Raadio-4-le antud intervjuus, et esialgsetel andmetel kestavad kaevetööd Tõnismäel vähemalt paar nädalat, mistõttu on pronksõdur seal ka 9. mail.

Kaitseministeeriumi avalike suhete osakonna juhataja Madis Mikko sõnul hakkavad Tõnismäelt leitud säilmeid identifitseerima kriminalistikaekspertid.

Seejuures teeb säilmete tuvastamise veelgi keerukamaks asjaolu, et 60 aasta eest puudusid praktiliselt igasugused hambakaardid, mille alusel tänapäeval surnuid tihti tuvastatakse.

«Tuvastamiseks oli Nõukogude sõduritele 3-4 cm pikad kapslid, mille sees oli paber nende isikuandmetega. Samas me ei tea, kui paljudele sõduritele neid jagati ja kas neid ka hauda kaasa pandi,» selgitas Mikko.

Seetõttu võetakse kõikidelt Tõnismäelt leitavatelt surnutelt DNA-proovid, mida saab vajadusel võrrelda ka võimalike elusolevate lähisugulaste DNA-proovidega.

Vene noorteliikumine Naši protesteeris jaanuaris Moskvast pronksõduri eemaldamise vastu Teise maailmasõja aegseid sõdurimundreid kandes. Eestis elavate vene noorte seas viimastel päevadel levinud SMS soovib tulla Tõnismäele valvama erimundris ja pakub tasuks 80 krooni tunnis. Foto: AFP / Scantpix

Lisa 10 Intervjuu vaatluseluse ajakirjanikuga B 25.05.2007

Kas sul on kujunenud välja oma allikad, kes on nõ informaatrid, keda sa loos ei pruugigi mainida, küll aga saad neilt teemasid ja taustainfot?

Mingisugune väikene ring on, aga kas neid saab otseselt informaatriteks nimetada, on omaette küsimus.

Kuidas neid nimetaksid?

Allikad. On mingi teatud ring inimesi, kelle käest ma saan nõu küsida, kes oteselt teemasid väga ei lekita. Suhtekorraldusinesed muidugi ka, kes oma huvi promomiseks teemasid annavad. Mõnikord on nendest kasu, mõnikord mitte. Tuleb alati vaadata, kas see ka laiemale lugejale huvi pakub.

Aga kas selliseid lekitajaid ka on?

Kas neid just lekitajateks võib nimetada, on mõned inimesed, kes teinekord võtavad teemasid üles, aga neid ei ole palju ja nad ei lekita tihti.

Kuidas selliseid inimesi hoida, et nad ka edaspidi sulle teemasid annaksid, et sa neid välja ei pahandaks?

Niimoodi tuleb hoida, et mitte nende nime lehte panna ja nendega kõik kokku leppida, enne kui midagi lehte läheb. Öelda, et kas ma võin sellest lehes kirjutada, ilma sinule viitamata või panna, et Postimehe andmetel. Niimoodi saab. Kui midagi ilma nende teadmata midagi lehte lükata, siis on jama.

Vaatasin sinu varasemaid artikleid ja võib öelda, et nendes oli anonüümseid allikaid üsna palju.

Värskenda mu mälu.

Näiteks korterivaraste puhul oli anonüümne allikas ...

See on üks juhtum, see oli lihtsalt üks inimene, kellega mina varem tuttav ei olnud ja pole ka pärast temaga suhelnud, kes kuidagi meie lehe töötaja kaudu pöördus meie poole, et on mure ja ta ei soovinud lihtsalt enda nime lehes avaldada. Ta nagu kartis natukene enda julgeoleku pärast, et ei teadnud, mida need hullud pätid võivad teha.

Siis oli kaks pronkssõduri lugu, mis vaatluspäeval ilmusid, üks oli teil kahepeale kirjutatud ...

See oli jälle erikeiss. Ütleme nii, et vaadates seda, et selle saatkonna töötajate kohta mingeid hilisemaid lugusid, siis ka sellest loost endast tuli välja, et kaitsepolitsei neid jälgis ja nad avastas. Võib teha järelduse, et see info tuli kaitsepolitseist. Mark Sirõkiga on nüüd natukene keerulisem, aga kui vaadata kaitsepolitsei aastaraamatut, siis seal on samamoodi näha, kes Sirõki kinni pidas ja temaga tegeleb.

Mis juhtudel sa pead anonüümse allika kasutamist põhjendatuks?

Sellisel juhul, kui see info, mis ta räägib, on oluline ja tähtis. Teisest küljest, kui ta tõesti on riigiametnik, et ta ei saa oma nime all kommenteerida. On ka mõned juhtumid, kus on mõni pressiesindaja, kes natukene annab, kuigi pressiesindajad väga ei anna. Siis on ka mõni kõrgem ametnik, on ka juhtumeid, kus kõrgema ametnikuga rääkimine on isegi läbi pressiesindaja kokku lepitud, pressiesindaja teab, et ta räägib. Aga ametnik ise räägib, et tema nime ei ole vaja mainida, kuna see võib mingeid probleeme kaasa tuua. Ta lihtsalt selgitab tausta või olukorda.

Kas anonüümsete allikate kasutamine on kuidagi ka lehesiseselt reguleeritud, on seal mingid kindlad reeglid, millal tohib, millal mitte?

Põhimõtteliselt on need reeglid sellised, et ega neid eriti kasutada ei taheta. Aga samas ei ole öeldud, et me ei saa seda kasutada, kui ta oma nime ei ütle. Oluline on ikkagi see info, mis ta annab. Lehe toimetuses üldjuhul teatakse, kes see või teine on. Teatakse, et ta on usaldusväärne allikas, et ma ei ole seda ise välja mõelnud.

Kas sa toimetajaga kooskõlastad ka anonüümsete allikate kasutamise?

Toimetajaga eriti mitte, uudistetoimetuse juhiga küll, kui ta küsib, kes see on. Aga ega ta väga suurt huvi ei tunne. Ma olen üldjuhul küll öelnud, mis info kust tuli.

Mille alusel usaldusväärset hindad?

Eks selle inimese enda positsioon. Ja kui seda taustainfot annab tavaline ametnik, mingi kantsler või midagi sellist, siis on selge see, et ta on usaldusväärne, et ta jagab asja. Kui räägib suhtekorraldaja, siis see jutt ei pruugi nii usaldusväärne olla. Ühest küljest on suhtekorraldajal alati mingid oma huvid ja teisest küljest suhtekorraldaja on siiski suhtekorraldaja, ta ei pruugi kõiki asju nii hästi teada, ta on midagi segamini ajanud. On paaril korral tulnud ette, et on midagi väidetud, aga olukord on hoopis teine, inimene on ise millestki valesti aru saanud.

Kas selle vaatluspäeval käsil olnud loo puhul, kui sa ei oleks saanud sellele sms-ide vihjele kinnitust, siis sa poleks seda infot ka kuskil kasutanud?

See sms-i info tuli väga kindlast ja autoriteetsest allikast. See antud juhtumil ei tulnud üldse kõne all, et see on mingi jura. Et see sms on olemas, see info tuli ühelt teiselt Postimehe ajakirjanikult ning selle sms-i sisu sain sellelt kohtumiselt kätte.

Sa olid juba saanud teada nende sms-ide kohta, aga peale seda helistasid Aaviksoole ja Mikkole, aga nende käest ei küsinud nende sms-ide kohta midagi.

Ei, Aaviksoo ja Mikkoga ma rääkisin üldse päeva poole, enne kui tuli see info sms-i kohta.

Ei-ei, info tuli just enne ja kohe pärast seda sa helistasid Aaviksoole.

Siis võis olla, aga ma ei rääkinud nendega sellest. Meil tuli see info ära, et see sms-i on, aga meil ei olnud selle täpset sisu ja seetõttu ei saanud ma sellega edasi tegeleda. Ma käisin õhtul kohtumas, sain need sms-id, aga enne seda rääkisin jah Mikko ja Aaviksooga. Päeval oli fookus sellel, et mis selle pronkssõduriga tehakse, millal seal see telk püsti pannakse, millal teisaldatakse jne. Sellest ma rääkisin nendega ja see läks pärast lihtsalt sinna loole lõppu augu täiteks niiöelda. Samal põhjusel ma helistasin ka Mati Raidmale, kes oli sõjahaudade komisjoni esimees.

Tahtsingi just küsida, et mis oli üldse Raidma kõne eesmärk.

Tahtsingi lihtsalt lisainfot küsida, et sõjahaudade komisjon andis kaitseministrile selle soovitusena, et need maetud tuleks seal Tõnismäelt väarikamasse kohta matta ja ära viia ka see hauatähis ja pronkssõdur. Kuna see ettepanek oli juba märtsi alguses tehtud selle komisjoni poolt, et kas komisjon on seda otsust täiendavalt analüüsinud või mingeid uusi ettepanekuid teinud. Või on komisjonil mingit lisainfot, et äkki nad teavad, kuidas see asi täpselt käib. Seda infot iseenesest ei tulnud, sest, nagu ka Raidma seal ütles, et nende töö piirdus soovitusena, et see ära viia, aga soovitusena täitmine, ümber matmine, see on kõik kaitseministeeriumi ja teiste ametkondade enda korraldada. Nemad pärast seda ei ole kokku tulnud ja sellega tegelenud.

Kas sa oled minuga nõus, et vaatluspäeva jooksul ei olnud sul paratamatult selget pilti, et millest sa täpselt kirjutad? Sul oli teada, et pead pronkssõdurist kirjutama, aga mingit fookust ei olnud enne, kui see sms-ide info tuli.

Põhimõtteliselt küll. Muidu oleks olnud fookus rohkem selle peal, et mingi aed võib tulla see päev, või et lähipäevadel võib kerkida aed. Kui seda sms-ide asja poleks tulnud, siis oleks lihtsalt selle peale teinud loo. Mis seal siis juhtuma hakkab, kõik need inimeste identifitseerimised, aiad, politseijõud jne.

Millel see info üldse põhines, et lähipäevadel võib midagi juhtuma hakata?

Kas see oli see päev, kus peatoimetaja käis kaitseministriiga kohtumas?

Jah.

Sealt üldiselt tuligi. Seal oli kuskil Eesti majas kinni pandud mingi laud suupistetega, peatoimetajad olid seal, kaitseminister oli seal, rääkis pikalt laialt suht üldsõnalist juttu, aga ütles, et lähipäevadel hakkame tegema. Et kõigepealt lükkame aia püsti, teeme väljakaevamised ära, 9. mail on aed püsti, väljakaevamised käivad, sõdur on seal ja alles pärast seda, kui ümberkaevamised on ära tehtud, viime sõduri ära. Aga see info oli teadmiseks toimetustele, et mitte seda eriti lehte panna. See oli see algne plaan, aga siis tuli see sms-ide asi peale. See oli olulisem ja uuem, sest see jutt, et kerkib aed lähipäevadel, see oli kõikidel teistel väljaannetel teada.

Kas sul selliseid olukordi on tihti, et sa analoogselt vaatluspäevale tead, et pead millestki kirjutama, aga sul ei ole kindlat fookust ja siis sa lihtsalt kompad teemat ja helistad allikatele ja vaatad, äkki sealt midagi tuleb?

On küll jah. Neid on palju, ma ei tea nüüd kui palju. Neid on omajagu, see ei ole harvaesinev asi. Täna on mul samamoodi, tean, et tegelen Tivoliga, aga ei ole täpselt teada, mida. Et päeva jooksul vaatame, mida eksperdid otsustavad. Aga samas on ka tihti nii, et on sul tõesti teema teada, millega tegeled, probleemi püstitus on olemas, mingite allikatega on juba räägitud ja siis lihtsalt kirjutad valmis, täiendad, võtad kommentaare, orgunnid mingeid pilte, midagi sellist. Pluss siis need juhtumid, kus keset päeva juhtub midagi, kopter kukub alla või midagi sellist. Siis tegeled sellega jälle.

Seda, kui palju nendest tööpäevadest on sellised, et on mingi ebaselge teema, kui palju on konkreetne teema ja kui palju on neid, et keset päeva midagi juhtub, seda ma ei oska küll öelda. Ta võib olla igauks võrdselt kolmandik, aga seda on väga raske öelda.

Nüüd natukene üldisemate küsimuste juurde. Kui palju sa teed üldse mingi artikli jaoks eeltööd, enne kui sa hakkad allikatele helistama?

Seda on rakse öelda, see oleneb muidugi väga palju teemast. Täesti oleneb. Palju asju on sellised, mis sul on endal peas, mingid taustateadmised on olemas, nii et ei pea eeltööd tegema. Mingit seadusandlust ikka vaatad, Riigi Teatajast, teinekord otsid mingeid vanemaid lugusid samal teemal. Aga omajagu, oleneb. Seda on rakse öelda. Aga midagi vaatan alati üle. Samas, kui võtame selle pronkssõduri keissi, siis oli ilmselge, et ma ei hakka vaatama seda sõjahaudade kaitse seadust või vaatama mingeid varasemaid lugusid, see üldine pilt oli teada. Aga mingid jooksvad asjad, online´st või BNS-ist päeva jooksul vaatad, mis toimub.

Online´i kohta ongi mul ka üks küsimus. Et kui palju sa päeva jooksul sealt jälgid, mis toimub, samal ajal, kui sa ise võib-olla sama teemaga tegeled?

See oleneb. Üritan ikka jälgida. Sa ei saa samu asju teha, mis online´s on. Vaatad küll, et mis nad teinud on, kas seal on mingit uut infot. Aga see oleneb teemast, mõnikord on aega vaadata, mõnikord ei ole.

Kui sa hakkad allikatele helistama, kas sul on enamasti teada juba mingi järjekord, et milliseid allikaid sul on vaja ja kellele mis järjekorras helistad?

Mõnikord lepin toimetajaga (uudistetoimetuse juhiga – uurija märkus). kokku, et räägime selles-selles järjekorras, aga muidu ikka jooksvalt. Toimetajaga ikka suhtlen, ütlen, et nüüd tuli see pööre ja teinekord küsin nõu ka, et mis ta arvab, kellega veel peaksin rääkima. Aga see ka jälle oleneb.

Kas su on ka nõ mugavusallikaid, et tead, et mingi kindla teema puhul helistad mingile kindlale allikale?

Et kui on vaja niisama kommentaari saada? Mingid on, teine asi on see, et kui ma nende sõjaväe asjadega omajagu tegelen, siis seal ei ole neid mugavusallikaid nii palju. Sellega on natuke raskem. Aga mis on mugavusallikas? Kas stiilis, et sotsiaaltemade puhul küsitakse Eiki Nestorilt midagi?

Just.

Ei, ma ei ütleks, et mul nii palju neid on. Ma ei tee nii palju mingeid ühiskonna või poliitika lugusid, kuhu oleks mingit kolmandat arvamust juurde vaja või midagi sellist. Aga samas on, kui natuke mõelda ... ma ei oska enda puhul neid välja tuua.

Teinekord teed ikka mingeid poliitika asju, aga selles mõttes mugavusallikaid, et kui sa tahad näiteks mingit keskerakonna seisukohta, siis on selge see, et Edgarit kätte ei saa, järgmine inimene, kes suudab reaalselt seisukoha välja öelda, on Ain Seppik. Selles mõttes on tema nagu mugavusallikas, et kui on mingeid poliitika või keskerakonna lugusid tehtud, siis Ain Seppik on alati see, kes räägib. Teistel erakondadel on neid rohkem muidugi.

Kuidas sa allikatega suhtled, kas eelistad nendega ise kokku saada või suhtled telefoni teel või meilitsi?

Kuidas kunagi. Üldjuhul telefoniga. Samas mingitel üritustel käid, siis ikka käid, ütled tere kuidas läheb, mis sa sellest kuulnud oled, kuidas selle asjaga läheb. Ega see info, mis neilt saad, et pruugi siis üldse lehte minna, võib minna hiljem, kui tekib mingi idee. Aga nii ja naa.

Kas telefonisuhtlus on pigem tingitud sellest, et uudistereporteril ei ole alati aega välja minna?

On küll tingitud sellest. Samamoodi allikas on ju ka viis päeva nädalas tööl, ega tal ei ole ka aega kuskile tunniks ajaks lobisema minna. See oleneb tihti sellest.

Kas sa meilitsi ka suhtled allikatega, et saadad neile küsimused ja saad meilitsi vastused?

On meilitsi ka ... on mõned allikad, kes tahavad meili teel saada. Oleneb kuidas nad ise soovivad. Kui on pressiesindaja vahel, saadad temale. Mõni ei taha midagi ette saada, võid talle kohe helistada. See täiesti oleneb ministriumitest ja inimestest.

Kuidas sa meilisuhtlusse suhtud?

Ta on selles mõttes mugav, et kui on natukene keerulisem või mahukam teema, et sul on ruumi ka, siis on parem ka, kui saadad talle need küsimused ja ta vastab sulle konkreetselt ja ammendavalt. Siis on väga mugav – sul on need vastused olemas ja sa ei pea neid hakkama ümber kirjutama, saad lihtsalt copy-paste'ga loosse tõsta. Teine asi on see jällegi, et mingid inimesed saadavad meili teel vastused, vastavad sulle jõe napilt mingid täiesti mõttetud vastused, siis pead jälle edasi-tagasi vusserdama hakkama nende meilidega.

Siis võib juba ajalimiit ette tulla ...

Ajalimiit ja endal on ka tüütu. Aga see muidugi oleneb, mis ta vastab, kuidas tal endal aega on ja kui konfliktne see teema on. Tihti on ka nii, et mingil ametnikul on nendele vastamiseks vaja ka mingite paberitega tutvuda, mingeid numbreid ja statistikat ekssole, siis ta teinekord ei saagi telefonitsi teel vastata. Et tal on vaja neid vaadata ja lapata, telefoni teel on siis mõttetu seda asja ajada.

Kui sa helistad allikale, kas sul on enamasti teada, mida sa kindlasti tema käest tahad teada ja küsimused on juba mitte küll ette kirjutatud, aga pea sees või sa lased tal endal rääkida ja vaatad, kuidas teema jookseb?

See täiesti oleneb. Kas sul on endal see teema ja probleemipüstitus teada või on nii, et tere, mis teie sellest kuulnud olete. Kuidas see asi edasi areneb. See on kuidas kunagi. Ma kardan, et enamus vastuseid tulevadki “kuidag-kunagi” mul praegu.

Pressiesindajatest sa natukene juba rääkisid ka, aga kui palju sa nendega suhtled? Kas see pressiesindaja on sul tavaliselt puhvriks või sa pigem eelistad ikkagi otse ametnikuga suhelda?

Otse ametnikuga on alati parem, loomulikult. Pressiesindaja puhul on selline aja raiskamine. Kuidas kunagi jälle. Näiteks teemad, mida ametnik keeldub kommenteerimast ja ongi ainult pressiesindaja. Näiteks kaitseministeeriumis, ma ei tea kas praegu ka on, aga natuke aega tagasi oli nii, et ametnikult oli terve ministeeriumi peale ainult kaks kõneisikut – minister ja kantsler, kes võivad ise suhelda. Ülejäänud käis kõik läbi pressiesindaja. Kas oligi nii, et pressiesindaja vastas, või oli meilisuhetus. Aga mul on sellega paremini läinud, et saab inimeste endiga ka rääkida.

Kas see puhver on ajakirjaniku jaoks pigem ahistav või on ka abistav millalgi?

Oleneb jällegi olukorrast. Võib nii abistav olla kui ka segav või häiriv.

Kui palju allikaid sa ühe aknaloo puhul tavaliselt kasutad?

Mis see Pulleritsu standard on, 3-4 allikat võiks olla? No oleneb, 3-4 väga tihti ei ole. Oleneb loost, võib ka 5-6 olla, aga jäävad sinna 2-3 kanti. Võib ka üks olla, see ei saa mingi probleemlugu olla.

Toimetajatest ka. Kui tihti muudab toimetaja sinu lugusid nii, et sa ise sellega rahul ei ole?

Kui tihti seda juhtub või? Kord kuus juhtub ikka.

On olnud ka mingeid väga suuri möödarääkimisi?

Las ma mõtlen. Mingeid väga suuri katastroofe ei ole olnud, et midagi oleks täiesti peapeale pööratud. Aga teinekord on see, et nad lähevad ise mingeid termineid näppima, millest nad midagi ei jaga, mõtlevad oma peaga, et nii on targem öelda, aga see võib selle termini täiesti absurdseks või vastupidiseks muuta. Nüüd olen mingite terminite puhul neile hakanud ütleva, et ärge seda näppige, see peab nii olema ja nii ka jääb, ära hakka siin leiutama. Pealkirjas, okei, ma saan aru. Võib ka juhtuda, et ta paneb vale pildi. Sügisel juhtus üskord, kus pandi vale mehe pilt. See on toimetaja enda teadmatus, ta ei tunne neid nägusid.

Kaks aastat tagasi, kui olid sisseastumiskatsed, võin konkreetse näite tuua, kus toimetaja lihtsalt oma tähelepanematuses. Oli see, et erinevad koolid, tegin kolleegiga pingeread, et mis konkurss on, mõnedel erialadel oli kindlaks määratud arv, palju vastu võetakse ja on kandideerijate arv, et saab välja arvutada täpse numbriga, mitu inimest ühele kohale kandideerib. Tartu Ülikoolis jälle ei olnud seda kohtade arvu kindlaks määratud, tulemuste pealt vaadati palju sisse võetakse. Toimetaja oli sellest valesti aru saanud. Meil oli pandud numbrid, et sellele erialale kandideerib 250 inimest, sellele 147 ja sellele 132. Ja tema oli selle niimoodi ümber muutnud, kuigi seal oli väga konkreetselt kirjas, et kandideerijate arv, kohad on lahtised, tema oli ümber kirjutanud, et kandidaate on 147 ühele kohale. Umbes, et neid kandideerijaid peaks olema tuhat tükki ühele erialale. Aga ikka juhtub.

Pildi valikut sa juba mainisid. Vaatluspäeval läksid ka vahele ja ei lasknud toimetajatel Sirõki pilti lehte panna, kuna ei olnud kindel, kas see on ikka tema.

Üks asi, et ei olnud kindel, kas see on tema, hiljem tuli välja, et see ikkagi oli tema. Aga seal pildil oli kolm muud jorssi ka veel peal. Teoreetiliselt oleks saanud panna väikese näopildi, aga toimetaja pressis, et paneb suure pildi. No kuidas sa selle suure pildi paned? Sa paned need kolm muud tüüpi ka, kes ei ole üldse kuidagi seotud. Ja kui seda pilti oleks lõikama hakatud, siis oleks Sirõk olnud nagu mingi risti löödud jeesus. Aga pildiga on, ma võin veel ühe näite tuua. Oli reportaaž, sinna juurde läks hulk pilte. Küljendaja, kes on meil ka peakunstnik, oli pildid välja valinud ja kõige suuremaks pildiks oli pannud täiesti mõttetu liikumatu pildi, kus mingit tegevust peal ei olnud. Mina tahtsin panna pilti, lugu oli sellest, kuidas kaitseväge haubitsatest tulistab, siuke suur võimas pilt, kus haubits tulistab, suur tuleleek oli väljas. Siis olid

päris tigidad vaidlused, aga ma sain oma tahtmise läbi pressida. Aga kui lehe küljendamisel kasutatakse kunstniku abi, siis tema loogika lähtus sellest, et see pilt läheks ka eelmise ja järgmise küljega kokku.

Kuidas sa tol päeval teadsid, et Našist on üks hea pilt olemas?

See oli endal mällu jäänud, et sellised üritused seal Moskvast toimuvad. Sellised pildid olid varem lehes ka ilmunud.

Kui pikalt sa enda lugusid ette planeerid?

Täiesti oleneb jälle. On näiteks teada, et sel ajal peab mingi kohtuotsus tulema või kohtuprotsess algama või kuskil ministeeriumis võidakse see asi ära otsustada. Siis ta võib olla isegi paarikuune protsess, et mul on endal mälus meeles. Siis on need, mida umbes nädala peale ette planeerid. Tead, et sealt midagi peab tulema ja viimasel hetkel tühjade kätega ei jääks, tead paar päeva varem ette, et ma tahaks sel päeval sellest kirjutada, räägid näiteks pressiesindajaga, et ole hea, organiseeri mulle selleks ajaks see inimene. Aga mõnikord näiteks ka toimetaja annab teema, mis sa siis enam ikka ette planeerid, hakkad kohe helistama, kokku leppima.

Kas sa kuidagi oma meile ka sorteerid?

Mul on lihtsalt jagatud nii, et inbox, kuhu lähevad sissetulevad kirjad ning isiklik boks, kuhu lähevad otse mulle saadetud kirjad, mis ei ole kuskile listi tulnud. Need lähevad igaks juhuks mõlemasse, et tead kust otsida ja näed, kui kiri on tulnud. Kui oled teinekord pool päeva majast väljas olnud ja selle ajaga on mingi 60 meili tulnud ja kui sa hakkad neid ühekaupa läbi vaatama, siis ei pane tähele. Isiklikest näen, mis on otse mulle tulnud.

Kui palju sa ise mõtled lugu tehes sellele, et kas ja kuidas võib sinu poolt tehtud allikate valik uudise sisu mõjutada?

Sellele on raske vastata. Eks see oleneb sellest, millised allikad olemas on. Ma ei mõtle nii palju sellele, mis tonaalsus sellel lool tuleb, pigem selle peale, et saaks selle loo kätte, mida keegi räägib. See on nii abstraktne küsimus, ma ei oska sellele vastata.